

**ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN DREPT, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
a Consorțiului Academiei de Studii Economice din Moldova și Universitatea de Studii
Politice și Economice Europene „Constantin Stere”**

Cu titlu de manuscris:
C.Z.U. 343.9(497):343.3(478)(043)

CRISTEA GABRIELA

**CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ TRANSFRONTALIERĂ DIN
BALCANI: RISCURI ȘI AMENINȚĂRI ASUPRA SECURITĂȚII
REPUBLICII MOLDOVA**

SPECIALITATEA: 552.08 DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC

Teză de doctor în drept

Conducător științific:

MIHAI POALELUNGI,
doctor habilitat în drept,
conferențiar universitar

Autor:

Gabriela CRISTEA

CHIȘINĂU, 2020

© Cristea Gabriela, 2020

CUPRINS

ADNOTARE (română, rusă, engleză).....	4
LISTA TABELELOR.....	7
LISTA FIGURILOR.....	8
LISTA ABREVIERILOR.....	9
INTRODUCERE.....	11
 CAPITOLUL I. CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ TRANSFRONTALIERĂ: EVOLUȚII ȘI TENDINȚE ACTUALE	
1.1. Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere. Definiții doctrinare și legale.....	19
1.2. Dreptul internațional și sistemul moldovenesc de prevenire și combatere a criminalității organizate transfrontaliere.....	29
1.3. Securitatea regională în contextul geopolitic actual.....	44
1.4. Scopul, obiectivele și problema științifică.....	54
1.5. Concluzii la capitolul 1.....	57
 CAPITOLUL II. LUPTA ÎMPOTRIVA CRIMEI ORGANIZATE ÎN BALCANI ÎN CONTEXTUL GEOPOLITIC ACTUAL	
2.1. Aspecte introductive privind evoluția crimei organizate în zona Balcanică.....	60
2.2. Acțiuni coordonate, operațiuni comune și livrări supravegheate.....	70
2.3. Suportul Uniunii Europene în vederea sporirii capacităților operaționale ale statelor balcanice.....	81
2.4. Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate.....	89
2.5. Concluzii la capitolul 2.....	103
 CAPITOLUL III. ASPECTE PRIVIND SECURITATEA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA	
3.1. Factori de risc la adresa securității naționale a Republicii Moldova.....	105
3.2. Republica Moldova ca zonă de tranzit pentru migrația ilegală și alte tipuri de infracțiuni.....	110
3.3. Siguranța frontierelor Republicii Moldova prin prisma existenței unei zone necontrolate de autoritățile centrale moldovenești.....	119
3.4. Strategia națională de securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a securității naționale.....	130
3.5. Concluzii la capitolul 3.....	144
 CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	146
BIBLIOGRAFIE.....	154
ANEXE.....	168
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	172
CV-UL AUTORULUI.....	173

ADNOTARE

Cristea Gabriela „Criminalitatea organizată transfrontalieră din Balcani: riscuri și amenințări asupra securității Republicii Moldova”, teză de doctor în drept, Chișinău, 2020

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 249 de titluri, 1 tabel, 2 figuri, 142 pagini de text de bază. Rezultatele cercetării au fost expuse în 8 lucrări științifice publicate în culegeri și reviste de specialitate din Republica Moldova și Rusia.

Cuvinte – cheie: criminalitatea organizată, securitatea națională, securitatea regională, organizații regionale și internaționale, crima organizată din Balcani, migrația ilegală, terorismul, traficul de ființe umane, conflictul transnistrean, Strategia națională de securitate.

Scopul lucrării constă în efectuarea unei cercetări științifice de amploare și detaliate a criminalității organizate transfrontaliere din zona balcanilor prin intermediul cadrului legal internațional, dar și cu ajutorul analizei lucrărilor doctrinare din domeniu, precum și a practicii existente, în vederea identificării riscurilor și amenințărilor asupra securității statului nostru, ce reies din multiplele forme ale criminalității organizate de pe ruta est – mediteraneană, precum și pentru propunerea soluțiilor concrete în eradicarea acestora.

Obiective ale cercetării: studierea aprofundată a riscurilor la adresa securității naționale, prin prisma analizei criminalității organizate în statele din Balcani; sistematizarea și cercetarea activității diferitor organizații regionale și internaționale din care Republica Moldova face parte, și care au menirea să combată fenomenul criminalității organizate transfrontaliere; cercetarea cadrului normativ internațional care reglementează diferite aspecte ale fenomenului criminalității organizate; prezentarea sistemului moldovenesc de prevenire și combatere a criminalității organizate transfrontaliere; identificarea și analiza suportului UE în vederea sporirii capacităților operaționale ale statelor balcanice; elucidarea și cercetarea siguranței frontierelor Republicii Moldova; analiza importanței Strategiei naționale de securitate a Republicii Moldova; elaborarea propriilor concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Noutatea și originalitatea științifică: Noutatea științifică a lucrării reiese din tentativa de a elabora o cercetare complexă a fenomenului criminalității organizate transfrontaliere în zona balcanică, dar și a impactului acesteia asupra securității naționale. Această problemă nu este studiată și cercetată detaliat în doctrina juridică locală, iar *problema științifică de importanță majoră* soluționată în lucrare constă în identificarea riscurilor și amenințărilor specifice la adresa securității Republicii Moldova, care derivă din evoluția fenomenului infracțional din zona balcanică. Este de menționat că până în prezent, problematica criminalității organizate transfrontaliere din Balcani nu a fost abordată în alte teze de doctor în drept.

Rezultatele obținute: rezidă în elaborarea recomandărilor specifice și concluziilor pertinente pentru prevenirea amenințărilor principale la adresa securității naționale și pentru eliminarea riscurilor care pot apărea în contextul expansiunii diferitor forme de crimă organizată cu caracter transnațional din zona balcanică.

Semnificația teoretică: Analiza informației, dar și concluziile care au reieșit în urma elaborării prezentei lucrări vor aduce un aport semnificativ în aprofundarea materialelor de specialitate din domeniu, atât din punct de vedere practic, cât și teoretic, iar recomandările obținute vor putea fi utilizate pentru îmbunătățirea cadrului legislativ, pentru crearea Planurilor de Acțiuni și Strategiilor de implementare ale acestora, dar și în calitate de suport de curs pentru studenții de la drept sau pentru studenții de la Academia de Poliție.

Valoarea aplicativă a lucrării: Prezenta lucrare poate fi utilizată de angajații structurilor de forță, de cercetători, specialiști din domenii aferente, studenți și masteranzi, ținând cont de analiza aprofundată asupra unui număr impunător de norme juridice, dar și datorită stilului constructiv în elaborarea tezei de doctor.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele științifice pot fi utilizate în procesul de legiferare; în procesul de instruire a angajaților din domeniul juridic, în procesul de cercetare și documentare; în studiile din domeniul dreptului internațional public, în activitatea angajaților din structurile de forță, etc.

АННОТАЦИЯ

Кристия Габриела «Трансграничная организованная преступность на Балканах: риски и угрозы для безопасности Республики Молдова», кандидатская диссертация по юриспруденции, Кишинев, 2020

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 249 наименований, 1 таб., 2 фиг., 142 страниц основного текста. Результаты исследования были представлены в 8 научных работах, опубликованных в сборниках и специализированных журналах Республики Молдова и России.

Ключевые слова: организованная преступность, национальная безопасность, региональная безопасность, региональные и международные организации, организованное преступление на Балканах, нелегальная миграция, терроризм, торговля людьми, приднестровский конфликт, Стратегия национальной безопасности.

Целью данной докторской диссертации является проведение крупномасштабного и подробного научного исследования трансграничной организованной преступности на Балканах через международно-правовую базу, а также с анализом доктринальных документов в этой области и существующей практики с целью выявления рисков и угроз безопасности нашего государства, которые возникают из-за множественных форм организованной преступности на восточно-средиземноморском маршруте, а также для предложения конкретных решений в их ликвидации.

Задачи диссертации: углубленное изучение рисков для национальной безопасности посредством анализа организованной преступности в балканских государствах; систематизация и исследование деятельности различных региональных и международных организаций, частью которых является Республика Молдова, разъяснение и исследование пограничной безопасности Республики Молдова; анализ важности Стратегии национальной безопасности Республики Молдова; разработка собственных выводов и рекомендаций по теме исследования.

Научная новизна и оригинальность: Научная новизна работы исходит из сложности анализа области трансграничной организованной преступности на Балканах, а также ее влияния на национальную безопасность. Этот вопрос не изучается и не исследуется подробно в местной правовой доктрине, и важнейшая научная проблема, решаемая в статье, заключается в выявлении конкретных рисков и угроз безопасности Республики Молдова, которые проистекают из эволюции балканской преступности.

Полученные результаты: заключается в выработке конкретных рекомендаций и выводов, касающихся предотвращения основных угроз национальной безопасности и устранения рисков, которые могут возникнуть в контексте распространения различных форм транснациональной организованной преступности на Балканах.

Теоретическая значимость: Анализ информации, а также выводы, которые были сделаны в результате разработки данной работы, вносят значительный вклад в углубление специализированных материалов в этой области, как с практической точки зрения, так и с теоретической, а полученные рекомендации могут быть использованы для совершенствования законодательной базы, для создания Планов Действий и Стратегий осуществления этих планов, а также в качестве учебного пособия для студентов юридических факультетов и студентов Академии Полиции.

Практическая значимость работы: Эта работа может быть использована государственными служащими в этой области, исследователями, специалистами в смежных областях, студентами и аспирантами, принимая во внимание углубленный анализ внушительного количества юридических норм, а также благодаря конструктивному стилю в разработке докторской диссертации.

Внедрение научных результатов: Научные результаты могут быть использованы в законодательном процессе, в процессе подготовки юридических работников, в процессе исследований и документации; в исследованиях в области публичного международного права, в работе сотрудников силовых структур и т.д.

ANNOTATION

Cristea Gabriela "Cross-border organized crime in the Balkans: risks and threats to the security of the Republic of Moldova", law Phd thesis, Chişinău, 2020

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 249 titles, 1 tabel, 2 fig., 142 pages of basic text. The research results were presented in 8 scientific papers published in collections and specialized journals in the Republic of Moldova and Russia.

Key – words: organized crime, national security, regional security, regional and international organizations, organized crime in the Balkans, illegal migration, terrorism, trafficking in human beings, the Transnistrian conflict, the National Security Strategy.

The aim of the thesis is to conduct a large-scale and detailed scientific research on cross-border organized crime in the Balkans through the international legal framework, but also with the analysis of doctrinal papers in the field and existing practice to identify risks and threats to state security. ours, which emerges from the multiple forms of organized crime on the eastern-Mediterranean route, as well as for proposing concrete solutions in their eradication.

Research objectives: in-depth study of risks to national security, through the analysis of organized crime in the Balkan states; systematization and research of the activity of different regional and international organizations of which the Republic of Moldova is a part, and which are meant to combat the phenomenon of cross-border organized crime; research of the international normative framework that regulates different aspects of the phenomenon of organized crime; presentation of the Moldovan system for preventing and combating cross-border organized crime; identifying and analyzing EU support for enhancing the operational capabilities of the Balkan states; analysis and presentation of the evolution of regional security from the perspective of the Copenhagen School; elucidation and research of the border security of the Republic of Moldova; analysis of the importance of the National Security Strategy of the Republic of Moldova; elaboration of own conclusions and recommendations on the research topic.

Scientific novelty and originality: The scientific novelty of the paper stems from the attempt to develop a complex research on the phenomenon of cross-border organized crime in the Balkans, but also on its impact on national security. This issue is not studied and researched in detail in local legal doctrine, and the scientific issue of major importance addressed in the paper is to identify specific risks and threats to the security of the Republic of Moldova, which derives from the evolution of the Balkan crime. It should be noted that so far, the issue of cross-border organized crime in the Balkans has not been addressed in other doctoral theses.

The obtained results: lie in the elaboration of specific recommendations and relevant conclusions for the prevention of major threats to national security and for the elimination of risks that may arise in the context of the expansion of various forms of transnational organized crime in the Balkans.

Theoretical significance: The analysis of the information, but also the conclusions that emerged from the elaboration of this paper will bring a significant contribution in deepening the specialized materials in the field, both from a practical and theoretical point of view, and the obtained recommendations can be used to improve the legislative framework. for the creation of Action Plans and Strategies for their implementation, but also as a course support for law students or those from the Police Academy.

Practical value of the thesis: This paper can be used by civil servants in the field, researchers, specialists in related fields, students and master students, taking into account the in-depth analysis of an impressive number of legal rules, but also due to the constructive style in writing the doctoral thesis.

Implementation of the scientific results: Scientific results can be used in the legislative process; in the process of training employees in the legal field, in the process of research and documentation; in studies in the field of public international law, in the activity of employees in force structures, etc.

LISTA TABELELOR

Categoriile infracțiunilor pe parcursul anului 2019, comparativ cu perioada analogică a anilor 2014-2018.....	119
---	-----

LISTA FIGURILOR

Traversările ilegale ale frontierei pe ruta Balcanilor de Vest, în cifre.....	65
Detectările traversării ilegale a frontierei, conform naționalității.....	71

LISTA ABREVIERILOR

art. – articol

BNC – Biroul național de contact

CCP ESE – Convenția privind Cooperarea Polițienească în Europa de Sud-Est

CCPI - Centrul cooperare polițienească internațională al Inspectoratului General al Poliției

CODIS – baza de date cu profilele ADN ale persoanelor condamnate și ale suspectilor neidentificați

CoE – Consiliul Europei

CP – Codul Penal

CSI – Comunitatea Statelor Independente

DCFTA – Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător

ETIAS – Sistemului european de informare și autorizare în domeniul călătoriilor

EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina

EUROPOL – Oficiul European de Poliție

FBI – Biroul Federal de Investigații

FRONTEX - Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă

G7 – Grupul celor șapte țări puternic industrializate

GRECO – Grupul de state împotriva corupției din cadrul Consiliului Europei

GUAM - Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică

ICE – Inițiativa Central Europeană

IGP - Inspectoratul General al Poliției

INI – Inspectoratul Național de Investigații

lit. – litera

MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

MARRI – Inițiativa regională pentru migrație, azil și refugiați

NATO – Tratatul Atlanticului de Nord

NPS – substanțe psihoactive noi

nr. – numărul

OCEMN – Organizația Cooperării Economice a Mării Negre

OIPC Interpol - Organizația Internațională a Poliției Criminale

ONU – Organizația Națiunilor Unite

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

PESA – Politica Europeană de Securitate și Apărare Europeană

PESC – Politica externă și de Securitate Comună
PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PTF – Punctul de trecere al frontierei
RCC – Consiliul de Cooperare Regională
RM – Republica Moldova
SEECp – Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est
SELEC – Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii
SOCTA – Raportul de evaluare a amenințărilor criminalității grave și organizate în UE
SPAI – Inițiativa Pactului stabilității împotriva corupției
SPF – Sectorul Poliției de Frontieră
SPOC – Inițiativa Pactului stabilității împotriva crimei organizate
SUA – Statele Unite ale Americii
TiP – Raportul privind traficul de persoane al Departamentului de Stat al SUA
UE – Uniunea Europeană
URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
VIS – Sistemul de informații privind vizele

INTRODUCERE

„Mediul internațional este o lume hobbesiană, a competiției, în care nu există o autoritate centrală de natură să impună ordinea.[...] Ca termen generic, securitatea unui stat se referă, în primul rând, amenințărilor venite din exterior.” [89, p. 11]

Actualitatea și importanța problemei abordate. Criminalitatea organizată transfrontalieră a fost cercetată de mai mulți teoreticieni din domeniu, fiind efectuate și analizate mai multe documentări în acest scop. Cu toate acestea, crima transnațională din spațiul balcanic a dobândit o popularitate mai mare pentru statul nostru odată cu extinderea activității faimoasei rute balcanice, renumită pentru diferite activități ilicite, de unde reiese actualitatea problemei abordate. Aceste infracțiuni periclitează pacea și siguranța națională, încălcă drepturilor fundamentale ale cetățenilor, iar caracterul schimbător și care permanent se adaptează la orice mediu, reprezintă o adevărată provocare pentru organele de drept, iar acest lucru subliniază importanța și actualitatea problematicei abordate.

Evoluțiile societății contemporane scot în evidență unele trăsături specifice ale acestui fenomen, și anume o înrădăcinare a acestor activități ilicite, în pofida sporirii și fortificării capacităților operaționale și de reacție ale autorităților de aplicare a legii. O serie de amenințări care, în urmă cu un deceniu, erau considerate drept speculații sau ipoteze analitice cu probabilitate redusă de materializare, s-au materializat în prezent.

Chiar dacă Republica Moldova nu face parte, de fapt, din zona balcanică, legătura geografică dintre aceasta și statele din Balcani este efectuată prin intermediul României, care se învecinează cu Bulgaria și Serbia. Datorită localizării sale geografice, ***Republica Moldova nu este doar tranzitată de diverse activități ilicite, ea reprezintă și un focar pentru migrația ilegală și traficul de ființe umane.***

Acest fapt scoate în evidență importanța și actualitatea problemei abordate, astfel încât impactul criminalității organizate din zona balcanică asupra securității naționale este unul semnificativ. Factori precum deschiderea frontierelor, legislațiile permissive, lipsa unui trai decent, rata înaltă a șomajului, economia slabă din statele cu un nivel scăzut de trai au creat un mediu favorabil pentru dezvoltarea și globalizarea grupărilor de crimă organizată. În prezent, criminalitatea organizată transfrontalieră este un fenomen complex de o gravitate extrem de ridicată, atât prin valoarea materială a prejudiciilor cauzate societății, cât și prin ***forța care este capabilă să penetreze și să altereze climatul economic, social și politic, dar în special – securitatea națională.***

Organizațiile criminale transfrontaliere coordonează o bună parte a traficului internațional cu stupefiante, arme, muniții, persoane, autoturisme de lux, ș.a.m.d. Interesul actual este acela de a elimina activitățile acestor grupări criminale. Scopul acestora este, fără îndoială, obținerea unor

profituri cât mai mari, ținând cont de faptul că rata profiturilor provenite din activitățile ilegale este atât de mare, încât treptat sunt eliminați concurenții lor care își desfășoară activitatea în mod legal. Posibilitatea grupărilor de crimă organizată de a institui monopoluri locale prin eliminarea concurenței le conferă un avantaj la stabilirea prețurilor.

Impactul migrației ilegale de pe ruta balcanică asupra securității Republicii Moldova poate fi caracterizat din mai multe puncte de vedere: demografic, social, economic și politic. În afara faptului că migrația ilegală este adesea conectată cu alte activități ale criminalității organizate (trafic de droguri, arme, terorism), ***acest fenomen poate influența stabilitatea socio – economică a Republicii Moldova, și chiar pacea și securitatea acestuia***, în special prin următoarele:

- tulburarea echilibrului demografic, etnic, cultural;
- incapacitatea mecanismelor de protecție socială sau de sănătate publică;
- depășirea capacității de absorbție a pieței legale a muncii și, implicit, prin bulversarea raportului de forțe dintre structurile de control a legalității și ordinii publice și partea populației orientată spre activități infracționale.

Fiind conștienți de situația social – economică slabă a migranților, membrii grupărilor criminale îi tentează să participe în diferite activități ilegale, în scopul remunerării financiare, sau chiar asigurării protecției acestora de alte grupări infracționale. Astfel, migranții devin cu ușurință traficanți de droguri sau arme, extinzând fenomenul. De asemenea, ținând cont de naționalitatea migranților, nu putem omite faptul că ***aceștia pot fi simpatizanți sau chiar membrii unor organizații extremist – teroriste, ori adepți ai curentelor fundamentalist islamice, ceea ce reprezintă un alt risc pentru securitatea națională a Republicii Moldova.***

Lucrarea analizează activitatea Republicii Moldova în organizațiile regionale/internaționale din care aceasta face parte ca membru permanent/observator sau având un alt statut, care au drept scop combaterea criminalității organizate, în general, dar și protejarea intereselor ce vizează securitatea unui stat. Ținând cont de specificul subiectului, dar și de tematica abordată, se consideră relevantă studierea și analiza următoarelor organizații: Agenția UE pentru aplicarea legii, Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă, Organizația internațională a Poliției Criminale Interpol, Centrul Sud-Est de Aplicare a Legii, Convenția pentru Cooperare Polițienească în Europa de Sud-Est, Procesul de la Brdo, ș.a.

Scopul prezentei teze de doctor constă în efectuarea unei cercetări științifice de amploare și detaliate a criminalității organizate transfrontaliere din zona balcanilor prin intermediul cadrului legal internațional, dar și cu ajutorul analizei lucrărilor doctrinare din domeniu, precum și a practicii existente, în vederea identificării riscurilor și amenințărilor asupra securității statului nostru, ce reies din multiplele forme ale criminalității organizate de pe ruta est – mediteraneană, precum și pentru propunerea soluțiilor concrete în eradicarea sau prevenirea acestora.

Totodată, **obiectivele principale** ale tezei de doctor sunt:

- identificarea riscurilor la adresa securității naționale, prin prisma analizei criminalității organizate în statele din Balcani;
- sistematizarea și cercetarea activității diferitor organizații regionale și internaționale din care Republica Moldova face parte, și care au menirea să combată fenomenul criminalității organizate transfrontaliere;
- colectarea informației actualizate cu privire la evoluția și contracararea fenomenului infracțional în statele balcanice;
- identificarea cadrului normativ internațional care reglementează diferite aspecte ale fenomenului criminalității organizate;
- prezentarea sistemului moldovenesc de prevenire și combatere a criminalității organizate transfrontaliere;
- identificarea și analiza suportului UE în vederea sporirii capacităților operaționale ale statelor balcanice;
- analiza și prezentarea evoluției securității regionale din perspectiva Școlii de la Copenhaga;
- elucidarea și cercetarea siguranței frontierelor Republicii Moldova prin prisma existenței unei zone necontrolate de autoritățile centrale moldovenești;
- analiza importanței Strategiei naționale de securitate a Republicii Moldova;
- elaborarea propriilor concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Ipoteza de cercetare reprezintă *prezumția potrivit căreia diferitele forme ale criminalității organizate transfrontaliere din zona balcanică prezintă riscuri și amenințări asupra securității Republicii Moldova*. Prin această ipoteză de cercetare, ne-am propus stabilirea situației reale în acest sens, prin studierea informației operative privind infracțiunile transfrontaliere, dar și a legislației naționale și internaționale în domeniu, astfel încât să fie formulate și prezentate recomandări pentru asigurarea securității naționale și siguranței cetățenilor.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Având drept scop efectuarea unui studiu aprofundat privind impactul criminalității organizate transfrontaliere din zona balcanică asupra securității Republicii Moldova, au fost folosite mai multe metode de cercetare științifică:

- **metoda analizei sistemice**, prin intermediul căreia au fost analizate fundamentele și noțiunile de bază distinctive pentru obiectul cercetării;
- **metoda istorică**, care a făcut posibilă identificarea originii și evoluției criminalității organizate transfrontaliere;

- **metoda logică**, fără de care nu poate fi efectuată analiza și studierea informației pertinente, pentru formularea ulterioară a unor recomandări specifice;

- **metoda examinării**, prin intermediul căreia a fost studiată legislația națională, precum și tratatele internaționale la care statul nostru este parte în vederea luptei contra tuturor formelor ale criminalității organizate transfrontaliere;

- **metoda cantitativă**, care permite efectuarea unei evidențe a tratatelor internaționale și a normelor legislative naționale cu referire la criminalitatea organizată;

- **metoda generalizatoare**, cu ajutorul căreia sunt formulate concluzii generale, și propuneri pentru prevenirea riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale, etc.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei. Noutatea științifică reiese din unicitatea studiului în cauză, or problematica criminalității transfrontaliere din Balcani este una oarecum nouă, astfel încât este absolut necesară cercetarea fenomenului respectiv pentru protejarea securității naționale a Republicii Moldova, prin prisma noilor provocări la nivel regional și internațional. Această problematică nu este studiată și cercetată detaliat în doctrina juridică locală, iar elementul de noutate științifică a lucrării reiese din elaborarea unei cercetări complexe a impactului criminalității organizate din zona balcanică asupra securității naționale. **Problema științifică de importanță majoră** soluționată în lucrare constă în identificarea riscurilor și amenințărilor specifice la adresa securității Republicii Moldova, care derivă din evoluția fenomenului infracțional din zona balcanică.

Originalitatea tezei de doctor reiese din faptul că până în prezent, problematica criminalității organizate transfrontaliere din Balcani nu a fost abordată în alte teze de doctor în drept. Totuși au fost identificate trei teze de doctor în drept ai autorilor din Republica Moldova care cercetează subiectul criminalității transfrontaliere în general:

- dl Gheorghiță M., în teza «Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования», elaborată în anul 1998, studiază formele criminalității transfrontaliere din punct de vedere penal și procesual penal, lucrarea în sine având drept scop identificarea unor recomandări pentru îmbunătățirea cadrului legal național în ceea ce privește măsurile speciale de investigație, concepția criminalistică, dar și dezvoltarea capacității autorităților naționale privind prevenirea, depistarea și investigarea infracțiunilor cu caracter transfrontalier.

- Dna Sterschi Florena Esther, în teza sa de doctor intitulată „Criminalitatea transnațională: normativul penal de sancționare și politici de prevenire și combatere”, elaborată în anul 2015, abordează problematica din perspectiva dreptului penal și execuțional penal. La fel ca și dl Gheorghiță M., dna Sterschi F. a avut drept scop înaintarea unor recomandări pertinente pentru îmbunătățirea cadrului normativ din domeniu și a unor măsuri eficiente de prevenire a fenomenului pe teritoriul Republicii Moldova.

- DI Ciobanu I., în teza sa de doctor în drept cu titlul „Criminalitatea organizată la nivel transnațional și formele ei de manifestare în Republica Moldova”, publicată în anul 2000, cercetează subiectul din punct de vedere al dreptului penal și procesual penal, dar și ținând cont de realitățile social – politice ale unui nou stat creat în urma destrămării URSS, precum și ale grupurilor criminale autohtone formate de așa – numiții hoți în lege.

În această ordine de idei, notăm că **elementele de noutate științifică ale tezei de doctor constau în:**

- prezentarea situației reale a influenței criminalității organizate din Balcani asupra securității Republicii Moldova;
- identificarea soluțiilor pentru protejarea frontierei naționale;
- studierea și analiza activității instituțiilor naționale cu competență în domeniu;
- colectarea informației privind tratatele internaționale încheiate de către Republica Moldova în domeniile aferente combaterii crimei organizate;
- identificarea operațiunilor comune efectuate între instituțiile de aplicare a legii din Republica Moldova și cele ale UE în vederea depistării grupărilor criminale;
- elaborarea propriilor concluzii și recomandări privind subiectul tezei de doctor.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante rezidă în elaborarea recomandărilor specifice și concluziilor pertinente ***pentru prevenirea amenințărilor principale*** la adresa securității naționale și ***pentru eliminarea riscurilor*** care pot apărea în contextul expansiunii diferitor forme de crimă organizată cu caracter transnațional din zona balcanică, prin:

- prezentarea legăturii geografice dintre Republica Moldova și zona balcanică și identificarea căilor de expansiune a criminalității organizate transfrontaliere pe teritoriul statului nostru;
- cercetarea sistemului moldovenesc de prevenire și combatere a crimei organizate;
- sistematizarea și analiza organizațiilor regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate;
- elaborarea unei analize asupra siguranței frontierelor Republicii Moldova prin prisma existenței unei zone necontrolate de autoritățile centrale moldovenești, etc.

Semnificația teoretică. Fenomenul criminalității transfrontaliere este un subiect extrem de sensibil, iar din acest motiv reiese necesitatea de studiere și analiză continuă a tuturor formelor sale, indiferent dacă ne referim la traficul de ființe umane, traficul ilicit de droguri sau arme, migrația ilegală, terorismul, ș.a.m.d. Adesea ***deficitul de informații împiedică capacitatea autorităților de a crea o situație clară în acest sens.***

Valoarea aplicativă a lucrării. *Fiind prima lucrare cu acest subiect în Republica Moldova*, dedicată exclusiv problematicii influenței crimei organizate din Balcani asupra securității naționale, prezenta teză de doctor va constitui un punct de pornire pentru studierea și în continuare a acestui subiect, precum și pentru identificarea și prezentarea unor noi opinii și posibile soluții pentru îmbunătățirea legislației naționale în domeniu, precum și în activitatea practică a funcționarilor din domeniul aplicării legii, precum și celor cu atribuții aferente.

De asemenea, caracterul științifico – didactic al lucrării prezintă, într-o manieră clară, rezultatele obținute în urma cercetării aprofundate a subiectului, din doua perspective: practic și teoretic. Totodată, este de menționat faptul că valoarea aplicativă a lucrării reiese din prezentarea clară a informațiilor, care pot fi ușor înțelese atât de un simplu cititor, cât și de cercetătorii din domeniu, sau juriști, ceea ce semnifică faptul că teza de doctor este redată într-un mod sistemic și individual. Rezultatele cercetării, precum și recomandările elaborate pot fi utilizate de către juriști, politicieni, funcționari publici, studenți, profesori universitari, cercetători în domeniul dreptului internațional public.

Concluziile și recomandările elaborate pot fi utilizate în calitate de ghid pentru elaborarea unor Planuri de acțiuni, Strategii, modificarea actelor normative în vigoare, dar pentru prezentarea în cadrul proceselor educative în instituțiile de învățământ superior cu profil în drept.

Implementarea rezultatelor științifice. Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale în Drept, științe politice și administrative a Consorțiului Academiei de Studii Economice din Moldova și Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”. Principalele elemente ale prezentei teze de doctor au fost prezentate în 4 articole științifice publicate pe parcursul anilor de studii în revistele științifice de specialitate din Republica Moldova:

- *Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate*, în Revista Națională de Drept, nr. 1-3(231-233)/2020/ISSN 1811-0770;

- *Siguranța frontierelor Republicii Moldova, prin prisma existenței unei zone necontrolate de către autoritățile centrale moldovenești*, în Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1-3(231-233)/2020/ISSN 1811-0770;

- *Strategia Națională de Securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a Securității Naționale*, co-autor, dl Poalelungi M., dr. hab., conf. univ., în Revista Supremația Dreptului, nr. 4/2019/ISSN 2345-1971, pag. 32-42;

- *Dezmembrarea Iugoslaviei și expansiunea crimei organizate în Balcani*, în Revista Studii Juridice Universitare nr. 1-2(49-50)/XII/2020/ISSN 1857-4122.

Totodată, rezultatele cercetării științifice au fost publicate într-un număr de 4 lucrări științifice, relatate în cadrul unor simpozioane, conferințe și seminare naționale și internaționale,

organizate de către Academia de Studii Economice și Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, după cum urmează:

- 27-28 aprilie 2018, Simpozionul Științific Internațional al Tinerilor Cercetători, Ediția a XVI-a, or. Chișinău, prezentarea articolului intitulat: *Risks and threats to the security of the Republic of Moldova in the context of organized cross-border crime in the Balkans*.

- 15 – 16 noiembrie 2019, Conferința internațională științifico – practică «Организация Объединенных Наций и глобальные проблемы человечества в XXI веке», or. Ufa, Federația Rusă, participarea cu articolul *Региональная безопасность в контексте современной геополитике*, co-autor-dl Oleg Bălan, doctor habilitat în drept, prof.univ.

- 28 februarie 2020 – Conferința științifică internațională „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”, or. Chișinău, participarea cu articolul *Cooperarea juridică internațională în materie penală*.

- 22 mai 2020 – Conferința științifică internațională „Teoria și practica administrării publice”, or. Chișinău, prezentarea articolului *Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere*.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza este formată din introducere, trei capitole structurate în 14 paragrafe, 1 tabel, 2 figuri, concluzii generale și recomandări, două anexe și referințe bibliografice.

Introducerea reprezintă consolidarea și motivarea temei alese, prin expunerea actualității și importanței problemei abordate, identificarea scopului și obiectivelor tezei, prezentarea noutății științifice a rezultatelor obținute. Totodată, introducerea cuprinde informații referitoare la importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, precizări privind aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării, precum și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1 este intitulat „*Criminalitatea organizată transfrontalieră: evoluții și tendințe actuale*”, și are drept obiective prezentarea originii și evoluției criminalității organizate transfrontaliere (par. 1.1.), identificarea și analiza sistemului moldovenesc de prevenire și combatere a criminalității organizate transfrontaliere în contextul dreptului internațional (par. 1.2.), studierea evoluției securității regionale din cele mai vechi timpuri, prin prisma contextului geopolitic actual (par. 1.4.), prezentarea scopului, obiectivelor și a problemei științifice (par. 1.4.) Concluziile elaborate în urma realizării unei cercetări aprofundate în capitolul 1 sunt prezentate de către autor în paragraful 1.5.

Capitolul 2 este intitulat „*Lupta împotriva crimei organizate în Balcani în contextul geopolitic actual*”, și are drept scop studierea și cercetarea evoluției crimei organizate în zona Balcanică (par. 2.1.), dar și identificarea acțiunilor coordonate și operațiunilor comune între Republica Moldova și UE în scopul identificării infractorilor (par. 2.2.). Totodată un obiectiv

important al autorului în elaborarea prezentului capitol a fost și analiza suportului UE în vederea sporirii capacităților operaționale ale statelor balcanice (par. 2.3.), a prezentării activității Republicii Moldova în cadrul organizațiilor regionale și internaționale în lupta contra criminalității organizate transfrontaliere (par. 2.4.). Este de menționat că ultimul paragraf al acestui capitol (2.5.) conține concluziile autorului pe marginea acestuia.

Capitolul 3 este intitulat „*Aspecte privind securitatea națională a Republicii Moldova*” și conține 5 paragrafe complexe, care investighează factorii de risc la adresa securității naționale a Republicii Moldova (par. 3.1.), precum și acțiunile autorităților naționale în contextul situării statului nostru ca zonă de tranzit pentru migrația ilegală și alte tipuri de infracțiuni (par. 3.2.). Studiarea și analiza securității naționale a RM nu poate fi efectuată fără o cercetare minuțioasă a subiectului referitor la siguranța frontierelor Republicii Moldova prin prisma existenței unei zone necontrolate de autoritățile centrale moldovenești (par. 3.3.). Totodată, autorul își propune să studieze, în par. 3.4., importanța Strategiei naționale de securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a securității naționale, formulând, în par. 3.5., concluzii pertinente asupra întregului capitol.

La finalul tezei de doctor, autorul formulează concluzii și recomandări generale pe marginea tuturor capitolelor, în contextul cercetării aprofundate și analizei unui spectru larg de referințe bibliografice, în limbile română, rusă și engleză.

Capitolul I. Criminalitatea organizată transfrontalieră: evoluții și tendințe actuale

1.1. Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere. Definiții doctrinare și legale.

Un *stat de drept* este un stat în care ar trebui respectată o ierarhie a normelor juridice și în care, în mod cu totul deosebit, validitatea drepturilor individului are întâietate, ceea ce implică o limitare a suveranității statului. Formula traduce cuvântul german *Rechtsstaat*, apărut la mijlocul secolului XIX-lea, spre deosebire de statul polițienesc, în care administrația dispune de puteri proprii fără a fi supusă unui control. [24, p. 305]

Filosofia criminalității, fără îndoială, poartă un caracter interdisciplinar, deoarece este strâns legată nu doar de disciplinele juridice, dar și de toate științele umanitare.[...] Multidimensionalitatea fenomenului criminalității nu permite studierea sa în cadrul unor discipline separate. Tocmai de aceea doar o analiză filosofică a fenomenului criminalității permite, într-o măsură corespunzătoare, dezvăluirea completă și profundă a naturii și esenței sale. [171, p. 84]

Gândirea filosofică din trecut a cercetat destul de aprofundat criminalitatea, iar în diferite epoci esența acesteia se prezenta diferit. Savanții antici aveau tendința de a vedea criminalitatea drept rezultatul eternei antiteze a moralității și amoralității, ca o formă de comportament extrem de amorală, apărută în principal din defectele sufletului uman. Aceștia, după cum putem observa, puneau accentul pe aspectele etice ale criminalității. [171, p. 86]

Abordarea științifică în înțelegerea fenomenului criminalității, mecanismului de determinare a acesteia, îmbunătățirea măsurilor de prevenire presupune necesitatea deținerii acestor cunoștințe la elaborarea celor mai importante documente de stat (concepții, programe, proiecte de legi, etc.), care determină politica unui stat într-un anumit domeniu. Tocmai din acest motiv toate documentele de importanță majoră trebuie să treacă prin expertiza criminologică și anticorupție. Astfel de expertize reprezintă partea componentă a sistemului național de măsuri pentru prevenirea criminalității, și va permite evitarea greșelilor strategice mari, de calcul sau subiectivismului. [171, p. 96]

Criminalitatea organizată transfrontalieră pune în pericol pacea și securitatea umană, ceea ce conduce la încălcarea drepturilor omului și la subminarea dezvoltării economice, sociale și culturale a statelor din întreaga lume. Criminalitatea transfrontalieră este un concept complex destul de greu de definit, nu doar din cauza diferitor forme de manifestare, dar și prin prisma modurilor de operare care au tendința de schimbare și adaptare permanentă. Caracterul global al acestui fenomen fără frontiere, este una dintre diversele provocări ale ultimelor decenii. Acest subiect a fost studiat de diverși specialiști în domeniu, care au cercetat domeniul în ansamblu însă,

analiza crimei organizate din zona Balcanilor a stârnit interes doar în ultimii ani, ținând cont de evenimentele recente, care continuă și în prezent. [52, p. 265]

Orice încercare de definire a criminalității organizate indică asupra trăsăturilor care au o importanță interdisciplinară. În particular se subliniază universalitatea criminalității organizate care poate să se manifeste în orice domeniu al relațiilor sociale, dar mai cu seamă în domeniul economic; imposibilitatea existenței sale fără acele formațiuni criminale (grupuri criminale organizate, organizații/ asociații criminale) stabile, înalt organizate, destinate înfăptuirii activității criminale permanente cu scop de acaparare (extragere a profiturilor și supraprofiturilor) și care posedă un înalt grad de protecție împotriva controlului social, inclusiv datorită coruperii înalților demnitari de stat. [122, p. 120]

Noțiunea de criminalitate organizată transfrontalieră este explicată de către autorul tezei de doctor în articolul ***Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere***, iar în opinia autorului aceasta semnifică „o faptă săvârșită de către una sau mai multe persoane pe teritoriul a cel puțin două state, prin care este provocat un prejudiciu considerabil valorilor social – culturale, protejate de normele juridice naționale și internaționale”. Diversificarea fenomenului infracțional transfrontalier a dobândit un caracter organizat și sistematic, în pofida eforturilor statelor de a descuraja acest fenomen, numărul infracțiunilor crește semnificativ. [37, p. 266]

Conceptul de criminalitate este un concept multidimensional, astfel el cunoscând abordări diferite în literatura de specialitate.[20, p. 6] Fenomenul criminal are o dimensiune în timp, decurge în timp, se săvârșește în mod continuu, reluându-se mereu. Criminalitatea nu are pauze decât de scurtă durată. Ea se produce zi de zi, săptămână de săptămână, lună de lună, an de an. [20, p. 37]

Criminalitatea transnațională se caracterizează prin profesionalism dezvoltat, prin forță economică, comercială și financiară, prin accesul la cea mai înaltă tehnologie de comunicare și informare. Aceste grupări tentaculare, cu centrii nervoși în cele mai puternice țări ale lumii dispun de un imens capital economic, politic, social și simbolic. Ele se sustrag oricărui control: al statelor naționale și justițiilor lor. Ele au sub control importante componente ale aparatului statal (Guvern, Parlament, administrație, poliție, justiție, armată) și complicitatea guvernanților marilor regiuni și state, au dezvoltat un management performant, mult superior anilor trecuți.[66, p. 33]

După cum punctează autorul tezei de doctor în articolul ***Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere***, la nivel regional, grupările de crimă organizată prezintă o structură organizatorică ierarhică strictă, având roluri bine definite pentru fiecare membru, precum și adaptabilitate, atrăgând o atenție sporită conspirației în timpul comunicării lor. Mai mult decât atât, grupările de crimă organizate investigate fac parte dintr-o rețea regională mai mare, având conexiuni în statele de origine, de destinație, precum și în statele din vecinătate, facilitând în acest sens trecerea migranților pe întreaga rută. Subiectul prevenirii și combaterii criminalității

reprezintă o sarcină atribuită organelor de drept ale statului, prin intermediul legislației sale naționale, în beneficiul protecției securității și siguranței cetățenilor săi. [37, p. 266]

Deoarece acțiunile ilegale ale organizațiilor criminale transfrontaliere aduc atingeri însăși esenței vieții în societățile democratice guvernate de legi, asemenea acțiuni constituie o amenințare pentru ordinea publică, afectând în mod direct sentimentul de securitate, de încredere și de justiție, precum și spiritul comunitar, care stau la baza organizării și funcționării comunității internaționale. De asemenea, criminalitatea transfrontalieră reprezintă o amenințare serioasă pentru securitatea economică a țării, întrucât activitățile sale de bază ar putea afecta economia de piață. Spălarea banilor influențează operațiunilor instituțiilor financiare legale, cu urmări pe termen lung care pot depăși mediul afacerilor și pot avea efecte negative asupra climatului investițiilor, taxelor fiscale încasate și încrederii cetățenilor. De altfel, organizațiile criminale transfrontaliere nu numai că recurg adesea la violență, dar folosesc aceste sume mari de bani pentru coruperea angajaților din cadrul instituțiilor financiare și a guvernelor. [66, p. 28]

În era globalizării, organizațiile situate în afara legii nu mai au nevoie de o bază teritorială de unde să-și coordoneze acțiunile. Revoluția tehnologică a creat posibilitatea șefilor de rețele să-și conducă afacerile, indiferent de locul unde se află. Multe dintre acțiunile lor pot fi duse la îndeplinire prin intermediul rețelei de calculatoare și telecomunicații. Utilizarea transferurilor electronice, accesul liber la Internet și tehnologia de comunicații supersofisticată, permit structurilor criminale intensificarea comiterii de infracțiuni cu autori neidentificați, erodându-se astfel autoritatea statelor. [44]

Globalizarea este o perioadă în care statele nu pot acționa fără a lua în considerație consecințele, și nici nu pot contracara cu propriile forțe amenințările la adresa securității lor.

Acest subiect a fost abordat de către autorul tezei de doctor în articolul ***Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere***, ajungând la concluzia că principiul muschetarilor și al securității colective se numără printre măsurile adoptate de liderii politici în vederea combaterii tuturor formelor de crimă organizată transfrontalieră. În soluționarea dilemei securității trebuie să se țină cont de prevalarea compasiunii și toleranței asupra spiritului justițiar, deoarece se cunoaște că reacția la o violență cu violență are drept consecință o contra-violență și mai mare. [37, p. 266]

După cum menționează și dl O. Balan, „motivele pentru care statele au recurs la lărgirea cooperării în combaterea criminalității rezidă în faptul că deși unele infracțiuni ar putea fi considerate ca fiind de drept comun, ele cointerează statele limitrofe la colaborare în vederea reprimării datorită gradului lor de pericolozitate la nivel internațional; asemenea situații sunt determinate, cum subliniază literatura de specialitate, de faptele de terorism, falsificarea de monedă, traficul de droguri, traficul de femei și copii, infracțiuni care sunt urmărite în toate țările

și care necesită, pentru combaterea lor, o conlucrare a eforturilor mai multor state”. [10, p. 118-119]

Crima organizată este un fenomen social complicat. Odată cu apariția sa, aceasta s-a alipit atât de mult de instituțiile și procesele sociale, precum și de viața publică, încât este foarte greu să o cercetezi îndeaproape. [174, p.74] Crima organizată nu reprezintă suma grupărilor criminale și infracțiunile săvârșite de acestea. Aceasta reprezintă o caracteristică nouă a criminalității, care este încorporată în sistemul social, având o influență semnificativă asupra altor componente ale sale, dar în primul rând, asupra economiei și politicii. [174, p. 75] Crima organizată acționează ca o întreprindere, afacere, industrie, fabricarea și distribuirea mărfurilor și/sau serviciilor. [174, p. 75-76]

Afacerile criminale apar, există și se dezvoltă în prezența mai multor condiții:

- cererea înaltă a mărfurilor (droguri, arme, etc) și serviciilor ilegale (sexuale, ș.a.);
- cererea nesatisfăcătoare a produselor și serviciilor legale (de exemplu, deficitul unor produse);
- piața muncii, șomajul, lipsa activității tinerilor și adolescenților;
- politicile fiscale, vamale și economice vicioase ale statului, precum și corupția, care împiedică dezvoltarea economiei legale. [174, p. 76]

Crima organizată se instituționalizează în perioade diferite în țări diferite. Printre semnele principale ale crimei organizate în calitate de instituție socială, putem enumera și: perioada de existență, regularitatea funcționării; executarea anumitor funcții sociale (satisfacerea cererii asupra produselor și serviciilor ilegale sau deficitare, acordarea locurilor de muncă, ș.a.); prezența unui set de norme (reguli de conduită); a unui limbaj profesional, a rolurilor bine determinate. Instituționalizarea (procesul în care practicile sociale devin regulate, pe termen lung și posedă toate semnele unei instituții) crimei organizate se efectuează treptat. [174, p. 77]

Printre cele mai semnificative aspecte ale unei grupări criminale organizate putem enumera:

- asocierea oamenilor pe termen lung;
- scopul: extragerea profitului maxim;
- conținutul activității: producția și exportul mărfurilor și/sau serviciilor;
- caracterul activității: combinația tipurilor și metodelor legale și ilegale de activitate;
- structura organizației: ierarhie complicată, cu delimitarea funcțiilor și rolurilor;
- principalul mijloc de securitate îl reprezintă coruperea organelor de putere, precum și a poliției, organelor de justiție;
- orientarea către monopolul într-un anumit domeniu sau pe un anumit teritoriu pentru atingerea scopului principal. [174, p. 78]

Cele mai mari amenințări la adresa securității sunt provocate de: terorism; traficul de droguri și activitățile de spălare de bani la nivel internațional; fraudă organizată; falsificarea monedei euro; migrația ilegală, criminalitatea informatică și traficul de ființe umane. Rețelele din spatele infracțiunilor comise în fiecare dintre aceste domenii profită imediat de orice ocazie nouă și se adaptează măsurilor tradiționale de aplicare a legii [216].

Aceste amenințări la adresa securității reprezintă diferite forme ale criminalității organizate transfrontaliere, iar în continuare vom încerca să definim cele mai grave infracțiuni de acest tip.

Dicționarul explicativ al limbii române definește noțiunea de **terorism** drept „totalitatea actelor intenționate de violență comise de un grup sau de o organizație pentru a provoca o teamă generalizată și pentru atingerea unor scopuri politice”. [197]

Se spune că încercarea de a găsi o definiție cât mai adecvată ne împiedică, de fapt, să studiem terorismul. [...] Definițiile terorismului se fundamentează pe modul în care teroriștii (și acțiunile acestora) au fost percepuți. Aceasta ne duce cu gândul la interpretarea peiorativă a cuvântului. De exemplu, anumiți savanți apreciază că teroriștii suferă doar de o maladie mentală, sunt delicvenți, sau persoane ce afișează un comportament deviant. [109, p. 24]

Manifestările și metodele terorismului sunt diverse: preluarea mijloacelor de transport și a ostaticilor; nimicirea căilor de transport; explozii; incendieri; acțiuni militare, inclusiv partizane; otrăvirea surselor de alimentație și de apă; utilizarea substanțelor toxice; amenințarea utilizării acestora, etc. [...] Terorismul duce la un număr nelimitat de victime și suferință, și este fără îndoială o activitate criminală (infracțiune). Cu toate acestea, esența social-politică a terorismului și dorința de a-l contracara necesită o abordare mai complexă, nu doar din punct de vedere juridic. [174, p. 101]

Terorismul internațional poate deveni o armă politico-militară semnificativă în menținerea stărilor conflictuale, zonale și naționale, proliferarea acestuia reprezentând, componenta de bază a războiului psihologic pentru destabilizarea unor state și crearea unor stări de haos general. Amplificarea influenței geopolitice a parteneriatelor strategice în actualul mediu de securitate, schimbarea caracterului misiunilor desfășurate de aceste coaliții multinaționale, cât și apariția unor noi actori cu influență puternică în ceea ce privește securitatea internațională, dovedesc că evoluția amenințărilor asimetrice determină ca statele să-și reanalizeze potențialul pentru contracararea efectelor acestora. [120, p. 23]

Comunitatea internațională în general, dar și fiecare stat în particular trebuie să întreprindă, în primul rând, măsuri politice (economice, sociale) în vederea prevenirii condițiilor pentru terorism, pentru rezolvarea pașnică a conflictelor sociale, interetnice, interconfesionale. [174, p. 102]

Terorismul a devenit un fenomen internațional în lumea globalizată de astăzi, și nu mai reprezintă o problemă strict regională. În consecință, odată cu folosirea noilor tehnologii de comunicare, terorismul a devenit o amenințare mai serioasă împotriva omenirii. Eforturile unilaterale ale statelor au demonstrat rezultate nesatisfăcătoare față de grupările teroriste, care au devenit transnaționale și au dezvoltat rețele internaționale mai largi. Tocmai de aceea este important stabilirea unui concept multidimensional de combatere a terorismului în scopul combaterii acestuia mai eficient. În acest context, este de o importanță vitală ca statele și organizațiile internaționale să coopereze și să agreeze un concept comun de combatere a terorismului. [154, p.6]

Dinamica fenomenului terorist internațional evidențiază schimbările majore intervenite în natura amenințărilor la adresa securității statelor în perioada post Război Rece, motivațiile violenței sau agresiunii de orice natură devenind foarte diverse, de la cele politice, religioase, la cele economice, informatice sau de altă natură și în strânsă legătură cu crizele majore, interesele crimei organizate, interesele etnice, războaiele informaționale, etc. Fenomenul terorist este strâns legat de politică, fapt ce face ca unele state să sprijine activ terorismul. Din cele mai multe ori „teroriștii” încearcă în majoritatea cazurilor obținerea de concesi politice din partea adversarilor lor, iar atunci când nu reușesc să-și ducă la îndeplinire obiectivele politice reușesc să-și determine adversarul să facă concesi importante. [120, p. 204]

Putem spune cu certitudine că între state există un anumit nivel de agreece în ceea ce privește interpretarea cauzelor violenței politice și terorismului. Cea mai populară abordare a fost *teoria frustrării și agresiunii*, conform căreia nemulțumirea care provine din suferințele oamenilor duce la frustrare, care se auto-transformă în agresiune, iar rezultatul acestui proces are potențialul de a se manifesta în violență. Cu toate acestea, deoarece măsurile represive și orientate spre stat nu au dus la rezultatele dorite, paradigma privind modul de combatere a terorismului de către state s-a schimbat; astfel s-a trecut de la lupta contra *teroriștilor* la lupta împotriva *terorismului*. Astfel, comunitatea internațională s-a îndepărtat de la abordarea îngustă care punea accent excesiv pe strategiile militare, de securitate sau de aplicare a legii, către o abordare mai comprehensivă și holistică de combatere a terorismului, precum și către orientarea asupra eforturilor curente și acțiunilor de viitor în această privință. În această paradigă nouă, programele de de-radicalizare au devenit principalele subiecte ale strategiilor de combatere a terorismului ale multor state de pe întreg globul pământesc. [154, p.8-9]

Terorismul rămâne a fi o amenințare asupra vieții, demnității și bunăstării omenești. Manifestările recente ale diferitor evenimente din întreaga lume sunt evaluate de către unii în calitate de precursori ai unor nemulțumiri crescute, cauzând frustrare, agresiune și mai multă violență de către diverse grupări și rețele extremiste, teroriste și criminale. Tocmai de aceea trebuie

să fim mai dedicați în cea ce privește combinarea forțelor noastre, expertizelor și resurselor în combaterea eficientă a acestui fenomen. Totuși, pentru realizarea acestui fapt, trebuie să privim fenomenul terorismului într-o manieră holistică, care menține nivelul necesar de Securitate, dar este mai puțin invaziv în drepturile și libertățile omului. [154, p.9]

Infracțiunile teroriste au evoluat semnificativ în ultimul deceniu. UE a fost ținta unor repetate atacuri teroriste în ultimii ani. Investigațiile atacurilor teroriste de la Bruxelles și Paris, efectuate în martie 2016 și noiembrie 2015, au evidențiat implicarea unora dintre autori în diferite tipuri de crime grave și a criminalității organizate, inclusiv traficul ilicit de droguri, precum și contacte personale cu grupările criminale implicate în traficul ilicit de arme de foc și producerea documentelor frauduloase. Investigațiile recente au arătat că grupurile teroriste au făcut uz de rețelele de călăuze pentru a permite agenților de a intra în UE. Cu toate acestea, aceste cazuri nu sugerează că grupurile teroriste mențin un angajament susținut cu grupurile criminale organizate implicate în introducerea ilegală de migranți. [37, p. 268]

Amenințarea care provine din legăturile între infracțiunile grave, criminalitatea organizată și terorismul este extrem de mare. Astfel, în articolul ***Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere***, autorul tezei de doctor constată că potențialul de exploatare a infrastructurilor grupurile criminale organizate de a procura armele de foc sau documentele frauduloase este foarte ridicat, ceea ce facilitează transportarea ilicită a bunurilor și persoanelor, precum și livrarea armelor letale folosite în atacurile din UE efectuate de grupurile teroriste. În al doilea rând, implicarea în criminalitatea organizată și gravă poate permite organizațiilor teroriste de a-și mări fondurile pentru finanțarea terorismului și altor activități conexe. [37, p. 270]

Principiile și condițiile care favorizează realizarea activității teroriste sunt destul de complexe. Printre acestea, putem enumera și instabilitatea politică; corupția; lipsa unei coordonări eficiente între organele de drept. [175, p. 24]

Având în vedere nivelul tot mai mare al elementelor de securitate din documentele de călătorie moderne și politicile migraționale mai stricte în statele membre ale UE, utilizarea abuzivă a documentelor de călătorie autentice (personificarea și documentele obținute în mod fraudulos) va deveni, probabil, una dintre cele mai răspândite metode. Nu în ultimul rând, există o amenințare fundamentală a mișcărilor de călătorie legate de terorism și este posibil ca luptătorii teroriști străini să utilizeze rutele migrației ilegale sau rețele de facilitare. [37, p. 270]

Terorismul a fost și continuă să fie un fenomen prezent în Europa în totalitatea formelor sale de manifestare și prin tot ceea ce presupune el: organizații teroriste, partizani ai acestor organizații, atentate și victime, etc. [...] Lupta pentru combaterea terorismului la nivel european a fost influențată, în mod firesc, pe de o parte de formele de expresie ale acestuia și, pe de altă parte, de contextul istoric european. [70, p. 138-139]

În ceea ce privește noțiunea de „**trafic de ființe umane**”, conform Protocolului ONU privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, cuprinde câteva elemente [104]:

1. recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate;
2. oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul exploatării;
3. exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe.

Traficul de persoane este strâns legat de criminalitatea organizată, fiind o ramură de activitate a acesteia. Adesea traficul de persoane poartă un caracter internațional, transnațional (deși, traficul de persoane este posibil și în cadrul unui singur stat - „sclavia albă”, exploatarea sexuală a copiilor, ș.a.). [174, p. 106]

Traficul de persoane presupune, prin natura sa bazat pe exercițiul dreptului de proprietate, tratamentul victimelor fiind asemenea unor bunuri, acestora impunându-li-se exercitarea unor munci forțate, rău-plătite sau plătite deloc, cu aplicarea violenței și în condiții de muncă proaste. [97, p. 76] Chiar dacă traficul de ființe umane nu este reflectat în textul Convenției Europene a Drepturilor Omului, acesta este acoperit de articolul 4¹, autoritățile statului urmând să aibă un rol activ în asigurarea unei protecții eficiente a persoanelor aflate sub jurisdicția sa, inclusiv în relațiile dintre indivizi, copii și alte grupuri vulnerabile, ultimele fiind îndreptățite în mod special la o astfel de protecție. [97, p. 78]

Printre victimele exploatării sexuale majoritatea sunt femei, pe al doilea loc sunt copiii, iar numărul bărbaților este nesemnificativ. Victimele exploatării prin muncă sunt, în primul rând, copiii, pe al doilea loc – femeile, iar al treilea – bărbații. [174, p. 107] Ținând cont de faptul că una dintre condițiile muncii în domeniul serviciilor sexuale este sclavia, din dorința de a se salva, unele femei se înțeleg cu „stăpânii” lor și se întorc în țara de origine pentru a recruta noi victime. Acest fenomen poartă denumirea de *al doilea val*. Persoana care recrutează primește între 200 și 5000 de dolari pentru fiecare femeie. Transportarea acestor persoane din statul exportator către statul care le importă se efectuează atât prin căi legale (turism, contracte de muncă, vizita rudelor), cât și prin căi ilegale. [174, p. 109]

¹ Astfel, articolul 4 al Declarației Universale a Drepturilor Omului prevede faptul că *nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în servitute; sclavajul și comerțul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor*”. [41]

Traficul de organe reprezintă una dintre cele mai ascunse ramuri ale crimei organizate, care se extinde foarte repede. Există o piață neagră internațională cu *produse* pentru transplant de inimă, rinichi sau alte organe ale omului. [174, p. 111]

Comunitatea internațională a întreprins, de-a lungul anilor, o serie de măsuri legislative pentru a combate fenomenul traficului de ființe umane care este în continuă dezvoltare, iar în acest scop putem enumera următoarele tratate internaționale multilaterale încheiate: Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane din 16.05.2005; Protocolul nr. 399 din 15.11.2000 privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate; Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă din 06.09.2000; Convenția cu privire la drepturile copilului din 20.11.1989; Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000.

Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane conține norme privind domeniul de aplicare, principiul nediscriminării, definiții, măsuri concrete, prevederi referitoare la dreptul penal material, investigații, urmăriri și drept procedural. Convenția a fost semnată de către RM la 16.05.2005, și este în vigoare pentru statul nostru din 01.02.2008. [26]. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor este în vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005. Acesta are ca obiect prevenirea și combaterea traficului de persoane, acordând o atenție specială femeilor și copiilor; protecția și ajutorarea victimelor unui astfel de trafic, respectând pe deplin drepturile lor fundamentale; și promovarea cooperării între Statele Părți în vederea atingerii acestor obiective. [106] Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă a fost încheiat pornind de la premisa că eliminarea vânzării, prostituției copiilor și a pornografiei infantile va fi facilitată prin adoptarea unei strategii globale care să țină seama de factorii care contribuie la aceste fenomene, îndeosebi subdezvoltarea, sărăcia, disparitățile economice, inechitatea structurilor socio-economice, disfuncționalitățile familiale, lipsa de educație, exodul rural, discriminarea bazată pe sex, comportamentul sexual iresponsabil al adulților, conflictele armate și sclavia copiilor. [105]

Noțiunea de **trafic de droguri** este definită de Codul penal al Republicii Moldova drept orice operațiuni precum experimentarea, elaborarea, producerea (fabricarea), prepararea, cultivarea, extragerea, prelucrarea, transformarea, deținerea, stocarea, păstrarea, livrarea, eliberarea, distribuția, expedierea, transportul, procurarea (cumpărarea), comercializarea, distrugerea, importul, exportul, utilizarea, promovarea acestora și alte activități conexe. [23]

De asemenea, Dicționarul explicativ al limbii române definește termenul de **drog** drept substanță de origine vegetală, animală sau minerală care se întrebuințează la prepararea unor medicamente și ca stupefiant [127], iar termenul de **stupefiant** înseamnă toate substanțele naturale sau sintetice din tabelul 1 și 2 din Convenția unică a Națiunilor Unite asupra substanțelor stupefiantă din 1961, modificată prin Protocolul din 1972. [32]

Codul Penal al Republicii Moldova prevede o serie de articole care se referă la circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora, consumul, distribuirea, ș. a., după cum urmează [23]:

- articolul 217. Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora fără scop de înstrăinare;
- articolul 217¹. Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora în scop de înstrăinare;
- articolul 217². Circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora;
- articolul 217³. Circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora;
- articolul 217⁴. Sustragerea sau extorcarea drogurilor sau etnobotanicelor;
- articolul 217⁵. Consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de droguri, etnobotanice sau analogii acestora;
- articolul 217⁶. Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora;
- articolul 218. Prescrierea ilegală sau încălcarea regulilor de circulație a drogurilor;
- articolul 219. Organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul drogurilor sau etnobotanicelor.

Conform Codului Penal al RM, traficul ilicit de droguri, producerea și prelucrarea acestora pot fi sancționate cu pînă la 15 ani privare de libertate în funcție de gravitatea infracțiunii comise.

Migrația ilegală reprezintă una dintre cele mai grave forme ale criminalității organizate transfrontaliere, deoarece aceasta implică, de regulă, și alte tipuri de infracțiuni, și anume traficul de ființe umane, arme sau droguri.

Provocările generate de manifestarea fenomenului migrator sunt complexe și se pot reflecta în plan social, economic, politic și de securitate. Una din provocările în plan social o reprezintă promovarea unor idei sau curente subversive, extremiste, a unor ideologii sau concepte religioase care instigă la încălcarea cadrului legal. Riscurile de radicalizare a unora dintre migranți pot fi generate de dezvoltarea frustrărilor provocate de neîmplinirea unor așteptări în țara țintă, sau ca

urmare a interacțiunii cu persoane deja radicalizate sau extremiste. Nu este exclusă nici răspândirea unor boli contagioase atipice (originare din spațiile de proveniență ale migranților). [246]

1.2. Dreptul internațional și sistemul moldovenesc de prevenire și combatere a criminalității organizate transfrontaliere

Dreptul internațional public a fost întotdeauna preocupat de ceea ce reprezintă cheia de boltă a existenței comunității internaționale și anume cooperarea reciproc avantajoasă dintre actorii scenei mondiale, principiul fundamental al cooperării manifestându-se și în combaterea criminalității organizate. [9, p. 333]

La nivel național, instituția responsabilă de prevenirea și combaterea criminalității organizate transfrontaliere este Inspectoratul General al Poliției al MAI, prin Inspectoratul Național de Investigații, creat la 05 martie 2013, prin Hotărârea Guvernului nr. 986 din 24 decembrie 2012. [60]

În scopul securizării parțiale a activității direcțiilor din cadrul INI, fiecareia i-a fost atribuit un număr, care corespunde cu domeniul său de operare: D1 – Direcția combaterea crimelor grave; D2 – Direcția combaterea crimei organizate (misiunea acesteia constă în combaterea infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave sau cu rezonanță socială sporită, comise de către organizații și grupări criminale); D3 – Direcția combaterea infracțiunilor economice; D4 – Direcția antidrog; D6 – Direcția protecția martorilor; D7 – Direcția supraveghere specială.² Totodată, după modelul european al analizei tehnicilor criminale, tot în 2012 a fost creat Centrul de analiză a informațiilor din subordinea INI, a cărei misiune constă în coordonarea și desfășurarea analizelor criminale operaționale, organizarea și desfășurarea activităților speciale de investigații în scopul investigării infracțiunilor deosebit și excepțional de grave, precum și a celor cu o rezonanță socială sporită.

Ținând cont de specificul acestui domeniu, este de menționat faptul că activitatea acestor direcții este reglementată, în special, de ordine interne, care poartă un caracter secret, și sunt disponibile doar pentru ofițerii din domeniu. Totuși, în legislația națională, ne putem ghida de Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova și de Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

Potrivit acestei legi, activitatea specială de investigații reprezintă o procedură cu caracter secret și/sau public, efectuată de autoritățile competente, cu sau fără utilizarea echipamentelor

² Până în iulie 2019, în cadrul Inspectoratului Național de Investigații funcționa inclusiv și D5 – Direcția operațiuni speciale, fiind desființată de ministrul de interne din acea perioadă, dl Andrei Năstase.

tehnice speciale, în scopul culegerii de informații necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor. [80]

Unele măsuri speciale de investigații pot purta un caracter transfrontalier (*de ex: supravegherea transfrontalieră sau livrarea controlată*), iar acest lucru contribuie la colaborarea autorităților de aplicare a legii din Moldova cu cele din alte state, în scopul depistării, prevenirii sau investigării infracțiunilor ce țin de criminalitatea organizată transfrontalieră.

În majoritatea statelor UE instituția măsurilor speciale de investigații este catalogată drept tehnici speciale de investigare. Astfel, în conformitate cu prevederile Recomandării 10 (2005) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, prin tehnici speciale de investigare se înțeleg mijloacele speciale, inclusiv interceptarea comunicațiilor și accesul la traficul de comunicații și datele de localizare, urmărirea clandestină și supravegherea audio și video electronică a locurilor publice și încăperilor private, cercetarea clandestină a localurilor private, livrarea controlată, infiltrarea agenților sub acoperire și utilizarea informatorilor, supravegherea clandestină a tranzacțiilor financiare și alte măsuri clandestine aplicate de organele abilitate în cadrul anchetelor penale, în scopul depistării sau investigării unor infracțiuni penale grave. [112, p. 174-175]

Codul de procedură penală al Republicii Moldova prevede o serie de norme menite să asigure, pe cât de posibil, cooperarea juridică internațională în materie penală [22]:

- articolul 138¹. **Supravegherea transfrontalieră**

(1) Cu excepția cazurilor când există dispoziții contrare în tratatul internațional aplicabil în relația cu un stat străin, reprezentanții organului de urmărire penală al unui stat care, în cadrul unei urmăriri penale, supraveghează pe teritoriul altui stat o persoană presupusă a fi participat la săvârșirea unei infracțiuni care permite extrădarea sau o persoană față de care există motive serioase a se crede că poate duce la identificarea ori localizarea presupusului participant la săvârșirea infracțiunii sunt autorizați, în baza unei cereri prealabile de asistență juridică, să continue această supraveghere pe teritoriul Republicii Moldova. La cerere, supravegherea poate fi exercitată de autoritățile competente ale Republicii Moldova.

- articolul 138². **Livrarea controlată**

(1) Livrarea controlată reprezintă circulația sub supraveghere a obiectelor, a mărfurilor ori a altor valori (inclusiv substanțe, mijloace de plată sau alte instrumente financiare) care provin din săvârșirea unei infracțiuni sau care sînt destinate comiterii unei infracțiuni pe teritoriul Republicii Moldova sau în afara frontierelor ei, avînd drept scop investigarea unei infracțiuni sau identificarea persoanelor implicate în săvârșirea acesteia, dacă exista o bănuială rezonabilă cu privire la caracterul ilicit al deținerii sau obținerii acestora.

- articolul 171¹ privind reținerea persoanei în vederea extrădării;

- articolele 531, 532, 533, 534 și 535 care se referă la asistența juridică internațională în materie penală;

- articolele 536, 537, 538, 539, 540 și 540¹ care se referă la cererea de comisie rogatorie;
- articolul 540² privind echipele comune de investigații;
- articolele 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549 și 550 privind extrădarea;
- articolele 551, 552, 553, 554, 555, 556 și 557 privind transferul persoanelor condamnate;
- art. 558 și 559 privind recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor străine;
- articolul 559¹ privind rejudecarea celor judecați în lipsa lor, în caz de extrădare.

Codul Penal al Republicii Moldova incriminează următoarele categorii de infracțiuni care se regăsesc în crima organizată transfrontalieră [23]:

- articolul 135. Genocidul;
- articolul 135¹. Infracțiuni împotriva umanității;
- articolul 140¹. Utilizarea, dezvoltarea, producerea, dobândirea în alt mod, prelucrarea, deținerea, stocarea sau conservarea, transferarea directă sau indirectă, păstrarea, transportarea armelor de distrugere în masă;
- articolul 158. Traficul de organe, țesuturi și celule umane;
- articolul 165. Traficul de ființe umane;
- articolul 165¹. Utilizarea rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane;
- art. 206. Traficul de copii;
- articolul 208. Atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale;
- articolul 208¹. Pornografia infantilă;
- articolul 208². Recurgerea la prostituția practică de un copil;
- articolele 217, 217¹, 217², 217³, 217⁴, 217⁵, 217⁶, 218, 219 privind circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora;
- articolul 248. Contrabanda;
- articolul 278. Actul terorist;
- articolul 279. Finanțarea terorismului;
- articolul 362. Trecerea ilegală a frontierei de stat;
- articolul 362¹. Organizarea migrației ilegale.

În Republica Moldova cadrul legal referitor la asistența juridică internațională este reglementat de Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Este de menționat că normele acestei legi se aplică următoarelor forme de cooperare juridică internațională în materie penală [79]:

- a) transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor;
- b) comunicarea actelor de procedură;
- c) citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite;
- d) comisiile rogatorii;
- d1) echipele comune de investigații;
- e) transferul, la solicitare, de proceduri penale;
- f) extrădarea;
- g) transferul persoanelor condamnate;
- h) recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor judecătorești străine;
- i) comunicarea cazierului judiciar.

Această lege stabilește modalitatea de implementare a prevederilor Codului de procedură penală al Republicii Moldova³ privind asistența juridică internațională în materie penală, precum și ale tratatelor internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte. În aceeași ordine de idei, în conformitatea cu art. 1 al legii menționate, aplicarea acesteia are drept scop protecția intereselor de suveranitate, securitate, ordine publică și a altor interese ale Republicii Moldova, definite prin Constituție.

În linii mari, în ceea ce privește numărul de cereri și răspunsuri, asistența reciprocă reprezintă forma cea mai voluminoasă de cooperare internațională în cadrul Uniunii Europene, precum și în alte părți. Diferite acte în vederea asistenței reciproce urmăresc următoarele scopuri: schimbul de informații; colectarea probelor; facilitarea procedurilor; servirea intereselor părților terțe; dezvoltarea de abilități și expertiză; stabilirea legăturilor. [73, p. 397]

Este important de subliniat faptul că asistența juridică internațională în materie penală poate fi acordată în baza principiului reciprocității. Aceasta poate fi înfăptuită în acest mod, în lipsa unui tratat internațional, prin intermediul canalelor diplomatice. Cu toate acestea, în temeiul alin. (3) art. 3 al aceleiași legi, lipsa reciprocității nu împiedică executarea pe teritoriul Republicii Moldova a unei cereri de asistență juridică în trei situații: dacă aceasta se dovedește necesară datorită naturii faptei sau caracterului imperios al luptei împotriva unor anumite forme grave de criminalitate; dacă cererea poate contribui la ameliorarea situației inculpatului ori a condamnatului sau la reintegrarea lui socială; precum și în situația în care cererea de asistență juridică poate servi la clarificarea situației juridice a unui cetățean al Republicii Moldova. [79]

În conformitate cu articolul 534 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, asistența juridică internațională poate fi refuzată în următoarele situații [22]:

³ Se face referire la partea specială titlul III capitolul IX al Codului de procedură penală al Republicii Moldova.

1) cererea se referă la infracțiuni politice sau infracțiuni conexe cu astfel de infracțiuni. Refuzul nu se admite în cazul în care persoana este bănuită, învinuită sau a fost condamnată pentru săvârșirea unor fapte prevăzute de art. 5-8 din Statutul de la Roma al Curții Internaționale Penale;

2) cererea se referă la o faptă ce constituie exclusiv o încălcare a disciplinei militare;

3) organul de urmărire penală sau instanța judecătorească solicitate pentru acordarea asistenței juridice consideră că executarea acesteia este de natură să aducă atingere suveranității, securității sau ordinii publice a statului;

4) există motive întemeiate de a crede că bănuitul este urmărit sau pedepsit penal pe motive de rasă, religie, cetățenie, asociere la un anumit grup sau pentru împărtășirea unor convingeri politice, sau dacă situația lui se va agrava și mai mult pentru unul dintre motivele enumerate;

5) este dovedit faptul că în statul solicitant persoana nu va avea acces la un proces echitabil;

6) fapta respectivă se pedepsește cu moartea conform legislației statului solicitant, iar statul solicitant nu oferă nici o garanție în vederea neaplicării sau neexecutării pedepsei capitale;

7) potrivit Codului penal al Republicii Moldova, fapta sau faptele invocate în cerere nu constituie infracțiune;

8) în conformitate cu legislația națională, persoana nu poate fi trasă la răspundere penală.

Autoritățile naționale în adresa cărora pot fi expediate cereri de asistență juridică internațională sunt **Ministerul Justiției și Procuratura Generală**. Acestea pot fi transmise prin trei căi:

1. direct, de către autoritățile străine;
2. pe cale diplomatică;
3. prin intermediul OIPC – Interpol.

Astfel, cererile de asistență juridică formulate în fazele de judecată și de executare a pedepsei se transmit Ministerului Justiției, iar cele aflate în faza de urmărire penală – Procuraturii Generale. Cooperarea juridică internațională este reglementată pentru statul nostru în aproximativ 50 de tratate internaționale.

Interesată să-și armonizeze legislația și modul de desfășurare a justiției cu standardele europene, Republica Moldova și-a proiectat clar vectorul spre integrare europeană, exprimându-și consimțământul de a fi parte la instrumentele internaționale în materia asistenței juridice internaționale. Acest fapt a sporit consolidarea politicii sale de dezvoltare a relațiilor de colaborare cu toate țările lumii, de promovare a unui climat de pace și securitate, de reprimare a oricăror forme de criminalitate și fraudă a legii. [98, p. 7]

Un lucru notabil este că, vorbind din punct de vedere practic, Convenția europeană de asistență juridică în materie penală de la Strasbourg din 20 aprilie 1959 este cel mai utilizat instrument internațional în acest sens. Această Convenție este completată de Protocoalele sale

adiționale care sunt aplicate numai în relație cu statele care au ratificat această Convenție. [86, p. 34]

În conformitate cu prevederile Convenției respective, Părțile contractante se angajează să-și acorde reciproc, potrivit dispozițiilor acesteia, asistența judiciară cea mai amplă cu putință în orice procedură privitoare la infracțiuni a căror reprimare este, în momentul solicitării asistenței, de competența autorităților judiciare ale părții solicitante. [27]

În ceea ce privește extrădarea, aceasta poate fi solicitată în baza mai multor instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, una dintre cele mai cunoscute fiind Convenția europeană de extrădare din 13.12.1957, încheiată la Paris. Potrivit normelor acesteia, Părțile contractante se angajează să-și predea reciproc, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale părții solicitante. [28]

Cooperarea în materie penală a fost dezvoltată de-a lungul anilor ca o chestiune a bunei înțelegeri între națiunile suverane. În plus, aceasta a fost modelată în funcție de nevoile procedurii penale a statelor de drept civil. În statele de drept civil probele sunt colectate de către autoritățile de stat și de o entitate privată, cum ar fi apărarea, nu joacă un rol important. Atât Convențiile Consiliului Europei, cât și instrumentele adoptate de Uniunea Europeană presupun că cooperarea internațională este o sarcină exclusivă pentru autoritățile de stat și că instrumentele sunt destinate exclusiv pentru aceste scopuri. [73, p. 21]

Totodată, nu putem neglija importanța Curții penale internaționale, care poate să își exercite competența față de persoane pentru crimele cele mai grave, în conformitate cu art. 1 din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale din 17.07.1998. Conform acestuia, competența Curții este limitată la crimele cele mai grave care privesc ansamblul comunității internaționale. În baza prezentului statut, Curtea are competență în ceea ce privește următoarele crime: crima de genocid; crimele împotriva umanității; crimele de război; crima de agresiune. Curtea are personalitate juridică internațională. Ea are, de asemenea, capacitatea juridică necesară pentru a-și exercita funcțiile și îndeplini misiunea. [114]

Dreptul internațional conține un număr mic de reguli care privesc, de exemplu, limitele suveranității naționale, interpretarea propriilor reguli și alte lucruri de acest gen, care impun constrângeri asupra statelor indiferent de consensul acestora, întrucât fără aceste reguli nu ar putea exista o ordine juridică sau cel puțin vreo ordine juridică menită să reglementeze un sistem multiplu de state. Fiecare națiune este constrânsă doar de acele reguli de drept internațional pe care le-a acceptat. Principalul mijloc prin care se creează dreptul internațional este tratatul internațional. Un tratat internațional creează drept internațional doar pentru acele națiuni care sunt parte a acestuia. [89, p. 302-303]

Una dintre primele sarcini ale dreptului internațional public este aceea de a defini actorii oficiali internaționali și de a reglementa relațiile dintre aceștia. Atunci când se impune formalizarea acestora relații se recurge la tratate. Tratatele pot fi bilaterale sau multilaterale, iar obiectul acestora poate acoperi un număr mare de domenii: există tratate politice, militare (de non-agresiune, de limitare a armamentelor, de cooperare militară), comerciale, culturale, etc.

Actele juridice internaționale care stabilesc obligațiile, încălcarea cărora poate fi calificată drept infracțiune internațională, sunt tratatul internațional, cutuma internațională, deciziile tribunalelor internaționale și organizațiilor internaționale, care sunt, în conformitate cu regulamentele acestor organizații, obligatorii pentru statele-membre ale acestora. [172, p. 71]

În articolul *Cooperarea juridică internațională în materie penală*, dna Cristea G., autorul tezei de doctor, menționează că Republica Moldova este parte la o serie de tratate internaționale în domeniul combaterii crimei organizate, care conțin diferite elemente ale asistenței juridice internaționale, dar și la tratate care ale căror obiect îl reprezintă nemijlocit asistența juridică. Punctul național de contact pentru schimbul informațiilor operative îl reprezintă Centrul de Cooperare Polițienească al Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne. Astfel, activitatea Centrului se bazează pe trei canale securizate de transmitere a informațiilor: Interpol (24/7), Europol (SIENA) și SELEC/GUAM. [34, p. 56]

În cadrul aceluiași articol, autorul tezei de doctor specifică faptul că Centrul de cooperare polițienească internațională gestionează tot fluxul de informații sosite de peste hotarele Republicii Moldova, inclusiv legat de verificarea și identificarea unităților de transport, numerelor de înmatriculare, etc., stabilite peste hotarele țării. CCPI este conectat prin rețele de cooperare polițienesti sigure, ca de exemplu rețelele OIPC Interpol (I 24/7) și OEP Europol (SIENA). Astfel, în cazul în care țara parteneră dorește să obțină informații adiționale despre un anumit mijloc de transport sau un număr de înmatriculare, ea poate expedia în adresa CCPI, prin canalele avute la dispoziție (prin OIPC Interpol, OEP Europol sau alte canale stabilite anterior) o solicitare care va fi recepționată și prelucrată în conformitate cu standardele stabilite. Răspunsul la solicitare va fi expedit prin aceeași procedură, doar prin canalele securizate de informații. [34, p. 57]

La solicitarea Ministerului Afacerilor Interne și Guvernului Republicii Moldova, în scopul unei cooperări mai eficiente în combaterea criminalității, la 28 septembrie 1994, în cadrul celei de-a 63-a Adunări Generale a Organizației Internaționale a Poliției Criminale OIPC Interpol, Republica Moldova a aderat la această organizație prin vot unanim. Aderând la această Organizație, statul nostru și-a asumat obligația de a respecta Statutul, achitarea contribuțiilor financiare în termenii stabiliți (anual Republica Moldova plătește cotizația pentru două unități bugetare – 24 489 euro), repartizarea sediului pentru desfășurarea activității, înzestrarea Biroului cu echipamentul necesar, conform cerințelor înaintate. [87, p. 120]

Biroul național de contact Interpol (deschis din 28 septembrie 1994) facilitează capacitatea ofițerilor de poliție din Moldova de a detecta și investiga fluxul de mărfuri ilicite și rutele lor de trafic în și din țară, prin oferirea informațiilor de nivel global despre tendințele regionale ale infracțiunilor. Ca și parte componentă a eforturilor de fortificare a securității naționale, BNC Chișinău întreprinde măsuri pentru a oferi ofițerilor de poliție de pe întreg teritoriul Republicii Moldova, în special la punctele de trecere a frontierei, acces la bazele de date ale Interpol, pentru a putea determina dacă persoanele reprezintă un potențial risc la adresa securității naționale. [206]

Prin intermediul BNC Interpol se afectează și expedierea în alte țări a diferitor informații și interpelări vizând problemele combaterii criminalității în Republica Moldova, iar cele mai multe acte de acest gen au fost transmise organelor de poliție ale României, Rusiei, Germaniei, Ucrainei, Italiei și Ungariei. Încadrându-se în activitatea de combatere a criminalității internaționale, BNC Interpol în Republica Moldova, la început, în 1995, a conlucrat cu 43 de state. Pe parcursul anului 1996 au fost desfășurate operațiuni comune cu 60 de țări, fiind soluționate peste 8000 de documente. În 1999 – 148 țări și 39577 documente. [87, p. 122]

Toată informația primită în procesul cooperării cu BNC Interpol este destinată utilizării numai de către organele de drept în combaterea criminalității. Serviciile interesate pot obține informația necesară numai în corespundere cu legislația în vigoare, în procesul desfășurării măsurilor operative de investigație și a acțiunilor de anchetă în descoperirea infracțiunilor, organele de drept pot primi din partea Secretariatului General Interpol sau BNC-urilor altor state informații din diferite domenii. [87, p. 122]

La inițiativa organelor de drept ale Republicii Moldova, urmărirea internațională prin intermediul Interpol-ului se efectuează în cazurile când este dat în urmărire un infractor pus în urmărire pentru săvârșirea unor infracțiuni, se dispune de informația precisă despre plecarea persoanei urmărite peste hotare, persoana urmărită (cu mandat de arest) nu a fost depistată pe teritoriul Republicii Moldova timp de trei luni, se dispune de informații despre plecarea peste hotare a persoanelor declarate dispărute, cadavrele și persoanele cu identitatea necunoscută care nu au fost identificate timp de trei luni și există presupunerea că sunt străini. Drept temei pentru declanșarea urmăririi internaționale, la inițiativa organelor de drept din Republica Moldova, servește mesajul acestor organe, conform formei stabilite în adresa BNC. [87, p. 123]

În baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și în scopul combaterii diferitor forme ale criminalității organizate transfrontaliere, ofițerii din domeniul aplicării legii realizează diferite operațiuni comune regionale sau internaționale. Un exemplu de rezonanță în acest sens este și reținerea comună a unui cetățean care făcea parte din gruparea criminală „Borman” condusă de către Pruteanu Oleg, care a săvârșit crearea și conducerea unei organizații criminale și circulația ilegală a drogurilor în scop de înstrăinare comisă de către o

organizație criminală, în proporții deosebit de mari. În urma măsurilor speciale de investigații, s-a stabilit că cetățeanul respectiv se ascunde de organele de drept în Ucraina, acesta fiind, în același timp, anunțat în urmărire penală internațională (INTERPOL) de către Federația Rusă pentru trafic internațional de droguri în proporții deosebit de mari.

Astfel, de către autoritățile de resort ale Republicii Moldova a fost remisă o comisie rogatorie internațională către organele competente ale Ucrainei, cu scopul de a depista obiecte și înscrisuri ce ar demonstra implicarea lui în organizația criminală, cu ulterioara reținere a acestuia în baza urmăririi penale internaționale a Federației Ruse și inițierea procesului de extrădare în Federația Rusă, pentru a fi tras la răspundere penală. [213]

Un alt mijloc de combatere a criminalității organizate utilizat de către Republica Moldova este și crearea echipelor comune de investigații. Acestea pot fi semnate drept *joint investigation teams* cu un alt stat, sau prin realizarea cooperării cu Europol sau Centrul Sud – Est de Aplicare a Legii (SELEC). Rolul acestor echipe comune de investigații este depistarea diferitor grupări de crimă organizată, care au în componența lor și cetățeni ai Republicii Moldova, și care își desfășoară activitatea infracțională pe teritoriul unui alt stat. Un bun exemplu în acest sens este și recenta cooperare între IGP al MAI și organele abilitate din Germania (Poliția și Procuratura din Hamburg) și Europol, fiind descoperite mai multe infracțiuni pe teritoriul Germaniei, comise de către cetățeni moldoveni, cu o pagubă materială de peste un milion de euro. Astfel, pe teritoriul Germaniei au fost pornite 4 cauze penale. [186]

Pe parcursului anilor 2016 – 2018, au fost semnate peste **14 tratate internaționale** în domenii precum: schimbul automatizat de date, combaterea criminalității și a migrației ilegale, asistența reciprocă în caz de dezastre, control comun la frontiera de stat moldo-ucraineană, etc. Încheierea acestor Acorduri are un impact pozitiv nu doar asupra domeniilor enumerate mai sus, dar și în privința asigurării securității și bunăstării cetățenilor moldoveni atât din țară, cât și a celor stabiliți peste hotarele ei. Totodată, nu putem neglija importanța tratatelor internaționale semnate anterior.

Un exemplu în acest sens este și intrarea în vigoare, în anul 1995, pentru Republica Moldova a Convenției Organizației Națiunilor Unite nr. 1988 din 20.12.1988 contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope. În conformitate cu art. 7 al Convenției, asistența juridică între Părți poate fi solicitată în următoarele scopuri [30]:

- a) strângerea mărturiilor și depozițiilor;
- b) notificarea actelor judiciare;
- c) efectuarea de percheziții și popriri;
- d) examinarea obiectelor și vizitarea locurilor;
- e) furnizarea de informații și de probe de culpabilitate;

f) furnizarea de originale sau copii certificate conforme de documente și dosare pertinente, inclusiv extrase bancare, documente contabile, dosare de societăți și documente comerciale;

g) identificarea sau detectarea produselor, bunurilor, instrumentelor sau altor lucruri în scopul strângerii probelor.

Totodată, articolele 6 și 11 prevăd norme ce țin de extrădare și livrarea supravegheată. Deși această Convenție se referă doar la infracțiunile aferente traficului de droguri, articolele sale prevăd norme bine stabilite pentru o cooperare internațională eficientă, în baza asistenței juridice internaționale între părți.

Convenția din 1988 mai prevede și un șir de circumstanțe agravante ale infracțiunilor de trafic de droguri și recomandă părților semnatare a ține cont de circumstanțele faptice care conferă o gravitate particular infracțiunilor stabilite (art. 3 paragraful 5) [46, p. 33]:

a) participarea la comiterea unei infracțiuni a unei organizații de răufăcători căreia îi aparține autorul infracțiuni;

b) participarea autorului infracțiunii la alte activități criminale organizate intenționat;

c) participarea autorului infracțiunii la alte activități ilegale facilitate de către comiterea infracțiunii;

d) folosirea violenței sau a armelor de către autorul infracțiunii;

e) faptul că autorul infracțiunii deține o funcție publică și că infracțiunea este legată de această funcție;

f) victimizarea sau folosirea minorilor;

g) faptul că infracțiunea a fost comisă într-un stabiliment penitenciar, într-o instituție de învățământ, într-un centru de asistență socială sau în vecinătatea lor imediată sau în alte locuri în care școlarii și studenții sunt ocupați în cadrul unei acțiuni educative, sportive sau sociale;

h) în măsura în care dreptul intern al unei părți o permite, condamnările anterioare, în special pentru infracțiuni analoage comise în țară sau străinătate.

Totodată, este de menționat faptul că Republica Moldova este parte la Convenția nr. 2000 din 15.11.2000 împotriva criminalității transnaționale organizate, aceasta fiind în vigoare pentru statul nostru din 16 octombrie 2005. În sensul acestui tratat internațional [29], Statele Părți își acordă reciproc cea mai largă asistență judiciară posibilă cu prilejul anchetelor, urmăririlor și procedurilor judiciare privind infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, după cum se prevede la art. 3, și își acordă reciproc o asistență similară când Statul Parte solicitant are motive rezonabile să presupună că infracțiunea prevăzută la lit. a) sau b) a paragrafului 1 al art. 3 este de natură transnațională, inclusiv când victimele, martorii, produsul, instrumentele sau elementele de probă ale acestor infracțiuni se află în Statul Parte solicitat și când un grup infracțional organizat este implicat în acestea.

Prevenirea și combaterea traficului de persoane reprezintă o altă prioritate a Guvernului Republicii Moldova. În acest scop, Republica Moldova cooperează cu toate organizațiile internaționale și regionale, în particular Consiliul Europei, OSCE, Organizația Națiunilor Unite, UE, precum și cu partenerii săi bilaterali, în special coordonarea pe baza recomandărilor din rapoartele internaționale relevante cum ar fi TiP al Departamentului de Stat al SUA și GRETA al Consiliului Europei.

La 30 martie 2006, Republica Moldova a ratificat Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, cu următoarea declarație: „Până la restabilirea deplină a integrității teritoriale a Republicii Moldova, prevederile Convenției se aplică doar pe teritoriul controlat efectiv de autoritățile Republicii Moldova.” [25] Totodată, reprezentanții Republicii Moldova au fost aleși în componența Comitetului Părților al Convenției CoE în domeniul anti-trafic, Ambasador, Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei, doamna Corina Călugăru [230]. Aceste fapte reprezintă o apreciere înaltă la nivel internațional, datorită profesionalismului experților pregătiți în Republica Moldova în domeniul antitrafic. Mecanismul național de monitorizare a implementării politicilor în domeniul traficului de ființe umane este realizat de către Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane condus de Ministrul afacerilor externe și integrării europene și Secretariatul permanent al Comitetului național, cu participarea activă a partenerilor strategici (de ex. Ambasada Statelor Unite ale Americii din Chișinău).

În ceea ce privește cadrul normativ și legislativ în acest domeniu, au fost efectuate următoarele realizări majore [57]:

- La 04.08.2018 a fost aprobat setul de măsuri pentru implementarea acțiunilor prioritare în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane până la 31 decembrie 2018;
- la 21.03.2018 a fost aprobată Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 în vederea implementării Strategiei naționale;
- Legea nr. 137 din 29.07.2016 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018 [76];
- în iunie 2017 a fost inaugurat un centru de plasament în caz de urgență pentru victimele copii și potențialele victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii, asistență acordată victimelor și potențialelor victime ale traficului [247];
- prin Legea nr. 5 din 24.02.2017 a fost ratificată Convenția Consiliului Europei împotriva traficului de organe umane.

Cu sprijinul Ambasadei Statelor Unite ale Americii și Organizației Internaționale pentru Migrație, în martie 2017, în incinta Centrului pentru combaterea traficului de persoane al

Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne au fost amenajate 2 camere pentru interviuarea victimelor minore și adulte. Camerele de audiere au fost aranjate și echipate în conformitate cu toate cerințele internaționale din domeniu. De asemenea, în baza Ordinului comun MAI/SIS/PG/SV din 11.12.2017 au fost create grupuri comune de analiză a riscurilor la nivel regional, în vederea cooperării în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere, a traficului de ființe umane și a migrației ilegale [225].

Un alt mijloc care facilitează lupta statelor cu criminalitatea organizată este și sistemul de informații Schengen, care este cel mai utilizat și eficient sistem informatic al UE în spațiul de libertate, securitate și justiție. Sistemul conține peste 80 de milioane de semnalări. În 2017, a fost accesat de peste 5,1 miliarde de ori de statele membre, fapt care a generat peste 240 000 de rezultate pozitive privind semnalările din alte țări (semnalări emise de o altă țară). [236]

Astfel, chiar dacă Republica Moldova nu este stat-membru al Uniunii Europene, aceasta poate beneficia de informațiile furnizate din sistemul respectiv, prin prisma colaborării sale cu Europol și cu Frontex.

Sistemul de Informații Schengen este un sistem comun de informații, care permite autorităților de aplicare a legii să aibă acces la semnalările privind persoane și mărfuri, în scopul controalelor de frontieră, precum și al altor controale din partea poliției și autorităților vamale, desfășurate în interiorul țării prin intermediul unor proceduri de căutare automată. Acces la acest sistem există exclusiv pentru autoritățile responsabile pentru astfel de verificări. Scopul Sistemului este de a menține ordinea și securitatea publică. [73, p. 432]

Statele – membre ale UE care aplică întregul *acquis* Schengen cu excepția părții referitoare la absența controalelor frontierei interne și a vizelor sunt conectate la Sistemul Schengen de Informații, dar nu sunt obligate să refuze intrarea persoanelor pentru care au fost emise alerte de non-admitere și nu pot emite astfel de alerte.⁴ [241]

În ceea ce privește cadrul legal național de luptă împotriva criminalității internaționale transfrontaliere, la nivel național, constatăm că majoritatea infracțiunilor conexe sunt prevăzute de către Codul Penal al Republicii Moldova.

Astfel, fapta prevăzută în art. 362¹ Cod Penal este incriminată într-o variantă tip și două variante agravante. Astfel, varianta tip de infracțiune, specificat în alin. (1) Articolul 362¹. **Organizarea migrației ilegale** CP al RM, prevede organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat. Aceasta se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 de unități convenționale

⁴ Statele respective sunt în așteptarea deciziei Consiliului UE pentru a stabili data la care se va aplica întregul *acquis* Schengen (deschiderea frontierelor interne): Bulgaria, Croația și România.

sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice [23].

La rândul său, prima variantă agravantă de infracțiune, consemnat în alineatul (2) art. 362¹ Cod Penal al RM presupune aceleași acțiuni săvârșite [23]: asupra a două sau mai multor persoane; de două sau mai multe persoane; de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional. Aceste acțiuni se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1150 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 4000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

Cea de-a doua variantă agravantă de infracțiune, consemnată în alin. (3) art. 362¹ Cod Penal al RM [23] presupune acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2): săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; soldate cu daune în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice. Aceste acțiuni se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1150 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 5 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

În sfârșit, potrivit alineatului (4) art. 362¹ Cod Penal al RM [23] presupune că victima migrației ilegale este absolvită de răspundere penală pentru faptul intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau al ieșirii de pe acest teritoriu, precum și pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false în scopul organizării migrației sale ilegale.

Victima infracțiunii de organizare a migrației ilegale este migrantul ilegal. Din dispoziția alin. (1) art. 362¹ Cod Penal al RM reiese că victima infracțiunii corespunzătoare este persoana care nu e cetățean sau rezident al statului pe al cărui teritoriu i se organizează intrarea, șederea, tranzitarea ilegală ori al statului de pe al cărui teritoriu i se organizează ieșirea ilegală [13, p. 1145].

La nivel de documente de politici, este important de menționat *Mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflax sporit de străini* și Planul de contingență pentru gestionarea unei situații de criză, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.1146 din 20 decembrie 2017. Aceste documente au fost elaborate reieșind din contextul geopolitic actual la nivel regional și mondial, precum și ținând cont de posibilitatea apariției unui aflax sporit de

străini pe teritoriul Republicii Moldova, ca urmare a unor evenimente generate de factori de natură politică, socială, economică sau militară. Totodată, este necesar de a menționa faptul că obiectivul principal al mecanismului îl reprezintă utilizarea resurselor umane, tehnice și materiale disponibile în vederea gestionării, în condiții de eficiență și operativitate, a crizei generate de un aflux mare de străini pe teritoriul Republicii Moldova [62].

La 10.04.2020 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 233 cu privire la aprobarea Strategiei naționale antidrog pentru anii 2020-2027 și a Planului național de acțiuni antidrog pentru anii 2020-2021. Acest act normativ are drept scop executarea Legii nr. 382-XIV din 6 mai 1999 cu privire la circulația substanțelor stupefiante și psihotrope și a precursorilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.73-77, art. 339), cu modificările și completările ulterioare, și îndeplinirii angajamentelor asumate de Republica Moldova cu privire la combaterea narcomaniei și narcobusinessului. [63]

Strategia și planurile de acțiuni anterioare au permis identificarea unui complex de măsuri și activități care, fiind implementate pe parcursul anilor 2011-2018, au avut ca efect reducerea dimensiunii fenomenului drogurilor la nivel național, determinarea necesităților și combaterea acestui fenomen. Membrii Comisiei Naționale Antidrog, ca urmare a activităților desfășurate și a rezultatelor obținute, au analizat situația curentă în domeniu pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Datorită efortului depus și consolidat de către instituțiile responsabile în combaterea fenomenului, începând cu anul 2012 infracționalitatea în domeniul drogurilor a scăzut cu 20,06%. Pentru următoarea perioadă s-a menținut aceeași tendință, după care a urmat o creștere nesemnificativă de 6,4% către anul 2018, cu documentarea pentru infracțiuni legate (asociate) de droguri a 6018 persoane. La compartimentul infracționalitate, în perioada 2012-2018 au fost pornite 8995 de cauze penale în care obiectul infracțiunii îl reprezenta drogul, anual fiind menținută aceeași tendință a numărului de crime relevate. [63]

Eficiența sau ineficiența, la nivel național, a strategiilor de acest tip, din punct de vedere practic, este prezentată în rapoartele anuale ale poliției naționale. Chiar dacă majoritatea obiectivelor sunt raportate ca fiind executate, termenul mult prea mare pentru implementarea strategiei îi sporește ineficiența, ținând cont de faptul că tendințele, tipurile de droguri și modurile de operare ale traficantilor se schimbă constant, de la an la an, chiar dacă nu se modifică radical.

În scopul eficientizării eforturilor de combatere a acestui flagel la nivel național, a fost creată Comisia Națională Antidrog. Din componența acestei Comisii fac parte: Ministrul afacerilor interne, **președinte al Comisiei**; Secretar de stat al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, **vicepreședinte al Comisiei**; Șef al Direcției nr. 4 a Inspectoratului național de investigații al IGP al MAI, **secretar al Comisiei**; Secretar de stat al Ministerului Justiției; Secretar de stat al Ministerului Apărării; Secretar de stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării; Secretar de

stat al Ministerului Finanțelor; Secretar de stat al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene; Șef al Inspectoratului General al Poliției; Șef al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră; Director general al Serviciului Vamal, Ministerul Finanțelor; Director al Serviciului de Informații și Securitate; Director general al Instituției medico-sanitare publice „Dispensarul Republican de Narcologie”; Președintele Comitetului permanent de control asupra drogurilor; Șeful Observatorului Național pentru Droguri din cadrul Centrului Național de Management în Sănătate; Reprezentantul Fundației „Soros-Moldova”; Președintele Uniunii Organizațiilor pentru Reducerea Riscurilor; Reprezentantul Agenției Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și Criminalității în Republica Moldova; Vicepreședintele Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova; Directorul Administrației Naționale a Penitenciarelor; Reprezentantul Organizației „Inițiativă pozitivă”; Reprezentantul administrației publice locale; Vicepreședintele Comitetului executiv al Găgăuziei; Reprezentantul Centrului pentru Politici și Analize în Sănătate [64].

Este ușor de observat că abordarea generală în combaterea acestui domeniu al criminalității organizate transfrontaliere, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, este inter și multidisciplinară. Republica Moldova întreprinde constant eforturi majore în combaterea tuturor formelor ale criminalității organizate. Astfel, pe parcursul ultimilor ani, au fost realizate următoarele acțiuni majore în acest sens:

- aprobarea Planului de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019 [59];
- crearea punctelor de contact locale „Nord”, „Centru” și „Sud” privind coordonarea activităților de prevenire și combatere a criminalității organizate; [91]
- constituirea Consiliului operațional-executiv, ca structură de coordonare permanentă a activităților comune de prevenire și combatere a criminalității organizate; [187]
- aprobarea Ordinului MAI nr. 219 cu privire la Planul de acțiuni privind consolidarea capacităților Poliției de a lupta împotriva criminalității organizate și celei transfrontaliere pentru anii 2017-2020; [92]
- crearea grupurilor comune de analiză a riscurilor la nivel regional, în vederea cooperării în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere, a traficului de ființe umane și a migrației ilegale; [220]
- crearea Secției prevenire și combatere a spălării banilor în cadrul INI; [215]
- realizarea unui studiu de fezabilitate privind „Consolidarea și dezvoltarea capacităților structurilor de investigații ale Poliției în combaterea criminalității organizate și celei transfrontaliere prin regionalizare”;
- crearea Grupului comun de analiză a riscurilor, ca urmare a recomandărilor experților europeni din domeniu, recomandare care se regăsește inclusiv în punctul 1.3.1 din Anexa nr. II la

Acordul de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind suportul în implementarea Planului de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, semnat la 12 iunie 2014. Din grupul respectiv fac parte reprezentanții Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate, Procuraturii Generale și a Serviciului Vamal din subordinea Ministerului Finanțelor.

Reieșind din cele expuse, constatăm îngrijorarea oficialilor UE privind fenomenul criminalității organizate transfrontaliere nu doar pe teritoriile statelor – membre ale UE, dar și în spațiul Europei de Est.

Lupta împotriva criminalității și prevenirea ei, trebuie să se fundamenteze pe o bază conceptuală. În special, la baza abordărilor conceptuale pentru prevenirea criminalității și lupta contra acesteia trebuie să stea documente de nivel național: Strategia națională de dezvoltare durabilă, Strategia națională de securitate, ș.a. Luând în considerare aceste documente de politici este necesară elaborarea unei Concepții și a programelor de prevenire a criminalității, inclusiv a unor forme mai periculoase ale acesteia, ținând cont de cauzele de nivel intern, regional și internațional. [171, p.101]

1.3. Securitatea regională în contextul geopolitic actual

Încă de la debutul epocii moderne, în secolul al XVI-lea, filozofii au dezbătut problema relației dintre ființa umană și circumstanțele în care își duce existența. Hobbes, Locke și Rousseau au conturat un portret bio-psihiologic al conștiinței umane și pe baza lui și-au conturat pozițiile politice. [72, p. 280]

Fiecare epocă are la motivul său, un set de convingeri care încearcă să explice universul și care insuflă speranță sau forță individuală clarificând pentru el multitudinea de evenimente care îl afectează. În Evul Mediu acesta a fost religia; în perioada Iluminismului, rațiunea; în secolele al XIV-lea și XX, a fost naționalismul combinat cu o viziune asupra istoriei ca forță motrice. [72, p. 266]

Ideea de securitate internațională, realizarea ei în mod practic este determinată de condiții istorice, economice, politice, sociale, precum și de alți factori. Problema securității internaționale a luat naștere odată cu formarea instituției statului, fiind mereu apropiată de problema războiului și a păcii. De-a lungul timpului s-a produs o schimbare în capacitatea de analiză și de sesizare a problemelor de securitate. Alături de acestea, au suferit un proces de metamorfozare atât politicile, cât și strategiile de securitate din societățile contemporane.

Interesul sporit privind problematica de securitate este argumentat prin menținerea ca formă și conținut a conflictului dintre actorii politicii internaționale. Incipient, au fost triburi, polisuri, mai apoi structuri quasi statale, imperii, însă asemănarea relevantă era existența conflictelor dintre ele. [3, p.9]

Indiferent dacă echilibrul de putere între state opera ca un principiu concret sau ca o simplă situație de fapt practică în lipsa considerentelor teoretice, echilibrul de un tip sau altul era o componentă esențială a oricărui tip de ordine internațională – fie cu titlu marginal, așa cum, se întâmpla în cazul Imperiilor Roman și Chinez, fie ca principiul fundamental de funcționare, ca în Europa. [72, p. 267]

În trecut, mijloacele de asigurare a securității internaționale erau reprezentate de: alianțe militaro-politice dintre două sau mai multe state, pacte, blocuri, grupări, crearea de mari sisteme de defensivă, posesiunea unui număr maxim de armament modern și tehnică militară inovatoare. Această practică istorică nu a fost, însă, suficientă pentru asigurarea unei securități internaționale mondiale.

Odată cu sfârșitul Războiului Rece a dispărut și amenințarea unui război nuclear între superputeri deja existente. Dar răspândirea progreselor tehnologice - și mai ales a tehnologiei de producere a energiei nucleare în scopuri pașnice – a sporit considerabil posibilitatea de dobândire a capacităților nucleare militare. Acutizarea disensiunilor ideologice și persistența conflictelor regionale nesoluționate constituie un stimulent în plus pentru achiziționarea de armament nuclear, inclusiv pentru statele sau entitățile nonstatale cu potențial terorist. Calculele de insecuritate reciprocă din perioada Războiului Rece nu sunt aplicabile în aceeași măsură - sau deloc – noilor actori de pe scena nucleară și chiar mai puțin entităților nonstatale. Proliferarea armamentelor nucleare a devenit o problemă strategică stringentă a ordinii internaționale contemporane. [72, p. 271]

Dacă în viziunea clasică a securității statele aveau un interes deosebit și față de asigurarea unui mediu sigur pentru individ în fața agresiunilor clasice, la etapa actuală rolul statului a sporit în ceea ce privește acest aspect, iar prin prisma acestui fapt, statul, guvernele și șefii *au misiunea de a găsi soluții care să conducă la prosperitate, dezvoltare democratică și protejarea drepturilor omului*. [53, p. 21]

Conceptul de „securitate” a fost și rămâne un concept intens dezbătut, cu numeroase valențe. În centrul acestor dezbateri s-a aflat, în mod paradoxal, însăși definiția securității. Fiind un concept extrem de politizat, folosit adesea în funcție de interesele și scopurile actorilor din sistem, termenul pare a folosi adesea drept pretext pentru o acțiune sau alta. Securitatea este definită, în primă instanță, ca și asigurarea unei continue existențe a statului, acesta fiind și scopul ei primordial. Extinderea agendei de securitate a avut ca și urmare un nou cadru de analiză, pentru

a oferi posibilitatea sporirii gamei de sectoare, în afara celui militar și politic, acest fapt a adus cu sine și o serie de consecințe politice, constatând, prin urmare, complexitatea și originalitatea acestui act. [15, p. 274]

Studiile tradiționale de securitate au evitat dintotdeauna să ia în considerare și alte domenii pentru a putea defini securitatea propriu-zisă, axându-se exclusiv pe domeniul militar. Abordarea sectorială este foarte importantă pentru domeniul studiilor de securitate din trei motive: menține o legătură puternică cu studiile tradiționale de securitate; retorica sectoarelor produce necesitatea unei prelungiri bazate pe analiză; oferă o comprehensivitate mai multor aspecte ale securității, asigurând reprezentarea trăsăturilor unei agende mai ample. Dominația conceptului de către ideea de securitate națională, precum și interpretarea militarizată a securității, căreia i-a dat naștere această abordare cu ușurință, deși nu în mod necesar, a fost criticată de mai mulți autori ca fiind excesiv de îngustă și găunoasă. [15, p. 273]

Securitatea internațională indica, la început, o relație conflictuală între state, cu precădere între marile puteri. Odată cu extinderea domeniilor securității la dimensiunile socială, economică, culturală, ecologică, politică, s-a creat o graniță foarte subțire între *studiile de securitate și alte discipline care au ca obiect de studiu societatea umană*. [53, p. 13]

Percepția asupra securității s-a schimbat odată cu dezvoltarea umanității. Pe parcursul la foarte mult lumea a fost dominată de idei religioase și filosofice în ceea ce privește domeniul securității. Aristotel considera că securitatea indivizilor trebuie să fie asigurată de stat, prin controlul vieții sociale pentru a asigura dreptatea și bunăstarea comună: „Fiindcă vedem că orice stat este un fel de asociațiune, și că orice asociațiune se întocmește în scopul unui bine oarecare, este clar că toate năzuiesc spre un bine oarecare, iar scopul acesta îl împlinește în chipul cel mai desăvârșit și tinde către binele cel mai ales acea asociațiune, care este cea mai desăvârșită dintre toate și le cuprinde pe toate celelalte. Acesta este așa numitul stat și asociațiune politică. Aceia însă, care cred că sarcina omului politic, a regelui, a capului de familie și a stăpânului este una și aceeași, n-au dreptate, căci ei își închipuie că aceștia se deosebesc nu numai prin numărul mai mare ori mai mic al supușilor, nu prin caracterul fiecăreia dintre aceste asociațiuni, așa că unul dacă poruncește puținora, ar fi stăpân, dacă poruncește mai multora, este om politic sau rege, după cum nu fac nicio deosebire de natură între o familie numeroasă și un stat mic.” [5, p. 21]

Securitatea ca absență a amenințărilor, datorită concepțiilor filosofice ale lui Thomas Hobbes, Jean Jacques Rousseau, Baruch Spinoza, Friedrich Hegel, a intrat cu ușurință în cadrul elitelor politice și științifice ale statelor europene.

În lucrarea „Leviathanul”, Thomas Hobbes ne explică faptul că suveranitatea ia naștere printr-o convenție, între oameni non-sociabili, care pun astfel capăt stării naturale de război al tuturor împotriva tuturor și cedează puterea unui suveran. [55, p. 77-78]

Unul dintre primii gânditori, care nu doar a pledat pentru pace, ci a și demonstrat iminența sa a fost Immanuel Kant. Avertizând că războiul va duce la o pace eternă numai pe fondul unui mare cimitir al umanității, în tratatul său „Spre pacea eternă”, care a devenit un manifest împotriva forțelor militare. [71]

Kant exprimă patru teze fundamentale: pacea ca valoare în sine; pacea ca rezultat al afirmării progresive a raționalității în istorie; rolul fundamental al dreptului întrucât dobândirea păcii este legată de edificare unei ordini juridice internaționale fondate pe coexistența statelor suverane și independente, unite între ele printr-un pact de asociere; legătura dintre pace și constituție pentru că ordinea juridică internațională a statelor suverane și independente propusă de Kant are în vedere constituționalitatea lor. Legătura dintre pacea internațională și regimul politic intern, constituie punctul de plecare al reflexiei teoretice întreprinsă de intelectualii angajați în mișcările pacifiste contemporane.

Această moștenire a clasicilor se folosește la scară largă de analiștii contemporani și politicienilor în formarea politicii în domeniul securității naționale și internaționale. Conceptele despre securitate au o abordare îngustă și se concentrează pe domeniul militar și politic. Totuși, apare aici o problemă în înțelegerea procesului de securizare din celelalte sectoare în cazul în care nu găsim o metodă în distingerea problemelor de securitate ce țin de ordin politic și militar.

În perioada Războiului Rece, viziunea realistă asupra securității a dominat studiile de securitate. Școala Realistă părea să explice o mare parte din evenimentele și procesele care au avut loc după cel de-al Doilea Război Mondial. Această abordare tradițională se concentrează pe dimensiunea militară a securității. Pentru realiști, distincția dintre „pace” și „securitate” este adesea inexistentă, iar definițiile date securității au în centru ideea de conflict. Astfel, pentru Arnold Wolfers, securitatea reprezintă relativa absență a amenințărilor la adresa valorilor specifice, precum și relativa absență a temerii că aceste valori vor fi atacate. În sens similar, Waltz înțelege prin securitate nimic altceva decât supraviețuirea statelor, principalul scop într-un sistem anarhic. [89, p. 180-182]

Perspectiva realistă a pus accentul pe dimensiunea militară a securității. Astfel, un stat cu un puternic arsenal militar reprezenta un stat care putea să-și asigure securitatea, un stat ferit de vulnerabilități și amenințări. Prin urmare, singurele amenințări care puteau afecta securitatea unui stat erau, din punct de vedere realist, cele militare.

Deși în mare parte valabilă, teoria realistă s-a dovedit incapabilă să explice fenomenele care s-au petrecut la sfârșitul Războiului Rece. Destrămarea Uniunii Sovietice și căderea regimurilor comuniste din Europa de Est nu s-au datorat factorilor militari. Căderea URSS-ului a fost rezultatul 10 politice au erodat statul din interior. Extinderea conceptului de securitate duce la o multiplicare a obiectelor de referință ale acesteia, aceea ce se consideră că trebuie protejat, dar

și securizat. Sectorul militar are în vedere mai cu seamă statul, dar se poate referi de fapt la orice entitate politică.

Pentru sectorul politic, amenințările se definesc în general prin prisma principiului suveranității, dar câteodată și ideologia, cum a fost în cazul URSS. Dilema securității se referă la *un paradox al puterii*, având o legătură cu *dilema prizonierului*. *Pe măsură ce puterea cuiva crește, securitatea celorlalți scade, împingându-i la violență pentru a se apăra* [83, p. 142]. Evenimentele importante de la sfârșitul anilor 80, culminând cu sfârșitul Războiului Rece, au obligat cercetătorii relațiilor internaționale să treacă peste logica tradiționalistă conflictualistă și sistemică, și să caute explicații și înțelegeri mai profunde pentru schimbările cu care se confruntă lumea în perioada actuală.

Existența dreptului internațional public impune anumite reguli de acțiune pentru state, dar inexistența instrumentelor de sancțiune și stopare a agresiunii, dă posibilitatea a interpretărilor dublitare a uneia și aceleiași prevederi contractuale. Posibilitatea apariției confruntării dintre state, care e urmare directă a ciocnirilor de interes a subiecților internaționali în contextul lipsei de forțe supreme, motivează statele de a-și dezvolta și întreține mijloace proprii de asigurare a securității. [3, p. 10]

Opera lui Stanley Hoffman [142] pune în relație dreptul internațional și instituțiile sale cu schimbarea istorică. Structura lumii, tehnologia, ordinea internă a statelor, cultura lor politică constituie factori care influențează potrivit viziunii lui Hoffman natura dreptului internațional, forța și forma sa juridică. În felul acesta, Hoffman încearcă să stabilească o distincție între aspectul normativ și aspectul simplu ca produs al raporturilor de forță dintre state.

Din perspectiva aspectului normativ, dreptul internațional decurge din anumite valori și principii în numele cărora dobândește o forță constrângătoare independent de raporturile de forță existente în relațiile internaționale. Crearea unei ordini juridice încurajează sau interzice anumite comportamente internaționale pentru că dreptul internațional trebuie să asigure în același timp securitatea și supravegherea membrilor sistemului internațional și consensul asupra anumitor principii și valori. Ordinea juridică trebuie să aibă o anumită flexibilitate pentru a permite integrarea schimbărilor care apar pe plan internațional.

Stanley Hoffman distinge 3 tipuri de drept internațional:

1. **dreptul structurii politice:** stabilește regulile și condițiile jocului, angajamentele statelor, metodele de reglementare a diferendelor în sistemul internațional;

2. **dreptul reciprocității:** stabilește regulile reciproce ce reglementează anumite domenii ale relațiilor interstatale bilaterale (relații diplomatice, reglementări comerciale, vizite). Acest tip de drept are trăsături mai realiste decât dreptul structurii politice. El permite creșterea gradului de previzibilitate a comportamentelor reciproce ale statelor;

3. **dreptul comunității:** privește domenii de interes ce depășesc politica individuală a statelor, suveranitatea Statului-națiune (colaborarea internațională în domeniul cercetării tehnologice ori politica de mediu).

Din perspectiva **aspectului produs al sistemului**, dreptul internațional nu este decât o reflectare a structurii lumii, a stării de dezvoltare tehnologică, a culturii politice ori a regimului intern al statelor. Statele sunt inițiatoare ale dreptului internațional, conturându-i acestuia forma și oferindu-i competențe în anumite domenii.

În acest context, s-a impus o abordare distinctă a conceptului de securitate, abordare care să iasă din tiparele tradiționale și să ofere o explicație validă a conceptului de securitate prin prisma unui spectru mult mai larg de amenințări. Cei care au reușit să ducă studiile de securitate la un alt nivel sunt reprezentanții Școlii de la Copenhaga.

Primul care a realizat o analiză cuprinzătoare a dimensiunii extensive a securității este Barry Buzan. În lucrarea *Popoare, State și Teamă*, publicată pentru prima oară în 1983, Buzan susține că noțiunea de securitate poate reprezenta un instrument deosebit de puternic în analiza relațiilor internaționale. „Buzan prezintă sistemul internațional, statele și indivizii ca obiecte de referință, iar peisajul militar, politic, economic, societal și de mediu ca surse de amenințare potențiale la adresa acelor obiecte de referință”. [12, p. 9] Buzan identifică dificultățile ce pot apărea în încercarea de a oferi o definiție general valabilă a termenului de „securitate”, făcând referire la noțiunea de „concepte contestate în mod fundamental”. [12, p. 8]

Principala critică adusă lucrării lui Buzan este aceea că privilegiază statul ca principal obiect de referință al securității. În viziunea acestuia, deși dinamica analizei se deplasează la nivelul sectoarelor și al sistemului, statul rămâne elementul care dă sens acestei dinamici. Acest model al „clepsidrei” este adoptat de la un alt reprezentant al Școlii de la Copenhaga, Ole Waever. Pentru Waever, securitatea nu are o dimensiune obiectivă, palpabilă, ci este un act de vorbire. „Enunțând conceptul de securitate, un reprezentant autorizat al statului transferă o chestiune sau un eveniment într-o zonă specifică a activității politice care garantează acțiune și mijloace excepționale” [12, p. 13].

Alte definiții date conceptului de securitate sunt:

- studiul amenințării, folosirii și controlului forței militare – Stephen Walt ;
- păstrarea unui mod de viață acceptabil pentru populație și compatibil cu nevoile și aspirațiile legitime ale altora. Include protecția față de atacuri militare sau exercitarea forței, protecția față de subversiunea internă și față de erodarea valorilor politice, economice și sociale esențiale pentru calitatea vieții. – Colegiul Național de Apărare (Canada) [12, p. 12].

O altă contribuție deosebit de importantă a Școlii de la Copenhaga constă în introducerea conceptului de „securizare”. Dacă securitatea gravitează în jurul amenințărilor considerate ca

fiind existențiale, atunci securitizarea se referă la deplasarea într-un spațiu politic cu o probabilitate sporită de confruntare militară violentă.

Matt McDonald este de părere că securitizarea, așa cum este ea definită de reprezentanții Școlii de la Copenhaga, este un concept îngust, care pune mari probleme și care ignoră foarte multe aspecte esențiale pentru studiul securității. În primul rând, securitizarea se focalizează pe discursul liderilor politici, ignorând celelalte forme de reprezentare, precum imagini sau practici fizice. În al doilea rând, contextul în care apare acest proces este slab determinat, ceea ce ne-ar determina să privim securitizarea ca pe un proces static. Nu în ultimul rând, întreg cadrul conceptual este construit destul de îngust, gravitând în jurul stabilirii amenințărilor, ceea ce ar putea sugera că securitatea capătă sens doar în condiții de pericol și amenințare. [148, p. 564]

Pe de altă parte, Holger Stritzel consideră că noțiunea introdusă de Waever reprezintă o inovație pentru studiile de securitate. Securitizarea reprezintă translația de la abstract la concret, de la observațiile pur teoretice la o analiză empirică a fenomenului securității. De la simplul act discursiv, securitatea este atașată unui caz aparte, ceea ce oferă o înțelegere mult mai profundă a securității internaționale [142].

Stefano Guzzini și Dietrich Jung observă că Școala de la Copenhaga a reușit să aducă domeniul studiilor de securitate la un nou nivel, detașându-se de teoriile realiste tradiționale, cu o abordare îngustă și depășită. Principalul merit al Școlii este acela de a se fi pliat pe provocările lumii moderne și de a fi avut în vedere toate acele procese și mecanisme care compun într-adevăr securitatea. [141, p.1-5]

Barry Buzan sintetizează esența teoriei Școlii de la Copenhaga, prin următoarele: „Securitatea colectivităților umane este afectată de factori care țin de cinci sectoare majore: militar, politic, economic, societal și de mediu. În general, securitatea militară privește interacțiunea la două niveluri a forțelor armate de ofensivă și de defensivă ale statelor, precum și a percepțiilor unui stat asupra intențiilor celuilalt. Securitatea politică privește stabilitatea organizațională a statelor, sistemelor de guvernare și a ideologiilor care le dau legitimitate. Securitatea economică se ocupă de accesul la resurse, mijloace financiare și piețe necesare pentru menținerea unor niveluri acceptabile de bunăstare și putere statală. Securitatea societală privește menținerea, în condiții acceptabile de evoluție, a unor modele tradiționale de limbă, identitate culturală, religioasă și națională și obiceiuri. Securitatea de mediu se leagă de păstrarea biosferei locale și planetare ca sistem esențial de suport de care depind toate celelalte activități umane. Aceste cinci sectoare nu funcționează izolat unele de altele. Fiecare definește un aspect esențial în problematica securității și un mod de ordonare a priorităților, dar toate sunt legate într-o rețea cu conexiuni puternice [16, p. 42]

Unii cercetători insistă asupra faptului că securitatea trebuie definită ca fiind o ordine publică, care asigură nu doar protecția societății, dar și condițiile, capabile să deschidă o nouă cale către abilitățile individului, grupurilor sociale, confesiunilor etnice, ș.a. Dominația viziunilor tradiționale devin un obstacol în aprofundarea acestor viziuni și prelungesc definirea învechită a securității.

Deși termenul de securitate sugerează un fenomen la nivelul statului, conexiunile dintre acel nivel și nivelurile individual, regional și sistemic sunt prea numeroase și prea puternice pentru a fi negate. Deși securitatea națională sugerează o concentrare asupra sectoarelor politic și militar, acolo unde statul este cel mai solid stabilit, ideea nu poate fi percepută cum se cuvine fără a include actorii și dinamica din sectoarele social, economic și de mediu.

Amenințările definite în mod tradițional care vizează sectorul politic sunt reprezentate de periclitarea suveranității. Amenințarea suveranității poate surveni din orice aspect care pune la îndoială recunoașterea, legitimitatea sau autoritatea guvernamentală. [16, p. 8]

Este de așteptat, ca pe termen scurt și mediu, riscurile de natură nemilitară să prevaleze în raport cu cele militare, iar vulnerabilitățile interne și evenimentele neprevăzute să potențeze într-o mare măsură capacitatea statelor și comunității internaționale în ansamblul său, de a răspunde și contracara riscurile și amenințările la adresa securității naționale și a celei internaționale. [49, p. 10]

O analiză pertinentă și completă a securității internaționale presupune nu doar extinderea sferei de analiză, ci și existența unui nivel intermediar între stat, ca obiect primar de referință, și sistem. Aici intervine conceptul de securitate regională. După dezmembrarea Uniunii Sovietice, a devenit evident că cercetarea raporturilor și interacțiunilor dintre state nu se mai poate limita la sistem. Prin urmare, o atenție sporită a fost acordată regiunilor. Barry Buzan definește regiunea ca fiind „existența unui sistem distinct și semnificativ de relații de securitate într-un grup de state cărora le-a fost sortit să se afle în vecinătate geografică unul față de altul”. [49, p. 14]

O regiune mai poate fi definită drept un grup de unități atât de strâns legate, încât problemele lor de securitate nu pot fi analizate coerent în mod separat. „Termenul este dinamic, permițând ieșirea din scheme de gândire predeterminate, dar păstrând și o doză de stabilitate.” [89, p. 193] Relațiile existente la nivelul unui complex regional pot fi definite în termeni de amicitie și inimizie. Amiciția se referă la cooperarea și prietenia dintre statele care compun un complex regional, în timp ce inimizia este caracterizată prin tensiune, suspiciune și conflict.

După cum ne relatează Barry Buzan în lucrarea sa „Popoarele, statele și teama”, modelele amicitiei și inimiziei se întind de la lucruri specifice, cum ar fi disputele asupra granițelor, intereselor legate de populațiile înrudite etnic și alinierile ideologice, ca acelea dintre evrei și arabi, englezi și americani, vietnamezi și chinezi. [143, p. 196]

În mod tradițional, securitatea este gândită în termeni militari, iar tocmai din această perspectivă, statul ocupă rolul principal în subiectul și domeniul securității datorită suveranității sale. O privire asupra calității integratoare a securității în privința sectoarelor scoate la iveală un complex de legături între sectoare, dar și preponderența contradicțiilor din interiorul lor asupra celor dintre ele. Noțiunea de securitate oferă mult atât celor a căror preocupare principală este pacea, cât și a celor a căror preocupare principală este autoprotecția.

Ea oferă prea puțin celor a căror preocupare principală este acumularea de putere, și de aceea face distincția între cei agresivi și cei sincer preocupați de autoprotecție. Este foarte complicat să realizăm o delimitare conceptuală între tipurile de amenințări la adresa securității. Orice poate periclita identitatea unei comunități se referă la amenințările din sectorul social. Elementul-cheie care ajută la definirea unei comunități este reprezentat de acea convingere de proveniență a indivizilor la această formă de alipire socială, indiferent de normele folosite, fie *ele de ordin etnic, religios, lingvistic, cultural, rasial*. [89, p. 190]

Alături de securitate, nu putem omite nici noțiunea de geopolitică, care joacă un rol extrem de important în dinamica securității statelor. Geopolitica este o teorie care susține că politica unui stat ar fi determinată de situația sa geografică (din germ. **Geopolitik**) [197].

Paul Dobrescu spune că geopolitica este seducătoare, pentru că seducția exercitată de ea se aplică prin faptul că geopolitica nu se axează pe componentele schimbătoare ale procesului politic (de ex. liderii sau raporturile de puteri), ci anume pe mediul geografic, care este constant. [46, p. 12]

Geopolitica astăzi este asociată cu particularitățile noii epoci mondiale, dominată vizibil de problemele geoekonomice, de fluxurile comerciale, informaționale, financiare, globale. Nu putem studia traseul și dinamica unei puteri ale unui actor mondial, fără a face referire și la alte date, fără a avea în vedere evoluțiile pe plan economic, tehnologic, cu alte cuvinte elementele care conferă dinamism și trăsături particulare statelor. Toate acestea ne obligă să regândim totul, să resemnificăm importanța structurii geografice a planetei, deoarece poziția naturală nu se schimbă, se schimbă actorii.

Cu referire la Uniunea Europeană, Paul Dobrescu consideră că „esențiale în devenirea unei țări sau a unei regiuni sunt vitalitatea internă, dinamismul propriu, construcția interioară, care favorizează sau nu o anumită evoluție, care valorifică sau nu anumite date naturale, iar dinamismul propriu, deci ceea ce este și ce urmează să devină Uniunea, nu poate fi discutat fără a ne referi la învățământ, la populație, la modelul de dezvoltare”. Mai ales când este vorba despre o regiune care își construiește mecanismele interne, își proiectează structurile de conducere, își definește profilul și identitatea. [46, p. 129]

Procesul de construcție europeană s-a acutizat în ultimele două decenii odată cu prăbușirea regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est, schimbarea contextului politic european a determinat regândirea structurii Comunității Europene în vederea desăvârșirii unității economice și monetare și crearea unei uniuni politice.

Fundamentul legal al Uniunii Europene îl constituie Tratatul de la Maastricht, semnat la 7 februarie 1992 și ratificat la 1 noiembrie 1993. Amprenta gândirii lui Jacques Delors este dezvoltată cu o acuratețe excepțională în preambulul Tratatului de la Maastricht prin crearea Uniunii Europene, prin extinderea responsabilităților instituțiilor Uniunii spre noi arii politice, prin aplicarea principiului subsidiarității care mobiliza respectul pentru *inima valorilor europene* și menținerea diversitatea și pacea într-o Europă nouă. [131, pp. 105-106]

Europa sub semnul *unității în diversitate* este un concept ce asumă tot mai multe valențe și dileme, conflicte și libertăți. Instituirea unei cetățenii europene care să fie liantul tuturor acestor identități este rezultatul aspirației la o Uniune Europeană fondată pe respectul libertăților și drepturilor fundamentale ale omului, în care să fie realizată siguranța lor și integrarea în sistemele judiciare ale statelor membre. [100, p. 80] La 15 decembrie 2001, Consiliul European de la Laeken adopta Declarația asupra viitorului Uniunii Europene, prin care se contura nevoia ca Uniunea Europeană să devină mai democratică, mai transparentă, mai eficientă, prin elaborarea unei Constituții, care să răspundă aspirațiilor cetățenilor, oferind rezultate clare privind îmbunătățirea calității vieții, crearea unor noi locuri de muncă, reducerea criminalității transfrontaliere, etc. [102, p. 84]

Uniunea Europeană devine tot mai deschisă spre compromis odată cu extinderea sa, încercând, astfel să își asigure securitatea granițelor statelor sale membre. Prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam la 1 mai 1999, s-a decis instituirea unei unități de alertă în cazul noilor confruntări din domeniul securității care pot surveni în Europa. Strategia Europeană de Securitate, elaborată în anul 2003, a definit politica europeană pentru managementul crizelor, afirmându-se faptul că securitatea europeană nu poate fi separată de capacitatea statelor de a menține ordinea în propriile teritorii. [...] Activitățile de pregătire a operațiilor de management al crizelor, atunci când Comitetul Politic și de Securitate consideră intervenția UE ca fiind necesară, cuprind:

1. elaborarea unei concepții pentru managementul crizei de către Secretariatul General al Consiliului Uniunii în cooperare cu Comisia Europeană, în cuprinsul căruia sunt identificate scopul final, obiectivele operației precum și cele mai importante opțiuni strategice;

2. elaborarea opțiunilor militare strategice de către statul major al Uniunii Europene (EUMS), la solicitarea comitetului militar, care cuprind, în principiu, următoarele elemente: evaluarea riscurilor, cerințele pentru constituirea forței europene, structura de comandă și control;

3. elaborarea directivei militare de inițiere și a concepției operației;
4. elaborarea planului de operații și solicitarea de avizare a regulilor de angajare [120, pp. 83-84].

Procesul de extindere a Uniunii Europene, în cadrul contextului de securitate regională, vine ca o *garanție a păcii* în regiune și în vecinătatea sa, mai ales prin stabilirea de acorduri de colaborare și asociere (în cazul Europei de Sud-Est este vorba despre Procesul de Stabilizare și Asociere), menite să creeze o zonă stabilă și un climat pacifist și prosper.

Mircea Tulică constată că mediul de securitate din vecinătatea UE este diferit față de cel din interiorul Uniunii Europene, întrucât există numeroase zone cu conflicte înghețate. Este foarte important în acest sens analizarea în mod obiectiv și realist a situației „din apropiata vecinătate” în scopul pregătirii structurilor specializate, pentru a fi în măsură să intervină în scopul de a preveni și stopa declanșarea unor conflicte asimetrice.[120, p. 30]

Avându-și originea odată cu formarea instituției statului, problema securității internaționale, din punct de vedere istoric, a fost mereu legată de problema războiului și a păcii. „Securitatea nu mai este astăzi direct legată doar de preocuparea statelor de a-și proteja indivizii în fața agresiunilor clasice-agresiuni militare și războaie - ci și de nevoia Guvernelor și a șefilor de stat de a găsi soluții care să conducă la prosperitate, dezvoltare democratică și protejarea drepturilor omului.” [53, p. 21]

1.4. Scopul, obiectivele și problema științifică

Necesitatea explicării fenomenului criminalității organizate transfrontaliere din zona balcanică este alimentată de necesitatea stringentă de a cunoaște formele și implicațiile sale în societate și, pe această bază, să se poată stabili acțiunile și măsurile cele mai eficiente de prevenire și contracarare, atât în plan legislativ, cât și în cele ale structurilor judiciare. Situația din zona balcanică a stârnit un interes deosebit odată cu intensificarea infracțiunilor transfrontaliere pe așa – numita *rută balcanică*, utilizată de grupările criminale pentru diferite activități ilicite îndreptate către Europa Occidentală.

Este de menționat faptul că în literatura de specialitate autohtonă nu se regăsesc lucrări care să cerceteze această problemă, majoritatea fiind consacrate fenomenului criminalității transnaționale în general, dar și în special pe teritoriul Republicii Moldova. Acest lucru a însemnat necesitatea autorului de a apela la surse bibliografice din străinătate, utilizând metoda examinării și metoda analizei sistemice, iar un mare sprijin pentru elaborarea prezentei lucrări au fost

articolele următorilor cercetători: Musaraj A., Bonifazi C., Crisci M., Marini C., Domachowska A., Dragisik Z., etc.

Scopul prezentei teze de doctor constă în efectuarea unei cercetări științifice de amploare și detaliate a criminalității organizate transfrontaliere din zona balcanilor prin intermediul cadrului legal internațional, dar și cu ajutorul analizei lucrărilor doctrinare din domeniu, precum și a practicii existente, în vederea identificării riscurilor și amenințărilor asupra securității statului nostru, ce reies din multiplele forme ale criminalității organizate de pe ruta est – mediteraneană, precum și pentru propunerea soluțiilor concrete în eradicarea acestora.

Criminalitatea organizată s-a dezvoltat odată cu statul nou creat după dezmembrarea URSS, ceea ce înseamnă că Republica Moldova a trăit cu acest fenomen chiar de la crearea sa în calitate de stat independent. Totuși, provocările de la începutul anilor 90 au fost eradicate aproape în totalitate de către autoritățile de aplicare a legii, dar acestea s-au materializat în alte tipuri de activități ilicite, odată cu intrarea într-un nou mileniu, iar oamenii legii s-au adaptat, la fel ca de fiecare dată, la noile provocări.

Criza economică mondială din anul 2008 a afectat toate statele lumii, însă economia națională a avut de suferit un pic mai mult, comparativ cu economia țărilor occidentale. Acest fapt a contribuit la expansiunea fenomenului migrației ilegale în scop de muncă a cetățenilor moldoveni.

După cum punctează dl Avornic Gh. și dl Cara A., „pentru Republica Moldova, traficul de ființe umane demult nu mai este un fenomen inedit, constituind cea mai vulgară formă de discriminare și violență împotriva persoanelor, precum și o formă modernă de sclavie a ființelor umane, în general. Fenomenul traficului de ființe umane apare pentru prima dată în antichitate și cunoaște apogeul manifestării sale în epoca sclavagistă, în care era prezent sub forma unei relații economice dominante. Traficul de ființe umane a căpătat amploare în Moldova începând cu anii 1994-1995, atunci când migrația ilegală provocată de criza economică și recensiunea în producție, inflația, creșterea numărului de șomeri, reducerea cheltuielilor în sfera socială au avut un impact dezastruos asupra dezvoltării situației migrației în Moldova, iar migrația ilegală a devenit un fenomen obișnuit și tolerat, interpretat uneori drept unica soluție de contracarare a sărăciei”. [8, p.5]

Aceiași factori de tip economic și social au determinat migranții ilegali din statele arabe aflate în zone de conflict să utilizeze ruta balcanică pentru obținerea unei vieți mai bune, nefiind conștienți încă de acel import al criminalității care a reieșit din aceste acțiuni. După cum este menționat în prezenta teză de doctor, legătura geografică dintre Republica Moldova și statele din Balcani este efectuată prin intermediul României care se învecinează cu Bulgaria și Serbia. Totodată, importul criminalității din zona balcanică pe teritoriul Moldovei este facilitat și de

existența unui teritoriu în stânga Nistrului, care nu este controlat de către autoritățile constituționale ale statului nostru, fiind utilizat la scară largă pentru desfășurarea unui șir de infracțiuni.

În contextul celor menționate anterior, subliniem oportunitatea efectuării unui studiu aprofundat în scopul identificării tuturor riscurilor și amenințărilor asupra securității Republicii Moldova, prin prisma răspândirii criminalității transfrontaliere din Balcani. Totodată, în vederea atingerii scopului propus, au fost înaintate următoarele obiective ale tezei de doctor:

- studierea aprofundată a riscurilor la adresa securității naționale, prin prisma analizei criminalității organizate în statele din Balcani;
- sistematizarea și cercetarea activității diferitor organizații regionale și internaționale din care Republica Moldova face parte, și care au menirea să combată fenomenul criminalității organizate transfrontaliere;
- colectarea informației actualizate cu privire la evoluția și contracararea fenomenului infracțional în statele balcanice;
- cercetarea cadrului normativ internațional care reglementează diferite aspecte ale fenomenului criminalității organizate;
- prezentarea sistemului moldovenesc de prevenire și combatere a criminalității organizate transfrontaliere;
- identificarea și analiza suportului UE în vederea sporirii capacităților operaționale ale statelor balcanice;
- analiza și prezentarea evoluției securității regionale din perspectiva Școlii de la Copenhaga;
- elucidarea și cercetarea siguranței frontierelor Republicii Moldova prin prisma existenței unei zone necontrolate de autoritățile centrale moldovenești;
- analiza importanței Strategiei naționale de securitate a Republicii Moldova;
- elaborarea propriilor concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Noutatea științifică a lucrării reiese din elaborarea unei cercetări complexe a impactului criminalității organizate din zona balcanică asupra securității naționale. Această problemă nu este studiată și cercetată detaliat în doctrina juridică locală, iar problema științifică de importanță majoră soluționată în lucrare constă în identificarea riscurilor și amenințărilor specifice la adresa securității Republicii Moldova, care derivă din evoluția fenomenului infracțional din zona balcanică. Originalitatea tezei de doctor reiese din faptul că până în prezent, problematica criminalității organizate transfrontaliere din Balcani nu a fost abordată în alte teze de doctor în drept.

Astfel, rezultatele științifice obținute care contribuie la identificarea soluțiilor pentru problema științifică importantă sunt centrate în jurul efectuării unei noi Strategii naționale de Securitate și a unui Plan de Acțiuni pentru implementarea acesteia, dar care să cuprindă și pași concreți pentru depistarea noilor cauze modalităților de operare ale infractorilor, care sunt în continuă schimbare și adaptare la noile realități și tehnologii. Așadar, este extrem de necesar ca autoritățile de aplicare a legii să acționeze cu un pas înaintea rețelelor criminale.

De asemenea, alte elementele de noutate științifică ale tezei de doctor constau în:

- identificarea soluțiilor pentru protejarea frontierei naționale;
- cercetarea legăturilor și conexiunilor între extremismul religios, terorism și migrația ilegală în vederea prevenirii eficiente a atacurilor teroriste din Europa;
- prezentarea situației reală a influenței criminalității organizate din Balcani asupra securității Republicii Moldova;
- studierea și analiza activității instituțiilor naționale cu competență în domeniu;
- colectarea informației privind tratatele internaționale încheiate de către Republica Moldova în domeniile aferente combaterii crimei organizate;
- identificarea operațiunilor comune efectuate între instituțiile de aplicare a legii din Republica Moldova și cele ale UE în vederea depistării grupărilor criminale;
- elaborarea propriilor concluzii și recomandări privind subiectul tezei de doctor.

1.5. Concluzii la capitolul 1

Cercetarea efectuată în prezentul capitol ne-a permis să identificăm evoluția și tendințele actuale ale criminalității organizate transfrontaliere, dar și să înțelegem rolul și evoluția securității regionale din punct de vedere teoretico – filosofic, ceea ce a permis formularea următoarelor concluzii:

1. Evoluțiile și tendințele actuale ale criminalității organizate transfrontaliere au un caracter ascendent, atât pe plan național, cât și pe plan internațional. În acest sens, eforturile Republicii Moldova de a lupta contra acestui flagel sunt foarte considerabile, inclusiv prin deschiderea totală către cooperarea internațională în acest sens cu alte state și/sau organizații regionale și internaționale.

2. Republica Moldova este parte la o serie de tratate internaționale bilaterale și multilaterale în domeniul combaterii crimei organizate transfrontaliere, cu state europene, organizații internaționale și regionale⁵. Apartenența la acestea, evidențiază angajamentul ferm al statului nostru în eradicarea fenomenului de crimă organizată, cu toate formele sale, or

⁵ Pentru o informație mai detaliată în acest sens, vezi **Anexa nr. 2**.

nerespectarea normelor unui tratat internațional încalcă unul dintre principiile generale ale dreptului internațional, și anume: *pacta sunt servanda*.

3. În prezent, la nivel regional, se acordă o atenție deosebită *principiului siguranței colective*, prin semnarea tratatelor regionale care au drept scop combaterea și eradicarea crimei organizate în zonă. Totodată, nu putem neglija nici interesul statelor occidentale în crearea unor condiții nefavorabile pentru dezvoltarea și în continuare a formelor criminalității organizate în Europa de Est.

4. Constatăm că Uniunea Europeană ajută statele terțe aflate în vecinătatea sa, ori care reprezintă focarele diferitor infracțiuni cu caracter transnațional, prin acordarea bunelor practici, schimburi de experiență, donații de softuri, dar și prin acordarea expertizelor pentru îmbunătățirea legislației naționale în domeniu. În același mod, statele terțe oferă suport UE prin explicarea particularităților modalităților de operare ale infractorilor de pe teritoriile sale, prin prisma culturii și trăsăturilor socio-umane distincte, mai ales dacă e să ne referim la cetățenii statelor din fosta URSS sau fosta Iugoslavia.

5. Referindu-ne la gradul de investigare al problemei, putem preciza faptul că per ansamblu, fenomenul crimei organizate transnaționale este studiat de către cercetători, totuși, sunt prea puține lucrări care abordează subiectul dintr-un punct de vedere mai îngust, și anume **crima organizată în zona balcanică**. Totodată, trecând în revistă studiile științifice din Republica Moldova care analizează formele criminalității organizate transfrontaliere, putem observa că subiectul este abordat la general, nefiind studiate detaliat instituțiile naționale care funcționează în acest scop, mai ales ținând cont de reforma Guvernului din anul 2017. Acest fapt demonstrează necesitatea prezentei lucrări, care ***va completa un gol în literatura națională de specialitate și va facilita accesul la informații pentru diferite persoane interesate de domeniul respectiv***, inclusiv pentru cercetătorii din sfera dreptului internațional public.

6. Republica Moldova are o experiență destul de vastă în ceea ce privește cooperarea internațională în domeniul combaterii criminalității organizate: de la asistență juridică în materie penală la echipe comune de investigații.

7. **Riscurile și amenințările la adresa securității Republicii Moldova identificate în acest capitol sunt: terorismul, traficul de droguri, migrația ilegală, traficul de persoane.**

8. Ideea de securitate internațională, realizarea ei în mod practic este determinată de condiții istorice, economice, politice, sociale, precum și de alți factori. De-a lungul timpului s-a produs o schimbare în capacitatea de analiză și de sesizare a problemelor de securitate. Alături de acestea, au suferit un proces de metamorfozare atât politicile, cât și strategiile de securitate din societățile contemporane. Subcapitolul dedicat securității regionale în contextul geopolitic actual prezintă o trecere în revistă a evoluțiilor definiției de securitate în mediul academic, necesitatea

studierii acestui subiect, precum și expunerea celor cinci dimensiuni ale securității. Toate acestea aspecte au fost studiate și analizate profund, datorită lucrărilor următorilor cercetători și filosofi: H. Kissinger, B. Buzan, C. Hlihor, Aristotel, T. Hobbes, I. Kant, S. Hoffman, ș.a. Subiectul securității regionale a fost expus de către autorul tezei de doctor în cadrul Conferinței internaționale științifico – practice «Организация Объединенных Наций и глобальные проблемы человечества в XXI веке», care a avut loc în or. Ufa, Federația Rusă, în perioada 15 – 16 noiembrie 2019, în articolul *Региональная безопасность в контексте современной геополитике*, co-autor-dl Oleg Balan, doctor habilitat în drept, prof.univ.

9. Autorul a analizat succint lucrări științifice, publicații, studii, și norme legislative naționale și internaționale care cercetează criminalitatea organizată transfrontalieră și infracțiunile conexe, precum: terorismul, traficul de droguri, traficul de ființe umane, ș. a. Un sprijin important și extrem de valoros pentru elaborarea acestui capitol din teza de doctor a fost constituit din lucrările mai multor cercetători, atât străini cât și din Republica Moldova, precum: O. Balan, M. Poalelungi, D. Sârcu-Scobioală, I. Ciobanu, A. Alexandrov, V. Ursu, M. Tulică, Ia. Ghilinskii, A. Klip, F. Gyula, G. Asandului, D. Dumitrescu. Autorul a utilizat metodele necesare de cercetare științifică, în scopul studierii cât mai aprofundate a obiectului investigațiilor, având drept țință finală atingerea treptată a obiectivelor enunțate. De asemenea, în vederea scoaterii în evidență a elementelor centrale ale subiectului studiat, a fost îmbinată practica existentă cu doctrina și fundamentul legislativ.

CAPITOLUL II. LUPTA ÎMPOTRIVA CRIMEI ORGANIZATE DIN BALCANI ÎN CONTEXTUL GEOPOLITIC ACTUAL

2.1. Aspecte introductive privind evoluția crimei organizate în zona Balcanică

Pensinsula Balcanică sau Balcanii reprezintă denumirea istorică și geografică dată Europei de Sud-Est. Din această zonă fac parte următoarele state: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Macedonia de Nord, Grecia, Kosovo*⁶, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia, Turcia și Ungaria.

Odată cu căderea regimurilor comuniste din Uniunea Sovietică, Europa de Est și Balcani, Peninsula Balcanică a stârnit mult interes, cu precădere din cauza conflictelor armate din fosta Iugoslavie. Motivele declanșării acestor războaie sunt, în mare parte, aceleași: divergențele dintre diferite grupuri etnice care populează această zonă. Rădăcinile acestor conflicte apar încă de la dezmembrarea Imperiului Otoman, influența și extinderea forțelor occidentale a cunoscut o ascensiune puternică.

Zona Balcanilor de Vest a fost mereu o arenă care a cunoscut ascensiunea și declinul imperiilor. Aceasta s-a aflat de multe ori în linia centrală a câmpului de luptă din cauza circumstanțelor sau din cauza definițiilor administrative sau etnice, înfruntând dilema de a face alegeri instantanee pragmatice sau de a identifica, articula și inspira prin urmărirea vocațiilor corespunzătoare, conducându-se de straturi culturale și spirituale. [151, p. 71]

În opinia lui Samuel Huntington, la sfârșitul anilor 1980, blocul comunist s-a prăbușit și sistemul internațional din perioada Războiului Rece a devenit istorie. În lumea de după Războiul Rece, cele mai importante diferențe dintre popoare nu sunt diferențe ideologice, politice ori economice, ci culturale. Popoarele și națiunile încearcă să răspundă la întrebarea fundamentală cu care se confruntă ființa umană: „Cine suntem?” și răspund așa cum au făcut-o oamenii dintotdeauna, referindu-se la ceea ce este mai important pentru ei. [65, p. 22] Problema identității naționale a popoarelor din fosta Iugoslavie a constituit un important punct de pornire pentru declinul Iugoslaviei, dar și pentru frământările sociale care au culminat în confruntări armate.

⁶ *În plan bilateral, **RM nu recunoaște Kosovo*** ca stat independent și suveran. Această poziție se afirmă în conformitate cu Hotărârea Parlamentului nr. 22 din 22.02.2008 pentru aprobarea Declarației cu privire la proclamarea unilaterală a independenței Kosovului*, precum și reieșind din situația actuală în procesul de soluționare a problemei transnistrene. În format multilateral, **RM acceptă participarea** reprezentanților kosovari la reuniunile organizate în cadrul organizațiilor și inițiativelor regionale, în special la reuniunile care abordează probleme economice, sociale, culturale sau umanitare legate de dezvoltarea regiunii Europei de Sud-est. Reieșind din principiul și poziția nerecunoașterii Kosovo* în plan bilateral, **RM se opune acordării statutului de membru cu drepturi depline** pentru Kosovo* în cadrul organizațiilor și inițiativelor regionale. Acceptând participarea reprezentanților Priștinei la aceste reuniuni, **RM ar putea propune ca Kosovo* să i se acorde statut de partener de dialog sau observator** în cadrul acestor aranjamente multilaterale. Totodată, datorită multitudinii problemelor juridice, inclusiv a celor de interpretare a noțiunilor de drept internațional, precum și anticipând eventualele solicitări, dar și presiuni, din partea UE, SUA și a altor actori internaționali, **RM nu va bloca acordarea statutului de membru al Kosovo* în organizațiile și inițiativele regionale**, cu condiția că referința la Kosovo* se face cu asterisc ****(this designation is without prejudice to status, and is in line with UNSC resolution 1244 and the ICJ Opinion on the Kosovo* Declaration of Independence).***

Iugoslavia era încă considerată o singură țară în perioada în care a început conflictul. Armata națională iugoslavă era implicată în războaiele din Bosnia și Croația, iar Serbia a luat parte la războiul din Kosovo*. În calitate de părți ale federației, toate republicile au fost, într-o oarecare măsură, afectate de violență, chiar dacă violența nu s-a extins pe teritoriile lor. [139, p. 827]

În articolul *Dezmembrarea Iugoslaviei și expansiunea crimei organizate în Balcani*, autorul tezei de doctor, dna Cristea G., punctează faptul că aspirațiile naționaliste ale diferitor grupuri etnice au crescut, însă au fost ținute sub control de către regimurile autoritare care au dominat scena politică în cea de-a doua jumătate a secolului XX. Cu toate acestea, colapsul comunismului a dus la consecințe tragice și dureroase naționalismul din sud-estul Europei. [35]

Căderea Iugoslaviei a survenit în urma mai multor factori, printre care:

- moartea lui Tito, care a jucat un rol crucial în menținerea unității statului federal Iugoslav;
- o structură federală eșuată și nefuncțională;
- diferențele economice dintre unitățile sale constitutive;
- aspirațiile naționale ale diferitor grupuri etnice;
- corupția.

Nu putem neglija nici factorii externi care au contribuit la colapsul Iugoslaviei, iar aici ne referim, în mod special, la sfârșitul Războiului Rece, care a schimbat în mod fundamental dinamica relațiilor în Europa. Slăbiciunea autorităților de aplicare a legii în Balcanii de Vest poate fi atribuită sistemelor politice capturate care s-au dezvoltat după căderea comunismului. [126, p. 77]

Un factor major de vulnerabilitate îl reprezintă moștenirea conflictului. Războiul din Bosnia și Herțegovina a început în 1992, cu mai mult de 25 de ani în urmă. Albania a suferit tulburări civile în 1997. Serbia și Muntenegru au fost bombardate de NATO în 1999. Iar în Macedonia s-a desfășurat un conflict armat cu aproximativ 15 ani în urmă. Astfel, multe state din Balcani se află încă în faza de post-conflict. Una dintre cele mai mari probleme o reprezintă multitudinea de arme din regiune, dar și de bărbați dispuși să le folosească. [193, p. 3]

Turbulențele din regiune au fost calmate în urma intervenției instituțiilor internaționale, inclusiv intervenția armată de către NATO în conflictul din Kosovo*, dar și o intervenție diplomatică activă din partea UE în soluționarea conflictului macedonean din 2001. [128, p. 1]

Tot în articolul *Dezmembrarea Iugoslaviei și expansiunea crimei organizate în Balcani*, autorul tezei de doctor menționează faptul că „corupția răspândită pe scară largă printre oficialii politici, inabilitatea conducerii de a elimina problemele economice, împreună cu ineficiența sistemului economic propriu – zis au determinat cetățenii să își piardă încrederea în sistemul comunist Iugoslav. Tranziția de la sfârșitul anilor 80 către o democrație parlamentară și o economie bazată pe piața liberă a pus capăt comunismului Iugoslav care, însă, a avut drept rezultat și instabilitatea economică ulterioară”. [35]

Creșterea conștientizării în țările din regiune referitor la faptul că eficiența și calitatea reformelor ulterioare afectează performanțele economice a dus la o abordare mai strategică către o reformă normativă. Astfel, toate statele din regiunea Balcanilor de Vest au adoptat strategii de reformare a administrației publice și/sau normative, în scopul simplificării și creării unui mediu competitiv pentru afaceri. Procesul de aderare la UE nu doar a accelerat semnificativ activitățile din domeniul reformelor legislative, dar și a contribuit la o abordare mai sistemică și comprehensivă față de adoptarea și implementarea sistemului de evaluare a impactului reformelor. [158, p. 10]

După cum menționează F. Zhilla în lucrarea sa „Crima organizată și corupția judiciară în Balcanii de Vest”, crima organizată se afla la început în afara comunității și a tradițiilor sale, fiind apoi inteligent integrată sau portretizată în societate ca o acțiune legitimă pe baza normelor tradiționale. Infractorii profită de eroziunea instituțiilor obișnuite care implementează aceste norme, cum ar fi consiliul bătrânilor, pentru a denatura normele obișnuite în funcție de scopurile ilicite proprii. [170, p. 397]

Pe parcursul ultimilor două decenii, volumul și caracteristicile migrației balcanice către statele UE, în special din partea malului nordic al Mării Mediterane, au fost afectate de către succesiunea și pătrunderea unor războaie și evenimente economico-sociale: de la războiul din fosta Iugoslavie către transformarea statelor din Europa de Sud în zone de imigrare, către implicarea statelor din Europa Centrală și de Est în procesul de integrare în UE, dar și de recenta criză economică. [130, p. 115]

Statele din regiune întreprind mai multe eforturi de eradicare a crimei organizate, au fost efectuate reforme legislative pentru a permite confiscarea bunurilor provenite din infracțiuni, depolitizarea poliției, etc. [...] Cu toate acestea, corupția și crima organizată vor rămâne provocări importante pentru statele din Balcanii de Vest și este puțin probabilă eradicarea lor totală în viitorul apropiat. [169, p. 71]

La nivel sud-est european, colapsul sistemului bipolar a însemnat remodelarea și chiar dublarea spectrului de pericole la adresa securității statelor Balcanice, pericole care au demonstrat că sunt capabile să periclitizeze nu numai stabilitatea subregională, ci și a întregii Europe. Dacă în perioada Războiului rece dimensiunile specifice ale securității purtau, preponderent, caracteristici de ordin politico-militar, în prezent, odată cu transformările dramatice de ordin geopolitic, geoeconomic, iar în ultimă instanță și de ordin geostrategic, dilema securității naționale a căpătat și profunde trăsături social-economice. Corespunzător s-a modelat și ponderea mecanismelor aplicate la realizarea stabilității internaționale – de la alianțe politico-militare, proprii perioadei de confruntare bipolară, la cooperare și colaborare caracteristice perioadei post Război Rece. [119, p. 101]

Sărăcia, lipsa unui sistem legislativ onest și echitabil, și lipsa unor șanse credibile pentru o viață decentă în multe dintre zonele din Balcanii de Vest, reprezintă una dintre multiplele efecte ale tranziției de la dictatură la democrație, dar și de la război la perioadă de stabilitate și cooperare. Toate aceste aspecte au dus în mod cert la crearea unui climat favorabil pentru răspândirea criminalității organizate transfrontaliere.

Problema existenței criminalității organizate a fost soluționată de mult timp, cu toate acestea domeniul de aplicare, tiparele problemei și efectele acesteia asupra societății sunt întrebări care încă necesită un răspuns solid. În mod special în regiunea Balcanilor de Vest, dovezile indică faptul că activitățile criminalității organizate sunt deosebit de semnificative într-o serie de domenii, cum ar fi traficul de droguri sau de arme de foc și că unii factori, precum corupția și performanțele economice slabe, favorizează criminalitatea organizată. [242, p. 7]

Într-un număr mare de state din Europa de Sud – Est, oficialii și politicienii adesea declară: *Fiecare țară are o mafie, dar numai în statul nostru mafia are o țară*. Această declarație pesimistă este bazată pe faptul că spre deosebire de democrația occidentală, sau chiar de alte state aflate în tranziție, crima organizată din Europa de Sud – Est s-a dezvoltat printr-o colaborare activă (uneori clandestină, alteori deschisă) cu sectorul de securitate și instituțiile de aplicare a legii. Cu alte cuvinte, în timp ce crima organizată din Europa de Vest și Centrală s-a dezvoltat în ciuda eforturilor autorităților de a o contracara, în Europa de Sud – Est aceasta s-a dezvoltat prin intermediul acestora. [155, p. 41]

Analizând economia politică a regiunii, devine clar care sunt factorii care facilitează răspândirea crimei organizate din Balcani: așa – numitele hotspot-uri au apărut în locurile unde vulnerabilitatea economică este înaltă, iar guvernarea slabă. [127]

Majoritatea studiilor de cercetare efectuate au demonstrat că principalii factori care stau la baza fenomenului migrației ilegale sunt sărăcia și conflictele armate. În ultimii ani, Europa trece printr-o luptă masivă împotriva migrației ilegale. Cea mai mare parte migranților ilegali provin din state cu nivel scăzut de trai sau în care se desfășoară conflicte armate. Cu alte cuvinte, fenomenul își păstrează rădăcinile.

Faimoasa *rută Balcanică* după cum este numită cel mai des își are rădăcinile la începutul anilor 90, odată cu începutul dezmembrării Iugoslaviei. Activitățile de război au devenit o obișnuință în multe regiuni din Bosnia și Herțegovina, Croația și mai târziu Kosovo* și Metohija din Serbia. Totuși, granițele țărilor din afara Iugoslaviei nu au fost larg deschise pentru refugiați. [152]

Cu toate acestea, evenimentele din acea perioadă din peninsula Balcanică nu au afectat foarte mult situația din Republica Moldova, or importul crimei organizate din regiune a apărut

mult mai târziu, odată cu declanșarea crizei migraționale, care a zguduit întregul continent european.

Creșterea cazurilor de migrație ilegală din statele din afara UE au afectat mai întâi statele pe care aceștia le tranzitau, în primul rând pentru că fenomenul era relativ nou, prin urmare fortificarea frontierelor UE și securizarea acestora nu era o problemă de pe ordinea de zi a oficialilor, lucrurile însă au luat o întorsătură gravă, atunci când autoritățile de aplicare a legii din statele respective au scăpat lucrurile de sub control, iar migrația ilegală a început să își extindă domeniile de activitate ilicite spre traficul de ființe umane, arme sau contrabandă cu diferite produse.

Criza migrațională a reprezentat o adevărată provocare pentru Macedonia, după cum a menționat ministrul macedonean de afaceri externe în 2015, Nikola Poposki, „...o țară cu 2,1 milioane de locuitori, a văzut 800 de mii de migranți folosind această rută în încercarea de a se deplasa dintr-o țară UE (Grecia) într-o țară non - UE, non-Schengen (Macedonia) și înapoi în UE”. [137]

Într-un studiu din ianuarie 2016, cercetătorii au identificat două motive pentru care migranții ilegali apelau la traficanții de ființe umane; în primul rând, și contrar la ceea ce se presupune adesea, serviciile traficantilor erau solicitate de către migranți pentru a-i ajuta să părăsească locuințele lor, sau pentru a evita controalele la frontieră și a intra într-o țară în mod ilegal (acest lucru se întâmpla din cauza unor restricții de călătorie impuse de Guvern, ca și în cazul Siriei, Eritreei, Iranului). În al doilea rând, este vorba despre incapacitatea migranților de a obține un pașaport și/sau viză de intrare într-o țară care oferă protecție, însemnând că ei nu aveau altă alternativă decât apelarea la serviciile unui traficant de migranți. [132]

Paradoxal, dar este greu de imaginat că în secolul XXI oamenii ar apela benevol la traficanții de ființe umane, cu toate acestea, condițiile cumplite de trai din statele cu o economie precară, au reprezentat un alt punct culminant în răspândirea criminalității organizate din peninsula balcanică către celelalte state din Europa, fie că erau țări de tranzit, fie că erau țări de destinație – activitățile ilicite erau și sunt peste tot.

Rutele folosite de migranți pentru a ajunge în statele din Europa de Vest s-au re poziționat recent, în principal pe uscat, din cauza transferului mai ușor și a riscurilor mai mici față de rutele pe mare. Din cauza poziției geopolitice a Balcanilor de Vest și a faptului că în regiunile de criză nu se putea observa o calmare a situației, dar și din cauza continuării conflictelor peste tot în lume, presupunerile exprimă faptul că migrația va continua sau posibil va crește, și se așteaptă o presiune ulterioară față de anumite state care se afla pe rutele migraționiste. Numele rutelor folosite de migranți sunt: Vest – Mediteraneană, Central – Mediteraneană, Est – Mediteraneană și ruta Balcanilor de Vest. [160, p. 17]

Cu toate că în ultima vreme se atestă o ridicare a numărului de traversări ilegale a frontierei pe uscat, migranții ilegali consideră rutele maritime mai potrivite, deoarece sunt mai greu de depistat de către autoritățile de aplicare a legii, chiar dacă riscurile pentru viața și sănătatea lor sunt vădit mai mari.

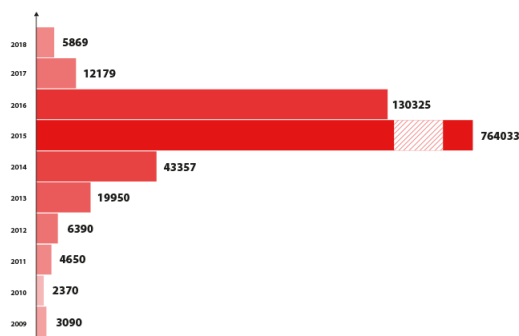

Fig. nr. 2.1 Traversările ilegale ale frontierei pe ruta Balcanilor de Vest, în cifre [199]:

Cea mai importantă concluzie care poate fi trasă din întreaga criză migrațională este că cooperarea regională și asistența UE sunt cele mai importante în găsirea unei soluții viabile și a unui răspuns în cazul unui nou proces migratoriu. Este evident faptul că statele din Balcanii de Vest nu au o capacitate adecvată pentru îndepărtarea unui număr mare de migranți, în special copii, prin urmare ele caută susținere din partea UE în acest domeniu. Din punct de vedere al securității, datele arată că ruta din Balcanii de Vest se criminalizează, în special în ceea ce privește traficul de migranți, de asemenea nu poate fi ignorat nici pericolul care presupune ca unii extremiști să încerce să se infiltreze printre migranți, după cum deja s-a întâmplat în Europa. Prin urmare, riscurile și amenințările asupra securității care sunt legate de problema migrației au un punct de sprijin, dar activitățile operaționale și de prevenire la timp, cooperarea de nivel regional și internațional, pot ține sub control și preveni activitățile violente. [160, p. 29]

După cum ne putem da bine seama, nu toți migranții ilegali sunt teroriști, așa cum nu toți teroriștii sunt migranți ilegali. Acest lucru scoate în evidență faptul că până la declanșarea crizei migraționale, atentatele teroriste din Europa erau mult mai puține și nici nu aveau amploarea pe care o au în prezent. Factorul social determină persoanele cu viziuni extremiste să efectueze activități teroriste împotriva europenilor, din impulsul fratern care îl au față de conaționalii săi ce mor în bărci, în tentativa de a intra fraudulos într-o țară europeană.

Legislația europeană nu are o viziune clară pentru chestiunile legate azil, ceea ce favorizează tratamentul inuman în traficul de migranți, care exploatează limitele și lipsa de claritate în Sistemul european comun de azil. Deși pare a fi o problemă care stă la baza crizei

migraționale, efectele traficului de ființe umane au un impact dăunător asupra securității naționale și vor duce la mai multe probleme asociate cu controlul frontierei în zona Schengen. [145]

Crima organizată și terorismul reprezintă o amenințare pentru securitatea mondială, afectând în mod semnificativ statele din Europa de Sud – Est, în procesul de consolidare a stabilității regionale. [138, p. 103]

Una dintre cele mai principale rute pentru traficul de droguri din Turcia și alte state asiatice către Europa este așa – numita *rută balcanică*. Potrivit organizațiilor internaționale specializate în lupta contra crimei organizate (Interpol, Europol și Observatorul Geopolitic al Drogurilor), *rută balcanică* era din ce în ce mai folosită începând cu anul 1970. Datorită avantajelor geopolitice din Balcani, această rută a devenit una dintre cele mai importante locații pentru traficul de persoane și de droguri către Europa după 10 ani. [147]

Regiunea este situată între cel mai mare producător mondial de opium (Afganistan) și cele mai mari piețe pentru heroină (Europa de Vest). Totodată, este ruta principală pentru migrația ilegală a oamenilor din Orientul Mijlociu și Africa de Nord către Europa, fie ca migranți ilegali, fie ca victime ale traficului de persoane. De asemenea, Balcanii sunt un punct focal pentru traficul de arme. Adicional la poziția lor strategică, zona Balcanilor este atractivă pentru traficanți din cauza guvernării slabe și a controlului inefficient al frontierelor – în unele cazuri din motivul implicării oficialilor în activități ilicite. Astfel, ruta Balcanică nu este doar cea mai scurtă, dar și cea mai puțin riscantă. În rezultat, zona Balcanică este un loc de intersectare a infracțiunilor. În ultimii 15 ani, de la sfârșitul războiului cu Kosovo* și a Acordului de la Ohrid din Macedonia, zona Balcanică a prezentat un interes mai scăzut. Toată atenția era centrată pe UE și extinderea NATO, războaiele din Georgia și Ucraina, criza financiară și Brexit-ul. Însă, în ultima perioadă, Balcanii de Vest au reapărut în vizor ca o scenă pentru competiția geopolitică dintre Rusia, țările din Vest și Turcia. [193, p. 1]

Chiar dacă în ultimii ani oficialii din regiunea balcanică încearcă din răspuțeri să contracareze criminalitatea organizată transfrontalieră prin intermediul creării unor organizații internaționale regionale de profil, prin cooperare cu autoritățile de aplicare a legii din regiune, prin intermediul echipelor comune de investigații, ș.a.m.d, situația este defavorizată de poziționarea geografică a zonei, și lipsa posibilității acoperirii vizuale a tuturor regiunilor la frontieră. Acest lucru creează un mediu favorabil pentru migranții ilegali, dar și pentru traficanții de ființe umane, făcând uz de zonele abrupte muntoase sau înguste, unde nu pot fi poziționați polițiști de frontieră. Totodată, nu putem neglijă nici avantajele aflării în spațiul Schengen, unde posturi de frontieră nu există în general (prin urmare, nu există nici un control).

Rețelele regionale de crimă organizată se concentrează în special pe traficul de droguri, de mașini furate, contrabandă cu țigări, petrol, spălarea de bani și traficul de ființe umane. Două dintre

cele mai cunoscute rute folosite pentru traficul de ființe umane încep în Ucraina, Moldova și România, trec prin Serbia îndreptându-se către Europa de Vest sau într-o țară de destinație din regiunea Balcanică, cum ar fi Bosnia și Herțegovina, Kosovo* sau Macedonia. Organizația Internațională pentru Migrație estimează că aproximativ 400 de mii de femei sunt traficate în fiecare an prin Balcani către statele europene, în timp ce alte 170 de mii de femei rămân în regiunea Balcanică. [161]

În anul 2005, în scopul prevenirii faptului ca regiunea să devină un coridor strategic către UE pentru traficul ilicit, Comisia Europeană a oferit mandat Misiunii UE de asistență la frontieră pentru Moldova și Ucraina (EUBAM) de a oferi asistență eficientă în prevenirea traficului de persoane și bunuri la frontiera dintre UE și Balcanii de Vest. De asemenea, Comisia Europeană a afirmat recent că țările din Balcanii de Vest prezintă elemente clare de capturare a statului, inclusiv legături cu criminalitatea organizată și corupția la toate nivelurile guvernamentale și ale administrației, precum și o puternică încurcătură a intereselor publice și private. [239]

Crearea EUBAM a avut un impact semnificativ pentru autoritățile cu atribuții în protecția frontierei de stat a Republicii Moldova, prin eradicarea parțială a corupției în rândul funcționarilor, prin furnizarea echipamentului special de urmărire, în special pe timp de noapte, prin organizarea diferitor cursuri de instruire, prin donarea autovehiculelor speciale sau repararea punctelor de trecere ale frontierei. Cu toate acestea, misiunea EUBAM nu poate contracara factorul uman și social în ceea ce privește corupția, ceea ce înseamnă că unele elemente infracționale sunt trecute sau ajutate chiar de funcționarii Poliției de Frontieră sau Serviciului Vamal.

Evenimentele din regiunea balcanică în concordanță cu alte aspecte au evidențiat fenomenul naționalismului tradițional. Acest fenomen s-a dezvoltat în condiții favorabile din cauza anarhiei din regiune și a concentrației incontrolabile de arme militare posedate de grupări iredentiste⁷ care foloseau armele pentru a trece ilegal frontierele din regiune. În urma conflictelor balcanice au luat naștere grupări extremiste implicate în formațiuni militare, în special în provinciile din comunitățile albaneze, având programe care solicitau unificarea teritoriilor albaneze prin comiterea actelor violente. [154, p. 14]

Albania este un stat independent din zona Balcanilor de Vest care se învecinează la nord cu Muntenegru, la est cu Republica Macedonia, iar la sud cu Grecia. La vest este scăldată de mările Ionică și Adriatică, și este situată la 78 km de Italia. Începând cu anul 2009, Albania este membră a NATO și stat candidat pentru aderarea la UE.

Poziția geostrategică a Albaniei creează condiții favorabile pentru ca țara să fie văzută ca o zonă de tranzit nu doar pentru activități ilicite, dar și pentru răspândirea sindromului terorismului,

⁷ **Iredentism** - mișcare politică naționalist-șovină ai cărei partizani urmăresc anexarea unor teritorii în care conaționalii lor sunt în minoritate [197].

în special celui bazat pe fundamentalismul albanezi. Se consideră că religia întruchipează caracteristicile istoriei populare a statului. Cu toate acestea, componenta religioasă a populației albaneze, cu o dominație musulmană, poate fi utilizată drept un factor de extindere a influenței în regiune. [...] Aducându-ne aminte de concluziile conflictului din Balcani, putem afirma că Albania poate influența schimbarea balanței tradiționale în regiune și activa fenomenele legate de terorism. [156, p. 13]

Bosnia și Herțegovina reprezintă un alt stat din Balcanii de Vest, fiind patria a trei etnii: bosniacii, sârbii și croații. Statul se învecinează la est cu Serbia, cu Croația la Vest, iar cu Muntenegru la Sud-Est. Din cauza poziției sale geografice (teritoriul predominant muntos, cu multe râuri, iar cele mai multe nu pot fi navigabile), există numeroase locuri necontrolate prin care frontiera poate fi trecută ilegal, ceea ce reprezintă un risc sporit pentru migrația ilegală.

Se atestă activitatea unor anumite grupări extremiste în Bosnia și Herțegovina și în regiune. Unele dintre ele, cu o activitate intensă la nivel religios și ideologic (mai mult de natură verbală), neagă în general ordinea constituțională, legile și hotărârile statului în termeni generali, democrația și procesele democratice, făcând apel la nesupunere la lege și la Guvernul ales în mod democrat. [154, p. 39]

Republica Macedonia este unul dintre statele succesoare ale fostei Iugoslavii, situată în partea central-vestică a zonei Balcanice, și care nu are ieșire la mare. Aceasta se învecinează la nord cu Serbia, la est cu Bulgaria, la sud cu Grecia și cu Albania la vest.

Poziția geopolitică și geostrategică, precum și situația stabilă a securității în Republica Macedonia au un impact major în păstrarea păcii în această parte a Europei, care exprimă sensibilitatea înaltă a securității sale. [...] Riscurile posibile la adresa securității sunt activitățile indivizilor și grupurilor religioase extremiste și radicale existente care, din diverse motive de ordin ideologic, politic sau religios ar putea recruta viitori declanșatori ai activităților teroriste. [154, p. 90-91]

Chiar dacă proliferarea armelor nucleare, chimice și biologice și a articolelor destinate pentru producerea mijloacelor de distrugere în masă este o problemă globală, în Republica Macedonia nu sunt înregistrate grupuri sau indivizi care au întreprins acțiuni sau și-au exprimat interesul în realizarea unor componente foarte sofisticate care ar putea fi utilizate în producerea unor astfel de arme. Dar acest lucru nu exclude posibilitatea implicării persoanelor din acest stat în canalele internaționale de proliferare. Utilizarea sporită și posibilă utilizare incorectă a sistemelor electronice și a rețelelor de Internet de către organizațiile teroriste impune necesitatea schimbului de informații cu privire la metodele utilizate de teroriști pentru a găsi un sistem eficient de protecție a securității a rețelelor electronice. [154, p. 100]

Muntelegru este un alt stat succesor al fostei Iugoslavii, situată în vestul Balcanilor, pe coasta mării Adriatice. Acest stat se învecinează cu Serbia, Bosnia și Herțegovina, Croația și Albania. Populația din Muntelegru este multi-etnică (muntenegreni, sârbi, croați și albanezi) și multi – religioasă (ortodoxi, creștini și musulmani).

Autoritățile din Muntelegru consideră terorismul ca și o amenințare constantă la adresa securității mondiale, iar din acest punct de vedere, există mereu riscul ca orice tip de atac terorist naționalist, etnic sau religios să fie efectuat împotriva intereselor vitale ale cetățenilor muntenegreni. Bazându-se pe prevenire, experiența anterioară, date statistice și informații colectate privind datele menționate anterior, serviciile muntenegrene de aplicare a legii întreprind măsuri de prevenire și de securitate pentru a elimina posibilitatea activităților teroriste. [154, p. 110]

Serbia se situează în zona centrală și de vest a Peninsulei Balcanice, la răscrucea Europei Centrale cu Europa de Sud-Est. Serbia se învecinează cu Ungaria, România, Bulgaria, Macedonia de Nord, Croația, Bosnia și Herțegovina și Muntelegru.

Rutele către și din Irak și Siria se pare că nu s-au schimbat semnificativ. Balcanii de Vest și statele UE precum Bulgaria, Ungaria și România au fost din nou folosite ca și țări de tranzit. România, de exemplu, a raportat că numărul de cazuri continuă să scadă în comparație cu anul 2017 (în concordanță cu trendul european). Este de menționat că în anul 2018, Moldova a reținut și a expulzat cinci cetățeni ai Rusiei, în mare parte originari din Republicile din Caucazul de Nord și Uzbekistan, iar printre cei returnați sunt și femei și minori. Bosnia și Herțegovina, de exemplu, a raportat un număr de trei adulți care s-au întors pe teritoriul ei din Siria (două femei cu trei copii tineri de gen masculin și un bărbat). Într-un alt exemplu, Belgia a raportat că în decembrie 2018, se afla în desfășurare procedura de repatriere a 2 mame văduve cu 6 minori într-o regiune din Siria. [229]

Se atestă o popularizare a grupurilor și mișcărilor populare în teritoriile cu anumite minorități religioase. Unele grupuri radicale sunt asociate cu persoane cu aceleași interese din alte state. În afara popularizării radicalismului, unele dintre aceste grupuri pot avea implicații ulterioare în terorism sub formă de instruire, activități planificate, traficul de arme și crearea rețelelor pentru extinderea terorismului internațional. [154, p. 130]

După cum putem observa, o latură importantă și foarte periculoasă a criminalității organizate transfrontaliere din Balcani este reprezentată de terorism, un subiect delicat pentru statele europene, și foarte complicat din punct de vedere operațional pentru autoritățile de aplicare a legii, în special în ceea ce privește prevenirea atacurilor teroriste. O altă problemă importantă este faptul că aceste grupări teroriste atrag foarte multe persoane, inclusiv minori, pe care îi îndoctrinează până la extreme pentru o cauză anume.

În spiritul cooperării și în scopul dobândirii unor rezultate concrete în lupta împotriva tuturor formelor de crimă organizată, statele din regiune au devenit parte și au creat câteva inițiative comune, precum [162, p. 144]:

- Inițiativa regională pentru migrație, azil și refugiați (MARRI, 2003), având scopul de a acoperi domeniile azilului, migrației, managementului comun al frontierei, politicile de vize, și cooperarea consulară, returnarea refugiaților;
- Inițiativa Pactului stabilității împotriva crimei organizate (SPOC, 2002), având scopul de a crește cooperarea și a contribui la lupta împotriva crimei organizate în regiune;
- Centrul Regional SECI pentru combaterea criminalității transnaționale (2005), la fel având scopul îmbunătățirii cooperării regionale și operaționale în lupta împotriva crimei organizate;
- Inițiativa Pactului stabilității împotriva corupției (SPAI, 2000), având scopul de a ajuta statele din regiune în efectuarea reformelor și angajamentelor relevante, precum și în adoptarea și implementarea strategiilor în lupta împotriva corupției.

La momentul creării lor, aceste inițiative aveau un impact mare și pozitiv în lupta statelor contra flagelului criminalității organizate transfrontaliere, cu toate acestea, în prezent doar Centrul Regional SECI (astăzi SELEC) efectuează operațiuni reale de depistare a infractorilor și prevenire a unor infracțiuni.

2.2. Acțiuni coordonate, operațiuni comune și livrări supravegheate

Conform raportului de evaluare a amenințărilor criminalității grave și organizate în Uniunea Europeană pentru anul 2017, mai mult de o treime din grupările criminale active din UE sunt implicate în producerea, traficul sau distribuția drogurilor, traficul de ființe umane, migrația ilegală.

Grupările de crimă organizată sunt la fel de diverse ca și serviciile pe care le prestează, precum și activitățile care le desfășoară. În multe cazuri, grupările reflectă societățile, culturile și sistemele de valori din care fac parte. Ținând cont de faptul că societățile din Europa au devenit mai interconectate și internaționalizate, crima organizată este astăzi mai conectată și mai activă internațională decât a fost până acum. [228, p. 13]

În ultimii ani, mai multe eforturi de cercetare în domeniul criminalității organizate transfrontaliere au fost strâns legate de piața din Europa Centrală și de Vest, analizând o serie de factori, inclusiv traficul de persoane, de droguri și alte tipuri de contrabandă. Totodată, au fost efectuate cercetări în ceea ce privește traficul de opiacee provenite din Afganistan prin Asia Centrală, de-a lungul așa-numitei **Rute nordice** și **Rutei Balcanice**.

Heroina din Afganistan este traficăată în Rusia, prin Caucaz și Turcia, dar nu înainte de a trece prin Belarus, Moldova și Ucraina către Europa Centrală și de Vest. Cocaina provenită din America de Sud este transportată prin Marea Neagră pentru tranzitarea ulterioară a acesteia în țările UE.

Agențiile naționale de aplicare a legii interzic ocazional încărcăturile mari de droguri în transportul maritim comercial care tranzitează porturile sudice și coridoarele majore de transport terestru. În iunie 2015, o încărcătură record de 500 de kilograme de heroină care sosea din Turcia a fost confiscată în timp ce tranzita or. Illichiovsk, lângă Odesa (Ucraina), fiind îndreptată către Europa de Vest [243].

Procesul activ de integrare în cadrul Uniunii Vamale Euro-Asiatice (compusă din Federația Rusă, Belarus, Kazahstan, Kârgâzstan și Armenia) și, în consecință, eliminarea barierelor de frontieră și vamale au dus la simplificarea fluxurilor de mărfuri de tranzit între aceste țări, sporind amenințările pentru traficul ilicit de opiacee și heroină din Afganistan prin Ruta Balcanică către frontierele de est ale țărilor UE.

De-a lungul timpului s-au conturat mai multe rute ale migrației ilegale: **Ruta estică, Ruta Mării Negre și Ruta Balcanilor de Vest**. Analizând cetățenia migranților ilegali depistați la frontierele UE, putem constata că la etapa actuală, nici o rută de migrație nu și-a modificat traseul. Cetățenii irakieni, afgani și sirieni preferă în continuare ruta Est – Mediteraneană. Migrația ilegală este alternativa folosită de către persoanele care nu pot recurge la calea legală de a pleca în străinătate. Acest fenomen a devenit din ce în ce mai greu de stăpânit datorită rețelor criminale transfrontaliere implicate, precum și a ingeniozității infractorilor.

Figure 1. Detections of illegal border-crossing, by main nationalities (scale in absolute numbers, with labels showing percentages of total) in 2017

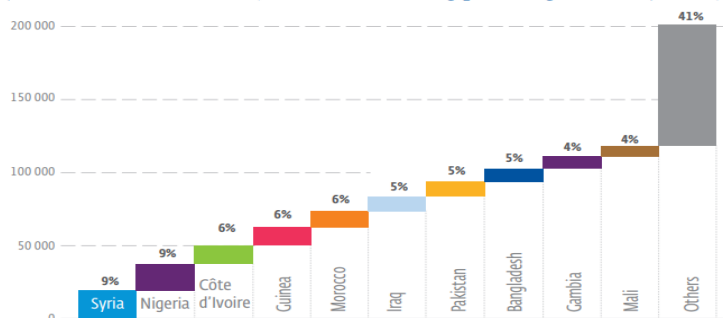

Fig. nr. 2.2 Detectările traversării ilegale a frontierei, conform naționalității [201]

Referindu-ne la modul de operare al organizatorilor migrației ilegale, constatăm combinarea mai multor metode [16]:

- obținerea vizei în scop turistic;
- utilizarea pașapoarelor sau vizelor falsificate sau contrafăcute;

- obținerea vizei de ședere, motivată de prestarea unor activități comerciale sau solicitarea de azil;
- folosirea a două acte de identitate, un pașaport valabil la intrare și altul pentru ieșire;
- trecerea frauduloasă peste *frontiera verde*;
- asigurarea transportului și a cazării unor cetățeni străini, sub pretextul participării la competiții sportive,
- sub masca unor confesiuni religioase, invitarea și asigurarea transportului, cu achitarea tuturor taxelor pentru migranți;
- pentru o țară de destinație, folosirea documentelor false în numele unor societăți multinaționale cu renume.

Extinderea fenomenului traficului de ființe umane în Europa de Est continuă să reprezinte o problemă foarte importantă cu care se confruntă majoritatea statelor, atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Statele din Europa de Est rămân, în mare parte, statele de origine ale victimele traficului de persoane exploatate în alte țări, în special în Europa de Vest, iar grupările de crimă organizată implicate fiind caracterizate prin flexibilitate și adaptabilitate [227].

Piețele de droguri rămân cele mai mare pieți criminale din Uniunea Europeană. Mai mult de o treime a grupurilor criminale care activează în UE sunt implicate în producția, traficul sau distribuirea diferitelor tipuri de droguri. Comerțul de droguri generează miliarde de euro profit de către grupurile implicate în acest proces de activitate criminală. Piața UE cu amănuntul a drogurilor se estimează că valorează cel puțin 24 miliarde de euro pe an. Profiturile imense generate de comerțul de droguri sponsorizează alte activități criminale ale grupărilor de crimă organizată, lasându-le să prospere și să-și dezvolte „afacerea” în detrimentul sănătății, prosperității și securității cetățenilor din UE, dar și din statele terțe. [228]

Organizațiile criminale implicate în traficul de droguri se bazează pe corupție, iar astfel se facilitează o altă componentă a criminalității organizate transfrontaliere - traficul de ființe umane. De asemenea, membrii organizațiilor fac uz de documente frauduloase, precum certificatele de import sau de înregistrare a companiei pentru a importa droguri ilicite în calitate de bunuri legale, în scopul achiziționării precursorilor și a echipamentului utilizat ca parte a producției.

Aceștia caută în mod constant metodele și tehnologiile cele mai inovative și avansate pentru a-și face eficientiza afacerea și pentru a crește profitul. Piețele on-line de pe Darknet acum sunt platformele cheie pentru promovarea și vânzarea tuturor tipurilor de droguri. Natura anonimă a tranzacțiilor online pe aceste piețe, precum și utilizarea în acest scop a criptoalut⁸, reduc

⁸ **Criptoalut** sau așa-numitele monede virtuale prezintă potențiale riscuri pentru investitori legate de volatilitatea prețului și lipsa unei securități adecvate, lipsa reglementării și a supravegherii tranzacțiilor, precum și riscul implicărilor în operațiuni de spălare a banilor și finanțării terorismului [179]

riscurile de detectare de către autoritățile de aplicare a legii, atât pentru vânzători cât și pentru cumpărători.

Inovația tehnică și accesibilitatea echipamentului sofisticat au permis grupărilor criminale organizate să maximizeze producția site-urilor individuale. Locurile pentru cultivarea cannabisului pe scară largă deseori sunt menținute folosind echipament profesional de cultivare, cum ar fi sistemele de control a climei, CO₂ și CO₃, generatoare de ozon. În mod similar, laboratoarele care se ocupă de fabricarea drogurilor sintetice sunt echipate cu echipamentul chimic avansat și liniile de producție capabile să producă droguri sintetice la scară industrială. [228, p. 34]

Tehnologia dronelor se prognozează să avanseze, permițând dronelor să călătorească distanțe mari și să ducă încărcături din ce în ce mai grele. Grupurile criminale implicate în traficul de droguri investesc sume enorme în modernizarea tehnologiei dronelor, în scopul facilitării traficului ilicit, pentru a evita controalele la punctele de trecere a frontierei, porturilor și aeroporturilor. [245]

Piața de droguri sintetice continuă să fie cea mai dinamică din celelalte piețe de droguri din UE. Piețele on-line pe Darknet acum sunt platformele cheie utilizate pentru promovarea, distribuirea și vânzarea tuturor tipurilor de droguri. Gama largă de furnizori de servicii online utilizate de grupările teroriste prezintă o provocare semnificativă pentru eforturile de încetare a activității lor ilicite. Grupările teroriste adesea sunt cele care adoptă cel mai repede noile tehnologii, cercetând platformele apărute pentru comunicarea lor on-line și strategiile de distribuție. Cu o planificare și sprijin suficient din partea comunităților online, atacurile teroriste pot deveni virale foarte rapid, înainte ca furnizorii de internet și forțele de ordine să poată acționa. [226, p.9]

Producția de droguri sintetice generează cantități mari de deșeuri toxice și periculoase. Gunoiștele rămân contaminate pe o perioadă lungă de timp și recuperarea lor este complicată. Cannabisul rămâne, de departe, cel mai des consumat drog în UE. Cannabisul este distribuit pe piețele UE sub formă de rășină de cannabis și plante de cannabis. În ultimii ani, planta de cannabis este din ce în ce mai populară în rândul consumatorilor, ceea ce a condus la o creștere a producției și a disponibilității plantelor de cannabis în UE și în țările apropiate de piețele UE. Echipamentele de cultivare, semințe și alte materii prime utilizate pentru cultivarea cannabisului în UE sunt disponibile online și de multe ori provin din Olanda. Cultivarea în interior a cannabisului în calitate de plantă în cadrul UE se așteaptă să crească în continuare în următorii ani cu tehnici și tehnologii noi de creștere utilizate de OCG-uri pentru a crește randamentul recoltei, precum și profiturile. [228, p. 33]

Cultivarea exterioară a canabisului pe bază de plante rămâne limitată în comparație cu cea interioară. Albania rămâne o sursă principală de producție a canabisului de plante traficată în UE. Principală sursă ce furnizează canabisul în UE este Maroc, de unde el este transmis prin transport maritim și rutier. Rășina de canabis originară din Maroc este adusă prin contrabandă pe teritoriul UE de-a lungul Mării Mediterane din Libia. Cantități enorme de rășină de canabis sunt transportate de-a lungul Mării Mediterane pe coasta spaniolă utilizând navele cu capacități ridicate, acestea fiind aruncate în mare și recuperate de către grupările criminale cu ajutorul navelor de pescuit sau croazierelor, folosind dispozitive de semnalizare GPS. [228, p. 35]

Cocaina este produsă în Columbia, Peru și Bolivia și traficată în UE prin alte țări din America de Sud, cum ar fi Brazilia, Venezuela, Argentina, Marea Caraibelor și Africa de Vest. În ultimii doi ani, producția de cocaină în Columbia s-a intensificat semnificativ. O creștere a producției de cocaină în Columbia va avea probabil un impact semnificativ asupra UE, sub forma activității intensificate a traficului ilicit, precum și prin disponibilitatea sporită a cocainei pe piețele de droguri în statele membre. Modul de operare a traficului de cocaină în mare parte a rămas la fel. Cocaina este tipic traficată ca parte a expedițiilor mari în containere sau în cantități mai mici cu curieri. Încărcăturile mari de cocaină sunt traficate prin containere ascunse între bunurile legale sau ca parte a modului de operare rip-on/rip-off. Brazilia este un punct cheie de plecare pentru curierii transportatori de cocaină care călătoresc direct în UE. Emiratele Arabe Unite și destinațiile din Africa de Est au apărut ca hub-uri pentru curierii de cocaină care călătoresc în UE. Vasele de croazieră care pleacă din regiunea Mării Caraibelor sunt utilizate pentru a trafica cocaina în UE. [228, p. 36]

Brazilia se numără printre principalele țări de origine a traficului de cocaină în UE de către curieri. Acest lucru a fost confirmat după rezultatele operațiunii FULECO, un efort al statelor membre sprijinite de Europol vizând curierii de cocaină care sosesc la aeroporturile principale din UE. În timpul operațiunii FULECO, circa 200 de curieri de cocaină au fost arestați și aproape 500 de kg de cocaină au fost confiscate în Olanda, Spania, Portugalia, Regatul Unit, Franța, Belgia, Germania și Irlanda. Operațiunea FULECO a avut loc în iunie și iulie 2014 și a implicat 12 state membre, inclusiv Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Franța, Germania, Irlanda, Olanda, România, Spania, Suedia și Regatul Unit. [228, p. 37]

Afganistan rămâne principalul producător al heroinei traficate în UE. Nivelul de producție de opiu și heroină în Afganistan este foarte înalt și se preconizează că acesta va rămâne la fel în viitorul apropiat. Producția de heroină rămâne destul de scăzută în Uniunea Europeană. Cu toate acestea, în funcție de evoluția cererii de heroină și eventualele întreruperi ale activităților de trafic ilicit din Afganistan, mai multe laboratoare pot apărea în UE în viitorul apropiat. De asemenea,

heroina este disponibilă pe piețele online și este distribuită ocazional pe întreg teritoriul UE în cantități mai mici prin poștă și serviciile de coletărie. [228, p. 38]

Producția de diferite tipuri de droguri sintetice au loc în diferite state membre ale UE. Piețele de destinație ale drogurilor sintetice produse în UE variază potrivit substanței și locației producției. O parte din producția de scară largă a 3.4-metilendoximetamamfetamină (MDMA), amfetaminei, și într-o măsură mai mică, metamfetaminei din Olanda și Belgia este destinată pentru piețele din afară UE, în timp ce producția de droguri sintetice în alte regiuni ale UE, în mod predominant furnizează producția internă pe teritoriul țărilor UE. Olanda și Belgia rămâne un hub semnificativ de producție și distribuire a MDMA și amfetaminei. Grupările de crimă organizată implicate în producția de medicamente sintetice sunt foarte flexibile și au resurse semnificative pentru a explora în mod constant noi oportunități de piață, cum ar fi angajarea în producția altor droguri sintetice, inclusiv și mefedronă. Piața de droguri sintetice continuă să fie cea mai dinamică dintre piețele de droguri din UE. Capacitate de producție a laboratoarelor de droguri sintetice a crescut semnificativ în ultimii ani. Grupările de crimă organizată care produc droguri sintetice în UE continuă să fie extrem de flexibile și acest lucru nu se va schimba în viitor. China rămâne un furnizor important de substanțe precursorare și substanțe chimice esențiale, precum și produse hardware din sticlă pentru laboratoare de droguri sintetice în UE. [228, p. 38]

Unele grupări de crimă organizată s-au specializat în achiziționarea și producția de precursori și substanțele precursorare, având astfel posibilitatea să distribuie droguri sintetice în UE. Cantitățile mari de MDMA și amfetamina produsă de către grupările de crimă organizată olandeze nu sunt destinate doar pentru UE. Producția de MDMA și amfetamină produsă în Olanda și Belgia este traficată pe piețele de destinație în toată lumea. Australia rămâne printre cele mai importante piețe de destinație din afară UE pentru drogurile sintetice produse în Olanda și Belgia. În unele cazuri, transportul mari de droguri sintetice sunt traficate la destinațiile din afara UE în containerele de transport maritim, fiind înregistrată o creștere semnificativă a cantității de MDMA traficată din Olanda în SUA în ultimii doi ani. Noile substanțe psihoactive continuă să fie produse în China și, într-o măsură mai mică, în India, și sunt traficate în UE în cantități mari. Producția noilor substanțe psihoactive în UE se limitează în mare măsură la ambalarea și restituiră substanțelor importante. [228, p. 39]

În noiembrie 2014 autoritățile australiene de aplicare a legii au confiscat un transport maritim cu containere care conțineau aproximativ 2.8 tone de MDMA și metamfetamină. Încărcătura a fost estimată având o valoare de 1,4 miliarde de euro. Containerul a sosit în Australia din Europa și a fost confiscat în urma unei operațiuni de spionaj. Confiscarea a dus la arestarea mai multor persoane fizice în Australia și autoritățile de aplicare a legii suspectează implicarea mai multor grupări de crimă organizată în producție, trafic și livrare. Această confiscare

evidențiază scopul traficului de droguri sintetice din UE spre alte destinații din întreaga lume. [228, p. 40]

În august 2015, patru copii și un adult au suferit arsuri grave la picioarele lor după ce s-au atins de deșeurile chimice eliminate de către producătorii de droguri sintetice în Belgia. Unele dintre deșeurile produse ca o parte a fabricării medicamentelor sintetice sunt foarte periculoase. Producătorii de droguri frecvent aruncă acest tip de deșeuri departe de laboratoarele lor pentru a-și ascunde locațiile. Există, de asemenea, o piață care se dezvoltă în producerea și traficul produselor hormonale ilegale în UE. Substanțele hormonale traficate în UE în mare măsură provin din China, India și Tailanda. Cu toate acestea, în ultimii ani facilități de producție de substanțe hormonale ilicite au fost descoperite inclusiv în UE. [228, p. 40]

În martie 2016, autoritățile spaniole de aplicare a legii în cooperare cu celealte statele membre și sprijinite de către Europol au reușit să demonteze o rețea importantă care distribuia cantități mari de noi substanțe psihoactive periculoase în UE. Această rețea a folosit diferite companii pentru a importa și vinde aceste substanțe – în special canabinoide sintetice din China, generând profituri semnificative. Acțiunea coordonată în martie 2016 a implicat căutări la domiciliu la patru locații, ceea ce a dus la confiscarea a 550 litri de acetonă, 75 000 de plicuri utilizate pentru ambalarea diferitelor feluri de noi substanțe psihoactive, în valoare de peste 1,5 milioane de euro. Această investigație evidențiază profiturile implicate în distribuția de NSP. [228, p. 40]

Analizând datele furnizate de Europol prin Raportul de evaluare a criminalității organizate grave, constatăm caracterul global al fenomenului, care nu este prezent doar pe continentul european, și nici măcar nu se manifestă doar într-o anumită regiune. Infractorii care fac parte din grupările criminale operează de la ei din țară, iar rețelele în care aceștia își desfășoară activitățile ilegale nu țin cont de frontiere sau de legi. Cu regret constatăm că eforturile colosale în eradicarea diferitor forme ale criminalității transnaționale poartă un caracter temporar, iar pe măsură ce trec anii, ne dăm seama că fenomenul se dezvoltă în alte tipuri de infracțiuni, mai complexe și mai greu de stăpânit.

Poziționarea statelor din regiunea balcanică pe una dintre rutele principale de legătură dintre Orient și Occident și mai recent, pe unul dintre cele mai active culoare de migrație spre Europa Occidentală, a favorizat dezvoltarea acestor forme de criminalitate și implicit, consolidarea rețelelor criminale. În contextul expansiunii acestor rețele criminale transfrontaliere, pe fondul unei stabilități destul de volatile a statelor din regiune, era necesară crearea și dezvoltarea unor mecanisme de cooperare pentru autoritățile de aplicare a legii, atât între ele cât și cu statele din vecinătate sau cu statele cele mai afectate de activitățile rețelelor criminale. [121]

În acest sens, la 5 mai 2006, în orașul Viena, a fost semnată Convenția privind cooperarea polițienească în Europa de Sud-Est de către următoarele state: Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Republica Moldova, România, Serbia și Muntenegru. Ulterior la această Convenție au aderat și Austria, Bulgaria, Ungaria și Slovenia. Acest tratat multilateral reprezintă o bază legală pentru cooperarea transfrontalieră în domeniul aplicării legii, în conformitate cu bunele practici europene, precum analiza comună a riscurilor, ofițerii de legătură, protecția martorilor, supravegherea transfrontalieră, livrarea controlată, investigațiile sub acoperire pentru investigarea infracțiunilor și prevenirea lor, transmiterea și compararea profilurilor ADN și a altor materiale de identificare, măsuri tehnice pentru facilitarea cooperării transfrontaliere, echipe comune de investigație, patrulare mixte de-a lungul frontierelor de stat. [233]

Inspirându-se după modelul Tratatului de la Prum, CCP ESE reglementează schimbul de informații la cerere, privind deținătorii vehiculelor înmatriculate în statele semnatare, stabilirea identității, domiciliului sau reședinței unor persoane, transmiterea și compararea profilelor ADN și a altor materiale de identificare, urmărirea unor persoane sau obiecte, informații despre proveniența unor obiecte precum arme de foc, muniții, explozibili, ambarcațiuni, aparate de zbor, obiecte de patrimoniu, etc. Preluând modelele de cooperare polițienească din Acordul Schengen, Convenția prevede și condițiile în care poate fi continuată urmărirea și respectiv supravegherea transfrontalieră pe teritoriul uneia din părțile contractante, a persoanelor care au comis infracțiuni pe teritoriul altei părți contractante, investigațiile sub acoperire precum și livrările supravegheate de droguri, arme de foc, explozibili sau altor bunuri provenind din infracțiuni pe teritoriul statelor contractante. [121]

Statele semnatare ale CCP ESE sunt foarte entuziasmate de puterea juridică a Convenției, și își pun mari speranțe în implementarea Acordului privind schimbul automatizat de date, despre care am vorbit în capitolul precedent. În cadrul reuniunilor membrilor Convenției, statele contractante descriu situația operativă din țările lor, noile modificări legislative în domeniu, precum și prezintă datele actualizate referitoare la migrația ilegală și traficul de ființe umane. Totodată, în temeiul Convenției respective sunt organizate diferite cursuri de instruire, traininguri pentru autoritățile de aplicare a legii. Chiar dacă implementarea respectivei Convenții este pusă pe seama Ministerului Afacerilor Interne, la evenimente sunt invitați și ofițerii Serviciului de Informații și Securitate (pe domeniul combaterii terorismului) și procurori în grupurile de lucru care țin de competență organului Procuraturii.

La data de 13 septembrie 2018, Republica Moldova a semnat, la Viena, împreună cu Albania, Austria, Bulgaria, Ungaria, Macedonia, Moldova, Muntenegru, România și Serbia, ***Acordul între părțile Convenției de Cooperare Polițienească pentru Europa de Sud-Est privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculelor.***

În cadrul celei de-a 15-a Reuniuni a Comitetului de Miniștri al Părților contractante ale CCP ESE care a avut loc între 10-11 mai 2016 la Viena, Austria, precum și în cadrul celei de-a 16-a Reuniuni a Comitetului de Miniștri al Părților contractante ale CCP ESE din data de 15 decembrie 2016, din orașul Brdo pri Kranju, Slovenia, Republica Moldova și-a luat angajamentul de a încheia Acordul în discuție, precum și Acordul de implementare al acestuia.

În conformitate cu argumentarea necesității ratificării acestui tratat internațional, ținând cont de faptul că scopul acestui Acord îl reprezintă asigurarea cooperării între statele CCP ESE în ceea ce privește colaborarea pentru înlăturarea amenințărilor la adresa ordinii și siguranței publice, dar și în domeniul prevenirii, descoperirii și cercetării infracțiunilor, Acordul vizat presupune schimbul, la nivel interstatal, de informații relevante referitoare la persoanele implicate în infracțiuni, precum și la transmiterea/compararea profilelor ADN și a altor materiale de identificare. [219]

Prezentul Acord presupune implementarea și dezvoltarea prevederilor CCP ESE de către statele-membre, în ceea ce privește schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculului, având la bază interesul societății și necesitatea consolidării cooperării internaționale în ceea ce privește combaterea criminalității transfrontaliere. Schimbul automatizat de date presupune ca toate statele semnatare ale Acordului⁹ vor avea acces direct bazele de date menționate pentru efectuarea verificărilor. Doar că, în cazul în care rezultatul verificărilor va fi unul pozitiv, răspunsurile le vor fi expediate automatizat, dar criptat - fără a fi divulgate datele cu caracter personal ale persoanelor [219].

Dacă partea solicitantă va avea nevoie suplimentar de a obține aceste date cu caracter personal, se vor efectua comisii rogatorii specializate prin intermediul Procuraturii Generale, Ministerului Justiției - conform prevederilor altor tratate internaționale la acest compartiment. Posibilități similare le va avea și RM, care va interoga, la fel în regim automatizat, bazele de date ale statelor participante la Acord. La momentul actual, RM este pregătită, din punct de vedere tehnic, doar pentru schimbul de date dactiloscopice. În anul 2015, MAI a beneficiat de un proiect de asistență din partea UE „cu privire la suportul Guvernului Republicii Moldova în dezvoltarea laboratoarelor criminalistice ale MAI „EuropeAid/134656/C/SUP/MD”, iar drept rezultat a fost achiziționat un nou Sistem informațional automatizat de evidență dactiloscopică „AFIS”, implementarea căruia a fost finisată la sfârșitul anului 2017. [248]

Formatul datelor este compatibil cu cel din sistemele similare ale statelor UE. Urmează a fi efectuate îmbunătățiri ale sistemului ce țin de modul în care vor fi receptionate automatizat demersurile și vor fi criptate răspunsurile. În prezent, acces la datele dactiloscopice are doar MAI,

⁹ La 13.09.2018 la Viena, Acordul a fost semnat de următoarele state: Albania, Austria, Bulgaria, Ungaria, Macedonia, Moldova, Muntenegru, România și Serbia.

în calitate de deținător unic al Registrului Dactiloscopic. Schimbul de date se va efectua în regim 24/24, iar la apariția problemelor tehnice statele membre se informează reciproc și convin asupra modalității alternative de schimb de informație.

Un exemplu de un similar schimb de date poate fi și următorul: Bulgaria solicită:

1. verificarea după amprente papilare a persoanei X, dacă figurează în baza de date a RM;
2. sau solicită stabilirea identității persoanei X,
3. sau solicită verificarea unor urme papilare ridicate de la locul crimei în baza de date a

Republicii Moldova.

Astfel, RM, prin intermediul punctului național de contact Centrul de cooperare polițienească internațională al IGP, primește solicitarea și cu ajutorul Sistemului Automatizat Dactiloscopic face verificările necesare respectând legislația națională ca în final să ofere o informație conform solicitării. Răspunsul la solicitare la fel va fi expediat prin intermediul punctului național de contact.

La 17.11.2017 a fost adoptată Legea nr. 235 cu privire la înregistrarea genetică judiciară, care a intrat în vigoare la 01.01.2019 [77]. Documentul stabilește domeniul de reglementare, persoanele și obiectele pasibile înregistrării genetice, cerințele de bază ale înregistrării genetice, condițiile în care pot fi prelevate materiale biologice de la anumite persoane fizice sau din urmele rămase la locul comiterii unor infracțiuni, în vederea determinării profilului genetic, administrarea materialului biologic și a informației genetice, etc.

Schimbul automatizat de date privind înregistrarea vehiculului va fi posibil după implementarea clasificării categoriilor de vehicule și a tipurilor de caroserii, în conformitate cu prevederile Directivei 2007/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 05 septembrie 2007 de stabilire a unui cadru pentru omologarea autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate vehiculelor respective (Directivă-cadru) și a Regulamentului (UE) nr.168/2013 privind omologarea și supravegherea pieței pentru vehiculele cu două sau trei roți și pentru cvadricicliuri. [219]

Republica Moldova a demarat procedurile interne pentru aderarea la Tratatul cu privire la sistemul informațional european de gestionare a evidenței permiselor de conducere și a vehiculelor pe teritoriul UE (EUCARIS)¹⁰ și ulterior va adapta Registrul de Stat al Transporturilor pentru asigurarea schimbului automatizat de date. În acest context, se va ține cont de prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1047 din 08.11.1999 cu privire la reorganizarea Sistemului informațional automatizat de căutare "Automobilul" în Registrul de stat al transporturilor și introducerea testării

¹⁰ Agenția Servicii Publice este responsabilă de aderarea la acest tratat.

autovehiculelor și remorcilor acestora și a Legii cu privire la registre nr.71-XVI din 22.03.2007, care stabilesc acordarea accesului în baza acordurilor bilaterale între deținător și destinatar. [219]

La data de 13 iunie 2018, a fost inaugurat Laboratorul de expertiză genetică medico-legală în cadrul Centrului de Medicină Legală. Expertiza ADN va putea fi efectuată atât la solicitarea organelor de drept, cât și la solicitarea personală, cu condiția respectării acordului la cercetarea genetică. [203]

Totuși, Conform Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM–UE în perioada 2017– 2019 (aprobat prin HG RM nr. 1472 din 30 decembrie 2016), articolul 4 Reforma internă, la prevederea „Părțile cooperează în următoarele domenii: (a) dezvoltarea, consolidarea și creșterea stabilității și a eficacității instituțiilor democratice și a statului de drept” este prevăzută măsura de implementare: I6. Crearea laboratorului de expertiză genetico-judiciară (ADN), instituția responsabilă fiind Ministerul Afacerilor Interne [218].

Conform Legii nr. 235 din 17.11.2017 cu privire la înregistrarea genetică judiciară, Ministerul Afacerilor Interne este posesorul și persoana responsabilă de gestionarea Registrului de Stat al datelor genetice. Analiza materialului biologic, înregistrarea în Registru, prelucrarea datelor, efectuarea comparativă a profilelor în vederea identificării persoanei, radierea profilului ADN – urmează a fi efectuate în Laboratorul ADN din cadrul MAI. Gestionarea Registrului de Stat al datelor genetice prevede și schimbul de date genetice cu țările participante la Convenția pentru Cooperare Polițienească în Europa de Sud-Est și în perspectivă schimbul de aceste date în cadrul Tratatului de la PRUM, care este o cerință obligatorie pentru statele membre ale UE și este efectuată exclusiv de către MAI [77].

Tratatul de la PRUM se bazează pe valorificarea și fortificarea schimbului de date dintre autoritățile de aplicare a legii din statele semnatare. Acesta se concentrează pe combaterea criminalității organizate în general, dar pune accent pe lupta contra terorismului și migrației ilegale. Tratatul are aproape aceleași prevederi ca și Acordul privind schimbul automatizat de date în Europa de Sud – Est: compararea profilurilor ADN, amprentelor și datelor cu privire la înmatricularea autovehiculelor. Așadar, ne putem da seama că Acordul privind schimbul de date ADN semnat de către Republica Moldova, nu reprezintă altceva decât *un frate mai mic* al Tratatului de la PRUM, astfel încât acest schimb de informații interstatat să fie posibil inclusiv și pentru statele non – UE, sau care nu fac parte din zona Schengen.

Baza de date în sistemul CODIS, care este compatibilă pentru schimb de date cu alte țări este un produs al FBI al SUA, este repartizat numai la ministerele de forță și nu poate fi utilizat de o altă structură. Importanța semnării de către statul nostru a acestui Acord pentru cooperarea în combaterea crimei organizate este incontestabilă, și nu putea fi posibilă fără participarea activă a RM în cadrul CCP ESE.

2.3. Suportul Uniunii Europene în vederea sporirii capacităților operaționale ale statelor balcanice

Prezența dominantă a SUA în relațiile externe a UE a fost înlocuită într-o anumită măsură, în ultimii ani, de creșterea în importanță a Europei Centrale și de Est. Uniunea Europeană nu numai că reprezintă principala sursă de ajutor extern pentru blocul est-european, dar s-a și extins către est, ceea ce are implicații politice și economice semnificative pentru întreaga regiune. Atitudinea UE față de schimbările ce aveau loc în Europa de Est a fost decisă la reuniunea Consiliului European de la Rhodes din decembrie 1998. Încurajată de SUA, UE și-a asumat responsabilitatea de a coordona sprijinul economic acordat estului, un rol ce a fost consacrat în iulie 1989 la reuniunea Grupului celor șapte țări puternic industrializate (G7) și mai apoi întărit în decembrie 1989 de la lansarea unui program de sprijinire a restructurării economice din Polonia și Ungaria. [88, p. 317]

Într-adevăr, suportul parvenit din partea Uniunii Europene față de statele din Europa de Est este incontestabil, iar toate programele de pre-aderare sau acțiunile de armonizare a legislațiilor naționale în concordanță cu *acquis-ul* comunitar au avut (și au, în continuare) un impact pozitiv asupra dezvoltării statelor din regiunea respectivă.

După terminarea Războiului Rece, amenințarea concretă reprezentată de Uniunea Sovietică a fost înlocuită de preocupări economice, de probleme de securitate regională precum cele din Balcani sau din Orientul Mijlociu și de amenințări mult mai puțin concrete, cum ar fi presiunile naționaliste din Rusia, migrația refugiaților politici, răspândirea armelor nucleare, implicațiile noilor tehnologii și problemele mediului. [88, p. 326]

Istoria tumultuoasă recentă a Balcanilor de Vest, caracterizată îndeosebi prin conflicte interetnice și religioase care au generat unul dintre cele mai sângeroase conflicte militare din istoria modernă a Europei, are încă un impact semnificativ asupra climatului de stabilitate din regiune. Multe din cauzele acestor conflicte nu au fost încă rezolvate, în pofida eforturilor depuse de organisme de securitate europene și globale. Pe termen mediu și lung, aderarea tuturor statelor din Balcani la UE va permite acestora să folosească toate instrumentele de cooperare polițienească ale UE, ceea ce va aduce o valoare adăugată semnificativă eficienței lor în combaterea criminalității organizate transfrontaliere. Dar această opțiune depinde de o serie de factori a căror evoluție s-a dovedit a fi deseori imprevizibilă, astfel încât o abordare pragmatică a situației, ar trebui să aibă în vedere utilizarea mai eficientă a mecanismelor existente. [121]

Este interesantă politica UE de atragere a statelor cu o rată ridicată a infracționalității în scopul unei *reeducări* a națiunii, și a eradicării tuturor formelor ale criminalității de sine stătător.

Uniunea Europeană preferă să investească în statele aflate la ananghie, să le acorde ajutoare substanțiale, astfel încât acestea să își poată ține cetățenii acasă, prin oferirea a aceleași salarii atractive sau pachete sociale ca și în statele din Europa de Vest. Putem observa diferitele campanii de sensibilizare a populației care au menirea de a atrage acasă migranții care au părăsit țările de origine în scopul unui trai mai bun și mai sigur.

În inima Europei, instabilitatea din Balcani atrage după sine efecte periculoase de răspândire în Uniune în ceea ce privește criminalitatea organizată, fluxurile de refugiați și presiunile migratorii, printre altele. Prin urmare, prevenirea și soluționarea conflictelor din vecinătatea sa constituie priorități externe cheie ale Uniunii Europene. [129, p. 104]

La Summit-ul de la Salonic din 2003, Consiliul European a declarat că viitorul Balcanilor este în cadrul UE. Acest angajament politic al șefilor de stat și al prim-miniștrilor din țările UE a fost înțeles ca un stimulent puternic și o promisiune că viitorul regiunii, în cadrul UE, va fi stabil și prosper. Acest angajament politic al șefilor de stat și al prim-miniștrilor din țările UE a fost înțeles ca un stimulent puternic și o promisiune că viitorul regiunii, în cadrul UE, va fi stabil și prosper. [146, p. 1]

Și într-adevăr, odată cu aderarea majorității statelor balcanice la UE, traiul a devenit mai bun, mai sigur, iar infrastructura mai dezvoltată. Cu toate acestea, apare întrebarea de ce, chiar și după aderarea la UE, crima organizată din Balcani nu poate fi eradicată? Eforturile UE în zonă nu s-au concentrat doar în oferirea suportului financiar pentru dezvoltarea social – economică a statelor din regiune, dar și în formarea diferitor organizații regionale care au drept scop combaterea crimei organizate din regiune.

Colaborarea statelor occidentale cu autocrații balcanici cu siguranță nu reprezintă o noutătate. De la Regele Alexandru, Mareșalul Tito la Președintele Milošević, Vestul a fost dintotdeauna bucuros să comercializeze democrație pentru stabilitate. Ceea ce diferențiază această nouă formă de „stabilocrație” de cele anterioare este faptul că în anii 2000, UE a investit de fapt o cantitate considerabilă de efort și de capital politic pentru a oferi regiunii calea către aderarea deplină la UE. Această cale a fost întotdeauna puternic bazată pe implementarea reformelor necesare. [159, p. 38]

Activitatea Uniunii Europene în Europa de Sud-Est are ca scop fundamental extinderea zonei de pace, stabilitate și securitate realizate de membrii Uniunii. Atunci când vorbim despre securitatea europeană, vorbim despre Politica externă și de Securitate Comună (PESC) și despre Politica Europeană de Securitate și Apărare Europeană (PESA), cele două instrumente create, dezvoltate și implementate de UE pentru a gestiona aspectele referitoare la securitate. Uniunea nu are o armă proprie, statele membre care, în mare parte, sunt și membre NATO, au pus la dispoziția UE o serie de forțe armate naționale care să participe la operațiuni în cadrul PESA. [120, p. 47]

Comitetul Director pe marginea cooperării operaționale în securitatea internă examinează de fiecare dată prioritățile recomandate în raportul SOCTA emis de Europol, despre care am menționat puțin mai sus. În baza acestora, miniștrii de justiție și afaceri interne din Consiliul UE adoptă prioritățile din domeniul infracțional pentru ciclul de politici respectiv (adică pentru următorii patru ani), luând în considerare comentariile statelor membre, agențiilor și Comisiei, precum și alte evaluări și politici relevante. [240]

În 2019, procurorii din întreaga Uniune Europeană și nu numai au apelat la Eurojust pentru asistență în aproape 8 000 de investigații penale transfrontaliere, atestându-se o creștere de 17% față de 2018 în ceea ce privește numărul total de cazuri susținute de Agenție. [199, p. 7]

Cu referire la susținerea Balcanilor de Vest, este de menționat că odată cu semnarea unui nou acord de cooperare cu Serbia, Eurojust și-a consolidat și mai mult implicarea operațională și strategică cu regiunea Balcanilor de Vest, adăugându-se la acordurile de cooperare deja existente cu Macedonia de Nord (2008), Muntenegru (2016) și Albania (2018). Procurorii de legătură din Macedonia de Nord și Muntenegru au fost deja detașați la Eurojust, iar Serbia și Albania ar trebui să numească procurori de legătură pe parcursul anului 2020. [199, p. 23]

Toate aceste acțiuni însumează eforturile oficialilor UE de a ține sub control criminalitatea transnațională, și de a le oferi posibilitatea de dezvoltare profesională a autorităților de aplicare a legii atât din statele UE, cât și din statele non – UE, cu sau fără șanse de aderare. Este evident că toate aceste state sunt mai mult decât recunoscătoare UE pentru această asistență, însă sunt oare suficiente toate aceste măsuri pentru combaterea unui fenomen atât de mare, sau este nevoie de timp pentru a educa o nouă generație de cetățeni supuși legii? Această întrebare va rămâne retorică atâta timp cât criminalitatea organizată transfrontalieră va fi aproape mereu cu un pas înaintea oamenilor legii.

Criza migrațională care a afectat mai multe state din Balcani și Europa, problema copiilor neînsoțiți sau declarați pierduți în acest proces, ne impun să fim atenți la gestionarea fluxului de migrație și managementul integrat al frontierei.

În condițiile actuale ale tendințelor și fenomenelor în materie de migrație, probabil, că nu mai există o divizare între țări mari sau mici, între țări puternice sau țări slabe, există doar un singur catalizator – cel al solidarității și voinței comune de a promova securitatea nu doar în țară, dar și la nivel regional și internațional.

Oficialii UE mizează, în prezent, pe negocierea acordurilor de readmisie cu Etiopia, Ghana și Coasta de Fildeș. Totodată, a fost propusă modificarea Codului comunitar de vize, reieșind din noile modificări propuse, în cazul țărilor terțe care eșuează în implementarea politicilor în domeniu, le vor fi aplicate sancțiuni („visa sanctions”), pentru moment abordarea este testată de UE pentru Bangladesh. Textul prezent al modificărilor la Codul comunitar de Vize nu prevede

expres aplicarea sancțiunilor, deși la pct.11 din propunerea de amendare al Codului de Vize, este indicată următoarele: „In case of lack of cooperation of certain third countries to readmit their nationals apprehended in an irregular situation and failure of those third countries to cooperate effectively in the return process, a restrictive and temporary application of certain provisions of Regulation (EC) No 810/2009 should on the basis of a transparent mechanism based on objective criteria, be applied to enhance a given third country's cooperation on readmission of irregular migrants” [183]. Noile modificări inovative, inclusiv prin îmbunătățirea Sistemului de informații privind vizele (VIS) țin să îmbunătățească securitatea în interiorul frontierelor UE.

Din totalul de 48 de state cu nivel scăzut de trai, 33 se află pe continentul african (Angola, Benin, Burkina – Faso, Burundi, Gambia, Guineea, Congo, Somalia, Sudan, Eritreea, Etiopia, ș.a.), 14 se află în Asia și Oceania (Afganistan, Bangladesh, Butan, Yemen, Cambogia, Laos, Nepal, ș.a.), iar un stat în America Latină – Haiti.

În ceea ce privește situația statelor în care se desfășoară conflicte armate, constatăm următoarele [234]:

- **Europa:** 9 state și 72 de grupări de gherilă, separatiste sau anarhiste implicate în conflicte (puncte sensibile: Ucraina, Cecenia, Daghestan);

- **Africa:** 27 state și 177 de grupări de gherilă, grupuri separatiste sau anarhiste implicate în conflicte. Puncte sensibile: Republica Africană Centrală (război civil), Congo (război împotriva grupărilor de rebeli), Egipt (mișcare populară împotriva Guvernului), Libia (război împotriva militanților islamiști), Mali (războiul dintre tuaregi și militanții islamiști), Nigeria (război împotriva militanților islamiști), Sudan (război împotriva rebelilor), Sudanul de Sud (război civil);

- **Asia:** 16 state și 145 grupări de gherilă, grupuri separatiste și anarhiste implicate. Puncte sensibile: Afganistan (război împotriva militanților islamiști), Myanmar (război împotriva rebelilor), Pakistan (război împotriva militanților islamiști), Filipine (război împotriva militanților islamiști), Thailanda (lovitură de stat data de armată în mai 2014);

- **Orientul Mijlociu:** 8 state și 214 grupări de gherilă, separatiste sau anarhiste. Puncte sensibile: Siria și Irak (război împotriva islamiștilor din Statul Islamic), Israel (război împotriva militanților din Fâșia Gaza), Siria (război civil), Yemen (război împotriva militanților islamiști);

- **America:** 5 state și 25 de carteluri de droguri, grupări de gherilă, separatiste și anarhiste. Puncte sensibile: Columbia (război împotriva rebelilor), Mexic (război împotriva grupărilor traficante de droguri).

Una dintre principalele entități care se ocupă de coordonarea măsurilor de securizare a frontierelor externe ale UE este Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene – FRONTEX. Aceasta transmite

regulat statelor membre rapoartele sale analitice, în care sunt reflectate cele mai importante concluzii legate de evoluția riscurilor în ceea ce privește migrația la frontierele externe ale UE.

Conform art. 1 al Regulamentului (UE) 2019/1896 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2019 privind Poliția de frontieră și garda de coastă la nivel european și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1052/2013 și (UE) 2016/1624, obiectivul politicii Uniunii în domeniul gestionării frontierelor externe este ***de a dezvolta și a pune în aplicare gestionarea europeană integrată a frontierelor la nivel național și la nivelul Uniunii***, ceea ce reprezintă un corolar indispensabil al liberei circulații a persoanelor în Uniune și o componentă fundamentală a unui spațiu de libertate, securitate și justiție. Gestionarea europeană integrată a frontierelor este esențială pentru îmbunătățirea gestionării migrației. Scopul este de a aborda în mod eficient trecerea frontierelor externe, de a soluționa provocările legate de migrație și de a face față potențialelor amenințări la aceste granițe, contribuind astfel la combaterea criminalității grave cu o dimensiune transfrontalieră și asigurând un nivel ridicat de securitate internă în Uniune. În același timp, este necesar să se acționeze respectând întru totul drepturile fundamentale și într-un mod care să garanteze libertatea de circulație a persoanelor pe teritoriul Uniunii. [110]

În anul 2017, s-a înregistrat o scădere semnificativă a detectărilor de trecere ilegală de frontieră de-a lungul frontierelor externe ale UE, fiind o consecință a scăderii detectărilor rutelor migratorii din estul și centrul Mediteranei, precum și din Balcanii de Vest. Totodată, scăderea bruscă a numărului de migranți ilegali care au ajuns în Italia la mijlocul anului 2017 a fost cea mai remarcabilă evoluție la frontierele externe ale UE de la punerea în aplicare a Declarației UE-Turcia, semnată în martie 2016. Conform acesteia, toți migranții ilegali și solicitanții de azil care sosesc din Turcia în insulele grecești și ale căror cereri de azil au fost declarate inadmisibile ar trebui returnați în Turcia. [195]

Această măsură temporară și extraordinară este menită să pună capăt suferinței umane prin evidențierea clară a faptului că migranții nu au nimic de câștigat dacă îi urmează pe cei care încearcă să îi introducă în mod ilegal în Europa. Conform declarației, UE se angajează să relocheze un refugiat sirian din Turcia în UE pentru fiecare sirian returnat din Turcia în insulele grecești. Se acordă prioritate migranților, în cadrul angajamentelor existente, care nu au intrat sau nu au încercat să intre deja în mod neregular în UE. Implementarea integrală a acestui mecanism „unu la unu” este esențială atât pentru a ameliora situația din Turcia, cât și pentru a demonstra faptul că UE este hotărâtă să își îndeplinească responsabilitățile în ceea ce privește oferirea de căi de migrație legală victimelor crizei din Siria. [222]

Cu toate acestea, presiunea globală asupra frontierelor externe a Europei a rămas relativ ridicată, iar ruta din Marea Mediterană a înregistrat cel mai mare număr de migranți ilegali. Creșterea s-a accentuat în special în a doua jumătate a anului 2017, când numărul cetățenilor din

țările Maghreb (în special marocani, algerieni și tunisieni) a crescut semnificativ. Ca urmare, cetățenii africani au reprezentat aproape două treimi din migrații ilegale care au ajuns pe țărmurile UE.

Situația schimbătoare de la frontierele externe ale UE, precum și modul de operare al traficantilor aflat în continuă schimbare, subliniază necesitatea unui răspuns european la presiunea migratorie. Marea, în special de-a lungul rutelor mediteraneene, rămâne calea cea mai activă pentru trecerea ilegală a frontierelor externe ale UE, dar și una dintre cele mai periculoase pentru traficul de migrați, necesitând eforturi de asistență umanitară.

Situația grea a miilor de migrați care își pun viața în pericol pentru a traversa Mediterana ne-a șocat pe toți. Ca prim răspuns, Comisia Europeană a prezentat un plan de zece puncte pentru acțiuni imediate. Parlamentul European și Consiliul European au acordat sprijin acestui plan, iar statele membre s-au angajat, de asemenea, la demersuri concrete, în special pentru a evita pierderea de vieți suplimentare. [185]

Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă FRONTEX, împreună cu Agenția europeană pentru gestionarea operațională a sistemelor IT la scară largă în spațiul de libertate, securitate și justiție (EU-LISA) și EUROPOL, pregătește punerea în aplicare a Sistemului european de informare și autorizare în domeniul călătoriilor (ETIAS), a cărei funcție principală va fi aceea de a oferi un nivel suplimentar de control călătorilor prin stabilirea eligibilității tuturor resortisanților non- UE care beneficiază de viză să călătorească în Spațiul Schengen. [107]

Sistemul ETIAS va îmbunătăți protecția securității interne, va limita riscurile asupra sănătății publice și va identifica persoanele care pot prezenta un risc înainte ca acestea să ajungă la frontierele externe ale UE. Până de curând, migrații detectați la frontieră își puteau continua rapid traseurile până la destinațiile lor finale nedescoperite, tendința este aceea că migrații nedetectați pot ajunge rapid la destinație; acest lucru înseamnă, de asemenea, că aceștia nu trebuie să suporte consecințele detectării șederii ilegale sau refuzului de azil.

În ceea ce privește liberalizarea regimului de vize, cea mai semnificativă evoluție a fost decizia de a transfera Ucraina în lista statelor – terțe ale cărei cetățeni (utilizatori ai pașapoartelor biometrice) sunt exonerati de regimul de vize, care a intrat în vigoare la 11 iunie 2017. În primele trei luni după liberalizarea regimului de vize, valoarea fluxului de pasageri ucraineni care călătoreau în zona Schengen a crescut cu 15 %, în comparație cu aceeași perioadă a anului 2016. Este de menționat că și cetățenii georgieni posesori ai pașapoartelor biometrice sunt exonerati de regimul de vize începând cu 28 martie 2017.

Fluxurile regulate de călători de-a lungul frontierei externe vor spori semnificativ în următorii ani din cauza creșterii mobilității globale. Autoritățile de control la frontieră vor trebui

să-și asume mai multe responsabilități ca urmare a proceselor de liberalizare a vizelor și a acordurilor privind traficul local de frontieră.

În scopul obținerii unei mai bune coordonări ale activităților de pe agenda reformelor, UE și regiunea Balcanică au decis să creeze un mecanism unic de coordonare numit Guvernarea integrată a securității interne¹¹, iar proiectul de Combateră a crimei organizate din Balcanii de Vest face parte din această inițiativă. Mecanismul dat oferă suport continuu și permanent pentru investigații și urmărirea penală și contribuie semnificativ în lupta contra crimei organizate în Balcani.

UE a reușit să se implice fie în operațiuni pe care le-a preluat de la NATO în Balcani, fie în operațiuni proprii (Congo Darfur). În paralel, Alianța Nord-Atlantică a continuat și ea implicarea în diferite teatre de operațiuni (Afganistan, Balcani, Marea Mediteraneană, Sudan, Irak), contribuind la menținerea securității și stabilității spațiului euroatlantic. Odată cu finalizarea acordurilor Berlin Plus, Uniunea Europeană a lansat prima sa misiune militară – Operația CONCORDIA – pentru înlocuirea unui contingent NATO de menținere a păcii care acționa în Macedonia. În decembrie 2004, a fost preluată, în cadrul Berlin Plus, misiunea de menținere a păcii condusă de NATO din Bosnia. Această operație – ALTHEA – a angajat aproximativ 7000 de militari, fiind cea mai mare angajată de Uniunea Europeană. [120, p. 40]

Un pas important în combaterea criminalității organizate în regiune a fost și adoptarea Deciziei Consiliului Uniunii Europene privind stabilirea rețelilor echipelor de investigații comune, la care pot participa nu doar statele – membre ale UE, dar și cele membre ale Europol.

Conform documentului, experții naționali sunt responsabili pentru păstrarea legăturii cu alte persoane și organizații din statul membru respectiv, astfel încât să furnizeze informații și sfaturi din partea aceluia stat membru cu privire la constituirea echipelor comune de investigație, inclusiv privind cadrul legal național pentru stabilirea unor astfel de echipe. Experții naționali trebuie să fie pregătiți să facă schimb de bune practici între ei cu privire la aceste echipe. [192]

Astfel de echipe comune de investigație sunt constituite la cerere și, de cele mai multe ori, rezultatele investigațiilor acestora se bucură de succes și de schimb de bune practici. Cu toate că în prezent se acordă o atenție deosebită pentru instruirea angajaților din domeniul aplicării legii, adesea aceștia frecventează parțial sau chiar deloc cursurile, fiind presați de superiori să se prezinte la locul de muncă. Cu regret, constatăm că marea majoritate a angajaților din domeniul aplicării legii au capacități foarte limitate de vorbire într-o limbă de circulație internațională care să nu fie limba rusă.

¹¹ **Integrative Internal Security Governance** (IISG), este un mecanism creat pentru următoarele state: Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo*, Serbia, Macedonia de Nord și Muntenegru. Instituțiile naționale care beneficiază direct sunt: Ministerul Justiției, Ministerul de Interne, Procuratura Generală, Poliția.

Datorită eforturilor echipelor comune de investigații, au fost descoperite un șir de infracțiuni transfrontaliere din diferite domenii, precum: descoperirea rețelelor specializate în traficul de migranți; desfășurarea unei operațiuni care a rezultat în arestarea a 12 membri ai unei grupări criminale organizate, care foloseau o înșelătorie de tip *phishing*¹², datorită căreia aceștia au spart conturile bancare ale deținătorilor de milioane de euro; destructurarea unei rețele de fotografi care abuzau sexual minori, etc. [208]

Nu putem neglija nici importanța proiectului *IPA/2017 Countering Serious Crime in the Western Balkans* (Combaterea infracțiunilor grave în Balcanii de Vest) lansat de către UE (cu o contribuție de 13 mln de euro) și Guvernul Germaniei (cu o contribuție de 1,5 mln de euro). Printre obiectivele acestuia putem enumera și sporirea eficienței și cooperării între instituțiile regionale și naționale în lupta contra crimei organizate; combaterea traficului ilegal de migranți; cooperarea între instituțiile de investigație penală din statele beneficiare, etc. [207]

Statele beneficiare ale proiectului sunt Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Albania, Serbia, Macedonia de Nord și Kosovo*. Proiectul IPA/2017 s-a dovedit unul de succes, astfel încât au fost organizate în 2018 două echipe comune de investigații (Serbia și Macedonia de Nord; Albania și Italia) și 79 cazuri de susținere a investigațiilor (dintre care 19% implicând Europol sau Eurojust). [223]

După cum menționează I. Ioannides, „este esențial ca UE să se îndepărteze de imaginea Balcanilor de Vest în calitate de simpli beneficiari ai finanțărilor, dar mai degrabă să vadă statele din regiune ca și co-fondatori ai politicilor UE, fapt care trebuie inclus în dezbateră despre viitorul Europei”. [144]

Dându-i dreptate dlui Ioannides I., putem utiliza această afirmație inclusiv în ceea ce privește și statul nostru, care este unul dintre beneficiarii de frunte ai suportului venit din partea Uniunii Europene. În acest sens, putem menționa că experții naționali din domeniul aplicării legii, în cadrul grupurilor de experți fac schimb de experiență și bune practici cu ceilalți membri, pe filiera activității lor, în cadrul reuniunilor diferitor organizații regionale internaționale.

În februarie 2018, Comisia Europeană a stabilit un termen indicativ (2025) pentru aderarea în UE a doi dintre cei mai avansați candidați - Serbia și Muntenegru. Acest lucru ar putea stimula toate țările din Balcanii de Vest, inclusiv acei candidați care încă nu au început negocierile de aderare (Macedonia și Albania), dar și pe acei care așteaptă statutul de candidat (Bosnia și Herțegovina și Kosovo*), să înlăture obstacolele politice interne pentru aderarea la UE, să rezolve conflictele cu vecinii, să accelereze reformele și creșterea economică. [135]

¹² Un atac cibernetic de tip **phishing** presupune furtul de informații confidențiale precum datele cardului bancar, username-ul sau parola unui utilizator. Acest furt se realizează prin deghizarea atacatorului într-o entitate în care utilizatorul are încredere - o bancă, o persoană cunoscută sau departamentul de IT al companiei la care utilizatorul lucrează - și căreia utilizatorul este inclinat să îi comunice de bunăvoie, acest tip de informații. [194]

Totuși, unii cercetători consideră că procesul de europenizare, presupus per ansamblu prin susținerea statelor balcanice de către UE, a adus destule efecte negative. În opinia lui Martin Mendelski, „după apariția unor semne tot mai mari de eroziune a democrației, a statului de drept și a statalității, UE este din ce în ce mai asociată cu eșecul de a stabili regiunea, pierzându-și astfel legitimitatea. Cercetătorii excesivi de optimiști și birocratii UE, care se felicită unii pe alții cu puterea transformatoare a UE, au creat un mit al europenizării benefice, care s-a dovedit a fi dăunător pentru UE însăși”. [144]

Astfel, în lucrarea „Europenizarea Balcanilor de Vest”, autorii Vladimir Vučković and Vladimir Đorđević explică această opinie: „în primul rând, progresul ambițios al populației din Balcani prin europenizare a creat speranțe și așteptări false (adică prosperitate, bună guvernare, stat de drept) pe care UE nu le-ar putea îndeplini niciodată pentru toți cetățenii din regiune. În al doilea rând, prin aprobarea condițiilor impuse de UE fără nici o critică (și a cerințelor de bază), cercetătorii, precum și jurnaliștii și reformatorii nu au putut identifica deficiențele procesului de europenizare și au fost împiedicate potențialele efecte de învățare”. [149]

În cazul Republicii Moldova, în ceea ce privește identificarea deficiențelor în procesul de europenizare, în pofida tuturor activităților benefice menite să dezvolte economia și infrastructura națională, nu putem neglijă factorul socio – uman și cel al moștenirii sovietice, ceea ce împiedică mulți cetățeni în îmbrățișarea tuturor valorilor și tendințelor europene, fără critică și fără echivoc. Totodată, nu putem să nu luăm în considerație educația și mentalitatea majorității cetățenilor, care sunt ferm convinși că imixtiunea vestului în treburile interne ale statului nostru defavorizează însăși esența națiunii noastre, iar populația moldovenească în acest sens se împarte în pro-ruși și pro-europeni.

Lumea accelerează; complexitatea și scara criminalității crește în timp ce infracțiunile cibernetice, criminalitatea gravă și organizată și terorismul se dezvoltă în amenințări pan-europene semnificative. Evoluțiile tehnologice au dus la un volum din ce în ce mai mare de date disponibile, în timp ce internetul, rețelele de socializare și tehnologiile mobile schimbă interconectivitatea lumii, inclusiv peisajul său criminal. În acest climat, sunt necesare eforturi accentuate pentru a crea soluții europene pentru a rezolva problemele europene. [237]

2.4. Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate

Organizații internaționale

Rolul cooperării dintre organele de drept a fost conștientizat cu mulți ani în urmă, încă în 1889, de trei state europene: Austria, Belgia și Olanda care, printr-un acord, își unesc forțele în domeniul luptei cu criminalitatea. Acesta a fost începutul unei reale colaborări polițienestre. Mai târziu, în 1905, la Hamburg, în cadrul ședinței Uniunii Criminaliștilor, a fost lansată o adresare

către toate statele cu propunerea de a forma în departamentele polițienești naționale, unele servicii speciale pentru combaterea criminalității internaționale. În 1910, din Buenos Aires survine propunerea de instituire a Uniunii Mondiale Polițienești. [87, p. 113]

Desigur că raportându-ne la acea perioadă, o Uniune Mondială Polițienească era o idee mai mult venită din domeniul fantasticului, însă după experiența a două războaie mondiale și în urma consecințelor devastatoare ale acestora pentru oameni, ideea urma să fie materializată puțin mai târziu, într-o Organizație puternică, numită astăzi Interpol.

Istoria Interpolului începe în 1914, când juriștii și funcționarii de poliție din 14 state s-au reunit la Monaco cu ocazia primului Congres Internațional al Poliției Judiciare, cu scopul de a examina posibilitatea întocmirii unui fișier central internațional pe infractori și obiecte căutate internațional și perfectării procedurii de extrădare. După declanșarea Primului Război Mondial, această idee este dată uitării până în anul 1923, atunci când la Viena are loc cel de-al doilea Congres Internațional la care s-a constituit Comisia Internațională a Poliției Criminale cu sediul la Viena și a fost adoptat Statutul. Comisia renaște, din ruinele celui de-al Doilea Război Mondial, pentru a-și prelua activitatea cu câteva mașini de dactilografiat, aparat telex și câteva telefoane, sediul fiind transferat la Paris. Se adoptă noul Statut și acronimul Interpol este utilizat pentru prima dată. [87, p. 113]

Organizația Internațională de Poliție Criminală – OIPC Interpol, asigură asistența reciprocă între polițiile țărilor membre pentru prevenirea și reprimarea criminalității de drept comun; nu intervine în probleme cu caracter politic, militar, religios sau rasial; respectă suveranitatea și independența fiecărei țări; asigură schimbul de informații cu caracter polițienesc la nivel internațional; identifică infractori urmăriți internațional cu mandate; coordonează activitatea de supraveghere și prindere a infractorilor internaționali; informează unitățile specializate cu privire la furturi sau pierderi de documente străine de identitate, traficul internațional de droguri, fals de monedă, furturi auto și artă, etc. pentru luarea măsurilor operative. Este de menționat faptul că RM are un schimb continuu de informații prin intermediul BNC Interpol, precum și participă regulat la operațiunile organizate de către Interpol. [176]

Republica Moldova a aderat la **Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa** la 30 ianuarie 1992, iar la 26 februarie a aceluiași an a semnat Actul Final de la Helsinki. Din momentul aderării, Republica Moldova s-a bucurat de o susținere permanentă din partea OSCE, care este principalul actor internațional colectiv, implicat plenar în procesul de reglementare a conflictului transnistrean. OSCE acordă un cadru larg de discuții la problematica conflictului transnistrean cu partenerii externi și dispune de o experiență vastă de participare la soluționarea conflictelor în spațiul acoperit de Organizație. Astfel, OSCE contribuie esențial la reglementarea

conflictului transnistrean, inclusiv prin organizarea procesului de negocieri, elaborarea proiectelor de documente la subiectele politice, militare ș.a. [211]

OSCE are o conlucrare strânsă cu Biroul pentru Reintegrare din subordinea Guvernului, dar și cu membrii Comisiei Unificate de Control, cu care participă la masa de negocieri.

Misiunea OSCE din Moldova a fost stabilită în 1993 pentru a facilita un Aranjament politic de durată și comprehensiv a conflictului transnistrean în toate aspectele sale, consolidând independența, suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova, cu o înțelegere privind un statul special pentru Transnistria, în cadrul frontierelor Republicii Moldova recunoscute la nivel internațional. Misiunea este împuternicită să colecteze și să ofere informații privind situația din regiune, inclusiv cea militară, să încurajeze negocierile privind retragerea trupelor străine, să asigure transparența în retragerea și distrugerea munițiilor și armamentelor rusești, și să ofere consiliere și expertiză privind respectarea drepturilor internaționale ale omului. [212]

Organizații regionale

În cadrul cooperării regionale, Republica Moldova menține dialogul cu statele membre și secretariatele organizațiilor și inițiativelor regionale, asigură participarea la reuniunile de nivel înalt sau ministeriale, la ședințele comitetelor coordonatorilor naționali sau înalților funcționari, la întrunirile grupurilor de lucru și ale experților în cadrul **Inițiativei Central Europene (ICE)**, **Organizației Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN)**, **Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică (GUAM)**, **Procesului de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECp)** și a **Consiliului de Cooperare Regională (RCC)**. Cooperarea regională este o dimensiune complementară agendei de integrare europeană și a liniei complexului de mecanisme a politicii externe a Republicii Moldova și reprezintă o sinergie a relațiilor și interacțiunilor în cadrul organizațiilor și inițiativelor regionale. [190]

O altă organizație importantă în lupta contra diferitor forme ale crimei organizate este **Oficiul European de Poliție – Europol**, care efectuează o muncă asiduă în prevenirea criminalității prin culegerea de informații și întocmirea analizelor și transmiterea acestora organelor de urmărire penală competente.

Republica Moldova cooperează cu Europol în baza Acordului Strategic de Cooperare semnat în 2007 și Acordului Operațional de Cooperare semnat la 18 decembrie 2014, la Chișinău. Din 2013, Republica Moldova a detașat un ofițer de legătură la Europol, care este responsabil pentru eficientizarea cooperării între statul nostru și statele membre Europol în identificarea și suprimarea activităților ilegale efectuate pe teritoriile statelor Europol. Relațiile Republicii Moldova cu Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (Frontex) se bazează pe Aranjamentul de lucru cu privire

la stabilirea cooperării operaționale din 12 august 2008 și Planul de cooperare pentru anii 2015 – 2017. Cooperarea include schimbul de informație, formarea profesională, cercetarea și dezvoltarea, analiza de risc și operațiunile comune. [209]

Scopul Acordului semnat la Haga este de a intensifica cooperarea dintre statele membre ale Uniunii Europene, acționând prin intermediul Europol și al Republicii Moldova, în vederea prevenirii, detectării, curmării și investigării formelor grave ale criminalității internaționale în domeniile menționate în art. 3 al Acordului, în particular prin intermediul schimbului de informații strategice și tehnice, după cum este definit în art. 2 al Acordului. Prezentul Acord nu autorizează transmiterea datelor care se referă la persoane cu identitate cunoscută sau la persoane posibil de identificat. Cu referire la formele de infracțiuni enumerate în Acord, Europol folosește următoarele definiții [1]:

„trafic ilicit de droguri” semnifică activități criminale enumerate în art. 3 (1) al Convenției ONU contra traficului ilicit de stupeficante și substanțe psihotrope din 20 decembrie 1988 și în prevederile modificărilor sau completărilor la această Convenție;

„infracțiuni legate de substanțe nucleare și radioactive” semnifică activități infracționale enumerate în art. 7 (1) al Convenției privind protecția fizică contra materialelor nucleare, semnată la Viena și New York la 3 martie 1980 și se referă la materiale nucleare sau radioactive definite în art. 197 al Tratatului Euroatom și Directiva 80/836 Euroatom, din 15 iulie 1980;

„contrabandă cu migranți” semnifică activități internaționale destinate să faciliteze, în scopul obținerii de profit, a pătrunderii, adăpostirii sau angajării în câmpul muncii pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene sau pe teritoriul Republicii Moldova, contrar regulilor și condițiilor aplicabile pe aceste teritorii;

„trafic de ființe umane” semnifică supunerea unei persoane la o influență reală și ilegală de către o altă persoană folosind violența sau amenințările, abuzul de autoritate, în special cu scopul de exploatare sexuală, violarea minorilor sau traficul cu copii abandonați. Aceste forme de exploatare includ și producerea, vânzarea sau răspândirea pornografiei infantile;

„infracțiuni legate de autovehicule” semnifică sustragerea sau însușirea ilegală a autovehiculelor, camioanelor, semiremorcilor, încărcăturilor camioanelor sau semiremorcilor, autobuzelor, motocicletelor, furgoanelor, remorcilor specializate, vehiculelor cu destinație agricolă sau tănuirea unor astfel de mijloace de transport;

„falsificarea de bani sau documente de plată” semnifică activități definite în art. 3 al Convenției de la Geneva privind suprimarea bancnotelor contrafăcute din 20 aprilie 1929, care se aplică atât pentru bani, cât și pentru alte documente de plată;

„activități ilegale de spălare a banilor” semnifică activitățile infracționale enumerate la art. 6 (1-3) al Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea, și

confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională, semnată la 8 noiembrie 1990, la Strasbourg.

După cum observăm, se acordă o atenție sporită securității în regiune și celei internaționale, în special în contextul abordărilor globale privind noile amenințări hibride, atacurile teroriste, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, crimelor cibernetice, antidrog etc.

După Amsterdam, Europol a primit noi competențe în domeniul sprijinirii urmăririi penale din statele membre, solicitării începerii urmăririi penale statelor membre; cooperării între serviciile speciale ale Europol și organele de stat; competențe în domeniul luptei împotriva comerțului ilegal de droguri, cu substanțe nucleare și radioactive, comerțului cu carne vie; abuzului sexual îndreptat împotriva copiilor; infracțiunilor de călăuzire a imigranților ilegali; furturilor auto internaționale; terorismului internațional; jafurilor comise în formă organizată; poluării grave a mediului; comerțului ilegal cu opere de artă și falsificării de monedă sau alte instrumente de plată. [53, p. 216]

Ca un succesor al Unității de Droguri din cadrul Europol, Oficiul European de Poliție, Europol, a fost instituit de către o Convenție în 1995, și își are sediul la Haga. Articolul 3 din Decizia Europol 2009/371 stipulează obiectivele Europol, care: „constau în sprijinirea și consolidarea activității autorităților competente ale statelor-membre și a cooperării reciproce a acestora în vederea prevenirii și combaterii criminalității organizate, a terorismului și a altor forme grave de criminalitate care afectează două sau mai multe state membre”. Cu alte cuvinte, Europol nu a fost instituit să se ocupe de infracțiunile locale sau minore, ci mai degrabă să aibă o perspectivă pan-europeană pentru investigarea criminalității având o dimensiune europeană. [73, p. 436]

La sediul lor de la Haga, ofițerii de legătură din fiecare unitate națională reprezintă interesele unității naționale din cadrul Europol. Sarcina lor este de a ajuta în schimbul de informații între unitatea națională și Europol, și ei trebuie să dea sfaturi cu privire la analiza informațiilor schimbate. În măsura necesară pentru îndeplinirea sarcinilor lor, ofițerii de legătură au acces la cele trei sisteme informatice. Liniile de comunicare între Europol și statele-membre sunt exclusive. [73, p. 439]

Europol a creat un sistem computerizat de informații colectate cu trei componente: un sistem Europol de informații, fișiere de lucru pentru analiză și o funcție index (art. 10). Sistemul informațional Europol este sistemul în care unitățile naționale și ofițerii de legătură pot introduce direct date și din care ei pot extrage direct date (art. 13).[...] Al doilea sistem al Europol cuprinde fișiere de lucru pentru analiză (art. 14), care nu numai că aduce împreună datele privind persoanele menționate la articolul 12, ci și persoanele care ar putea servi ulterior drept martori în orice urmărire penală, care ar putea fi victime în viitor, contacte și asociații, precum și persoane care pot

oferi informații. [...] Al treilea sistem este o funcție index, care servește drept indice pentru fișierele activității de analiză. Acesta este accesibil ofițerilor de legătură și unităților naționale, care trebui să poată decide în ce măsură cazul afectează țara pornind de la descrierea din index. [73, p. 440-442]

Prima cooperare operațională multilaterală a fost stabilită în art. 24 al Convenției privind asistența reciprocă între administrațiile vamale, urmat curând de art. 13 din Convenția UE privind asistența reciprocă. Această echipă este formată din funcționari responsabili cu aplicarea legii din două sau mai multe state. Ea poate fi constituită printr-un acord între autoritățile relevante cu un anumit scop și pe o perioadă limitată de timp, care poate fi extinsă printr-un acord reciproc. [73, p. 446]

Pentru a oferi partenerilor o imagine mai aprofundată a crimelor pe care le abordează, Europol produce evaluări periodice care oferă analize cuprinzătoare și perspective ale criminalității și terorismului în UE.

La 21 martie 2017, în cadrul Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană a fost aprobat Calendarul de acțiuni pentru realizarea recomandărilor raportului Comisiei Europene privind aplicarea Mecanismului de suspendare a regimului de vize din 20.12.2017. Printre cele mai importante acțiuni din calendarul menționat, putem enumera și schimbul operațional de date cu EUROPOL pe domeniul combaterii criminalității organizate, schimbul operațional continuu pe domeniul combaterii terorismului, domeniul migrației și azilului. [249]

Este foarte important de menționat că în rapoartele Europol despre activitatea sporită a grupărilor criminale organizate din RM pe teritoriul UE (în special în Austria, Polonia, Germania, Franța), grupările criminale organizate conduse de către cetățenii RM nu activează pe teritoriul UE, ei fiind doar membri în cadrul grupărilor criminale organizate internaționale. Conform informației Europol, în rapoartele lor se conțin doar tendințele în domeniul criminalității organizate și nu mențiuni referitoare la state.

Un alt element constitutiv important al criminalității organizate transfrontaliere este corupția, care se manifestă la scară largă atât pe teritoriul statului nostru, cât și pe teritoriul țărilor balcanice. O organizație importantă în combaterea corupției la nivel regional este **GRECO – Grupul statelor împotriva corupției**, format sub egida Consiliului Europei. Moldova a aderat la GRECO în anul 2001, iar instituția națională responsabilă de raportare și implementare a activităților este Centrul Național Anticorupție.

Adițional la activitățile UE în domeniul politicilor de anticorupție, România a participat la câteva activități și inițiative internaționale în domeniul respectiv, inclusiv aderarea la GRECO în mai 1999, participând la activitățile de anticorupție ale Pactului de Stabilitate, punând bazele unui Centru Regional de luptă împotriva corupției și crimei organizate, ca parte componentă a Inițiativei

de cooperare din Europa de Sud – Est, recepționând asistență pentru construcția instituției din partea PNUD și Centrului ONU pentru prevenirea criminalității internaționale din Viena, precum și asistență judiciară din partea Departamentului de Justiție al SUA, în calitate de partener strategic între România și SUA. [150, p. 471]

În articolul său ***Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate***, autorul tezei de doctor vorbește despre **Inițiativa de combatere a terorismului în Balcanii de Vest**, care este o inițiativă ce provine din cadrul ministerial regional al Procesului de la Brdo¹³, condusă de Slovenia, și propusă la nivelul UE de către Slovenia la jumătatea anului 2014, introducând o abordare integrativă și complementară tuturor asistențelor externe (inclusiv UE) acordate autorităților țărilor din Balcanii de Vest în zona de prevenire și combatere a radicalizării care conduce la extremism violent și la combaterea terorismului. Este de menționat faptul că Republica Moldova susține abordarea comprehensivă și integrativă în domeniul securității interne în regiunea Balcanilor de Vest, în contextul eforturilor comune ale Părților pentru realizarea prevederilor Inițiativei de Guvernare Integratoare a Securității Interne (IISG), lansată cu susținerea UE, statelor din Balcanii de Vest și statelor membre UE din Balcanii de Vest de la Forumul Justiție și Afaceri Interne, din decembrie 2016¹⁴. [36, p. 117]

Beneficiarii *de facto* ai acestei inițiative sunt următoarele state: Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo*, Muntenegru, Serbia și Macedonia de Nord. Inițiativa se bucură de sprijinul unor parteneri strategici, care își împart cunoștințele strategice, experiențele și eforturile în scopul de a combate crima organizată din Balcanii de Vest. Printre acești parteneri putem enumera și: Comisia Europeană, Centrul pentru controlul democratic al forțelor armate de la Geneva, EUROPOL, OSCE, Oficiul ONU împotriva drogurilor și criminalității, Interpol, Organizația Internațională a Muncii; Secretariatul Convenției de Cooperare Polițienească din Europa de Sud – Est, etc. [204]

La data de 20 mai 1999, Albania, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Grecia, Republica Moldova, România, Turcia și Ungaria au semnat, la București, Acordul de cooperare în prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere (iar la 16 noiembrie 1999 a aderat și Croația), prin care s-a convenit deschiderea, în capitala României, a unui Centru regional pentru combaterea acestui gen de criminalitate. Fiecare Parte la acordul S.E.C.I. (South-East European Cooperative Initiative), a trimis (sau va trimite) la centru doi ofițeri de legătură, unul de poliție și unul de vamă. Sediul Centrului a fost inaugurat la 16 noiembrie 1999. [101]

¹³ **Procesul de la Brdo** este o inițiativă comună de cooperare regională a Ministerelor de Interne din Austria și Slovenia, care a debutat în anul 2001 și a cooptat mai multe state din Europa Centrală și de Est.

¹⁴ Republica Moldova participă la reuniunile acestei inițiative, dar **nu are drept de vot**. Aceste reuniuni se țin concomitent cu Conferințele Comitetului de Miniștri al Convenției de Cooperare Polițienească din Europa de Sud – Est, la care participă expertul național al CCP ESE, din partea MAI, plus un reprezentant de nivel înalt din cadrul aceleiași instituții.

Astfel, prin Hotărârea Guvernului nr. 815 din 13.08.2001 a fost înființat **Biroului Național al Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul Europei (SECI)/ Oficiul regional pentru schimbul de informații (RILO)** în cadrul Departamentului Vamal și Punctului Național Focal SECI/ în cadrul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Potrivit acesteia, Serviciul Vamal și Ministerul Afacerilor Interne vor delega pe perioade de doi ani: un specialist principal (ofițer de legătură vamal) din Biroul Național Focal SECI/RILO și un specialist principal (ofițer de legătură al poliției) din Punctul Național Focal SECI, care vor activa în cadrul Centrului regional București (România) al Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul Europei pentru combaterea infracționalității transfrontaliere. [58]

Misiunea Centrului SECI este susținerea eforturilor comune ale statelor-membre în ceea ce privește combaterea infracționalității transfrontaliere, în scopul de a îmbunătăți climatul de afaceri și investițional în Europa de Sud-Est și, respectiv, de a obține stabilitatea politică și economică în regiune. [235]

După 2005, statele partenere la Centrul SECI, dar și SUA, care au sprijinit financiar Centrul, au pus problema consolidării relațiilor dintre Centru și EUROPOL și, în perspectivă, dezvoltarea unei relații instituționalizate cu structurile Uniunii Europene cu atribuții în domeniul securității. În 2006 a fost creat un grup de lucru pentru negocierea proiectului de Convenție privind stabilirea Centrului Sud-Est European de Aplicare a Legii – denumită Convenția SELEC. [182]

Convenția pentru stabilirea Centrului Sud-Est european de aplicare a legii (SELEC) este un tratat internațional semnat la 09 decembrie 2009, iar obiectivul acesteia este de a oferi sprijin Statelor Membre și de a îmbunătăți coordonarea în prevenirea și combaterea criminalității, inclusiv a criminalității grave și a criminalității organizate, când astfel de infracțiuni implică sau par să implice un element de activitate transfrontalieră. [31]

Semnarea Convenției **SELEC** de către 13 state membre (Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Ungaria, Macedonia, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia, Turcia), printre care Republica Moldova, denotă voința organelor de drept din regiunea Europei de Sud-Est de a facilita asigurarea schimbului de informații între statele-membre privind susținerea investigațiilor și activităților de prevenire a criminalității, schimbului de informații operative, colectarea, coroborarea, procesarea, diseminarea informațiilor, în special cele de natură penală, acționarea în calitate de depozitar de bune practici în domeniul metodelor și tehnicilor de aplicare a legii și aplicarea lor prin intermediul instruirii și conferințelor multinaționale în beneficiul părților, etc. [189]

SELEC este singura organizație din sud-estul Europei care acționează în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere, la nivel operațional, reunind autoritățile polițienești și vamale din cele 12 state membre. [182]

Pe lângă cele 11 state membre, SELEC mai are 24 de țări și organizații partenere și a stabilit numeroase parteneriate cu alte organizații, instituții, precum și cu sectorul privat. Mai mult decât atât, sub auspiciile SELEC funcționează Grupul consultativ pentru procurori din sud-estul european (SEEPAG) care adună procurorii care lucrează în cooperare internațională din toate cele 11 state membre, pentru a facilita și a accelera cooperarea în investigarea crimelor transfrontaliere și a cazurilor din regiunea Europei de Sud – Est. [196]

SELEC este una dintre puținele organizații regionale care efectuează acțiuni de amploare în vederea depistării și eradicării infracțiunilor transfrontaliere, publicând anual Rapoartele sale de activitate, care conțin cele mai majore realizări la nivel regional. Ofițerii de legătură ai MAI și ai Serviciului Vamal detașați la sediul din or. București, informează lunar instituțiile din partea cărora sunt detașați, și mențin un dialog constructiv și permanent cu autoritățile de aplicare a legii din regiune.

Un rol important în schimbul de informații îl are semnarea Acordului între părțile Convenției de Cooperare Polițienească pentru Europa de Sud-Est privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculelor. Printre multiplele sale prevederi, subliniem importanța schimbului automatizat de date în regiune, care presupune că toate statele semnatare ale Acordului vor avea acces direct bazele de date menționate pentru efectuarea verificărilor¹⁵. Republica Moldova a semnat **Convenția privind Cooperarea Polițienească în Europa de Sud-Est** la 5 mai 2006, la Viena, Austria, ulterior fiind ratificată de țara noastră prin Legea nr. 5-XVI din 07.02.2008, în vigoare din 11.07.2008.

Convenția prezintă un instrument juridic internațional prin care statele membre urmăresc intensificarea și dezvoltarea cooperării regionale în vederea prevenirii și combaterii criminalității organizate, în particular a celei transfrontaliere, precum și a amenințărilor în adresa ordinii și securității publice, realizarea analizei riscurilor, supravegherii transfrontaliere, livrărilor controlate, investigațiilor sub acoperire, transmiterea și compararea profilelor ADN, protecția martorilor etc. [233]

Președinția în cadrul CCP ESE este exercitată de un stat membru în baza unui Program de lucru al Președinției în format Trio, care stabilește cadrul și pașii majori privind cooperarea în vederea pregătirii pentru implementarea deplină a Convenției. Astfel, statele membre convin asupra implementării priorităților strategice și practice, și asupra desfășurării reuniunilor organelor statutare, bazându-se pe prioritățile stabilite de către Președințiile anterioare în cadrul CCP ESE, pentru asigurarea unui proces de aplicare coerent și consecvent.

¹⁵ Conform prevederilor acestei norme, în cazul în care rezultatul verificărilor va fi unul pozitiv, răspunsurile le vor fi expediate automatizat, dar criptat - fără a fi divulgate datele cu caracter personal ale persoanelor.

În scopul facilitării și îmbunătățirii cooperării în cadrul Convenției [231], a fost reglementată și activitatea ofițerilor de legătură detașați de către o Parte contractantă pe lângă autoritățile competente ale altor Părți contractante, crearea și activitatea echipelor comune de investigații, măsurile care necesită a fi luate în vederea protecției datelor cu caracter personal și asigurării confidențialității informațiilor pe durata desfășurării activităților comune menționate mai sus.

Activitățile privind implementarea Convenției se sprijină pe trei piloni de bază [231]:

1. Organismele de luare a deciziilor: Grupurile de lucru ale experților, rolul cărora constă în supravegherea aplicării și implementării Convenției, și elaborarea recomandărilor pentru Comitetele de Miniștri. Astfel, pe durata anului 2015 au fost desemnați experții titulari și supleanți ai Republicii Moldova în cadrul grupurilor vizate (atât angajați ai MAI, cât și ai autorităților naționale de profil), care au participat la 7 grupuri de lucru ale experților în cadrul CCP ESE (în domenii cum ar fi protecția și schimbul/furnizarea datelor cu caracter personal, inclusiv pe segmentul transfrontalier, combaterea activității grupurilor criminale mobile, eficientizarea activității echipelor comune de investigații, educația și instruirea polițiștilor, instruirea formatorilor în domeniile CCP ESE etc).

2. Programele de implementare: Cu suportul partenerilor internaționali, statele membre ale Convenției își stabilesc capabilitățile operaționale pentru implementarea deplină a acesteia.

3. Cooperarea operațională. Convenția în sine reprezintă un mecanism de cooperare operațională în cadrul statelor membre.

Eurojust a fost instituit printr-o decizie în februarie 2002, ca succesor al unității de cooperare provizorie judiciară. Articolul 2 din Decizia Eurojust 2002/187 stabilește că Eurojust este compus din câte un membru național detașat de fiecare stat membru. Acest membru trebuie să fie un procurer, un judecător sau un ofițer de poliție cu competențe echivalente. Cu toate acestea, în practică majoritatea membrilor au fost procurori. Membrilor naționali și adjuncților lor li se solicită să aibă locul lor de muncă obișnuit la sediul Eurojust. Obiectivele Eurojust sunt enumerate în art. 3, paragraful 1 din Decizia Eurojust, după cum urmează [73, p. 448]:

- a stimula și a îmbunătăți coordonarea între autoritățile competente ale statelor membre, în ceea ce privește investigațiile și urmărirea penală;

- a îmbunătăți cooperarea între autoritățile competente ale statelor membre, în special, prin facilitarea aplicării asistenței reciproce judiciare internaționale și punerea în aplicare a cererilor de extrădare;

- a sprijini în alt mod autoritățile competente ale statelor membre, în scopul de a face mai eficiente investigațiile și urmărirea penală.

Este de menționat că Republica Moldova cooperează cu Eurojust din data de 10 iulie 2014, în baza unui Acord de colaborare în acest sens. [191]

Deși neglijată de Occident, Republica Moldova mereu a încercat să se apropie cât mai aproape de marea familie europeană. Republica Moldova a fost primul stat din Comunitatea Statelor Independente (CSI) care a aderat la Consiliul Europei în 1995. Peste doi ani, Moldova și-a exprimat dorința de a începe negocierile pentru asociere la Spațiul European, arătându-și intenția de a deveni membru cu drepturi depline în cadrul Uniunii Europene. [6, p. 107]

În ciuda a ceea ce se consideră de obicei, Comunitatea Statelor Independente nu a fost creată pe 21 decembrie, ci pe 8 decembrie 1991, prin declarația de la Belovejskaia Pușcea a celor trei lideri ai fostelor republici slave. La rândul său, la 21 decembrie 1991, s-a adoptat Protocolul de la Alma-Ata, prin care se făceau publice scopurile și principiile CIS. Protocolului din capitala Kazahstanului de acum 20 de ani a fost semnat de toate republicile ex-sovietice, în afară de cele trei Țări Baltice și Georgia. Trebuie de amintit de asemenea că Statutul CIS a fost definitivat și aprobat de Rusia și partenerii săi din spațiul post-sovietic abia la 22 ianuarie 1993. Chișinăul a fost reprezentat la Alma-Ata de către președintele de atunci Mircea Snegur, care a semnat aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Statelor Independente. Decizia lui Snegur a fost criticată aspru de către opoziția de atunci, mai ales de Frontul Popular din Moldova. Însuși Snegur afirma atunci și astăzi, la 20 de ani de la acele evenimente, că nu exista altă opțiune. [178]

În cadrul CSI, Republica Moldova desfășoară un șir de acțiuni din toate domeniile principale: cultură, sport, economie, afaceri interne, securitate cibernetică, etc. Statele – membre ale CSI au semnat un șir impunător de tratate internaționale în cadrul Comunității, prin intermediul cărora colaborează activ în diferite domenii importante. Referitor la subiectul criminalității organizate, putem afirma cu încredere că o bună conlucrare pe această filieră în cadrul CSI este foarte important, mai ales ținând cont de trecutul istoric comun. Este de menționat faptul că experții și reprezentanții de nivel înalt din spațiul CSI se reunesc anual pentru a semna o serie de Hotărâri interguvernamentale și interstatale care cad sub incidența Legii 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, dar și pentru a discuta diferite provocări și probleme din domeniile de activitate.

În ceea ce privește securitatea regională în spațiul CSI, statele – membre conlucrează prin intermediul **Biroului de coordonare a combaterii criminalității organizate al CSI**. Regulamentul privind Biroul de coordonare a combaterii criminalității organizate și altor infracțiuni periculoase pe teritoriul statelor - membre ale Comunității Statelor Independente, aprobat prin Hotărârea Consiliului șefilor de guverne ale Comunității Statelor Independente din 25 noiembrie 2005, cu modificările și completările operate în textul acestuia prin hotărârile

Consiliului șefilor de guverne ale Comunității Statelor Independente din 24 noiembrie 2006, 18 octombrie 2011 și 28 octombrie 2016.

Această organizație are drept scop activizarea continuă a cooperării între statele - membre ale CSI, îmbunătățirea performanței activităților comune și activităților coordonate interdepartamentale de profilaxie, desfășurarea operațiunilor operative de investigație și operațiunilor speciale privind constatarea, contracararea și descoperirea infracțiunilor comise pe teritoriul statelor membre CSI. Este de menționat că fiecare stat are detașat, la sediul din or. Moscova, Federația Rusă, câte un reprezentant din MAI pentru a reprezenta interesele instituțiilor pe care le reprezintă, și pentru o mai bună conlucrare în cadrul CSI.

Pentru orice stat al lumii, cooperarea interstatală în diferite domenii ale relațiilor internaționale este o condiție primordială pentru existența sa ca stat suveran și independent. Cooperarea contribuie la dezvoltarea economică, politică, socio-culturală a statului, la afirmarea lui ca subiect al relațiilor internaționale. Republica Moldova, fiind astăzi membru cu drepturi depline al unor organizații puternice cu autoritatea recunoscută – ONU (Organizația Națiunilor Unite), CE (Consiliul Europei), CSI (Comunitatea Statelor Independente), OCEMN (Organizația Cooperării Economice în bazinul Mării Negre) – pledează în același timp pentru crearea unor noi organizații internaționale regionale. Una dintre inițiativele Republicii Moldova a fost crearea forului politico – consultativ al Georgiei, Ucrainei, Azerbaidjanului și al Republicii Moldova (GUAM), for care astăzi s-a transformat și instituționalizat în organizație internațională cu caracter regional, purtând denumirea **Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică – GUAM**. Scopul principal al organizației fiind crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea economică și asigurarea securității internaționale a regiunii. [95, p. 31]

Începutul formării GUAM a fost pus la 10 octombrie 1997 în cadrul Summit-ului Consiliului Europei, atunci când șefii de state din Georgia, Ucraina, Azerbaidjan și Republica Moldova au semnat Comunicatul comun – document oficial cu caracter internațional și putere juridică obligatorie pentru toate statele semnatare. În acest act, părțile au declarat formarea unui nou for politico-consultativ GUAM, menționând necesitatea dezvoltării cooperării cvadrilaterale cu scopul consolidării statalității și securității în Europa, întemeindu-și relațiile în baza principiilor suveranității, integrității teritoriale, inviolabilității frontierelor de stat, democrației, supremației legii și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. La 24 aprilie 1999, în cadrul reuniunii de nivel înalt a Consiliului Euroatlantic pentru Parteneriat, la această formare regională a aderat oficial Uzbekistanul, denumirea oficială devenind GUUAM. Șefii de state, deja în noua componență, au semnat Declarația comună în care este stipulat acordul și angajamentul de a consolida și aprofunda cooperarea multilaterală și acțiunile reciproce în cadrul organizațiilor și forurilor internaționale; de a dezvolta acțiunile comune în cadrul Consiliului Euroatlantic pentru

Parteneriat și a Programului OTAN „Parteneriatul pentru Pace”; de a consolida și coordona acțiunile reciproce în domeniul soluționării pe cale pașnică a conflictelor și crizelor în baza respectării stricte a suveranității, integrității teritoriale, a inviolabilității frontierelor de stat recunoscute de dreptul și comunitatea internațională, a independenței statelor. [95, p. 32]

Secretariatul GUAM de la Kiev este un organ de susținere a Consiliului care a fost acreditat de Ministerul Afacerilor Externe al Ucrainei, la 21 mai 2007. Secretarul General GUAM, Ambasador Valeri CECELAȘVILI (Georgia), a început să-și exercite funcțiile începând cu 1 iulie 2007, cu un mandat de 4 ani. La 26 februarie 2009, la Kiev, a avut loc ceremonia de inaugurare a Sediului Secretariatului GUAM de către Miniștrii Afacerilor Externe ai statelor membre. Pe lângă Organizația propriu-zisă mai activează următoarele organe afiliate [202]:

- Adunarea Parlamentară GUAM (septembrie 2004) și Comitetele sale în domeniile Drept și Politică, Știință, Cultură și Educație, Economie și Comerț;
- Forumul GUAM de Cooperare al Femeilor (septembrie 2001);
- Uniunea Internațională a Asociațiilor Cetățenilor „Forumul tinerilor statelor GUAM” (noiembrie 2006);
- Organizația Publică Internațională „Fundația Internațională a Dezvoltării GUAM” (septembrie 2007);
- Consiliul de Afaceri GUAM (iulie 2002);
- Forumul Economic GUAM (noiembrie 2004).

Este de menționat faptul că în anul 2005, Uzbekistan părăsește GUAM, nefiind mai mult interesată de activitățile din cadrul organizației. De asemenea, în ultimii ani se atestă o fosilizare a organizației, adunările și reuniunile având mai mult un caracter declarativ, nefiind îndeplinite acțiuni concrete pentru implementarea Planurilor de acțiuni.

Parteneri strategici ai Republicii Moldova

Lupta statului nostru contra criminalității organizate transfrontaliere nu ar fi posibilă, printre altele, fără sprijinul partenerilor săi internaționali. Un important partener strategic al Republicii Moldova este Consiliul Europei¹⁶. CoE este o organizație internațională interguvernamentală, care grupează statele democratice ale Europei. Scopul acestei organizații internaționale este realizarea unei mai mari unități între membrii săi, pentru salvagardarea și realizarea idealurilor și principiilor

¹⁶ Statutul Consiliului Europei, a fost întocmit la 5 mai 1949 la Londra, iar prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 522-XIII din 12 iulie 1995 acesta a fost ratificat. Instrumentul de Aderare nr. 62 din 12 iulie 1995, a fost semnat de Președintele Republicii Moldova dl. M. Snegur.

care sunt moștenirea lor comună și pentru facilitarea progresului lor economic și social. [113, p. 9]

Asistența Consiliului Europei pentru Republica Moldova este asigurată prin intermediul Planului de Acțiuni pentru susținerea reformelor democratice în Republica Moldova pentru anii 2017- 2020 și a Cadrului de colaborare programatică Cadrul de cooperare programatică CoE-UE pentru țările Parteneriatului Estic pentru perioada 2015-2017 și 2018-2020. [217]

Planul de Acțiuni pentru anii 2017-2020, adoptat la 1 februarie 2017, prevede expertizare, recomandări, programe de asistență și cooperare, reforme care au drept obiectiv îmbunătățirea procesului de guvernare la toate nivelele, în particular prin combaterea corupției și spălării banilor, sporirea independenței și eficacității sistemului judiciar, lupta împotriva relelor tratamente și a impunității, consolidarea libertății mass-media și a măsurilor de încredere între ambele maluri ale Nistrului.

Actualmente, cooperarea între RM și ONU se realizează în baza Cadrului de parteneriat ONU-RM pentru Dezvoltare Durabilă 2018-2022. Bugetul ONU prevăzut pentru implementarea Cadrului de Parteneriat este de 155,5mil USD. ONU contribuie într-o manieră semnificativă la procesele de dezvoltare ale țării:

- în vederea edificării statului de drept, cu suportul ONU au fost elaborate peste 16 strategii sectoriale și planuri de acțiuni, precum și mai multe de 20 de acte normative;

- cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO), Republica Moldova a înregistrat progrese în ceea ce privește creșterea productivității resurselor și scăderea intensității poluării. Datorită sprijinului oferit de această organizație, 25 de întreprinderi au fost dotate cu sisteme tehnice moderne pentru reducerea poluării.

- Se desfășoară proiectul ESCO cu obiectivul pe termen lung de a accelera dezvoltarea pieței durabile cu un model de afaceri în dubla postură de a oferi soluții financiare și tehnice investițiilor de energie electrică pentru a avea un impact în termeni de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră în Moldova.

- În decembrie 2014 a fost semnat un Memorandum de Înțelegere cu Oficiul ONU pentru Droguri și Crimă pentru a implementa un proiect de control al containerelor la Portul Giurgiulești, care cuprinde atât activități de instruire a personalului organelor de forță și de control al frontierei, cât și procurări de bază pentru controlul containerelor, totul în valoare de aproximativ 600 mii USD [232];

- Parteneriatul ONU pentru promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități prin fortificarea și susținerea drepturilor omului în domeniul protecției sociale.

2.5. Concluzii la capitolul 2

Studiul aprofundat și analiza lucrărilor care au permis cercetarea subiectului luptei împotriva crimei organizate în Balcani au determinat identificarea următoarelor concluzii:

1. Evenimentele care au avut loc în zona balcanică în ultimii ani, au dus la o creștere alarmantă a migrației ilegale, iar de aici, la extinderea fenomenului infracțional către traficul de migranți, arme, droguri, și alte infracțiuni grave. Importanța acestei zone a fost accentuată odată cu apariția *Rutei balcanice*, despre care se relatează în prezentul capitol. Ruta balcanică atrage cu sine apariția unui lanț de infracțiuni, conexe cu migrația ilegală către UE, creând un climat nefavorabil pentru statele pe care le tranzitează, ceea ce a dus la necesitatea elaborării unor planuri de acțiuni comune, valabile și astăzi.

2. Zona balcanică este strâns legată de statul nostru, ceea ce înseamnă că o bună cooperare reprezintă una dintre obiectivele majore la nivel regional în scopul combaterii crimei organizate. Totodată, putem observa implicarea masivă a Uniunii Europene prin crearea unei zone comune de securitate, numită micul Schenghen, formată din statele Europei de Sud – Est, UE și non – UE, care au în comun vecinătatea cu statele balcanice.

3. Operațiunile comune și acțiunile supravegheate la care participă și Republica Moldova, au dus la reținerea a zeci de infractori având, prin urmare, efectele scontate. Totuși, ne dăm bine seama că toate acestea au un rezultat pozitiv temporar, deoarece atât infractorii, cât și modurile de operare ale acestora, se adaptează la noile condiții. Tocmai din acest motiv este atât de necesară studierea particularităților criminalității organizate în zona balcanică, inclusiv din punct de vedere științific, inclusiv deoarece această problemă nu va dispărea în curând.

4. Chiar dacă pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate mai puține cazuri de infracțiuni desfășurate pe ruta balcanică, ea rămâne activă și foarte comodă pentru grupările criminale organizate, din cauza multiplelor evenimente care contribuie la dezvoltarea acțiunilor ilicite.

5. Este foarte importantă participarea activă a Republicii Moldova în cadrul organizațiilor regionale și internaționale în lupta contra crimei organizate, din care aceasta face parte. În acest capitol au fost prezentate principalele organizații din care face parte statul nostru, și care au un rol activ în combaterea diferitor forme ale criminalității organizate transfrontaliere. Un articol în acest sens a fost elaborat de către autorul tezei și publicat în Revista Națională de Drept (*Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate*, CZU 343.9).

6. Este foarte importantă semnarea Acordului multilateral privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculelor, în septembrie 2018, la Viena, pentru schimbul de date în zonă Europeu de Sud – Est, inclusiv prin recunoașterea rolului Republicii Moldova în combaterea criminalității organizate în zonă, iar în acest context, se

recomandă demararea tuturor procedurilor naționale ce se impun pentru intrarea cât mai rapidă în vigoare a tratatului, dar și pentru implementarea acestuia.

7. Riscurile și amenințările asupra securității naționale prin prisma criminalității organizate din Balcani care au fost identificate în acest capitol sunt: migrația ilegală, traficul de arme, droguri, traficul de ființe umane, contrabanda.

8. Problematika criminalității organizate în Balcani nu se regăsește aproape deloc în articolele științifice de specialitate ale autorilor din Republica Moldova. Un adevărat sprijin pentru elaborarea capitolului nr. 2 din această teză de doctor au constituit articolele următoarelor cercetători: F. Allum, W. Bartlett, S. Huntington, F. Zhilla, K. Amerhauser, A. Nagy, Z. Dragisic. De asemenea, o importanță semnificativă au reprezentat și diversele articole din următoarele publicații internaționale: The Global Initiative against Transnational Organized Crime, Western Balkans Policy Review, Serious and Organized Crime Threat Assessment. Reieșind din cele expuse, informațiile și analiza efectuată în prezentul capitol reprezintă o noutate pentru mediul academic național, inclusiv din perspectiva abordării, dar și reieșind din datele prezentate, care pot fi de folos nu doar teoreticienilor, dar și practicienilor din domeniu.

Capitolul 3. Aspecte privind securitatea națională a Republicii Moldova

„Statele care răsar repede, asemenea celorlalte lucruri ale naturii care se nasc și cresc repede, nu pot să-și aibă rădăcinile fixate și nici celelalte părți în așa fel legate între ele, încât să nu fie doborâte de cel dintâi vânt puternic.”

[83, p. 28]

3.1. Factori de risc la adresa securității naționale a Republicii Moldova

Securitatea și insecuritatea ca stări opuse în întreaga istorie a omenirii, constituie un ansamblu complex de interacțiuni care definesc în mod categoric evoluția relațiilor internaționale dintre state. Conform unor opinii ale specialiștilor în domeniu, „securitatea” este un concept operațional care generează politici și strategii și este focalizat pe stat, ca entitate în contextul internațional geopolitic și geostrategic, fiind considerat de cele mai multe ori un derivat al puterii politice. [120, p. 12]

În opinia lui Barry Buzan, „după sfârșitul Războiului Rece, conceptualizarea ideii de securitate a cunoscut o profundă transformare, lărgindu-se sfera de definire a securității și eliminându-se frontierele dintre securitatea militară și celelalte domenii ale ei precum cele economice, politice, de mediu și sociale, reprezentantul de vază al acestui concept fiind. În virtutea acestor schimbări și a noilor pericole ale secolului al XXI-lea, securitatea națională trebuie analizată multidimensional”. [14, p. 257]

Această paradigmă pornește de la prezumția că, în prezent, conceptul securității naționale a unui stat nu poate fi cercetat aparte, ci în ansamblu cu o serie de factori, compuși din riscuri și amenințări de ordin intern și extern.

Statele lumii se confruntă astăzi cu o serie de provocări și trec prin anumite perioade de frământări interne, fapt care periclitează securitatea frontierelor sale, ceea ce duce la creșterea surselor de insecuritate pentru celelalte țări. Acest factor impune necesitatea depunerii unor eforturi considerabile în ceea ce privește o colaborare internațională unitară.

Securitatea internă are în vedere securitatea socială și protecția populației, sub multiple aspecte și în diverse situații precum calamitățile naturale, dezastrele naturale sau catastrofele datorate unor accidente. Securitatea internă va gestiona activitatea de spionaj economic sau industrial, corupția, sabotajele sau acțiunile teroriste, criminalitate organizată, traficul ilegal de arme, organe, substanțe interzise, de persoane, sclavia, atacurile asupra infrastructurilor strategice. Securitatea internă va asigura mediul cel mai propice dezvoltării economice și a realizării bunăstării cetățenilor. [120, p. 14]

Cu alte cuvinte, protejarea securității interne a unui stat este responsabilitatea exclusivă a instituțiilor naționale din domeniu, care trebuie să dea dovadă de o conlucrare foarte bună în vederea obținerii unor rezultate pozitive.

Sursele insecurității în Europa de Est pot fi împărțite în surse interne și externe, deși o asemenea împărțire este îndeajuns de arbitrară, deoarece conflictele etnice interstatale sau instabilitatea internă se pot răspândi peste granițe, sau pot fi exacerbate, ori chiar ațâțate de grupuri sau Guverne din alte state. Sursele interne de insecuritate ce apar în interiorul statelor includ: instabilitatea politică și economică rezultând dintr-un eșec al reformelor; riscul ca populația deziluzionată de reforme să aleagă conducători autoritari și/sau naționaliști; dispute între grupuri etnice. [113, p. 243]

Securitatea ca fenomen și proces este o prioritate pentru politica internă și externă a fiecărui stat. Între securitatea internă a statului și securitatea mondială există o permanentă interdependență și interacțiune, rezultatul căreia este stabilitatea și dezvoltarea actorilor statali. Conceptele și teoriile domeniului de securitate sunt aplicabile atât la nivel național cât și internațional. Pacea ca element cheie al securității ar trebui definită ca fiind o stare mai mult decât lipsa războiului, lipsă care nu generează că conflictul nu va apărea sau reapărea. [3, p. 7]

Pe plan intern, lipsa unei idei de stat care să stea la baza națiunii politice (sau civice) moldovenești, care să unească toate categoriile populației în baza unor valori comune, indiferent de apartenența etnică, religioasă sau socială, face Republica Moldova vulnerabilă din punctul de vedere al securității societale. [74, p. 33]

Riscurile și amenințările asupra securității Republicii Moldova se conturează în jurul progreselor și dezvoltării alarmante ale diferitor forme de crimă organizată precum: traficul de ființe umane și migrația ilegală; traficul de droguri; spălarea de bani; terorismul; etc. Una dintre aspectele care trebuie trecute în revistă sunt legate de cadrul legal național al statului nostru care incriminează aceste infracțiuni, dar și de cooperarea instituțiilor cu competență în investigarea și combaterea acestora; mijloacele de intervenție în domeniu, etc.

Experiența anilor precedenți ne demonstrează faptul că organele de drept se dovedesc a fi ineficiente în fața grupărilor criminale organizate, astfel încât se impune necesitatea găsirii unor soluții care să lupte contra acestui flagel. Există mai multe cauze ale expansiunii rapide ale acestui fenomen, dar una dintre cele mai evidențiate este legată de procesul globalizării. După cum punctează și Constantin Creangă în lucrarea sa „Criminalitatea internațională și drepturile omului”, transparența hotarelor între state le permite criminalilor să se deplaseze cu ușurință dintr-o țară în alta. În afară de aceasta, orice capital în decurs de câteva ore se poate transfera de pe un continent pe altul. [33, p. 31]

Republica Moldova a obținut acces la baza de date al INTERPOL i-ARMS, care oferă posibilitatea schimbului de informații privind traficul de arme. De asemenea, țara noastră a ratificat Tratatul privind comerțul cu arme și a adoptat regulamentul privind armele și munițiile destinate pentru scopuri civile. Totuși, mai rămâne necesitatea ajustării legislației naționale pentru reglementarea controlului de export al armelor în tranzit. Din păcate, pe agenda de cooperare nu se regăsește problema depozitelor de muniții din Transnistria, care reprezintă o amenințare stringentă pentru securitatea atât a Republicii Moldova, cât și a UE. În domeniul combaterii terorismului, Chișinăul a aprobat Legea privind activitățile de informații și contrainformații externe, și a elaborat Legea privind prevenirea și combaterea terorismului. [40, p. 8]

Conform rapoartelor publicate de către Poliția de frontieră [220], în contextul liberalizării regimului de vize, începând cu data de 28.04.2014 până la data de 31.12.2017, numărul cetățenilor Republicii Moldova, care au traversat frontiera de stat la sectoarele de frontieră moldo-română și aerian, cu pașapoarte biometrice, spre Uniunea Europeană constituie un total de 3 889 894. Astfel, fluxul traversărilor spre UE a crescut de 2,6 ori în perioada anului 2015, comparativ cu anul 2014 (2015 – 811 162 traversări ; 2014 – 303 511 traversări). Totodată, atestăm că în anul 2017 fluxul total de persoane înregistrate în PTF a indicat o creștere de 23,9% față de cel a anului 2016.

Observăm că liberalizarea regimului de vize cu UE pentru Republica Moldova a generat o creștere a numărului de traversări sau a fluxului de persoane, în special pe aceste segmente. UE se confirmă ca o destinație constantă cu trend ascendent, fiind identificate 56 de victime ale traficului de ființe umane, ceea ce constituie 51,8% din numărul total de victime identificate în anul 2018 (preponderent exploatate în scop de muncă sau 98%), acest fapt poate fi explicat prin exploatarea de către infractori a regimului liber de vize în spațiul Schengen de care beneficiază cetățenii RM de la mijlocul anului 2014 în cumul cu gradul de vulnerabilitate a victimelor care sunt determinate să accepte oferte cu grad sporit de risc fără a realiza consecințele negative. [224]

Statistica operațională indică un număr total de 70 cetățeni ai Republicii Moldova care au fost documentați pentru migrația ilegală pe sectorul MDA-ROU și AERO în perioada anilor 2014-2017. În același context, observăm o creștere a fenomenului migrației ilegale cu 142% în anul 2017 comparativ cu anul 2016. Numărul cetățenilor Republicii Moldova care au fost documentați pentru trafic de ființe umane pe sectorul MDA-ROU și AERO în perioada anilor 2014-2017 este de 22 de persoane. Menționăm că în anul 2016 nu a fost înregistrat nici un caz, comparativ cu anul 2014 în care au fost înregistrate 14 cazuri, în 2015 – 7 cazuri, iar în 2017 – 1 caz. [220]

Impactul migrației ilegale asupra RM, poate fi caracterizat din punct de vedere al aspectelor demografice, sociale, economice și politice din țară. În afară de faptul că migrația ilegală este deseori conectată cu alte activități ale crimei organizate (trafic de droguri, arme, terorism), acest fenomen poate amenința stabilitatea socio-economică a statului și chiar securitatea acestuia, prin:

- tulburarea echilibrului etnic și/sau cultural;
- incapacitatea mecanismelor de protecție socială sau de sănătate publică;
- depășirea capacității de absorbție a pieței legale a muncii și implicit;
- bulversarea raportului de forțe dintre structurile de control a legalității și ordinii publice și partea de populație orientată spre activități infracționale.

Conflictul transnistrean rămâne o problemă gravă de securitate a Republicii Moldova. În zona de securitate de pe Nistru acționează o misiune de pacificare din care fac parte 500 militari ruși (din totalul de 1 500; restul sunt 500 militari moldoveni și 500 militari „nistreni”), iar alți aproximativ 1000 militari ruși asigură paza depozitului de muniții de la Cobasna ș.a., ale fostei armate a 14-ea. De asemenea, efectivul de 6 000 de militari ai „armatei nistrene este subordonat comandamentului rus, iar potențialul uman ce poate fi mobilizat în zonă se ridică la 50 000 militari în rezervă. În aceste condiții, pentru a reduce vulnerabilitățile în plan militar, autoritățile Republicii Moldova trebuie să sporească capacitatea de apărare a statului, prin creșterea cheltuielilor militare din buget: atât pentru salariile și pachetul social ale corpului militar, cât și pentru dotarea armatei cu tehnică militară modernă și performantă. [74, p. 35]

Republica Moldova se află într-un permanent proces de identificare a locului și rolului său în contextul geopolitic regional, adică a statutului său geopolitic, care este elementul fundamental în asigurarea securității naționale a puterilor mici. Realizarea redimensionării securității naționale a Republicii Moldova prin valorificarea opțiunii de aderare la valorile euroatlantice necesită o abordare pragmatică și o abilitate politico-diplomatică, ceea ce ar asigura îndeplinirea obiectivelor intereselor securității naționale. [...] Din cauza potențialului geopolitic redus, Republica Moldova este considerată de către actorii internaționali drept o putere slabă, securitatea națională a căreia este dependentă de fluctuațiile intereselor geopolitice ale marilor puteri în Europa de Sud – Est, și diminuată dacă nu se regăsește într-o coaliție de state cu o pondere majoră în sistemul de securitate internațional. [68, pp. 440-441]

Securitatea externă vizează în primul rând posibilele agresiuni militare, criminalitatea tranfrontalieră și gestionarea conflictelor latente din proximitatea teritorială sau din cadrul coalițiilor din care fac parte și statul nostru. Ele mai includ participarea la diferite misiuni internaționale, de menținere sau de impunere a păcii activități de sprijin al instituțiilor administrative din zonele postconflict, etc. [120, pp. 14-15]

După cum menționează autorul tezei de doctor în articolul ***Siguranța frontierelor Republicii Moldova, prin prisma existenței unei zone necontrolate de către autoritățile centrale moldovenești***, „datorită localizării sale geografice, Republica Moldova este în permanență expusă riscurilor și vulnerabilității pentru traficul ilicit de droguri, arme de calibru mic, traficul de ființe umane și/sau organe/țesuturi umane, precum și medicamente contrafăcute. Teritoriul Republicii

Moldova nu reprezintă doar o modalitate de tranzitare a diferitor activități ilicite, ea reprezintă și un punct declanșator al diferitor forme ale criminalității organizate transfrontaliere”. [38, p. 49]

Efectele migrației constau, printre altele, în creșterea tensiunilor sociale în statul gazdă care se confruntă deja cu problema lipsei locurilor de muncă în meseriile mai puțin calificate, pericolul mișcărilor xenofobe, proliferarea infracțiunilor și conflictelor interetnice, care amenință, în final, siguranța țării gazdă. [66, p. 30]

Impactul migrației ilegale asupra securității Republicii Moldova poate fi caracterizat din mai multe puncte de vedere: demografic, social, economic și politic. În afara faptului că migrația ilegală este adesea conectată cu alte activități ale criminalității organizate (trafic de droguri, arme, terorism), acest fenomen poate influența stabilitatea socio – economică a statelor, și chiar pacea și securitatea acestora, în special prin următoarele: tulburarea echilibrului demografic, etnic, cultural; incapacitatea mecanismelor de protecție socială sau de sănătate publică; depășirea capacității de absorbție a pieței legale a muncii și, implicit, prin bulversarea raportului de forțe dintre structurile de control a legalității și ordinii publice și partea populației orientată spre activități infracționale.

În Strategia națională de ordine și siguranță publică a României pentru anii 2015 – 2020, se menționează foarte bine anumite trăsături definitorii pentru grupările criminale organizate. În documentul de politici se nuanțează faptul că acestea exploatează cu rapiditate diferite schimbări intervenite la nivelul structurilor de aplicare a legii, modificările legislative, precum și deschiderea unor noi rute de transport sau a celor mai puțin costisitoare din punct de vedere financiar, precum și a unor noi puncte de trecere a frontierei. Rețelele infracționale implicate în forme organizate de migrație ilegală sunt deseori implicate în alte forme ale criminalității, precum falsificarea documentelor de călătorie, traficul de droguri, spălarea banilor, etc. [117]

Războiul din estul Ucrainei este unul hibrid, cu o componentă informațională puternică. Mass-media din Federația Rusă – mediile de stat – sunt implicate în respectivul război, unele produse mediatice oferite de acestea fiind calificate de unii experți drept propagandă. Războiul informațional desfășurat de mass-media rusească împotriva Ucrainei poate avea repercusiuni și asupra Republicii Moldova, întrucât statul nostru este expus canalelor și produselor mediatice din Federația Rusă. Pentru asigurarea securității informaționale, este necesară demascarea și contracararea discursurilor mediatice distructive și a propagandei. [74, p. 37]

Pentru asigurarea securității unui stat mic precum Republica Moldova, contează nu atât dimensiunea geografică, cât amplasarea sa geopolitică prin prisma importanței pe care o are pentru realizarea intereselor geostrategice ale marilor puteri în Europa de Sud-Est. Existența avantajelor, dar și a riscurilor securității naționale a Republicii Moldova, ca urmare a reconfigurării arhitecturii geopolitice regionale și a mediului securității regionale, indică prezența atât a enormelor oportunități privind diminuarea provocărilor la adresa securității naționale, care pot fi consolidate

prin abandonarea zonei-tampon în care se află Republica Moldova, și anume prin mecanisme integraționiste de orientare euroatlantică, cât și a probabilității conservării statutului de stat-tampon între Occident și Federația Rusă, cu păstrarea statutului de neutralitate permanent, deconsiderat de Rusia prin păstrarea contingentului militar și a munițiilor în raioanele de est ale Republicii Moldova. [68, p. 435]

Situația geopolitică din Republica Moldova impune elaborarea unor măsuri eficiente de prevenire și control asupra terorismului, fenomenelor conexe acestuia și faptelor adiacente. Pericolul terorismului și consecințele devastatoare care le produce argumentează pe deplin atenția sporită a cercetătorilor din diferite domenii ale științei, precum și a practicienilor din serviciile speciale și organele de ocrotire a normelor de drept. Necesitatea monitorizării continue a tuturor fenomenelor și evenimentelor din societate care pot degrada în conflicte interne sau pot conduce la destabilizarea ordinii din societate rezultă din scopul, locul și rolul tuturor organelor statului. Ignorarea aspectelor menționate poate avea doar efecte negative. De aceea, pînă în momentul în care persistă pericolul terorismului la nivel internațional sau regional, pînă cînd sunt suficiente temeiuri de a presupune că nu suntem în siguranță față de acest fenomen extrem de negativ, este necesară vigilența sporită și prudență vizavi de orice situații controversate din societate. [111, p. 5]

Fără îndoială, numeroasele studii și cercetări din domeniul securității naționale au demonstrat că statul nostru, în pofida suprafeței teritoriale mici pe care o posedă, este expus la un număr impunători de riscuri și amenințări asupra securității cetățenilor săi, dar și asupra securității naționale, per ansamblu. Așadar, prudența maximă și menținerea unor politici de prevenire a criminalității organizate transfrontaliere nu trebuie să părăsească ordinea de zi de pe agenda agențiilor de aplicare a legii. Experiența ne demonstrează faptul că versatilitatea fenomenului infracțional și instabilitatea politică de pe arena națională, sunt focarele principale de extindere a diferitor forme ale criminalității transnaționale care pun în pericol pacea și securitatea națională.

3.2. Republica Moldova ca zonă de tranzit pentru migrația ilegală și alte tipuri de infracțiuni

Legătura geografică dintre Republica Moldova și statele din Balcani este efectuată prin intermediul României care se învecinează cu Bulgaria și Serbia. Situațiile tensionate și instabilitatea politică în țările de origine obligă cetățenii străini de a se refugia în zone cu un grad mai înalt de siguranță, utilizând Republica Moldova în calitate de țară de tranzit. Nu este de neglijat și factorul social, care se află în interdependență cu factorul economic, și care se rezumă la situația tensionată din societate (de ex. rata ridicată a șomajului).

Impactul migrației ilegale asupra securității Republicii Moldova poate fi caracterizat din mai multe puncte de vedere: demografic, social, economic și politic. În afara faptului că migrația ilegală este adesea conectată cu alte activități ale criminalității organizate (trafic de droguri, arme, terorism), acest fenomen poate influența stabilitatea socio – economică a statelor, și chiar pacea și securitatea acestora, în special prin următoarele: tulburarea echilibrului demografic, etnic, cultural; incapacitatea mecanismelor de protecție socială sau de sănătate publică; depășirea capacității de absorbție a pieței legale a muncii și, implicit, prin bulversarea raportului de forțe dintre structurile de control a legalității și ordinii publice și partea populației orientată spre activități infracționale.

În același timp, insecuritățile sociale legate de fluxurile migranților din Asia, care tranzitează teritoriile Ucrainei și Republicii Moldova în drumul lor spre Uniunea Europeană, dar unii dintre care pot rămâne în Republica Moldova, traficul ilegal de droguri și arme (inclusiv cele de distrugere în masă – atât substanțe radioactive, cât și chimice, biologice ș.a.) constituie riscuri reale. Republica Moldova trebuie să se alinieze la statele care se pronunță și acționează în vederea neproliferării armelor de distrugere în masă, împotriva organizațiilor teroriste (atât islamiste, cât și neonaziste, naționaliste ș.a.) și a rețelelor crimei organizate. [73, p. 38]

Republica Moldova care se află între UE și Ucraina, în mijlocul Parteneriatului Estic, în mijlocul Europei, dar nu este țară membră UE, nu își poate alege vecinii, dar poate să contribuie la dezvoltarea și aplicarea politicilor migraționale.

Odată cu schimbarea arhitecturii securității internaționale, Moldova și-a arătat angajamentul și voința de a fi un partener credibil și că nu își dorește să fie o țară de origine a migrației ilegale. Republica Moldova este unica țară din Parteneriatul Estic care a intrat sub auspiciile Reprezentanței regionale a Înaltului Comisar ONU pentru Refugiați de la Budapesta, ceea ce presupune un nou set de standarde pe care le împărtășește.

Republica Moldova are o legislație euroconformă în domeniul migrației și azilului, continuă să asigure confecționarea și eliberarea documentelor de călătorie pentru refugiați și beneficiari de protecție umanitară, are dezvoltat mecanismul de integrare a străinilor, a depus eforturi pentru renovarea One-Stop-Shop (Ghișee de documentare a străinilor), renovarea Centrului de cazare a solicitanților de azil, un plan de contingență elaborat (aproximativ 1000 persoane) și mecanisme eficiente de implementare a procedurilor de readmisie a persoanelor cu ședere ilegală, pilotarea sistemului de recunoaștere facială la frontieră. [180]

Teritoriul Republicii Moldova reprezintă cel mai rar itinerar de deplasare folosit de migranții ilegali, iar numărul persoanelor reținute pe aceste itinerare este nesemnificativ față de celelalte. Deși unele state ale UE se confruntă cu un flux masiv de migranți ilegali și solicitanți de azil din Orientul Apropiat și statele Africii de Nord, fluxul migrator ilegal înregistrat în ultima perioadă pe teritoriul Republicii Moldova nu a suferit modificări substanțiale.

Un alt fenomen care este asociat cu migrația ilegală este traficul de persoane. Unul dintre principalele acte normative naționale privind combaterea traficului de ființe umane este Hotărârea Guvernului nr. 461 din 22.05.2018 [57], prin care a fost aprobată Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia.

Potrivit datelor prezentate în *Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2019* [108], pe parcursul anului 2019, la nivel național au fost inițiate 121 dosare penale privind traficul de persoane, dintre care: 91 dosare penale privind traficul de persoane (art.165 CP) și 30 dosare penale privind traficul de copii (art. 206 CP). În cadrul dosarelor penale investigate, la nivel național au fost identificate 341 victime (în 2019 au fost exploatate 157 victime). Din perspectiva numărului de victime identificate, destinația Federației Ruse nu mai prezintă interes pentru cetățenii RM, astfel se atestă o descreștere semnificativă a numărului acestora în comparație cu anii precedenți. Totodată, 1 victimă femeie a fost traficăată în scop de prelevare de celule în SUA.

Traficul extern reprezintă 61,2% din totalul victimelor identificate: fenomenul a suferit unele modificări prin apariția unor destinații noi, precum Statele Unite ale Americii, Lituania, Albania, Elveția, Portugalia, Marea Britanie, Bulgaria, Belgia, Austria. Principala țară de destinație a traficului extern (din perspectiva numărului de victime) este Germania, ca țară de destinație cu 21 persoane traficate (2 femei și 19 bărbați) în scop de exploatare prin muncă.

Conform aceluiași Raport, zona UE - 46,6% se confirmă ca o destinație constantă cu trend descendent, fiind identificate 108 victime ale TFU din numărul total de victime identificate în anul curent, preponderent exploatate în scop de muncă cu 71 de victime identificate sau 65,7% (în comparație cu anul 2018 când au fost identificate 162 victime), după cum urmează [108]:

- Germania – 21 victime (2 femei și 19 bărbați exploatați în scop de muncă);
- Polonia - 16 victime (3 femei și 13 bărbați exploatați în scop de muncă);
- Grecia – 14 femeie exploatate în scop sexual;
- Bulgaria – 14 victime bărbați exploatate în scop de muncă;
- Italia – 11 victime femei (5 în scop sexual și 6 în scop de muncă);
- România – 10 victime (1 femei și 6 bărbați exploatați în scop de muncă și 2 femei exploatate în scop de cerșit);
- Portugalia - 9 victime (3 femei și 6 bărbați exploatați în scop de muncă);
- Marea Britanie - 3 victime bărbați exploatate în scop de muncă;
- Austria – 2 victime femei exploatate în scop sexual;
- Belgia – 2 victime bărbați exploatate în scop de muncă;
- Spania – 1 bărbat exploatat în scop de muncă;

- Cehia – 1 femeie exploatată în scop sexual;
- Lituania – 1 bărbat exploatat în scop de atragere în activități criminale;
- Franța – 1 bărbat exploatat în scop de muncă;
- Germania/Albania/Elveția - 2 victime femei exploatate în scop sexual.

Orientul Mijlociu – 6 %

Printre destinații putem enumera:

- Turcia - 7 victime femei exploatate în scop sexual;
- Emiratele Arabe Unite cu 1 victimă femeie exploatată în scop sexual;
- Cipru de Nord – 6 victime femei exploatate în scop sexual.

Spațiul CSI – 8,2 %

- Federația Rusă - 17 victime, dintre care 7 victime (5 femei și 2 bărbați) exploatate în scop de cerșit și altele 10 victime (2 femei și 8 bărbați) în scop de muncă.

- Ucraina - 2 victime femei au fost exploatate în scop de cerșit, precum și în muncă.

Principalele tipuri de exploatare sunt diferite în fiecare stat, în funcție de situația socio – economică, dar și a nivelului minim de existență. Indiferent de acești factori, exploatarea sexuală rămâne pe primul loc, fiind urmată de alte forme, precum exploatarea forței de muncă sau cerșirea forțată pentru traficul de ființe umane transfrontalier.

Prin urmare, intrarea migranților cu vize sau acte false de călătorie este caracteristică pentru cetățenii Siriei, Libanului, Afganistanului, ș.a. De regulă, aceștia utilizează teritoriul Republicii Moldova în calitate de tranzit pentru a ajunge în unul dintre statele – membre ale UE. Migranții ilegali aflați pe teritoriul statului nostru sunt adesea călăuziți de cetățenii Republicii Moldova, inițial ajungând la frontieră cu un mijloc de transport de ocazie (taxi, de exemplu) din Chișinău, urmând ca mai apoi să traverseze ilegal frontiera peste râul Prut. Principala modalitate de traversare a frontierei *verzi* rămâne a fi traversarea râului Prut înotând, ori prin intermediul mijloacelor plutitoare. [16, p. 50-51]

După modul de manifestare a fenomenului de migrație la nivel internațional, pentru Republica Moldova este caracteristică trecerea ilegală a frontierelor în grupuri mici, către statele aflate pe ruta de deplasare a migranților, către destinația finală. Formele prin care se manifestă acest fenomen la frontieră sunt:

- trecerea ilegală a frontierei pe sectorul „verde” de frontieră;
- trecerea frontierei prin punctele de trecere a frontierei, cu utilizarea actelor false/falsificate străine;
- trecerea clandestină a cetățenilor din Orientul Mijlociu prin Punctele de trecere a frontierei prin ascunderea în mijloacele de transport.

Modul de operare:

1. Străinii intră în RM, în baza actului de călătorie în străinătate;
2. Străini intră în RM în baza unei vize de intrare în țară, eliberate de către unul din consulatele MAEIE, care funcționează în afara țării, sau de către unul dintre principalele puncte de trecere ale frontierei de stat.

Metodele de intrare în Republica Moldova a ultimei categorii de persoane, sunt foarte diverse:

- *metode legale*: prin invitații, admitere în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, căsătorii, stagiere, crearea de întreprinderi, participarea la diferite simpozioane și conferințe, vizite etc;

- *metode ilegale*: fraudarea documentelor de călătorie, invitații și vize false, intrări clandestine, implicarea cetățenilor băștinași în acest proces (ex. căsătorii fictive), etc.

În primele cinci luni ale anului 2018, la frontiera RM, valorile înregistrate în ceea ce privește migrația ilegală, au avut o tendință de creștere, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017. Astfel, în perioada analizată, la frontiera RM au fost depistați 74 migranți ilegali, comparativ cu 29 migranți ilegali înregistrați în aceeași perioadă a anului 2017. Majoritatea cazurilor de migrație ilegală au fost documentate în punctele de trecere cu o pondere de 85% din totalul de cazuri. [103]

Pe segmentul de frontieră moldo-român au avut loc cele mai multe tentative de migrare ilegală, cu o pondere de cca 70% din totalul de cazuri înregistrate. Pe segmentul de frontieră aerian cazurile de migrație ilegală sunt în ușoară creștere. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, când ponderea cea mai mare din numărul total de migranți ilegali o dețineau cetățenii moldoveni, în perioada analizată, ponderea cea mai mare o dețin cetățenii străini care s-au legitimat la controlul de frontieră cu acte false/falsificate sau străine.

Între punctele de trecere a frontierei de stat, în cele 5 luni ale anului 2018, a fost înregistrat doar un singur caz de tentativă de încălcarea a frontierei de stat de către doi cetățeni turci cu scop de migrare spre UE, folosind țara noastră ca țară de tranzit.

Totodată, în primele cinci luni ale anului 2018 a crescut numărul documentelor false/falsificate depistate în punctele de trecere. Creșterea a fost influențată de numărul semnificativ de buletine de identitate românești depistate ascunse la cetățenii moldoveni. Tendința dată este în creștere considerabilă în ultima perioadă. Tendința de creștere din ultima perioadă a numărului de migranți ilegali depistați la frontiera RM se datorează creșterii semnificative a numărului de moldoveni depistați cu ilegalități la traversarea frontierei cu România cu scop de migrare în UE. În primele 5 luni ale anului 2018, similar anului 2017, cetățenii turci au fost în

topul cetățenilor străini care au încercat să intre/iasă din RM ilegal pe segmentul de frontieră „verde” sau prin punctele de trecere în baza actelor false/falsificate. [220]

În anul 2018, în procedura sistemului de protecție și azil a Republicii Moldova erau înregistrate **484 persoane**, după cum urmează [180]:

84 solicitanți de azil (Afganistan – 7, Armenia – 5, Belarus – 1; Camerun – 1, Coasta de Fildeș – 3, Federația Rusă – 6, Guineea – 1, Italia – 1, Kazahstan – 1; Kîrgîzstan – 3, Liban – 1, Nigeria – 1, Pakistan – 1, Siria – 4, Iran – 1, Turcia – 26, Turkmenistan – 1, Ucraina – 13, Uzbekistan – 4, SUA – 1, Ghana – 1, Azerbaidjan - 1);

152 refugiați (Afganistan – 15, Armenia – 3, Azerbaidjan – 3, Republica Belarus – 1, Egipt – 2, India – 1, Iordania – 2, Irak – 8, Kîrgîzstan – 11, Nigeria – 2, Palestina – 4, Federația Rusă – 3, Siria – 76, Sudan – 3, Tadjikistan – 7, Turcia – 2, Turkmenistan – 1, Ucraina – 1; Uzbekistan – 7);

252 beneficiari de protecție umanitară (Afganistan – 2, Angola – 1, Armenia – 16, Azerbaidjan – 1; Camerun – 1; Egipt – 1, Georgia – 1, Irak – 14, Iran – 4, Liberia – 1, Libia – 1, Nepal – 1, Pakistan – 1, Palestina – 1, Siria – 136, Sudan – 6, Turkmenistan – 1, Ucraina – 57, Uzbekistan – 2, Yemen - 4).

Conform Strategiei Naționale de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2015-2017, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr. 1005 din 10 decembrie 2014, în urma analizei efectuate cu privire la evoluția fenomenului de migrație ilegală și criminalitate transfrontalieră, au fost identificate următoarele măsuri necesare de a fi întreprinse pentru diminuarea acestui risc la frontiera de stat [16]:

- supravegherea sporită a frontierei de stat pe direcțiile cu risc migrațional sporit;
- atenție sporită la aflarea nejustificată în preajma frontierei de stat sub diferit pretext a persoanelor din localitățile din zona de frontieră;
- crearea unor itinerare de patrulare a frontierei de stat (pe sectorul „verde”) imprevizibile pentru potențialii infractori, ținînd-se cont de informația operativă deținută și de sectoarele cu risc migrațional sporit;
- utilizarea eficientă a informației prelabile cu caracter operativ;
- colaborarea cu organele de supraveghere a frontierei din statul vecin în cazurile depistării persoanelor suspecte în zona de frontieră;
- informarea populației din zona de frontieră și atragerea acesteia în vederea asigurării sprijinului acestora pentru a semnaliza reprezentății Poliției de Frontieră prezența nejustificată a unor persoane de naționalitate străină, în zona de frontieră.

Reieșind din analiza datelor expuse, au fost identificate mai multe zone cu risc de migrație ilegală și anume:

- pe sectorul moldo-român:

1. la frontiera verde: SPF „Leușeni”; SPF „Costești”, SPF „Stoianovca”, SPF „Frăsinești”, SPF „Leova”, SPF „Cahul”, SPF „Brînza”, SPF „Ungheni”;

2. în punctul de trecere al frontierei: PTF „Cahul-Oancea”, „Leușeni - Albița”, PTF „Sculeni - Sculeni”;

- *pe sectorul moldo-ucrainean:*

1. la frontiera verde: SPF „Otaci”, SPF „Criva”, SPF „Tudora1” și SPF „Giurgiulești1”;

2. în punctul de trecere al frontierei: PTF „Otaci - Moghilev Podoliskii”, PTF „Palanca - Maiaki - Udobnoe”, PTF „Vălcineț - Moghilev Podolisk”.

- *pe sectorul aerian:*

rutele „Istanbul – Chișinău”, „Antalya – Chișinău”, „Moscova – Chișinău”.

După cum menționează dl Buzev A. și dna Cebotari S. [16], efectul direct al diminuării presiunii imigraționiste de la frontiera cu Turcia a fost stoparea graduală a migrației ilegale pe ruta Balcanilor de Vest, unde, numărul imigranților ilegali detectați s-a diminuat considerabil față de 2016. Conform analizei după cetățenia imigranților depistați la frontierele UE rezultă că, la etapa actuală, nici o rută de migrație nu și-a schimbat traseul. Cetățenii sirieni, irakieni și afgani, deși în număr considerabil mai mic comparativ cu anul 2016, preferă în continuare ruta Est-Mediteraneeană. Rutele de deplasare (cu utilizarea teritoriului RM ca spațiu de tranzit) a migranților ilegali se consideră: - Afganistan – Federația Rusă – Ucraina – Republica Moldova – UE; - Sri-Lanka – Federația Rusă – Ucraina – Republica Moldova – UE (ca modalitate fiind utilizată trecerea ilegală pe frontiera „verde”); - Sri-Lanka – Turcia – Republica Moldova – UE (cu folosirea actelor false); - Siria – Turcia – Republica Moldova – UE. Beneficiarii filierei de migrație ilegală originari din Sri-Lanka și Bangladesh folosesc itinerarul rutei Est Europene pe următorul traseu: - statele de risc migrațional → Federația Rusă → Ucraina → RM → România.

Un fenomen relativ nou, care ia amploare la nivel global, inclusiv și în Republica Moldova este apariția și utilizarea din ce în ce mai frecvent a monedei cryptografice, care este un tip nou de monedă digitală, virtuală, o monedă surogat, nebanară, folosită ca mijloc de plată (ex: Bitcoin). Pe parcursul anului 2016, în domeniul cybercrime au fost documentate 8 grupări criminale iar pe parcursul anului 2017 au fost documentate 6 grupări criminale.

Pe teritoriul Republicii Moldova se atestă fenomenul manipulării meciurilor de fotbal, parierea pe piața din Asia a rezultatelor meciurilor și obținerea unui venit ilegal care duce la comiterea infracțiunilor de evaziune fiscală și spălare a banilor. În anul 2018, a fost anihilat un caz în care factorii de decizie ai FC „Dacia Chișinău” prin includerea în documentele contabile, fiscale și financiare a unor date denaturate privind veniturile și cheltuielile, au efectuate achitări neoficiale jucătorilor și echipei tehnice în sumă de circa 3.000.000 Euro. [221]

Investigațiile derulate în 2018 au evidențiat tentative de punerea pe rol a unei scheme de migrație ilegală cu tranzitarea teritoriului RM, de către un grup de cetățeni turci de origine kurdă. Cei din urmă examinau următoarele trasee pentru funcționarea filierei: a) „Turcia → Ucraina → Republica Moldova → România” (traversarea hotarului pe cale terestră, pe frontiera verde);

b) „Turcia → Republica Moldova → România” (intrarea în RM pe cale aeriană, eventual cu acte falsificate). Complementar, pe parcursul anului 2018 s-au identificat riscuri noi pe palierul combaterii migrației ilegale cu documentarea activității unei filiere de migrație ilegală pe relația „statele de risc migrațional” → Cipru → RM. Traseul dat este folosit activ de cetățeni originari din Bangladesh, India și Pakistan (în total circa 80 persoane). [221]

Un fenomen extrem de important și de periculos pentru siguranța cetățenilor și securitatea națională, îl reprezintă climatul favorabil oferit de amplasarea geografică a Republicii Moldova pentru tranzitul traficului internațional de droguri. Grupurile internaționale de trafic de droguri folosesc teritoriul statului nostru din cauza gradului ridicat al corupției în rândul funcționarilor vamali și ai polițiștilor de frontieră, chiar și ai ofițerilor de investigații din domeniul combaterii traficului de droguri. De asemenea, aceștia folosesc în mod special teritoriul din stânga Nistrului pentru a ieși mai ușor de pe teritoriul RM. În mare parte, destinația încărcăturilor de droguri sunt statele Uniunii Europene, Ucraina sau Federația Rusă.

Un alt segment infracțional important este reprezentat de organizațiile teroriste și extremiste. În acest scop, Serviciul de Informații și Securitate din RM ne pune la dispoziție, prin Ordinul nr. 14 din 28.03.2019, lista persoanelor, grupurilor și entităților implicate în activități teroriste și de proliferare a armelor de distrugere în masă. Activitatea acestora nu a fost atestată pe teritoriul RM, dar acest lucru nu înseamnă neglijarea acestui domeniu important. [93]

Pe teritoriul Republicii Moldova nu există organizații teroriste, extremist sau anti-guvernamentale, cu excepția grupurilor ilegale paramilitare în autoproclamata Republică Moldovenească Nistreană. [154, p. 103]

În opinia dlui Furtună P., terorismul este monopolul doar al extremiștilor islamici și nu al întregii lumi musulmane. Este important să subliniem acest lucru, deoarece, în unele lucrări dedicate terorismului internațional are loc demonizarea lumii musulmane. O astfel de poziție constituie nu numai un obstacol în calea studierii obiective a problemelor terorismului, dar și împiedică elaborarea metodelor și mijloacelor adecvate și efective de luptă cu acest fenomen periculos. Între altele, învinuirea în bloc a tuturor musulmanilor de agresivitate, nu permit atragerea la frontul comun antiterorist a popoarelor și guvernelor musulmane care au o atitudine negativă față de actele criminale ale celor care se ascund în spatele normelor islamului interpretate denaturat. [49, p. 44]

Atât terorismul, cât și jihadul există din vechime și ambele au vizat locații simbolice pentru non-musulmani sau civili nevinovați, fără a ține seama de frontierele naționale. În prezent, terorismul islamist este proliferat cu agresivitate de mișcări precum Al Qaeda și Stat Islamic. Promotorii săi utilizează violența extremă care depășește cu mult limitele dreptului internațional umanitar, exploatează perturbările sociale și orchestrează haosul pentru a câștiga capital uman și de imagine urmărind atingerea unui obiectiv politic final – crearea unui califat islamic pe teritoriile unor state suverane, recunoscute internațional, cu populații majoritar musulmane. [7, p. 62]

Moldova condamnă acțiunile teroriste în toate formele sale și susține poziția comunității internaționale împotriva terorismului ca fiind una dintre cele mai importante amenințări la securitatea statelor. Republica Moldova susține și participă în activitățile de cooperare internațională în combaterea terorismului în chestiuni legislative și practice, efectuate de organisme internaționale. Cu toate acestea, poziția Moldovei privind continuarea conflictelor în diferite regiuni ale lumii, conflictelor înghețate, regiunilor sub control total sau forțelor separatiste extremiste, este că acestea declanșează fenomenul spălării banilor, migrației ilegale, traficului de ființe umane, arme și droguri care, la rândul lor, creează un mediu propice pentru terorismul internațional. Aceste amenințări la adresa securității Republicii Moldova, dar și altor țări din regiunea Mării Negre, incluzând statele din vecinătatea Uniunii Europene, se referă la extinderea ariei de influență a rețelelor internaționale teroriste. [154, p. 107]

Conform datelor statistice furnizate de Serviciul tehnologii informaționale al MAI [214], pe parcursul anului 2019, au fost săvârșite 29 664 (*comparativ cu 29 879 în anul 2018*) infracțiuni, ceea ce constituie o scădere cu – 0,72 %, la comiterea cărora au participat 13 059 (*13 927 în anul 2018*) persoane, dintre care 11 942 bărbați și 1117 femei. Analiza tactică a infracționalității a reflectat că fenomenul infracțional este dominat de infracțiunile mai puțin grave 17396 sau 58,64% (din numărul total de infracțiuni), urmat de infracțiunile ușoare 7645 (25,77%) și grave 3783 (12,75%). Cu o incidență mult mai mică, urmează infracțiunile deosebit de grave 646 sau 2,17% și excepțional de grave 194 sau 0,65%. Conform criteriului de divizare regională a infracționalității se atestă că fenomenul infracțional este centrat în mediul urban (18 216), comparativ cu mediul rural (11 070).

Tabelul nr. 3.1. Categoriile infracțiunilor pe parcursul anului 2019, comparativ cu perioada analogică a anilor 2014-2018 [214]:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total infracțiuni	38755	36609	38856	32956	29879	29664
Infracțiuni contra vieții și sănătății	1475	1319	1444	1209	1185	1100
Infracțiuni privind viața sexuală	605	608	618	582	593	629
Infracțiuni contra patrimoniului	21315	19912	21862	16890	15038	14967
Infracțiuni contra familiei și minorilor	2377	2012	1803	1017	1102	1138
Infracțiuni contra sănătății publice	1383	1289	1266	1345	1421	1093

Infracțiuni în domeniul transportului	5962	5793	6107	6147	5112	5036
Infracțiuni contra securității publice	1701	1623	1882	1586	1507	1492

În ciuda faptului că anumite riscuri asupra securității naționale au o probabilitate foarte mică de materializare, aici ne referim la eventualitatea izbucnirii unui atac terorist pe teritoriul țării noastre sau la declanșarea unui conflict militar cu separatiștii din stânga Nistrului, experiența trecutului ne demonstrează faptul că un stat pregătit, cu o politică de prevenire a riscurilor bine pusă la punct, va putea face mai ușor față unor provocări la adresa securității sale naționale.

3.3. Siguranța frontierelor Republicii Moldova prin prisma existenței unei zone necontrolate de autoritățile centrale moldovenești

Ținând cont de poziția sa geografică, Republica Moldova face parte din arhitectura de securitate a Bazinului Mării Negre – un domeniu de interes pentru un număr mare de actori puternici regionali și internaționali. Arhitectura de securitate din domeniu este influențată de existența unei *axe de conflicte înghețate* (în următoarele regiuni: Transnistria, Osetia de Sud, Abhazia), precum și de conflictele din prezent (exemplul Ucrainei). În contextul aspirațiilor de integrare în spațiul european cultural, economic și social, Republica Moldova trebuie să își consolideze, dezvolte și modernizeze securitatea națională și sistemul de apărare, luând în considerare evoluția mediului de securitate. [134, p. 368]

În Moldova există două zone de risc. Prima este Găgăuzia, formată din enclave etnice, elitele ei cooperând strâns cu Rusia și susținând ideea de independență. A doua zonă de risc este Transnistria, ce nu este controlată de autoritățile de la Chișinău și unde, Rusia are instalată o prezență militară constantă. Activarea conflictului înghețat din Transnistria reprezintă amenințarea cea mai serioasă asupra Moldovei și a întregii regiuni. [18, p. 202]

Deși conflictul transnistrean este deseori tratat separat, în realitate el nu reprezintă decât un segment al unui conflict teritorial mult mai vast, care implică nu doar Republica Moldova și Rusia, dar și România și Ucraina. Spațiul denumit în istoriografia și literatura românească sub numele de Transnistria este reprezentat de două regiuni istorice: sudul Podoliei și vestul Novorusiei. Teritoriul din vestul Transnistriei, unde se regăsea, în mare parte, populație românească, în 1924 a devenit Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească. Încă din cele mai vechi timpuri, acest teritoriu a constituit o zonă tampon între lumea latină și cea slavă [...]. Transnistria a apărut pe harta istoriei mai curând ca un concept geopolitic, promovat mai întâi de către Imperiul Rus și mai apoi de Uniunea Sovietică. [6, p. 110-111]

Ca urmare a acțiunilor secesioniste a separatiștilor din regiunea transnistreană, care au proclamat independența regiunii, în anii 1991-1992 a avut loc faza activă a conflictului armat

transnistrean. Administrația separatistă a primit în acea perioadă, și continuă să primească și astăzi, ajutor militar, politic și economic din partea Federației Ruse. Respectiv, Guvernul Moldovei nu deține control efectiv asupra teritoriului *de facto* administrat de autoritățile separatiste. [99, p. 203]

Escaladarea conflictului armat din Bender în iunie 1992 a fost provocată intenționat de serviciile secrete rusești în scopul excluderii României din mecanismul cvadrilateral de reglementare a conflictului (Moldova, Ucraina, România și Rusia). Separatiștii erau susținuți de trupele rusești, cazaci, și mass-media rusă. Acordul privind reglementarea pașnică a conflictului semnat de către Moldova și Rusia în iulie 1992, care prevedea instalarea trupelor de pacificare rusești și transnistrene în zona de securitate, se află nu doar în contradicție cu standardele internaționale privind trupele de pacificare, dar a și creat, după părerea lui Oazu Năntoi¹⁷, condiții benefice pentru consolidarea regimului transnistrean. [173, p. 32]

În anul 1992, Republica Moldova a încercat să recapete controlul asupra segmentului transnistrean cu ajutorul forțelor militare. Granița dintre Ucraina și Transnistria a fost suficient de flexibilă pentru autoritățile regimului separatist, astfel încât Tiraspolul a avut o conexiune permanentă și loială cu Rusia. Astfel, în ciuda unei preținse neutralități, autoritățile de la Kiev au contribuit la menținerea conflictului nu doar prin non-imixtiune. Cu toate acestea, nu putem neglija implicarea autorităților ruse în crearea acestui conflict.

În următorii ani Transnistria era intens folosită în scopul îmbogățirii ilicite a funcționarilor publici corupți și politicienilor. Volumul contrabandei care trecea prin Transnistria a crescut brusc odată cu semnarea Deciziei protocolare privind activitatea serviciilor vamale ale Republicii Moldova și Transnistriei în februarie 1996. Potrivit acestui document, Transnistria a primit ștampila vamală cu inscripția „Republica Moldova, Transnistria, vama din Tiraspol”. Astfel, antreprenorii din Transnistria au primit ieșirea liberă către piețele externe, figurând în calitate de subiecți economici din Moldova, nefiind obligați să plătească impozite în bugetul statului. [173, p. 32]

Federația Rusă și-a consolidat prezența economică în regiunea transnistreană, prin intermediul investitorilor ruși, astfel preluând controlul asupra celor mai importante întreprinderi industriale, precum Combinatul metalurgic de la Râbnîța, deținut de corporația rusă Metalloinvest, Centrala hidroelectrică moldovenească de la Cuciurgan, care aparține Inter RAO EES; Fabrica de Cement de la Râbnîța, cumpărată tot de Inter RAO EES; Uzina de mașini și construcții de la Bender, preluată de corporația rusă Saliut; Fabrica de pompe de la Râbnîța și Uzina Moldavkabeli de la Bender. Pe lângă creșterea influenței sale economice, Rusia exercită o importantă influență politică asupra administrației de la Tiraspol, reprezentanții căreia sunt în mare parte cetățeni ai Federației Ruse. În același timp, în regiunea transnistreană staționează un contingent militar de

¹⁷ **Oazu Năntoi** este un politician și analist politic din Republica Moldova, în prezent este deputat din partea Frațiunii Parlamentare a Partidului Acțiune și Solidaritate din Moldova.

aproximativ de 1500 soldați ruși, dintre care circa 1000 sunt însărcinați cu paza celor 20 mii de tone de armament rusesc rămas în regiune de la fosta Armată a 14-a, din fosta URSS, în timp ce aproximativ 500 de militari fac parte din misiunea de pacificare din Zona de Securitate de pe Nistru. [6, p. 126 – 127]

În opinia lui Victor Juc și a lui Veaceslav Ungureanu, *unul dintre mesajele principale enunțate de către Federația Rusă este că atâta timp cât problema transnistreană rămâne nesoluționată, viitorul Republicii Moldova este unul incert. Exprimăm scepticism, ca și O. Serebrian, privind identificarea soluției conflictului din raioanele de est în viitorul apropiat. Pentru mai bună înțelegere a situației geopolitice a Republicii Moldova, O. Serebrian recurge la o comparație cu situația din Georgia: reliefaarea similitudinilor atât din perspective geografică, cât și cea istorică, dintre cele două țări servesc drept detalii pentru a înțelege mai bine analiza conflictelor teritoriale, dar și elemente de provocare la adresa securității naționale cu care se confruntă în prezent ambele state.* [69, p. 41]

Este relevantă în acest caz ideea expusă de Nicollo Machiavelli, și care se pare că este intens utilizată de către Federația Rusă în politica sa externă față de segmentul transnistrean și, mai nou, Ucraina: „Dacă țările pe care le-am cucerit sunt obișnuite să se conducă după legile lor proprii și să trăiască în libertate, există trei moduri de acțiune pentru a le ține sub stăpânire: să le nimicim; să mergem să locuim acolo personal; să lăsăm ca aceste țări cucerite să se conducă mai departe după legile lor proprii, și creând aici un sistem de guvernare având în frunte numai câțiva oameni care să mențină prietenia celor cucerți. [...] Or dacă vrei să stăpânești o cetate cucerită, vei vedea că este mai ușor să o domini guvernând-o prin cetățenii ei proprii, decât în orice alt fel”. [83, p. 21]

În articolul ***Siguranța frontierelor Republicii Moldova, prin prisma existenței unei zone necontrolate de către autoritățile centrale moldovenești***, autorul tezei de doctor punctează faptul că statele nu evoluează în același cadru geografic, iar tocmai din acest considerent, un stat mic față de vecini cu o mare suprafață nu poate duce o politică independentă de considerentele geografice. O suprafață mare presupune abundența unor resurse care va pune la dispoziția statului capacități importante. Tot așa, în caz de agresiune, o întindere mare permite statului atacat teren pentru a se reface în vederea contra atacului. Perimetrul este un element strategic, întrucât frontierele nu se pot apăra în același fel. [38, p. 50]

Statul este principala formă prin care poate fi creată ordinea mondială în conformitate cu dreptul internațional. Nu există teren care să nu poată fi acoperit de limitele sau jurisdicția statelor. Statul ca și funcție este primordial, deoarece conține multe funcții prin care își legitimează puterea: menține ordinea și pacea în domeniile civil și penal, oferă siguranță pentru popor, reprezintă națiunea și exercită auto-guvernarea. [136, p. 211]

Mijloacele militare și orice alte mijloace de suprimare a separatismului erau folosite în mod obișnuit de către state, iar reacția comunității internaționale nu era negativă, reacția era mai degrabă pozitivă atunci când statele recunoscute lansau operațiuni militare în Osetia de Sud, Transnistria, Ucraina de Est, care și-au proclamat independența și au solicitat auto-guvernare. Nu există limite sau condiții stabilite de comunitatea internațională în acest scop. Poate acest lucru se întâmplă deoarece acestea țin de afacerile interne, și nu se poate nimic de făcut în conformitate cu dreptul internațional. Cu toate acestea, s-ar putea să fie o abordare greșită: chiar dacă principiul este prevăzut de Carta ONU, auto-determinarea în sine apare la nivel național. [136, pp. 223-224]

Dimitry Dedov consideră că *după și datorită războiului cu separatiștii (aceasta fiind o mare greșală), e necesară stabilirea unei regiuni autonome cu o auto-determinare internă, bazată pe valorile fundamentale, respect reciproc și participare în luarea deciziilor – dar o astfel de autonomie regională nu este posibilă fără acorduri de pace și angajamente pentru stabilirea ordinii*. Din moment ce capacitățile de mai sus nu au fost testate, comunitatea internațională trebuie să stabilească o formă intermediară a unei entități separate, împuternicită cu o suveranitate restricționată, care trebuie să existe sub controlul celui mai apropiat stat etnic sau cultural, ales liber și democratic de poporul acestei entități, sau sub controlul și guvernarea provizorie a comunității internaționale. Poporul din regiunea rebelă trebuie să aibă oportunitatea de a decide liber dacă să devină sau nu parte integrantă a altui stat (care este aproape din punct de vedere etnic sau geografic). [136, p. 224]

A fortiori, responsabilitatea statului este subliniată de acțiunile/omisiunile autorităților locale care, în timp ce refuză să execute ordinele autorităților centrale sunt, totuși, formal și *de jure* sub controlul statului. Astfel, persoanele supuse autorității administrației locale, se presupune că sunt sub jurisdicția statului care ar fi comis încălcarea; prin urmare acest lucru este un efect natural al principiului jurisdicției teritoriale. [155, p. 203]

Dacă centralizarea politică (și, ulterior cea economică) este justificată de stat în scopul siguranței publice, aceasta va muta, inevitabil, puterea către un grup limitat de persoane în detrimentul întregii societăți. [...] În mod normal, din motive practice, schimbările ar trebui efectuate gradual – de la diverse forme de autonomie la independență totală, dar unele circumstanțe dramatice (războiul, opresiunea, colonizarea, genocidul) ar putea justifica obiectiv schimbările radicale imediate. Prin urmare, este important ca auto-determinarea să rezolve conflictul dintre tendințele de centralizare și descentralizare din interiorul unui stat. Aceasta este o chestiune internă a unui stat, dar și o parte a dreptului internațional. Acest lucru poate duce la concluzia că nu există o frontieră între legea națională și internațională pentru a proteja democrația, regula legii și

drepturile fundamentale. Cu toate acestea, acest principiu nu este recunoscut drept *jus cogens*¹⁸ în conformitate cu dreptul internațional. [136, p. 211-212]

Problema auto-proclamatei Republici din stânga râului Nistru (în continuare: Transnistria) a devenit cunoscută peste tot în lume în urma reportajelor media despre războiul de pe râul Nistru, precum și din cauza tulburărilor prin care a trecut grupul Ilașcu în perioada în care erau încarcerați la Tiraspol. O entitate nerecunoscută de lumea civilizată reprezintă astăzi un viciu politic pe harta Europei de Est. [...] Chiar dacă Transnistria a adoptat o Constituție și legi, în ciuda capacității sale este din ce în ce mai complicat să asigure viața social, economică și politică prin intermediul Guvernului său, în ciuda faptului că deține o populație permanentă și un teritoriu definit, nu posedă capacitatea de a intra în relații cu alte state sau alte organizații internaționale. Mai exact, Transnistria nu este recunoscută de nici un stat membru al Națiunilor Unite. Aceasta există doar datorită suportului financiar și militar oferit de Federația Rusă, încălcând dreptul internațional. [157, p. 749-750]

După cum menționează dl Gămurari V. și dl Osmochescu N., *dreptul internațional poate da orientări și indica unele principii fundamentale. În plus, el poate recomanda o oarecare autonomie teritorială pentru minoritățile majoritare situate într-o regiune concretă. Autonomia propusă va trebui să cuprindă garanții importante la următoarele subiecte: respectarea principiilor democratice în regiunea autonomă, protecția drepturilor omului, protecția drepturilor minorităților din teritoriul regiunii autonome; și cazul special – reprimarea activităților teroriste, atragerea la răspundere a persoanelor suspectate de crime internaționale (genocid, crime contra umanității și crime de război), precum și dreptul la reîntoarcere pentru grupurile expulzate. Aceasta se referă în mod direct la Kosovo*, fapt confirmat și în cazul regimului de la Tiraspol.* [50, p. 221]

În general, dreptul internațional păstrează tăcerea în ceea ce se referă la forma și maniera, în conformitate cu care regulile sale sunt încorporate în dreptul intern al statului. Modalitățile de aplicare a dreptului internațional în ordinea internă sunt lăsate la discreția statelor care adoptă, în acest sens, soluții diferite. Deci, dreptul internațional se mulțumește doar cu afirmarea priorității sale în raport cu dreptul național și lasă statelor libertatea de alegere a mijloacelor pentru asigurarea punerii în aplicare a acestui principiu: astfel statele care, în baza suveranității posedă jurisdicția deplină și absolută, vor avea sarcina să asigure în propria ordine juridică supremația dreptului internațional. În aceste condiții, dacă statele nu adoptă măsurile necesare pentru asigurarea aplicării dreptului internațional în ordinea lor internă, poate surveni răspunderea internațională. [50, p. 100-101]

¹⁸ *Jus cogens* este un principiu fundamental al dreptului internațional, care semnifică o normă imperativă, de la care nu este permisă nici o derogare.

Securizarea frontierei de răsărit constituie problema cea mai actuală, pentru că Republica Moldova urmează să se conformeze unor criterii pe care le impune asocierea sa cu UE. Renunțarea la sârma ghimpată la granița moldo-română simbolizează o abordare nouă a relațiilor cu vecinii noștri comunitari. Această nouă etapă este marcată și prin deschiderea micului trafic la frontiera cu România și prin alte două evenimente speciale, și anume: începând cu anul 2011, cetățenii moldoveni au primit pașapoarte biometrice, iar din 28 aprilie 2014 aceștia beneficiază de regimul liberalizat de vize în statele europene care fac parte din spațiul Schengen. Cu toate acestea, problema cea mai spinoasă rămâne gestionarea segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. Întrucât nici un Guvern moldovean nu va admite crearea unei granițe pe Nistru, acest segment necontrolat de autoritățile de la Chișinău rămâne permeabil și le dă bătăi de cap acestora. Autoritățile recunosc existența unui trafic ilegal de băuturi și produse alimentare, țigări și mărfuri de uz casnic care înfloresc la frontieră. Nu mai puțin important este însă traficul de ființe umane, de imigranți din țările asiatice ce are ca destinație finală țările spațiului Schengen. [123, p. 225-226]

Nu este de neglijat nici interesul economic al Ucrainei, care a exploatat statutul Transnistriei timp de ani întregi. Teritoriul a fost și rămâne o rută majoră de tranzit pentru bunurile de contrabandă în cel mai mare port al Ucrainei, Odesa, care a acționat mereu ca cel mai mare oraș al Transnistriei. Cea mai eficientă schemă de contrabandă consta în faptul că bunurile ajungeau în portul din Odesa fiind marcate pentru import în Moldova (Transnistria), scăpând astfel de obligațiile vamale. Astfel, ei putea fie să ocolească Transnistria în general, sau să meargă acolo și să intre din nou în Ucraina. [168, p. 154-155]

În conformitate cu art. 33 al Cartei Organizației Națiunilor Unite, Părțile la orice diferend a cărui prelungire ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale trebuie să caute să-l rezolve, înainte de toate, prin tratative, anchetă, mediație, conciliere, arbitraj, pe cale judiciară, recurgere la organizații sau acorduri regionale sau prin alte mijloace pașnice, la alegerea lor. [17]

În lumina acestor prevederi, este ușor de observat că implicarea Consiliului de Securitate al ONU în conflictul transnistrean a avut mai mult un caracter declarativ, deoarece orice acțiune concretă din partea Consiliului de Securitate (de exemplu sacțiuni împotriva Rusiei pentru încălcarea dreptului internațional, prin comiterea unor acte de agresiune¹⁹ împotriva unui alt stat) poate fi stopată prin dreptul de veto pe care îl are Federația Rusă în calitate de membru permanent al Consiliului.

¹⁹ În conformitate cu **capitolul VII al Cartei ONU**, Consiliul de securitate determină existența oricărei amenințări la adresa păcii, încălcării păcii sau a unui act de agresiune și face recomandări sau decide ce măsuri trebuie luate în conformitate cu articolele 41 și 42, pentru menținerea sau restabilirea păcii și securității internaționale.

Chiar dacă Federația Rusă are rolul de mediator în conflictul transnistrean, menținerea trupelor sale pe segmentul transnistrean poate fi considerat un act de agresiune, așa cum este definit acest termen în Rezoluția 3314 a Adunării Generale a ONU [163], inclusiv prin nenumăratele solicitări ale Republicii Moldova către Rusia privind retragerea imediată a trupelor acesteia de pe teritoriul din stânga Nistrului.

Comunitatea internațională condamnă acțiunile abuzive ale Federației Ruse față de Transnistria, dar se implică mult mai activ în sancționarea acestui stat pentru anexarea ilegală a Crimeii: restricții de vize impuse de către UE și SUA; interdicția impusă de SUA de a elibera licențe de export pentru produse sau servicii de apărare către Rusia; suspendarea finanțării proiectelor în Rusia de către Banca Europeană de Investiții, ș. a. [177]

Este de menționat și moțiunea comună pentru o Rezoluție cu privire la Moldova (Transnistria) din 25.10.2006 depusă de membrii Parlamentului European, condamnând acțiunile autorităților *de facto* de pe teritoriul transnistrean, făcând apel la Consiliul UE, statele-membre și Comisia Europeană de a continua acordarea sprijinului pentru soluționarea politică și pașnică a conflictelor regionale din vecinătate. [200]

Până în octombrie 2019 erau impuse o serie de măsuri restrictive de către Consiliul Uniunii Europene împotriva conducerii *de facto* a teritoriului transnistrean, potrivit cărora statele-membre ale UE trebuie să ia toate măsurile necesare pentru prevenirea intrării sau tranzitării teritoriilor lor ale persoanelor responsabile de obstrucționarea aranjamentului politic a conflictului transnistrean. [140]

Sancțiunile reprezintă măsurile de constrângere, adoptate de către o organizație internațională față de statul ce a comis o faptă internațională ilicită, în scopul obligării lui de a-și îndeplini angajamentele internaționale. În trecut, termenul sancțiuni cuprindea toate mijloacele de constrângere față de statul culpabil. Sunt bine cunoscute urmările grave ale aplicării sancțiunilor în mod unilateral din partea Marilor puteri, inclusiv prin aplicarea forței. [50, p. 153]

Studierea practicii ONU în acest domeniu, după cum bine punctează dl Gămurari V., și dl Osmochescu N., demonstrează că sancțiunile pot avea un rol hotărâtor. Aceștia aduc exemplele Rodeziei de Sud și al Republicii Sud-Africane – regimurile rasiste din aceste state au fost lichidate în mare măsură în rezultatul sancțiunilor impuse de ONU. Odată cu schimbarea climatului politic și acumularea practicii din partea ONU, se observă tendința de recunoaștere pentru această organizație, a posibilităților crescânde în domeniul aplicării sancțiunilor. Această cerință este impusă de necesitatea menținerii păcii și securității internaționale, inclusiv în așa cazuri precum conflictul armat din fosta Iugoslavie, unde sancțiunile ONU au avut un caracter pozitiv. [50, p. 154]

La 26 iunie 2018, Adunarea Generală a ONU a adoptat Rezoluția A/72/282 privind retragerea totală și necondiționată a trupelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova [194]. Decizia aceasta ne face să privim puțin în trecut, și să ne aducem aminte de angajamentul luat de către Federația Rusă în cadrul Summit-ului OSCE de la Istanbul din 1999, și anume de a-și retrage trupele militare până la sfârșitul anului 2002. [238]

Acest angajament a fost reamintit de către Adunarea Generală a ONU în Rezoluția 54/117 din 09.02.2000 [164], în care se specifica susținerea totală a eforturilor OSCE privind retragerea forțelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova într-o perioadă concretă de timp, dar și în Rezoluția 55/179 din 02.03.2001 [165], Rezoluția 56/216 din 14.02.2002 [166] prin care era încurajată îndeplinirea deplină și la timp a angajamentelor asumate, Rezoluția 57/298 din 06.02.2003 [167] prin care Federația Rusă era încurajată să își retragă trupele până la sfârșitul anului 2003.

În discursul său din 28.09.2018, Prim-ministrul din acea perioadă, dl Pavel Filip, a subliniat incapacitatea Consiliului de Securitate al ONU în întreprinderea unor măsuri eficiente pentru încetarea conflictelor violente din diferite colțuri ale lumii, propunând alocarea unui loc adițional de membru ne-permanent Grupului de state est-europene. În același discurs, Pavel Filip a făcut apel la Federația Rusă să reînceapă, necondiționat și fără întârziere, procesul de retragere a forțelor militare și armamentelor sale, conform angajamentelor asumate la Summit-ul OSCE din Istanbul din 1999 și întru respectarea obligațiilor care derivă din dreptul internațional și Carta ONU. [138]

În cadrul Summit-ului NATO din 10 iulie 2018, statele-membre au făcut apel la Federația Rusă de a respecta frontierele recunoscute de către comunitatea internațională a Moldovei, Ucrainei și Georgiei și de a-și retrage soldații de pe teritoriul tuturor celor trei state, adică din Transnistria, Crimeea, Ucraina de est, Abhazia și Osetia de Sud. [153]

Răspunsul Federației Ruse nu a întârziat să apară, aceasta declarând că Adunarea Generală a ONU a adoptat o Rezoluție provocatoare, și că este mulțumită că multe state – mebre ale ONU sunt responsabile și nu au susținut această inițiativă periculoasă și odioasă a anumitor cercuri politice din Moldova, votând împotriva sau abținându-se de la vot. Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse declară că este surprinzător cum politicienii de la Chișinău, dar și de peste tot, au uitat că anume intervenția promptă a trupelor rusești a reușit să stopeze vărsarea de sânge din Transnistria, și până în prezent contingentul militar rus rămâne garantul păcii și stabilității în Transnistria. [184]

În opinia dlui Osmochescu N., „improvizațiile politice, denotând o atitudine nu tocmai riguroasă față de principiul constituțional al neutralității, îi pune în situații jenante nu numai pe liderii noștri, dar și pe reprezentanții organismelor internaționale (OSCE), care ne acordă asistență. Ele creează o impresie confuză despre cursul politicii externe al Republicii Moldova în general.

Deși a pornit mai curând dintr-un impuls conjunctural intern, decât de la un concept clar de politică externă, neutralitatea Republicii Moldova a devenit azi un potențial element al geopoliticii europene, element care, fără a-i exagera importanța, nu poate fi eliminat pe neobservate din calculul securității continentale. Rusia este unica țară căreia nu-i surâde statutul de neutralitate (și independență) al RM. Argumentele ei pot fi extrase din declarațiile anti-NATO și din doctrina CSI, care include teritoriul post-sovietic în spațiul intereselor sale vitale. Dl Osmochescu N. consideră că neutralitatea permanentă a Republicii Moldova constituie un element esențial al securității naționale, precum și un element al securității colective în Europa”. [94, p. 183]

La fel ca și pentru majoritatea statelor din Europa de Est, calea Republicii Moldova către o societate deschisă și o economie competitivă, în special în ceea ce privește democratizarea, dezvoltarea pieței și securității, depinde mult de riscurile și amenințările la adresa securității, în toate nivelele – global, regional și local. [134, p. 370]

În ceea ce privește riscurile și amenințările de nivel local și regional, putem aplica modelele de securitate dezvoltate de Barry Buzan [134, p. 371-372]:

1. Riscuri și amenințări non-militare:

- probleme de natură teritorială ale căror rezolvare este amânată, reușind astfel să accentueze stări și fenomene negative care pot constitui un pericol sau chiar amenințări;
- eșecul îndeplinirii angajamentelor internaționale, care poate duce la tensiuni regionale;
- evoluțiile negative interstatale, care pot degenera în acte destabilizatoare, conducând la crize politice și militare;
- crima organizată, traficul de arme, droguri și persoane, corupția, tulburarea social, utilizate de forțele ostile pentru a controla și destabiliza regiunea.

2. Riscurile și amenințările militare:

- prezența în regiune a aproximativ 2000 de soldați și 40 de mii de tone de echipament militar și muniții care aparțin fostei Armate a 14-a a URSS. Statutul lor internațional rămâne incert și constituie un factor de destabilizare, chiar dacă se consideră că scopul forțelor militare este de a menține pacea, ceea ce implică un grad înalt de imparțialitate;
- confruntările armate locale facilitate de existența forțelor separatist transnistrene gata să recurgă la mijloace militare pentru a preveni „reintegrarea” în teritoriul Republicii Moldova.

3. Riscurile asimetrice și transnaționale:

- posibilitatea conflictelor, favorizate de populație în contextual conflictului transnistrean, unde se manifestă tendințe separatist, adăugând tendințele găgăuze de autonomie. Acestea pot rezulta într-o situație foarte periculoasă, odată cu renașterea diferitor forțe naționaliste din regiune care, prin implicare, pot intensifica situația.

- Încercările de destabilizare a regiunii prin acțiuni teroriste, menite să distorsioneze încrederea în capacitatea de conduce situația a ambilor actori din regiune, și în special a organizațiilor internaționale și regionale de securitate (OSCE).

În Transnistria opinia publică rămâne fermă pentru independență și legătura strânsă cu Rusia, dar cu siguranță există mai multă susținere pentru reintegrare decât se prezintă oficial. Există puțină agitație pentru recunoașterea de către Rusia. În ultimii câțiva ani, zeci de mii de transnistreni au obținut pașapoarte moldovenești, utilizându-le pentru a călători fără viză în Uniunea Europeană. Cu toate acestea, Transnistria are o problemă demografică serioasă, în sensul că în jur de o treime din populația sa sunt pensionari, iar cei mai activi membri ai societății sunt cei care au cele mai șanse de a pleca. [168, p. 39]

Un alt scenariu pentru Transnistria prevede ca teritoriul său să se dubleze în funcție de statutul său, în calitate de **gaură neagră** regională, un spațiu nerecunoscut care primește susținere suficientă pentru a supraviețui naționaliștilor ruși și de a avea o stabilitate în securitate, și continuă să beneficieze de schemele ilegale care implică contrabanda și mărfurile contrafăcute, în coluziune²⁰ cu cifre puternice atât în Moldova, cât și în Ucraina. Un astfel de scenariu ar deriva cel mai probabil în situația unei stagnări economice și politice atât în Moldova, cât și în Ucraina. Acest lucru va fi și mai probabil dacă Guvernul din Moldova nu va reuși să împiedice comerțul ilegal cu Transnistria și dacă administrația lui Volodimir Zelenski din Ucraina nu va exercita putere asupra elitelor regionale din Odesa, care s-au bucurat reciproc de un aranjament plin de beneficii cu Transnistria în comerțul cu bunuri de contrabandă. [168, pp. 40-41]

O soluție politică finală asupra conflictului din Transnistria rămâne evazivă și depinde de tendințele geopolitice mai largi. Cu toate acestea, în comparație cu alte conflicte, acesta este pacifist, există contacte substanțiale între oameni, precum și convergență economică, ținând cont de faptul că regiunea participă la Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) a Moldovei cu UE. O serie de măsuri de creștere a încrederii, prevăzute de OSCE, au fost agreate de cele două maluri încă în 2016. Autoritățile actuale de facto ale Transnistriei, apropiate de conglomeratul puternic Sheriff sunt destul de pragmatice. Scăderea economică, emigrarea pe scară largă și susținerea redusă din partea Rusiei au contribuit la schimbarea atitudinii acestora, fiind mai deschise spre compromise. Odată cu venirea la putere a unui nou Guvern la Chișinău, care și-a luat angajamentul de a pune capăt economiei tenebre și schemelor de contrabandă, o întrebare – cheie este cum va afecta viitorul Transnistriei schimbarea statutului acesteia drept zonă gri, exploatată de un număr larg de actori. [168, p. 136]

²⁰ **Coluziune** f. (lat. *collusio*, -*ónis*. V. **a-** și **i-luziune**). *Jur.* Înțelegere secretă între doi în prejudiciu altuia. – Și **-úzie**. [197]

În opinia lui Eugen Străuțiu, „soluționarea conflictului transnistrean va fi înfăptuită atunci când actorii implicați (cele două conduceri politico-administrative de la Chișinău și Tiraspol –în primul rând, dar și partenerii internaționali cu interese majore) vor fi de comun acord cu unul dintre cele trei scenarii: reintegrare (cu sau fără un anumit grad de autonomie), separare într-un stat independent sau alipire la un alt stat. În perspectiva oricăruia dintre cele trei scenarii, dar mai ales în perspectiva reintegrării, este de maximă importanță cunoașterea și evaluarea comparativă a structurii și calității organizării politice de la Chișinău și Tiraspol. Astfel, vor fi identificate și utilizate (sau evitate) la maximum structurile, valorile și comportamentele politice ale partenerului/adversarului în procesul de reglementare, crescând șansele unele reglementări acceptabile pentru toți actorii.” [118, p. 19]

După cum bine punctează T. Carney, *cea mai bună soluție ar putea fi menținerea status quo-ului până când Transnistria va fi dispusă să accepte controlul Moldovei sau până când Rusia va avea un Guvern dispus să respecte legea internațională.* [132]

În opinia dlui I. Stăvilă, „reprezentând limitele suveranității unui stat, securizarea frontierelor este de natură să contribuie la consolidarea integrității teritoriale și a securității statului. În cazul Republicii Moldova securizarea frontierelor comportă și niște probleme specifice legate de segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene care continuă să rămână pentru autoritățile țării una din cele mai serioase preocupări. Totodată, securizarea frontierelor constituie și un angajament serios pe calea integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană.” [114]

În contextul realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova, prin Legea Parlamentului nr. 173 din 22.07.2005 au fost stabilite prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria). În conformitate cu prevederile acesteia, Transnistria este parte componentă inalienabilă a Republicii Moldova și, în limita împuternicirilor stabilite de Constituția și alte legi ale Republicii Moldova, soluționează problemele date în competența ei. [82]

Cu toate acestea, Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 173 din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria) a rămas în mare parte un document declarativ, fără urmări practice. Ea nu a fost urmată de elaborarea unei Strategii de reintegrare a țării care ar fi ghidat toate instituțiile statului și societatea în aplicarea prevederilor sale. [19, p. 6]

Procesul de reglementare a conflictului transnistrean a intrat în impas încă înainte de declanșarea ostilităților din Estul Ucrainei. Incapacitatea părților participante la formatul 5+2 de a deschide „coșul trei”, dedicat chestiunilor legate de statutul Transnistriei și de securitate, a făcut ca procesul de negocieri să fie condamnat la ineficiență. Respectiv, negocierile s-au rezumat la discutarea unor subiecte deloc neglijabile, dar nepolitice, precum demontarea funicularului de pe

râul Nistru. În pofida acestor realități, negocierile se desfășurau într-un context, potrivit căruia menținerea status quo-ului reprezintă cel mai bun mijloc de asigurare a securității. Deși aveau obiective maximaliste (Chișinăul - reintegrarea statului într-o formulă unitară; Tiraspolul - recunoașterea internațională a independenței declarate), părțile erau conștiente că nu este realist ca ele să fie promovate în conjunctura existentă. [21, p. 12]

În opinia dlui Vasile Croitoru, „Rusia beneficiază de neutralitatea Republicii Moldova, aceasta jucând rolul de „zonă tampon”, care îndeplinea și îndeplinește în continuare o funcție geostrategică pentru Rusia, diminuând la maximum influența altor state sau actori, furnizori de securitate. Neutralitatea nu a fost atât o necesitate pentru Republica Moldova, cât un interes geostrategic al Rusiei. Interesul Rusiei este ca Moldova să-și mențină neutralitatea. Moscova a insistat și insistă în continuare pe neutralitate, deoarece în felul acesta Republica Moldova este menținută în sfera sa de influență, pentru că neutralitatea garantează Rusiei nesemnarea de către Moldova a unor acorduri politico-militare cu alte state sau organizații cum ar fi NATO.” [40, p. 56]

3.4. Strategia națională de securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a securității naționale

După sfârșitul Războiului Rece, conceptualizarea ideii de securitate a cunoscut o profundă transformare, lărgindu-se sfera de definire a securității și eliminându-se frontierele dintre securitatea militară și celelalte domenii ale ei precum cele economice, politice, de mediu și sociale, reprezentantul de vază al acestui concept fiind Barry Buzan [14]. În opinia autorului tezei de doctor și a dlui Poalelungi M., exprimată în articolul *Strategia națională de securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a securității naționale*, în virtutea acestor schimbări și a noilor pericole ale secolului al XXI-lea, securitatea națională trebuie analizată multidimensional. Această condiție pornește de la înțelegerea că, în prezent, starea securității naționale a unui stat nu mai poate fi privită izolat. Instabilitățile și pericolele din cadrul sistemului internațional de state, dar și de la periferiile acestuia afectează starea securității tuturor statelor, impunând eforturi comune și o cooperare internațională consolidată. [96, p. 33]

Pe fundalul extinderii și intensificării globalizării, cu avantajele și dezavantajele sale, nu mai avem frontiere în sensul clasic al acestei accepțiuni. În fața acestui proces, granițele devin irelevante și distanțele geografice nu mai reprezintă o problemă, inamicul potențial poate demola sistemele vitale ale unei sau altei societăți fără nici măcar un act de prezență sau de agresiune militară. Pe fundalul intensificării globalizării, apariției noilor riscuri și amenințări, se înaintează în prim-plan problema redefinirii conceptului de securitate națională. [124, p. 142]

Dacă inițial securitatea națională avea o singură componentă, și anume cea militară, astăzi, acest concept presupune o structură pluridimensională. Printre acestea, cele mai frecvent enumerate de către diferiți autori, se află și următoarele: economică, politică, socială, energetică, umană, militară, diplomatică, culturală, de mediu. Astăzi, în centrul securității naționale stă cetățeanul cărui statul, prin instituțiile abilitate trebuie să-i asigure și să-i garanteze siguranța vieții și a activității. [47, p. 9]

Securitatea oricărui stat nu poate fi abordată separat de securitatea globală. Ideea de securitate este stipulată și în Carta ONU, prin care se interzice utilizarea forței ca modalitate de agresiune împotriva unui stat suveran pentru a se evita punerea în pericol a securității internaționale. Conform unor studii de specialitate sistemul securității naționale cuprinde:

- *structuri* (militare și structuri civile cu statut special);
- *relații* (propriei fiecărei componente, între componențele sale, între acestea și alte structuri sociale);
- *proces* (acte și acțiuni) și funcții specifice;
- *cultură* (valori și norme adecvate specificului activităților desfășurate).

În cadrul Conferinței Internaționale a relațiilor dintre dezvoltare și dezarmare convenită de Adunarea Generală a ONU, la New York în perioada 24 august – 11 septembrie 1987, a fost stabilit faptul că securitatea constă nu numai din aspecte militare, dar și politice, economice, sociale, drepturi umane și ecologice. Problemele de securitate nu sunt fixe, ci, din contra, ele evoluează de-a lungul timpului, în anii Războiului Rece, securitatea fiind definită în termeni militari, iar în perioada de după războiului rece a fost lărgită sfera de cuprindere a conceptului, fiind incluse și dimensiuni non-militare: politic, social, ecologic. Actualele provocări la adresa securității, generate de suprapunerea unor fenomene contrare precum globalizarea și fragmentarea, se adaugă unor forme clasice de riscuri și vulnerabilități regionale. [120, p. 19]

Riscurile de securitate și amenințările nu mai sunt provocate de state, ci de apariția unor fenomene neconvenționale cauzate de factori non-statali și susținute de unele state. Pentru aprofundarea studiului asupra sferei factorilor de risc care pot pune în pericol siguranța și securitatea națională, trebuie luat în calcul încă două categorii de astfel de factori:

- *prima categorie a factorilor* este generată de accentuarea unor fenomene prin care se aduce atingere stabilității sociale, cum ar fi corupția, traficul de influență, actele de fraudă fiscală, care generează accentuarea inechităților sociale și declanșarea unor manifestări de protest de amploare cu consecințe multiple.

- *A doua categorie de factori de risc*, o reprezintă reacțiile ineficiente ale instituțiilor statului în fața dezvoltării alarmante a fenomenelor de criminalitate economico-financiară, de

scădere a nivelului de trai și de degradare a sistemului de protecție socială, fapt ce favorizează în mod direct extinderea unor stări de conflict. [120, p. 28-29]

Strategia de securitate națională este un document prin care se stabilesc interesele și obiectivele principale ale unei națiuni pe termen lung, acțiunile prioritare de natură a conduce către obiectivele respective, precum și principiile fundamentale pentru derularea acelor acțiuni. Totodată în cadrul strategiei sunt înserate amenințările și riscurile (prezente sau viitoare) de natură a afecta șansele de atingere a obiectivelor precum și principalele metode neutralizare a acestora, corelate cu resursele la dispoziție sau care pot fi alocate. [120, p. 30]

Strategia de securitate a Uniunii Europene – adoptată în decembrie 2004 – identifică terorismul ca una dintre cele mai importante amenințări la adresa intereselor Uniunii Europene și subliniază necesitatea adoptării unor programe concrete de măsuri pentru combaterea terorismului, urmând direcțiile de acțiune stabilite prin Declarația privind combaterea terorismului a Consiliului Europei (25-26 martie 2004) pentru implementarea obiectivelor strategice ale Uniunii Europene în acest domeniu. Din punct de vedere a securității europene, se remarcă, în special, trei amenințări:

- terorismul internațional;
 - proliferarea armelor de distrugere în masă prin răspândirea tehnologiei rachetelor purtătoare cu amplificare instabilității și crearea de riscuri suplimentare în Europa;
 - existența unor structuri statale slabe (failed states) și amplificarea crimei organizate.
- [120, p. 38-39]

În scopul contracarării tuturor amenințărilor, statele – membre ale UE au propriile politici și strategii naționale de securitate, iar drept răspuns la deplasarea infractorilor între statele vecine, au fost dezvoltate forme de cooperare regională bilaterală, multilaterală între acestea. Cu toate acestea, reieșind din faptul că aceste eforturi nu sunt suficiente pentru prevenirea și lupta contra grupărilor criminale și activității acestora, este necesare o abordare europeană mai largă. Statele – membre trebuie să dezvolte permanent diferite instrumente, astfel încât frontierele naționale, legislația diferită, limbile diverse și modalitățile de lucru să nu împiedice progresul în prevenirea criminalității transfrontaliere. [205, p. 16]

Strategia Europeană de Securitate a solicitat ca Europa să contribuie la o ordine multilaterală mai eficientă în întreaga lume. Odată cu lansarea Strategiei, UE a și-a aprofundat relația cu OSCE, în special în Georgia și Kosovo*, cu diferite organizații regionale (Uniunea Africană, de exemplu), consolidându-și legăturile inclusive cu ONU. [205, p. 25]

Politicile de securitate națională se asociază cu politicile de securitate globale pentru asigurarea stabilității globale și pentru îndeplinirea angajamentelor din parteneriatele strategice. Securitatea globală influențează multilateral securitatea națională, opțiunile naționale în domeniul securității sunt determinate de deciziile comune în planul securității, la nivelul organizațiilor

internaționale de securitate fiind binecunoscut în acest sens rolul intervenției organizațiilor internaționale în prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor (naționale, respectiv, regionale). Acțiunile coalitiilor politico-militare multinaționale, sub mandat internațional, de securitate, stabilizare și democratizare a statelor, evidențiază creșterea rolului instituțiilor internaționale în consolidarea sistemului de securitate național. [120, p. 152]

Strategia Securității Naționale, care de facto este cel mai important act juridic al politicii naționale de securitate și apărare, determină funcționarea sistemului de securitate și apărare, căile de asigurare a securității naționale, mecanismele și instrumentele de guvernare a sistemului securității. [85, p. 19]

În Republica Moldova, procesul de fundamentare și instituționalizare a securității naționale a demarat în prima jumătate a anilor '90 ai secolului XX prin adoptarea Constituției, Concepției politicii externe, continuând mai târziu cu alte documente oficiale de bază, în care sânt identificate amenințările, riscurile și mijloacele de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova, precum: Concepția Securității Naționale din 22 mai 2008, Strategia Securității Naționale din 15 iulie 2011, Doctrina Militară din 6 iunie 1995 și Conceptul de Reforme Militare din 26 iulie 2002, iar mai recent, la 21 iunie 2016, cu textul nou al Strategiei securității naționale. [69, p. 41]

Securitatea națională reprezintă condiția fundamentală a existenței poporului din Republica Moldova, a statului moldovenesc și este un obiectiv al țării. Obiectivele securității naționale a Republicii Moldova sunt: asigurarea și apărarea independenței, suveranității, integrității teritoriale, ordinii constituționale, dezvoltării democratice, securității interne, consolidarea statalității Republicii Moldova. Securitatea națională a Republicii Moldova se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitate de informații, contrainformații, precum și prin depășirea eficientă a crizelor, în conformitate cu legislația în vigoare și cu dreptul internațional. [75]

Politica de securitate națională este un cadru prin care o țară produce securitate pentru state și pentru cetățeni. Politica de securitate se referă la procesul de stabilire a obiectivelor majore ale unui stat, în timp ce strategiile se referă la modalitatea de realizare a acelor obiective. [3, p. 10-11]

Pornind de la interesele sale naționale, precum și de la angajamentele pe care le impune procesul de integrare europeană, Republica Moldova se ghidează după următoarele linii directorii în politica sa de securitate națională [75]:

- asigurarea respectării statutului său de neutralitate permanentă;
- restabilirea integrității teritoriale a statului, eliminarea prezenței militare străine, consolidarea independenței și suveranității statului;
- menținerea proceselor de integrare europeană într-o stare dinamică avansată;
- asigurarea dezvoltării democratice a societății și consolidarea securității ei interne;

- dezvoltarea economică și socială ascendentă a țării prin accelerarea reformelor politice, economice și instituționale, în primul rând a celor care permit îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniunea Europeană;

- dezvoltarea și valorificarea cât mai plenară a potențialului uman, principală resursă a țării, apărarea cât mai eficientă a intereselor și drepturilor cetățenilor săi în țară și peste hotare;

- consolidarea dimensiunii economice, sociale, energetice și ecologice a securității.

Realizarea securității naționale se întemeiază pe acceptarea și aplicarea normelor internaționale, soluționarea prin negociere a problemelor litigioase, respectarea drepturilor omului și promovarea relațiilor de bună vecinătate cu toate statele din zonă, pe implicarea activă în gestionarea crizelor de orice fel, din regiune sau din lume. [47, p. 14]

Procesul de evaluare și de analiză a amenințărilor și a riscurilor cu impact asupra securității naționale constituie elementul esențial în activitatea autorităților publice și a instituțiilor competente, ceea ce determină politica statului în domeniul securității naționale. Totodată, acest proces creează condițiile necesare planificării pe termen scurt, de către executiv, a acțiunilor coordonate, care urmează a fi întreprinse în domeniile respective de către instituțiile guvernamentale. [75]

Cooperarea internațională face parte din politica de securitate a Republicii Moldova, avînd drept scop influența asupra mediului internațional de securitate de o manieră care să corespundă intereselor naționale ale țării. Activitățile de politică externă, desfășurate în contextul implementării politicii de securitate națională, sînt orientate spre stabilirea și consolidarea unei rețele de relații internaționale și unei formule cooperative care să diminueze riscul de implicare în conflicte, fapt ce ar amenința interesele naționale, iar în cazul unui astfel de conflict, ar permite soluționarea lui prin eforturile comune cu partenerii externi. [75]

Astfel, printre acțiunile întreprinse de statul nostru în acest sens, putem enumera și: participarea la eforturile internaționale orientate spre contracararea amenințărilor și provocărilor contemporane; procesul de integrare în Uniunea Europeană; cooperarea cu Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO); cooperarea în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI); cooperarea la nivel bilateral în domeniul securității.

Potrivit Hotărârii Parlamentului nr. 153 din 15.07.2011 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, sistemul securității naționale al Republicii Moldova se definește ca ansamblu de concepte, strategii, politici, mijloace, reglementări și structuri administrative ale statului, precum și ca ansamblu de instituții ale societății care au rolul de a realiza, a proteja și a promova interesele naționale ale țării. [61]

Republica Moldova pornește de la înțelegerea că are nevoie de un sistem de securitate națională bazat pe un cadru instituțional definit cu claritate prin acte normative relevante și pe un

personal de înaltă calificare, ce va funcționa în conformitate cu legislația în vigoare. Acest cadru instituțional îl constituie sectorul securității naționale al Republicii Moldova. Din sectorul securității naționale al Republicii Moldova fac parte instituțiile de stat cu atribuții în domeniul securității statului, care activează în temeiul legislației Republicii Moldova și care au ca obiectiv îndeplinirea sarcinilor de protecție a cetățenilor și a statului. Sectorul securității naționale este responsabil de realizarea scopului securității naționale. [75]

După adoptarea Concepției, va fi elaborată și aprobată Strategia securității naționale, în care se vor descrie căile de atingere a stării de securitate națională, mecanismele de cooperare între componentele sistemului securității naționale, instrumentele de coordonare a activității sectorului securității naționale și instituțiilor cu responsabilități în domenii aparte ale securității, procedeele de finanțare a sectorului securității naționale și etapele de reformare a sistemului securității naționale al Republicii Moldova. Strategia securității naționale va servi drept bază pentru elaborarea Strategiei militare naționale, Strategiei de informare publică pe probleme de securitate națională, altor strategii sectoriale în domeniul securității naționale. [75]

Atunci când se elaborează *Concepția securității naționale* sau a oricărui alt domeniu de activitate, este necesar ca noțiunile cu care se operează să fie bine definite. Aceasta facilitează înțelegerea corelației dintre două sau trei noțiuni utilizate în cadrul unui concept. De exemplu, astăzi sunt actuale dezbaterile privind înțelesul noțiunilor de *securitate națională* și *interesul național*, de aceea definirea acestora în cadrul Concepției privind securitatea națională a unei țări permite stabilirea strict a obiectivelor politicii de securitate națională. De asemenea Concepția poate constitui pilonul de elaborare a unei Strategii de securitate națională. [4, p. 154]

Conform Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, cadrul instituțional, care stă la baza sistemului, alcătuiește sectorul securității naționale a Republicii Moldova. Din acest sector fac parte instituțiile de stat cu mandat de forță destinate implementării sarcinilor de protecție a cetățenilor și statului (nivel operațional) și instituțiile civile de stat care exercită funcțiile de guvernare, planificare, control și supraveghere în sistemul de securitate națională (nivel administrative). [4, p. 171]

Organele securității statului sunt structuri specializate ale puterii executive, menite să asigure, în limita competenței lor, securitatea statului Republica Moldova. Acestea au următoarele atribuții [81]:

- „apărarea independenței și integrității teritoriale a Republicii Moldova, asigurarea pazei frontierei de stat, apărarea regimului constituțional, a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei de atentate ilegale;
- desfășurarea activității informative pentru asigurarea securității statului;

- desfășurarea activității de contrainformații pentru descoperirea, prevenirea și contracararea tentativelor și acțiunilor informative și subversive întreprinse de serviciile speciale și de organizațiile altor state, asigurarea unui sistem de măsuri de apărare a secretelor de stat;

- asigurarea Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova și a Guvernului cu informații, necesare soluționării problemelor asigurării securității statului (în domeniul activității economice și politice externe, al afacerilor interne ale țării), dezvoltării social-economice, progresului tehnico-științific;

- asigurarea, în limita competenței lor, a protecției economiei de atentate criminale; prevenirea evenimentelor extraordinare în transporturi, telecomunicații și la unitățile de importanță vitală;

- combaterea terorismului, a crimei organizate, a corupției, care subminează securitatea statului, precum și descoperirea, prevenirea și contracararea altor infracțiuni, a căror urmărire penală este de competența organelor securității statului;

- asigurarea în condițiile legii a pazei de stat a persoanelor oficiale supreme din republică și a oamenilor de stat și fruntașilor vieții publice din alte state aflați în Republica Moldova;

- participarea, în limitele competenței sale și în colaborare cu Poliția de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, la asigurarea controlului frontierei de stat a Republicii Moldova.

- alte atribuții pot fi acordate organelor securității statului exclusiv prin legislație”.

Sistemul organelor securității statului se constituie din Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Serviciul de Protecție și Pază de Stat, Poliția de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, care își desfășoară activitatea în conformitate cu legile respective, precum și din instituțiile de învățământ și alte instituții și organizații nemilitarizate ale organelor securității statului. Controlul permanent asupra activității organelor securității statului este exercitat de Parlament prin Comisia pentru securitatea națională. Organele securității statului prezintă anual rapoarte de activitate Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului și Guvernului. [81]

Președintele Republicii Moldova și Guvernul audiază rapoartele conducătorilor organelor securității statului privind rezultatele activității organelor, securitatea statului, respectarea drepturilor și libertăților omului și alte probleme. Președintele Republicii Moldova, de comun acord cu Guvernul, aprobă programele de activitate ale organelor securității statului, stabilește tipurile de informații prezentate de aceste organe și modul lor de prezentare. [81]

Consiliul Suprem de Securitate este un organ consultativ care analizează activitatea ministerelor și departamentelor în domeniul asigurării securității naționale și prezintă Președintelui

Republicii Moldova recomandări în probleme de politică externă și internă a statului și au următoarele atribuții [43]:

- „acordă Președintelui Republicii Moldova consultații în probleme de securitate națională;
- prezintă Președintelui Republicii Moldova recomandări în probleme de politică externă și internă a statului;
- examinează:
 - a) proiectele de hotărâri pentru modificarea și completarea Concepției securității naționale, Doctrinei militare și Concepției politicii externe;
 - b) problemele privind elaborarea și realizarea Concepției reformei Forțelor Armate;
 - c) planul construcției Forțelor Armate;
 - d) planurile privind dotarea cu armament, tehnică militară a Forțelor Armate, a organelor și subunităților afacerilor interne și securității statului;
 - e) problemele privind completarea Forțelor Armate;
 - f) planul de mobilizare a Forțelor Armate;
 - g) planul de mobilizare a economiei naționale în caz de război;
 - h) planurile de interacțiune între Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate privind susținerea Forțelor Armate în timp de pace și de război; diminuarea și lichidarea efectelor calamităților naturale și ale catastrofelor; menținerea și restabilirea ordinii de drept; paza obiectivelor strategice;
 - i) direcțiile principale de colaborare a Republicii Moldova cu alte state în domeniul politico-militar;
 - j) proiectele de acorduri internaționale în domeniul politico-militar;
 - k) rapoartele prezentate de conducătorii autorităților administrației publice cu atribuții în domeniul securității naționale;
- prezintă propuneri privind dislocarea și redislocarea, în timp de pace, pe teritoriul național a unităților militare, precum și privind participarea acestora în cadrul acțiunilor internaționale de menținere a păcii;
- analizează situațiile care necesită:
 - a) declararea stării de urgență;
 - b) declararea stării de asediu;
 - c) declararea stării de război;
 - d) declararea mobilizării parțiale sau generale și demobilizării;
 - e) încheierea păcii după încetarea acțiunilor militare;

- analizeaza activitatea Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, a altor organe în domeniul securității naționale;
- examinează mersul realizării decretelor și a altor decizii ale Președintelui Republicii Moldova în problemele securității naționale”.

Consiliul Suprem de Securitate se compune din președinte și membri ai consiliului. Președinte al Consiliului Suprem de Securitate este Președintele Republicii Moldova dar interimatul funcției de Președinte al Consiliului Suprem de securitate ce asigură, în conformitate cu art. 91 din Constituția Republicii Moldova de catre Președintele Parlamentului sau de către Prim-ministru. [43]

Din componența Consiliului Suprem de Securitate fac parte, din oficiu, Președinte al Parlamentului, Prim-ministru, președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului, viceprim-ministru, ministru al finanțelor, ministru al afacerilor interne, ministru al apărării, ministru al justiției, director al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, director adjunct al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Procuror General, Guvernator al Băncii Naționale a Moldovei, Guvernator (Başkan) al Găgăuziei (Gagauz-Yeri), director al Centrului Național Anticorupție, secretar general al Aparatului Președintelui Republicii Moldova, consilier al Președintelui Republicii Moldova în domeniul politicii și reintegrării. Președintele Republicii Moldova poate numi în calitate de membri ai Consiliului Suprem de Securitate și alte persoane cu funcții de răspundere. [43]

Consiliul Suprem de Securitate al Republicii Moldova a fost rareori convocat pe parcursul anilor de existență și nu a avut o influență important asupra politicii de securitate și apărare a Republicii Moldova. Reglementările *Legii Securității Statului*, precum și determinarea incorectă a domeniului de activitate a CSS limitează implicarea acestuia în chestiuni sensibile, cum este problema separatismului transnistrean. Abia la 21 iulie 2004 a avut loc prima ședință de lucru a CSS pe problema soluționării conflictului transnitrean, la care s-a luat decizia de întrerupere a negocierilor și căutarea unor alte căi de reglementare a conflictului (interzicerea exportului, blocarea fluxurilor financiare, implicarea actorilor internaționali) etc. [4, p. 174]

Apărarea națională este una din cele mai importante funcții ale statului și constituie cauza întregului popor, ansamblu de măsuri și activități adoptate și desfășurate de Republica Moldova în scopul de a garanta suveranitatea, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțional. Organizarea apărării naționale include [78]:

- a) „determinarea politicii de apărare și a principiilor de bază ale construcției militare;
- b) aprobarea strategiei securității naționale, strategiei naționale de apărare și a strategiei militare;

- c) dezvoltarea științei și artei militare;
- d) instituirea cadrului normativ cu privire la apărarea națională;
- e) analiza situației politico-militare, prognozarea riscurilor și amenințărilor cu caracter militar la adresa securității naționale;
- f) determinarea intereselor naționale prioritare în domeniul apărării naționale, stabilirea complexului de măsuri politico-diplomatice și de altă natură cu caracter nemilitar, crearea unui climat internațional favorabil în scopul asigurării apărării naționale;
- g) pregătirea forțelor destinate apărării naționale, menținerea unui înalt grad al pregătirii de luptă și de mobilizare;
- h) înzestrarea centralizată a forțelor destinate apărării naționale cu armament și tehnică modernă, asigurarea lor cu resurse tehnico-materiale în volumul necesar;
- i) coordonarea cu alte state și organisme internaționale a acțiunilor pentru prevenirea și reducerea unui posibil pericol militar;
- j) perfecționarea sistemului de instruire a cadrelor militare;
- k) pregătirea rezervelor de mobilizare pentru timp de război;
- l) pregătirea de mobilizare a economiei naționale, a autorităților publice, a instituțiilor publice, a agenților economici, a populației și a teritoriului pentru apărare;
- m) pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei;
- n) asigurarea controlului democratic asupra forțelor destinate apărării naționale;
- o) realizarea altor măsuri în domeniul apărării naționale.”

Sistemul național de apărare cuprinde conducerea, forțele, resursele și infrastructura teritorială. Conducerea sistemului național de apărare este un atribut exclusiv și inalienabil al autorităților constituționale ale statului și se realizează de către Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern, Ministerul Apărării și alte autorități publice cu atribuții în domeniul apărării naționale în limitele stabilite de Constituție și de alte acte normative. Planificarea apărării constituie componenta esențială a politicii de apărare, care reprezintă procesul de stabilire a obiectivelor pentru asigurarea apărării naționale și a căilor de realizare a acestora, precum și de determinare a volumului și structurii resurselor de apărare necesare și a modului de alocare a acestora. [78]

Strategia securității naționale constituie un document de politici care stabilește modalitatea de realizare a funcțiilor instituțiilor statului în scopul asigurării securității naționale, reieșind din analiza mediului de securitate. Strategia securității naționale a Republicii Moldova presupune un orizont de acoperire pe termen mediu și cuprinde definirea intereselor și obiectivelor naționale de securitate, analiza mediului de securitate, identificarea factorilor de risc, direcțiile de acțiune, modalitățile de realizare a obiectivelor de securitate și apărare. [78]

Sistemul de asigurare a securității naționale are ca scop crearea mecanismului de elaborare a politicii și strategiei statului și societății în domeniul asigurării securității naționale și realizarea acestora prin intermediul funcțiilor concrete ale unor anumite structuri și persoane. Acest sistem include structurile organizatorice corespunzătoare, cu anumite conexiuni și reacții între ele, care asigură îndeplinirea sarcinilor speciale, din punct de vedere ideologic, fiind considerate drept administratorii *stării de securitate națională*. Aici putem vorbi de *factorul politic* (ideologii, politicienii și partidele politice) și *forțele armate* – ca instituții ale statului ideologic, care asigură integrarea sociopolitică și coeziunea sistemului sociopolitic, comensurată prin gradul de interacțiune politică mutuală, întemeiată declarativ, prin consimțământ, și ascuns, prin coercițiune sau prin modalități de integrare politică ce au ca fundament disciplina, adică alinierea doctrinară la directivele și imperativele puterii politice ghidate de interese. [4, p. 130]

Garantul *stării de securitate națională* este statul național, care exprimă în modalități politico-juridice și administrative puterea sa, găsește mecanisme de asigurare a securității naționale în raport cu necesitățile sociale și construiește procesul de decizie în raport cu valorile, interesele și necesitățile securității naționale. Deși starea securității naționale este dependentă de *acțiunea politică*, totuși factorul politic nu întotdeauna este capabil să evalueze corect starea securității naționale, întrucât prezintă informațiile sociale, așa-zis, simbolic, în folosul elitei politice. În cadrul regimurilor mai puțin democratice, elita politică acționează organizat pentru cucerirea și menținerea puterii, în acest caz fiind dificil de determinat starea securității naționale, precum și faptul ce trebuie supus *securizării*. Securizarea este concepută ca formă extremă de politizare, sau construirea unui eveniment ca o „problemă politică”, care să permit folosirea mijloacelor extraordinare în numele securității. [4, p. 131]

Sistemul securității naționale a Republicii Moldova parcurge un proces complex de căutări ale reformei, dat fiind că se confruntă cu o multitudine de provocări, beneficiind totodată de unele oportunități. Arealul est-european a devenit zona de confluență a intereselor geopolitice ale unor actori majori provocând presiuni, în sensul că factorul extern îi revine rolul deosebit în raport cu politica internă de securitate, marcându-i direcțiile de exercitare. [69, p. 29]

O altă lacună gravă a Strategiei adoptate în anul 2011 este lipsa unui Plan de Acțiuni relevant care să prevadă acțiuni concrete de realizat, instituții responsabile, resurse alocate, termeni de realizare și procedee de monitorizare a acestui proces. Constatăm că în lipsa unui Plan de Acțiuni la moment este greu de realizat o evaluare obiectivă a măsurii în care prevederile acestui document au fost implementate. Elaborarea și, eventual, adoptarea în Parlament al noului proiect al Strategiei Securității Naționale este pertinent, căci, pe de o parte, vine să soluționeze lacunele cadrului juridic național de asigurare a securității enunțate moștenite de anii precedenți, iar pe de

altă parte, rezultă din ultimele evoluții geopolitice regionale dar și interne care influențează direct starea de securitate națională. [125, p. 25]

O Strategie națională de securitate trebuie să contureze niște linii directorii pentru autoritățile naționale cu atribuții în domeniu, acționând în calitate de ghid practic și eficient pentru acestea, în toate aspectele ce țin de politica de securitate națională. Tergiversarea procesului de elaborare și adoptare a acestei Strategii pune într-o lumină proastă nu doar competența organelor naționale, dar și implicarea autorităților în protejarea securității Republicii Moldova. Adoptarea și implementarea unei astfel de Strategii, reprezintă un anagajament ferm al organelor securității statului în oferirea unui climat pașnic pentru cetățenii statului, și a unei siguranțe și încrederi în activitatea acestora.

De asemenea, nu putem neglija și un alt aspect ce ține de siguranța frontierelor și securității Republicii Moldova, și anume existența unei zone necontrolate extinse de autoritățile centrale moldovenești, adică segmentul transnistrean. În pofida faptului că de la escaladarea conflictului au trecut deja aproape 30 de ani, o rezolvare concretă așa și nu a fost realizată, iar implicarea organizațiilor regionale și internaționale de menținere a păcii nu dau efectele scontate.

Liberalizarea regimului de vize pentru moldoveni a însemnat pentru statul nostru un pas înainte, dar și un factor declanșator pentru fenomenul migrației ilegale și altor infracțiuni aferente, precum traficul de arme, droguri, contrabanda, chiar și terorismul.

În contextul celor expuse, concluzionăm că este extrem de necesară adoptarea cât mai urgentă a noii Strategii de Securitate Națională, împreună cu un Plan de Acțiuni detaliat pentru implementarea acesteia. Cu ajutorul Strategiei, va fi posibilă identificarea resurselor necesare pentru reacționarea rapidă și contracararea riscurilor, vulnerabilităților, dar și amenințărilor asupra securității naționale.

Elaborarea Strategiei Securității Naționale în calitate de document de politici este importantă din perspectiva implementării unor acțiuni concrete care ar diminua din paleta de ameninșări, vulnerabilități și riscuri la adresa securității naționale. Din această perspectivă, merită de remarcat faptul că noua strategie trebuie să fie adoptată împreună cu un Plan de Acțiuni care stabilește sarcini pentru fiecare instituție de profil în vederea abordării structurate a pericolelor identificate în urma analizei riscurilor și amenințărilor curente. De asemenea, este important identificarea resurselor administrative și financiare pentru buna implementare a Strategiei. Un lucru important care trebuie să clarifice Strategia este acordarea rolului de coordinator al acestui domeniu Consiliului Suprem de Securitate, dar și elaborarea metodologiei de monitorizare și raportarea activităților realizate. [125, p. 26]

De asemenea, pentru implementarea în practică a mecanismului de anticipare și prevenție se impune crearea unei Unități permanente de monitorizare, analiză și prognoză care va urmări și

reacționa în regim non-stop evoluțiile interne, regionale, internaționale de factură politică, economic, social care au impact asupra sectorului de securitate națională cu scopul de adapta acțiunile și contra-acțiunile de diminuare a amenințărilor și vulnerabilităților apărute. [125, p. 27]

Republica Moldova se confruntă cu mai multe riscuri și amenințări la adresa securității sale naționale, care influențează negativ capacitatea statului de a reacționa la acestea:

- „principalele riscuri și amenințări sunt condiționate de conflictul din partea de est a țării, unde prezența ilegală a forțelor armate străine pe teritoriul țării, precum și sprijinul politic și economic acordat din exterior regimului separatist, reprezintă o amenințare continuă la adresa suveranității, integrității teritoriale, și securității naționale a Republicii Moldova;

- amenințări de origine economică;

- evoluțiile negative ale mediului regional și internațional precum și crizele internaționale.

Aici putem menționa și instabilitatea din spațiu CSI, cu care Moldova continuă să mențină legături economice și de desfacere a produselor sale;

- amenințări cu privire la expansiunea rețelelor teroriste la nivel global și pericolului proliferării armelor chimice, biologice, radioactive și nucleare, inclusiv obținerea acestora de către actorii nonstatali;

- amenințări care derivă din activitatea umană (exploziile incendiile la întreprinderi) și din calamitățile naturale (cutremurile, inundațiile, alunecările de teren) etc.” [4, p. 88].

Cooperarea RM-EU în domeniul securității și apărării se realizează la două niveluri: bilateral și multilateral. Cadrul legislativ pentru cooperare este prevăzut în Acordul de Asociere, Titlul II și III. În Republica Moldova, trei instrumente UE modelează cooperarea pe dimensiunea de securitate la nivel bilateral. Cel mai important dintre acestea este Delegația Uniunii Europene, care coordonează toate proiectele UE în țara noastră, inclusiv cele care au tangență cu securitatea. Urmează Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM), instrument ce are rolul tehnic de îmbunătățire a capacității de securitate și management al frontierei de stat, dar și atribuții în soluționarea conflictului transnistrean, prin asistarea la măsurile de consolidare a încrederii. Al treilea instrument este Misiunea Înălților Consilieri UE, lansată în anul 2016 și care, în prezent, cuprinde 23 de experți care colaborează cu oficiali de rang înalt dintr-o serie de instituții și agenții guvernamentale. [40, pp. 5-6]

Cooperarea RM-UE în coșul de management al crizei poate fi divizată în două categorii [40, p. 7]:

a) „**Cooperarea în soluționare conflictului transnistrean**: Uniunea Europeană este implicată în soluționarea conflictului ca mediator în formatul de negociere 5+2. Un obiectiv specific al UE este promovarea măsurilor de sporire a încrederii ca parte a strategiei pașilor mici. De asemenea, în Republica Moldova activează consilierul UE pe măsuri de sporire a încrederii,

care oferă consultanță Biroului pentru Reintegrare, iar Misiunea EUBAM acordă asistență și expertiză tehnică pe probleme ce țin de mobilitate, control al frontierelor și implementare a ZSLAC.

b) **Contribuția Republicii Moldova la misiunile și operațiunile PSAC:** Strategia Securității Naționale din 2011 menționează că, în cadrul eforturilor de integrare europeană, o atenție deosebită va fi acordată intensificării cooperării pe linia Politicii Europene de Securitate și Apărare Comună”.

Cooperarea RM-UE în coșul de securitate civil este cel mai divers și poate fi divizat în trei categorii: sectorul justiției, instituțiile de aplicare a legii și de asigurare a ordinii publice, controlul armelor și lupta împotriva terorismului. Cooperarea în domeniul apărării dintre Republica Moldova și UE este aproape inexistentă. În primul rând, NATO este considerată instituția-cheie ce angajează țările partenere în cooperarea pe domeniul militar. În Republica Moldova, reforma sectorului de securitate și apărare este în mare parte ghidată de parteneriatul cu Alianța Nord-Atlantică, prin Inițiativa de Consolidare a Capacității de Apărare (DCBI). În al doilea rând, când vorbim despre cooperarea în domeniul apărării, este necesar să evidențiem principiul subsidiarității, care determină nivelul de intervenție și domeniul competențelor împărțite de statele-membre și Uniunea Europeană. Așadar, cooperarea în domeniul apărării cu țările partenere a fost, tradițional, subiectul relațiilor bilaterale, nu o prerogativă a Uniunii Europene. [40, p. 8]

Un pas important în asigurarea securității frontierei de est a Republicii Moldova, a fost și semnarea, la 6 octombrie 2017, a Acordului privind controlul în comun în punctele de trecere a frontierei commune, dintre Republica Moldova și Ucraina. Este de menționat că 25 de puncte comune de trecere a frontierei moldo – ucrainene se află pe segmentul transnistrean. Astfel, în scopul eficientizării controlului comun pe acest teritoriu, la 25 mai 2018, în cadrul ședinței Guvernului Republicii Moldova au fost inițiate negocierile și aprobată semnarea a 8 Protocoale moldo-ucrainene, care vor permite efectuarea controlului în comun în următoarele puncte de trecere: „Briceni–Rossoșanî” pe teritoriul Ucrainei (rutier); Novosavițkoe-Cuciurgan” pe teritoriul Ucrainei (feroviar); „Pervomaisc–Cuciurgan” pe teritoriul Ucrainei (rutier); „Palanca – Maiaki-Udobnoe” pe teritoriul Republicii Moldova (rutier); „Goianul Nou–Platonovo” pe teritoriul Ucrainei (rutier); „Criva-Mamalâga” (rutier); „Larga-Kelmenți” (rutier); „Giurgiulești-Reni” (rutier). Aceste tratate internaționale urmează a fi semnate de către Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Serviciul Vamal de pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei și Serviciul Fiscal de Stat al Ucrainei. [188]

Deși au trecut deja mai mult de doi ani de la adoptarea Hotărârii Guvernului cu privire la inițierea negocierilor și aprobarea semnării celor opt tratate internaționale, semnarea lor a fost amânată de mai multe ori, și nici nu este clar când va fi definitivată procedura respectivă.

Asigurarea managementului integrat al frontierei de stat se află pe agenda politică internă a Republicii Moldova deja de mai mulți ani, iar una dintre prioritățile *Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023* și a *Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia* este și asigurarea unui nivel de securitate corespunzător la frontiera de stat a Republicii Moldova, inclusiv pe segmentul central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene. [56]

3.5. Concluzii la capitolul 3

Identificarea riscurilor și amenințărilor asupra securității Republicii Moldova care ar putea reieși din extinderea fenomenului de criminalitate organizată transfrontalieră nu putea fi posibilă fără o cercetare aprofundată a securității naționale în general. Așadar, în urma studierii detaliate a lucrărilor necesare pentru elaborarea acestui capitol, au reieșit următoarele concluzii:

1. **Factorii de risc** la adresa securității naționale sunt: traficul de ființe umane și migrația ilegală; traficul de droguri; spălarea de bani; terorismul; etc.

2. **Amenințările** la adresa securității naționale sunt: escaladarea conflictului transnistrean; tulburarea echilibrului etnic și religios prin prisma migrației ilegale; instabilitatea politică internă.

3. În pofida faptului că de la escaladarea conflictului transnistrean au trecut deja mai bine de 25 de ani, o rezolvare concretă așa și nu a fost realizată, iar implicarea organizațiilor regionale și internaționale de menținere a păcii nu dau efectele scontate.

4. Referindu-ne la gradul de investigare al problemelor ce țin de securitatea națională, constatăm că majoritatea lucrărilor de specialitate abordează securitatea națională cu precădere prin prisma conflictului transnistrean, acordând mai puțină importanță celorlalte aspecte. Acest fapt ne subliniază importanța și necesitatea prezentei lucrări, care va completa literatura de specialitate, inclusiv prin abordarea situației operative și criminogene din țară, adesea un subiect tabu pentru întreaga societate.

5. Republica Moldova și-a luat un angajament ferm în continuarea parcursului său european, încercând din răspuțeri să își îndeplinească obligațiile asumate, atât de necesare pentru UE, în contextul securizării frontierelor sale externe. Liberalizarea regimului de vize pentru moldoveni a însemnat pentru statul nostru un pas înainte, dar și un factor declanșator pentru fenomenul migrației ilegale și altor infracțiuni aferente, precum traficul de arme, droguri, contrabanda, chiar și terorismul.

6. În urma analizei situației operative prezentate de către Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Biroul migrație și azil, ambele instituții fiind în subordinea MAI, constatăm că migranții ilegali prezintă un pericol permanent pentru siguranța frontierei de stat, deoarece aceștia vor urmări cu orice preț realizarea scopului propus – de ajunge în spațiul UE, formulând, în același timp, cereri abuzive pentru acordarea unei forme de protecție umanitară pe teritoriul Republicii Moldova.

7. Strategia națională de securitate a Republicii Moldova este unul dintre cele mai importante instrumente de protejare a securității naționale, dar și a tuturor componentelor securității naționale, fiind constatată necesitatea urgentă de a adopta noua Strategie națională de securitate. **Poziționarea Republicii Moldova, din punct de vedere geografic, atrage cu sine o serie de riscuri și amenințări privind securitatea sa națională.** Astfel, rolul unei Strategii a securității naționale bine pusă la punct este indiscutabil, mai ales dacă e să ne referim la faptul că aceasta trebuie să redirecționeze activitatea tuturor instituțiilor naționale, pentru a-și îndeplini atribuțiile în conformitate cu prevederile constituționale.

8. În acest capitol au fost analizate opiniile cercetătorilor autohtoni, dar și din străinătate, precum și o serie de studii, publicații, norme naționale și internaționale, asupra unor subiecte precum securitatea națională, migrația ilegală și alte infracțiuni conexe, cooperarea RM-UE, strategiile de securitate și conflictul transnistrean. Un sprijin profund și inestimabil a fost reprezentat de lucrările autorilor moldoveni precum: M. Poalelungi, N. Albu, V. Vărzari, C. Creangă, V. Juc, N. Osmochescu, V. Gămurari, ș.a.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Fenomenul criminalității organizate transfrontaliere este din ce în ce mai greu de stăpânit, nu doar din cauza ingeniozității infractorilor, dar și din cauza situației socio – economice a persoanelor care sunt nevoite să recurgă la participarea în diferite activități ilicite. Analizând cetățenia migranților ilegali depistați la frontierele UE, putem constata că la etapa actuală, nici o rută de migrație nu și-a modificat traseul. Cetățenii irakieni, afgani și sirieni preferă în continuare ruta Est – Mediteraneană. Migrația ilegală este alternativa folosită de către persoanele care nu pot recurge la calea legală de a pleca în străinătate.

Situațiile tensionate și instabilitatea politică în țările de origine obligă cetățenii străini de a se refugia în zone cu un grad mai înalt de siguranță, utilizând Republica Moldova în calitate de țară de tranzit. Nu este de neglijat nici factorul social, care se află în interdependență cu factorul economic, și care se rezumă la situația tensionată din societate (de ex. rata ridicată a șomajului).

Un aspect ce complică activitatea dificilă de contracarare și documentare a infracțiunilor transfrontaliere este existența regiunii separatiste transnistrene, unde organele legale de drept și control ale Republicii Moldova nu își pot exercita atribuțiile de serviciu. Amplasarea geografică la hotar cu Ucraina, precum și susținerea din afară a regimului anticonstituțional a favorizat considerabil sporirea numărului cazurilor de contrabandă comise de agenții economici din acest teritoriu precum și utilizarea acestui spațiu de către alți agenți economici. [51]

Problema științifică importantă soluționată prin intermediul prezentei teze de doctor se caracterizează prin câteva aspecte:

1. Din punct de vedere **teoretico-științific**, sunt analizate și explicate conceptele de criminalitate organizată transfrontalieră, cu o prezentare a originii și evoluției fenomenului în general, iar în capitolul 1 sunt prezentate rezultatele obținute în urma elaborării de către autorul tezei de doctor a articolului ***Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere***, prezentat în cadrul Conferinței științifice internaționale „Teoria și practica administrării publice”, din 22 mai 2020, desfășurată în or. Chișinău.

2. În plan **normativ-legislativ** se analizează cadrul juridic în domeniul de cercetare, precum și tratatele internaționale în domeniul combaterii criminalității organizate transnaționale la care Republica Moldova este parte. Totodată, autorul prezintă în Anexa nr. 2 ***Lista tratatelor internaționale multilaterale în domeniul combaterii criminalității la care Republica Moldova este parte***.

3. În plan **juridico-didactic**, informațiile prezentate și analizate în prezenta teză de doctor vor fi utile nu doar studenților Academiei Ștefan cel Mare a MAI, dar și tuturor masteranzilor și doctoranzilor care vor efectua cercetări în domeniul respectiv. De asemenea, lucrarea poate fi

utilizată drept reper în elaborarea unor documente de politici în domeniul luptei contra criminalității.

Referindu-ne la **limitele cercetării**, este important să menționăm că prezenta teză de doctor cuprinde un domeniu relativ îngust de cercetare și nou, fundamentarea teoretică a fost din start limitată de numărul mic al studiilor în domeniul evoluției criminalității organizate din Balcani de către cercetătorii autohtoni. Ținând cont de faptul că specialiștii din Republica Moldova acordă o atenție deosebită fenomenului crimei organizate în ansamblu, iar poziția geostrategică a pensinsulei balcanice nestârnind un suficient interes pentru cercetători, nu a fost posibilă prezentarea unei poziții complexe și de ansamblu a teoreticienilor moldoveni.

De asemenea, în acești trei ani în care a fost elaborată prezenta teză de doctor, a fost înregistrată o dinamică constantă a desfășurării diferitor activități ilicite pe ruta balcanică, ceea ce nu permite încă expunerea pe marginea finalității fenomenului, ci mai degrabă impune cercetarea și în continuare a acestuia.

Prezenta teză de doctor, destinată în exclusivitate cercetării impactului criminalității organizate din zona balcanică asupra securității Republicii Moldova, culminează cu o serie de **concluzii generale**, după cum urmează:

1. Criminalitatea organizată transfrontalieră este un concept foarte vast și extrem de greu de definit, nu numai prin prisma diferitor forme de manifestare, dar și din cauza modalităților de operare ale infractorilor, care sunt în continuă schimbare și adaptare la noile realități și tehnologii. Așadar, este extrem de necesar ca autoritățile de aplicare a legii să acționeze cu un pas înaintea rețelelor criminale, având mereu infiltrați agenți proprii, în scopul colectării informațiilor necesare pentru prevenirea acțiunilor ilicite.

2. Extinderea fenomenului traficului de ființe umane în Europa de Est continuă să reprezinte o problemă foarte importantă cu care se confruntă majoritatea statelor, atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Principalele tipuri de exploatare diferă de la o țară la alta, de la dimensiunea internă la dimensiunea externă a traficului, punerea în prim-plan a exploatării sexuale, urmată de alte forme cum ar fi exploatarea forței de muncă sau cerșirea forțată pentru traficul transfrontalier, în timp ce traficul intern pentru exploatare sexuală rămâne principala formă de exploatare. Cel mai comun tip de exploatare rămâne, însă, exploatarea sexuală.

3. Republica Moldova are o experiență destul de vastă în ceea ce privește cooperarea internațională în domeniul combaterii criminalității organizate: de la asistență juridică în materie penală la echipe comune de investigații. Totodată, statul nostru este parte la o serie de tratate internaționale încheiate în scopul luptei contra infracțiunilor criminale transfrontaliere, majoritatea din ele fiind active. Astfel, în scopul eficientizării activității tratatelor internaționale, semestrial, MAI raportează în adresa MAEIE informația privind deficiențele întâmpinate la implementarea

tratatelor, precum și anual informații privind procesul implementării prevederilor tratatelor internaționale încheiate, în conformitate cu pct. 226 al Hotărârii Guvernului nr. 442 din 17.07.2015 pentru aprobarea Regulamentului privind mecanismul de încheiere, aplicare și încetare a tratatelor internaționale.

4. Republica Moldova este parte la 173 de tratate internaționale și Convenții depozitate de Secretarul General ONU. În afară de cooperarea politică, ONU este un furnizor de asistență tehnică țării noastre gestionată prin intermediul Oficiului de țară de la Chișinău. Acest Oficiu cuprinde 22 de agenții specializate care desfășoară proiecte de dezvoltare pe întreg teritoriul țării. Cu siguranță, aceasta nu epuizează totalitatea proiectelor implementate de ONU în Republica Moldova, însă este important a nota că această organizație reprezintă, în plan politic, o platformă importantă de afirmare a țării la nivel global, care certifică statutul Republicii Moldova de membru al comunității internaționale și subiect de drept internațional.

5. Republica Moldova este foarte activă în cadrul cooperării regionale din regiunea bazinului Mării Negre, dar și din zona Balcanilor. Notabilă este participarea activă a statului nostru în organizațiile SELEC și CCP ESE, în prima fiind detașați doi ofițeri de legătură (unul din cadrul MAI, unul din cadrul Serviciului Vamal) în scopul oferirii schimbului de informații 24/24 pentru depistarea sau eradicarea diferitor infracțiuni sau grupări criminale. În ceea ce privește CCP ESE, cea mai notorie activitate a RM reprezintă semnarea Acordului multilateral privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculelor, în septembrie 2018, la Viena.

6. Exercițarea activităților infracționale în susținerea activităților teroriste nu este un fenomen nou. Cu toate acestea, implicarea suspectilor cu acces la resurse și instrumente de rețelele de crimă organizată specializată în terorism este deosebit de gravă în contextul ritmului accelerat al radicalizării și dorința de a să se angaja foarte rapid în atacuri teroriste în urma procesului de radicalizare.

7. Deși Republica Moldova nu figurează în lista de preferințe a persoanelor afectate de migrația ilegală (*teritoriul național este sporadic utilizat ca țară de tranzit*), riscurile de bază pentru RM recurg din capacitățile reduse de gestionare a eventualelor afluxuri masive de migranți. Probabilitatea unor astfel de perspective pentru RM progresează odată cu creșterea numărului de state UE care adoptă politici de limitare a accederii străinilor pe teritoriul său (respingerea cotelor obligatorii de refugiați propuse de Comisia Europeană (Polonia, Cehia, Slovacia și Ungaria); construirea barierelor/garduri la frontieră (Ungaria, Slovenia).

8. Amenințările principale la adresa securității naționale sunt reprezentate de: conflictul transnistrean; traficul de ființe umane; migrația ilegală; contrabanda; traficul de droguri, insecuritatea politică internă.

9. Chiar și după mai bine de două decenii, conflictul transnistrean rămâne o problemă gravă de securitate a Republicii Moldova. Nu este greu de înțeles că Federația Rusă nu are de gând să își retragă trupele de pe teritoriul din stânga Nistrului, sfidând astfel normele dreptului internațional, făcând abuz de dreptul său de veto în Consiliul de Securitate al ONU. Experiența și timpul ne-a demonstrat că Federația Rusă nu ține cont de sancțiuni sau declarații atunci când vine vorba de Transnistria sau Crimeea, iar politica sa este destul de clară în această privință. Întrebarea este cum trebuie să procedeze astăzi un stat atât de mic și firav precum este Republica Moldova, în fața unui agresor puternic și influent ca Federația Rusă, în chestiuni privind securitatea sa națională. Această întrebare devine mai degrabă retorică, deoarece toate soluțiile pacifiste propuse de diverși specialiști din domeniu devin tot mai ireale și mai imposibil de realizat.

10. Una dintre cele mai principale rute pentru traficul de droguri, arme și migranți din Turcia și ale state asiatică către Europa este așa – numita rută balcanică. În ciuda eforturilor efectuate prin intermediul acestor cercetări, încă nu este pe deplin acceptat gradul înalt de risc care îl reprezintă crima organizată transfrontalieră de-a lungul frontierelor și în regiunea Europei de Est. Chiar dacă pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate mai puține cazuri de infracțiuni pe această rută, ea rămâne activă și foarte comodă pentru grupările criminale organizate, din cauza multiplelor evenimente care contribuie la dezvoltarea acțiunilor ilicite, precum:

- insurgența armată, conflictele interne, fluxul continuu de migranți, condițiile de viață din taberele existente în țările învecinate Siriei;
- amenințările Istanbulului de denunțare unilaterală a înțelegerii cu UE, conflictele cu populația kurdă, numărul de 3 mln de sirieni migranți înregistrați, o eventuală relaxare a măsurilor operative de control și combatere a imigrației ilegale de către autoritățile turce;
- prezența în teritoriu a unui număr impunător de migranți, implicarea populației în paza frontierelor;
- situația din Serbia (prezența unui număr mare de migranți).

11. Comisia Europeană se implică foarte activ în prevenirea și, mai ales, combaterea crimei organizate din Balcani, preferând să investească sume imense de bani și să finanțeze diferite inițiative regionale în vederea tăierii răului de la rădăcină. De asemenea, aspecte precum reforma justiției, drepturile omului și buna guvernare în Balcanii de Vest stârnesc o îngrijorare profundă întregii comunități internaționale.

În urma identificării concluziilor generale, au fost elaborate următoarele **recomandări** importante:

1. ***Se recomandă infiltrarea polițiștilor moldoveni peste hotare.*** În acest mod, statul nostru ar putea contribui la destructurarea rețelelor criminale cu infractori de origine

moldovenească sau a unui stat post – sovietic, reieșind din trecutul istoric, spațiul geografic, realitățile socio – economice, etc.

2. ***Se recomandă*** organelor de drept ***efectuarea masivă a acțiunilor de prevenire a traficului de ființe umane*** nu doar în orașele mari ale RM, sau în centrele raionale, dar ***în sate, cu implicarea activă a asistenților sociali***, astfel încât la aceste acțiuni să participe cât mai multe persoane social – vulnerabile.

3. ***Au fost identificate următoarele recomandări care necesită a fi întreprinse pentru diminuarea migrației ilegale la frontiera de stat a Republicii Moldova:***

- supravegherea sporită a frontierei de stat pe direcțiile cu risc migrațional sporit;
- crearea unor itinerare de patrulare a frontierei de stat (pe sectorul verde) imprevizibile pentru potențialii infractori, ținându-se cont de informația operativă deținută și de sectoarele cu risc migrațional sporit;
- utilizarea eficientă a informației prelabile cu caracter operativ;
- colaborarea cu organele de supraveghere a frontierei din statul vecin în cazurile depistării persoanelor suspecte în zona de frontieră.

4. După modul de manifestare a fenomenului de migrație la nivel internațional, pentru Republica Moldova este caracteristică trecerea ilegală a frontierelor în grupuri mici, către statele aflate pe ruta de deplasare a migranților, către destinația finală. ***Se recomandă autorităților de frontieră naționale eradicarea următoarelor forme prin care se manifestă acest fenomen la frontieră:***

- trecerea ilegală a frontierei de stat în afara PTF;
- trecerea frontierei prin PTF de către persoane ce utilizează acte false sau care nu le aparțin;
- trecerea clandestină a frontierei prin PTF prin ascunderea în mijloacele de transport.

5. ***Recomandăm autorităților naționale să contribuie activ la dezvoltarea și aplicarea politicilor migraționale naționale și internaționale.*** Comparativ cu alte state de pe această rută, teritoriul RM este mai puțin folosit de migranți, deoarece ei întâlnesc mai multe impedimente în vederea atingerii scopului final. În cadrul analizelor desfășurate pentru RM la nivel regional, migrația ilegală se examinează sub două aspecte:

- migrația ilegală a cetățenilor străini care utilizează RM ca țară de tranzit pentru a ajunge în țările Uniunii Europene;
- migrația cetățenilor RM care nu întrunesc condițiile legale de călătorie.

6. Prin intermediul Instrumentului de Asistență pentru Preaderare, Comisia Europeană acordă ajutor tehnic și financiar statelor care urmează să adere la UE, având și scopul fortificării securității regionale. ***Astfel, se recomandă participarea activă a organelor de aplicare a legii naționale la:***

- îmbunătățirea cooperării dintre regiunea Balcanilor de Vest și instituțiile judiciare și de poliție europene și internaționale;

- creșterea numărului echipelor comune de investigații pentru combaterea crimei organizate în regiune;

- creșterea numărului de investigații din care să rezulte dosare penale.

7. *Se recomandă elaborarea și adoptarea noii Strategii de Securitate Națională*, inclusiv și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acesteia.

8. *Se recomandă autorităților naționale demararea tuturor procedurilor și expertizelor necesare ce se impun pentru implementarea cât mai rapidă a Acordului interstatat privind schimbul de date ADN, date dactiloscopice și date de înmatriculare a autovehiculului*, inspirat din Tratatul de la Prum, semnat de statele din zona Schengen, după cum urmează:

- definitivarea procedurilor naționale privind ratificarea acestui tratat internațional (proiectul Legii de ratificare a fost aprobat doar în prima lectură de către Parlament);

- conectarea la rețeaua de schimb de date S-Testa. Acest canal de legătură este unul separat, urmează a fi realizată conexiunea cu România (cel mai apropiat punct de contact). Cea existentă acum între MAI RM și MAI Romania este una diferită și nu poate fi utilizată în cadrul prezentului Acord. Conectarea la acest canal implica costuri de circa 80.000 euro pentru instalarea serverelor și separat cheltuielile ce țin de conectare - în funcție de distanța unde va fi amplasat punctul de contact.²¹

- efectuarea unei misiuni de evaluare a experților pentru evaluarea costurilor de implementare a acestui tratat. Misiunea de evaluare a experților pe partea tehnică urma să aiba loc în Moldova în anul 2019, însă a fost amânată pentru o perioadă nedeterminată.²²

- Luarea unei decizii, la nivel național, privind instituția care va deține acest punct de legătură. Necesitatea luării acestei decizii derivă din faptul că toate cheltuielile urmează să revină acesteia, iar ulterior, la acest canal de legătură pot adera și alte ministere/autorități naționale, pentru schimb de date cu instituțiile europene pe domeniile lor.

- Implementarea clasificării categoriilor de vehicule și a tipurilor de caroserii, în conformitate cu prevederile Directivei 2007/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 05 septembrie 2007, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate vehiculelor respective (Directivă-cadru) și a Regulamentului (UE) nr.168/2013 privind omologarea și supravegherea pieței pentru vehiculele cu două sau trei roți și pentru cvadriciculi.

[219]

²¹ Taxa lunară de conexiune la rețeaua UE reprezintă circa 13.000 euro lunar.

²² În prezent aceasta misiune de evaluare are loc în Albania (țările sunt vizitate de experți pe criteriul ordinii alfabete a denumirii statului) - costurile sunt pentru Albania, dar nu diferă mult de la stat la stat.

- Finalizarea procedurilor interne pentru aderarea la Tratatul cu privire la sistemul informațional european de gestionare a evidenței permiselor de conducere și a vehiculelor pe teritoriul UE (EUCARIS).

- Adoptarea Registrului de Stat al Transporturilor pentru asigurarea schimbului automatizat de date.

Este important de menționat faptul că autorul tezei de doctor a participat activ la semnarea acestui tratat internațional, participând în calitate de negociator oficial desemnat, dar și la elaborarea tuturor actelor normative și legislative pentru inițierea negocierilor, aprobarea semnării, acordarea de împuterniciri pentru negocierea acestuia, dar și pentru ratificarea acestui tratat internațional:

1. Decretul Președintelui nr. 351 din 24.08.2017 pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului dintre Republica Albania, Republica Austria, Bosnia și Herțegovina, Republica Bulgaria, Ungaria, Republica Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, România, Republica Serbia, Republica Slovenia privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înmatriculare a vehiculului.

2. Decretul Președintelui nr. 463 din 29.11.2017 privind desemnarea și împuternicirea delegației oficiale pentru negocierea proiectului Protocolului de implementare al Acordului dintre Republica Albania, Republica Austria, Bosnia și Herțegovina, Republica Bulgaria, Ungaria, Republica Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, România, Republica Serbia, Republica Slovenia privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înmatriculare a vehiculului.

3. Decretul Președintelui nr. 861 din 23.08.2018 cu privire la aprobarea semnării Acordului între părțile Convenției privind cooperarea polițienească în Europa de Sud-Est privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculelor.

4. Hotărârea Guvernului nr. 1174 din 28.11.2018 cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru ratificarea Acordului între părțile Convenției privind cooperarea polițienească în Europa de Sud-Est privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a autovehiculelor, întocmit la 13 septembrie 2018.

BIBLIOGRAFIE:

I. Surse bibliografice în limba română

1. Acord strategic de cooperare dintre Republica Moldova și Oficiul European de Poliție nr. 76 din 12.02.2007, [citată la 10.12.2018]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116992&lang=ro.
2. Acordul cu Comunitatea Europeană în domeniul readmisiei persoanelor aflate în situație de ședere ilegală, la 10.10.2007, la Bruxelles, [citată la 09.04.2020]. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219\(10\)&from=LV](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219(10)&from=LV).
3. AFANAS, N., Interdependența și interacțiunea dintre securitatea națională și internațională. În *Tendențe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova*. Vol. 3. Drept internațional și relații internaționale: Materialele Conf. șt. intern. anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători, Chișinău, ed. a 6-a, 12 apr. 2012/red. coord.: Burian Al. Chișinău, s. n., 2012, 300 p., p. 7 – 16. ISBN 978-9975-4401-3-4.
4. ALBU, N., *Securitatea națională: aspecte teoretice și practice*, Ed. Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru Cel Bun”, Chișinău 2013, 240 p., ISBN: 978-9975-4265-3-4.
5. ARISTOTEL, *Politica*, Ed. Antet, Oradea, 1999, 287 p.
6. ASANDULUI, G., DORIN, M., *Uniunea Europeană și vecinătatea estică*, Ed. Politehnicum, Iași, 2015, 228 pagini, ISBN: 978-973-621-445-5.
7. ATANASIU, M., *Jihad, islam, islamism și terorism islamist în secolul XXI*, [on-line]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/54-65.pdf, [citată la 10.09.2020].
8. AVORNIC, Gh., CARA, A., *Fenomenul traficului de ființe umane în Republica Moldova*. În: Revista Studia Universitatis, nr. 3, anul I, Chișinău, 2007, CEP USM, responsabil de ediție: Gorceac L., ISSN 1857-2081.
9. BALAN, O., BURIAN, A., *Drept internațional public*, Ed. CEP USM, Chișinău, 2005, p. 50-51.
10. BALAN, O., Criminalitatea internațională și cooperarea în combaterea acesteia. În: Conferința științifico-practică Republicană *Strategia combaterii criminalității în Republica Moldova*, 23-24 mai 1996, Chișinău, 1997, Ed. Arc, 164 p. ISBN: 9975-61-026-9.
11. BALAN, O., CRISTEA, G., Региональная безопасность в контексте современной геополитике. În: Conferința internațională științifico – practică *Организация Объединенных Наций и глобальные проблемы человечества в XXI веке*, 15 – 16 noiembrie 2019, or. Ufa, Federația Rusă, p. 32-45, ISBN: 978-5-7477-5021-0.
12. BIRD, T., CROFT, S., Școala de la Copenhaga și Securitatea Europeană, în volumul Studii de securitate, Ed. Cavallioti, București, 2005.
13. BRÂNZĂ, S., STATI, V., *Tratat de drept penal, partea specială*, volumul II, Ed. Chișinău, 2015, 804 p., ISBN: 978-9975-53-470-3.
14. BUZAN, B., *Popoarele, statele și teama*, Ed. Cartier, Chișinău, 2000, 404 p., ISBN: 9975-79-046-1.
15. BUZAN, B., *Securitatea: un nou cadru de analiză*, Ed. CA Publishing, Cluj-Napoca, 2010, 198 p., ISBN: 978-606-92737-3-9.
16. BUZEV, A., CEBOTARI, S., Migrația ilegală - factor de amenințare a securității Republicii Moldova [on-line]. În: MOLDOSCOPIE, 2019, nr.1 (LXXXIV) [citată la 10.09.2020]. Disponibil: <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2412/43-57.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
17. Carta Organizației Națiunilor Unite [citată la 03.02.2020]. Disponibil: http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_ONU_.pdf.
18. CEBOTARI, S., *Interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european*, Academia militară a forțelor armate „Alexandru cel Bun”, Chisinau, 2016, 264 p., ISBN: 978-9975-3048-5-6.
19. CHIRILĂ, V., *Politica de reintegrare a Republicii Moldova: viziune, strategie, mijloace*, Ed. Cartier, Chișinău, 2013, 12 p., ISBN: 978-9975-79-866-2.

20. CIOBANU, I., *Criminologie*, [on-line] Ed. Cartdidact, Chișinău, 2007, 210 p. [citat la 13.12.2018]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/exodumuser/criminologie-vol1122d46>.
21. CIUREA, C., *Criza din Ucraina și impactul ei asupra sistemului de securitate al Republicii Moldova*, [on-line]. Disponibil: http://old.ape.md/public/publications/2193152_md_corneliu_ciure.pdf. [citat la 02.04.2020]
22. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104-110.
23. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74.
24. COLAS, D., *Dicționar de gândire politică*, ediția a II-a, Ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2010, 367 p., ISBN: 978-606-92265-3-7.
25. Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, [citat la 16.03.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107234&lang=ro.
26. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, [citat la 11.06.2020]. Disponibil: http://www.antitrafic.gov.md/public/files/Convenia_CoE_ROM.pdf.
27. Convenția europeană de asistență juridică în materie penală de la Strasbourg din 20 aprilie 1959, [citat la 02.03.2020]. Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/55711>.
28. Convenția europeană de extrădare din 13.12.1957, încheiată la Paris, [citat la 02.03.2020]. Disponibil: lege5.ro/Gratuit/heztsnrs/conventia-europeana-de-extradare-din-13121957.
29. Convenția nr. 2000 din 15.11.2000 împotriva criminalității transnaționale organizate [citat la 03.05.2020]. Disponibil: http://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_ONU_crima_transdroguri.pdf.
30. Convenția Organizației Națiunilor Unite nr. 1988 din 20.12.1988 contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, [citat la 24.03.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117944&lang=ro.
31. Convenția pentru stabilirea Centrului Sud-Est European de aplicare a legii, [citat la 13.02.2020]. Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/geztsmryha/conventia-pentru-stabilirea-centrului-sud-est-european-de-aplicare-a-legii-din-09122009>.
32. Convenția unică a Națiunilor Unite asupra substanțelor stupefiante din 1961, modificată prin Protocolul din 1972, [citat la 24.03.2020]. Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/51137>.
33. CREANGĂ, C., *Criminalitatea internațională și drepturile omului*, Chișinău, 2002, s.n., 175 p., ISBN: 9975-62-073-6.
34. CRISTEA, G., Cooperarea juridică internațională în materie penală [on-line]. În: Conferința științifică internațională *Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice*, din 28 februarie 2020, or. Chișinău, 270 p., p. 56-59, ISBN: 978-9975-3240-8-3 [citat la 03.05.2020]. Disponibil: http://aap.gov.md/files/publicatii/conferinte/2020/ctc_2020.pdf.
35. CRISTEA, G., *Dezmembrarea Iugoslaviei și expansiunea crimei organizate în Balcani*. În: Revista Studii Juridice Universitare, nr. 1-2(49-50)/XII/2020/ISSN 1857-4122.
36. CRISTEA, G., *Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate*. În: Revista Națională de Drept, nr. 1-3(231-233), 2020, Chișinău, p. 116-124, ISSN: 1811-0770.
37. CRISTEA, G., Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere. În: Conferința științifică internațională *Teoria și practica administrării publice*, or. Chișinău 22 mai 2020, Ed. Combinatul Poligrafic, Chișinău, 2020, 430 p., p. 265- 271, ISBN: 978-9975-3240-9-0.
38. CRISTEA, G., *Siguranța frontierelor Republicii Moldova, prin prisma existenței unei zone necontrolate de către autoritățile centrale moldovenești*. În: Revista Institutul Național al Justiției, nr. 1-3(231-233), 2020, p. 48-53, ISSN: 1811-0770.

39. CROITORU, V., Implicațiile crizei ucrainene asupra situației geopolitice a Republicii Moldova în cadrul Parteneriatului Estic. În: Conferința internațională din 15 mai 2015, *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2016, 248 p., p. 54-61, ISBN: 978-9975-3048-7-0.
40. DANU, M., *Politica de securitate și apărare comună a Uniunii Europene: implicații pentru Republica Moldova*, [on-line]. Disponibil: <http://www.ape.md/2017/06/danu-marin-politica-de-securitate-si-aparare-comuna-uniunii-europene-implicatii-pentru-republica-moldova-osife-ape/>. [citată la 22.02.2020]
41. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 16.12.1948, [citată la 10.06.2020]. Disponibil: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf.
42. Decretul Președintelui nr. 1338 din 02.12.2019 privind constituirea Consiliului Suprem de Securitate, [citată la 22.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119406&lang=ro.
43. Decretul Președintelui nr. 331 din 08-10-1997 privind aprobarea Regulamentului Consiliului Suprem de Securitate, [citată la 22.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110168&lang=ro.
44. DINICU, A., *Fața nedorită a globalizării: crima organizată și terorismul*, [on-line]. Disponibil: <http://www.armyacademy.ro/biblioteca/anuare/2004/a28.pdf>. [citată la 11.01.2020]
45. DOBRESCU, P., *Geopolitica*, Ed. Comunicare, București, 2008, [on-line]. Disponibil: https://www.academia.edu/30071401/Geopolitica_Paul_Dobrescu. [citată la 10.02.2020]
46. DUMITRESCU, D., *Traficul de droguri: Reglementări internaționale și naționale*, s.n., Chișinău, 2004, 100 p., ISBN: 9975-9835-7-x.
47. DUȚU, P., *Amenințări simetrice sau amenințări hibride: delimitări conceptuale pentru fundamentarea securității și apărării naționale*, [on-line], Ed. Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2013, 60 p., Disponibil: https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/amenintari_asimetrice_sau_amenintari_hibride.pdf, [citată la 18.04.2020].
48. FRUNZETI, T., Bădălan, E., *Forțe și tendințe în mediul de securitate european*, Ed. Academia Forțelor Terestre, Sibiu, 2003, 238 p.
49. FURTUNĂ, P., *Fundamentalismul islamic și securitatea internațională* [on-line]. În: Revista științifico-practică IRIM nr.1/2012, ISSN 1857-4440. Disponibil: http://irim.md/wp-content/uploads/2018/02/IRIM_3_fundamentalismul-islamic-si-securitatea-internationala..._RRIP_2012_1_01_p39-47.pdf [citată la 18.04.2020].
50. GĂMURARI, V., OSMOCHESCU, N., *Suveranitatea și dreptul internațional: probleme teoretice și practice actuale*. Monografie, Chișinău, CEP USM, 2007, 258 p., ISBN 978-9975-70-366-6.
51. GÂLCĂ, V., *Contrabanda ca criminalitate transfrontalieră*. În: Conferința internațională *Noile frontiere în Europa de Sud-est și impactul lor asupra stabilității din arealul Inițiativei Central Europene*, Chișinău, 17-18 mai 2002, [citată la 18.04.2020]. Disponibil: <http://www.ipp.md/old/libview.php?l=ro&idc=167&id=486>
52. GUCEAC, I., JUC, V., MORARU, V., UNGUREANU, V., *Republica Moldova și Uniunea Europeană: dimensiunile cooperării*, Chișinău, 2016, Tipografia Sirius, 116 p., ISBN: 978-9975-3043-5-1.
53. GYULA, F., *Dreptul instituțional al Uniunii Europene*, Ed. Sfera juridică, București, 2012, 489 p.
54. HLIHOR, C., *Politica de securitate în mediul internațional contemporan: domeniul energetic*, Vol.I, Institutul European, Iași, 2008, 182 p.
55. HOBBS, T., *Leviathanul*, [on-line]. Disponibil: <https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/hobbes/Leviathan.pdf>, [citată la 10.02.2020].
56. Hotărârea Guvernului nr. 1101 din 14.11.2018 [citată la 02.04.2019]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109892&lang=ro.

57. Hotărârea Guvernului nr. 461 din 22.05.2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia, [citată la 14.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101736&lang=ru.
58. Hotărârea Guvernului nr. 815 din 13.08.2001 cu privire la înființarea Biroului Național al Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul Europei (SECI)/ Oficiul regional pentru schimbul de informații (RILO) în cadrul Departamentului Vamal și Punctului Național Focal SECI/ în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, [citată la 10.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=46046&lang=ro.
59. Hotărârea Guvernului nr. 98 din 30.01.2018 pentru aprobarea Planului de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019, [citată la 10.05.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102106&lang=ro.
60. Hotărârea Guvernului nr. 986 din 24 decembrie 2012, [citată la 01.04.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18863&lang=ro.
61. Hotărârea Parlamentului nr. 153 din 15.07.2011 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova [citată la 20.09.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17629&lang=ro.
62. Hotărârea Guvernului nr. 1146 din 20 decembrie 2017 privind aprobarea *Mecanismului național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini*, [citată la 02.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102495&lang=ro.
63. Hotărârea Guvernului nr. 233 din 10.04.2020 cu privire la aprobarea Strategiei naționale antidrog pe anii 2011-2018, [citată la 20.05.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=67393&lang=ro.
64. Hotărârea Guvernului nr. 481 din 04.07.2011 cu privire la crearea Comisiei Naționale Antidrog, [citată la 21.03.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=86895&lang=ro.
65. HUNTINGTON, S. P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Ed. Litera, 2012, București, 528 p., ISBN: 978-606-600-820-4.
66. IAMANDI, L., GHINEA, N., NEAGU, N., MARCOCI, M., *Protecția juridică a României împotriva criminalității transnaționale*, Ed. PRO Universitaria, București, 2010, 400 p., ISBN: 978-973-129-563-3.
67. Institutul de Politici Publice România, Securizarea frontierelor și stabilitatea regională [on-line]. În: Conferința internațională *Noile frontiere în Europa de Sud-est și impactul lor asupra stabilității din arealul Inițiativei Central Europene*, Chișinău, 17-18 mai 2002 [citată la 13.04.2020]. Disponibil: <http://www.ipp.md/old/libview.php?l=ro&idc=167&id=486>.
68. JUC, V., *Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integrationist European*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2018, 512 p., ISBN: 978-9975-3298-5-9.
69. JUC, V., UNGUREANU, V., *Diversificarea teoretică a conceptului de securitate în contextul transformărilor structural de sistem internațional postrăzboi rece* [on-line]. Disponibil: http://icjp.asm.md/sites/default/files/publicatii/securitatea_nationala_a_rm_vitalie_varzari.pdf, [citată la 22.02.2020].
70. JURA, C., *Terorismul internațional*, Ed. All Beck, 2004, 396 p., ISBN: 9736554813, 9789736554810.
71. KANT, I., *Spre pacea eternă*, Ed. All, București, 2008, 207p., ISBN: 978-973-571-624-0.
72. KISSINGER, H., *Ordinea mondială: Reflecții asupra specificului națiunilor și a cursului istoriei*, București, Editura Rao, 2015, 352 p., ISBN: 978-606-609-867-0.
73. KLIP, A., *Dreptul penal european - o abordare integrativă*, Ediția I, Editura Cartier, Chișinău, 2014, 582 p., ISBN: 978-9975-79-868-6.

74. LAVRIC, A., Republica Moldova în noua configurație geopolitică din estul Europei: riscuri, pericole, amenințări. În: Materialele conferinței internaționale din 15 mai 2015, *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2016, 248 p., p. 32-39, ISBN: 978-9975-3048-7-0.
75. Legea nr. 112 din 22.05.2008 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova, [citată la 03.02.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/328010/>.
76. Legea nr. 137 din 29.07.2016 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, [citată la 10.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105870&lang=ro.
77. Legea nr. 235 din 17.11.2017 cu privire la înregistrarea genetică judiciară, [citată la 01.04.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107200&lang=ro.
78. Legea nr. 345 din 25.07.2003 cu privire la apărarea națională [citată la 03.02.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110393&lang=ro.
79. Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, [citată la 01.04.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=320384>.
80. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, [citată la 31.03.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110235&lang=ro.
81. Legea nr. 619 din 31.10.1995 privind organele securității statului [citată la 03.02.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311701>.
82. Legea Parlamentului nr. 173 din 22.07.2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria), [citată la 15.05.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313004>.
83. MACHIAVELLI, N., *Principele*, [on-line]. Disponibil: https://biblacad.ro/UPC_Personalitati/principele.pdf, [citată la 23.05.2020].
84. MALIȚA, M., *Între război și pace*, Ed. C.H.Beck, București, 2007, 402 p.
85. Managementul politicilor de securitate ale Uniunii Europene în Europa de Sud-Est. În: Conferința științifico-practică internațională din 3 mai 2017, Tipografia Print-Caro, Chișinău, 2017, 470 p., ISBN: 978-9975-56-444-1.
86. MARIAN, A., MOLCEAN, A., SCOBIALĂ-SÂRCU, D., *Ghid cu privire la cooperarea juridică internațională*, [on-line]. Disponibil: http://www.justice.gov.md/public/files/file/GHID_cu_privire_la_cooperarea_juridica_internationala.pdf, [citată la 19.03.2020].
87. MĂRGINEANU, I., *Baza juridică și organizarea activității Organizației Internaționale a Poliției Criminale*, în Revista Studii Juridice Universitare, nr. 1-2, anul I, Chișinău, 2008, Redactor-șef: Gămurari V., ISBN 1857-411.
88. MCCORMICK, J., *Să înțelegem Uniunea Europeană: o introducere concisă*, Ed. Codecs, București 2006, 359 p.
89. MIROIU, A., UNGUREANU, R., *Manual de relații internaționale*, Ed. Polirom, Iași, 2006, 352 p., ISBN: 978-973-46-0429-6.
90. MORGHENTAU, H., *Politica între națiuni*, Ed. Polirom, Iași, 2007, 735 p., ISBN: 978-973-46-0548-4.
91. Ordinul comun al MAI/PG/SIS/CNA/SV nr. 233/21/81/113/277-O din 05.08.2016 cu privire la punctele de contact locale Nord, Centru și Sud privind coordonarea activităților de prevenire și combatere a criminalității organizate [citată la 03.09.2020]. Disponibil: https://mai.gov.md/sites/default/files/ordin_comun_puncte_locale_0.pdf.
92. Ordinul MAI nr. 219 din 19.07.2017 [citată 02.09.2020]. Disponibil: <https://www.mai.gov.md/ro/content/ordinul-mai-nr-219-din-19072017-cu-privire-la-aprobarea-planului-de-actiuni-privind>.
93. Ordinul nr. 14 din 28.03.2019 privind lista persoanelor, grupurilor și entităților implicate în activități teroriste și de proliferare a armelor de distrugere în masă [citată la 20.05.2019]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121869&lang=ro.

94. OSMOCHESCU N., Neutralitatea permanentă a Republicii Moldova în contextul relațiilor internaționale contemporane. În: Conferința internațională științifico-practică *Academia de Administrare Publică – 15 ani de modernizare a serviciului public din Republica Moldova*, Volumul II, 21 mai 2008, Col. De redacție: Roman A., Colațchi A., Balan O., Chișinău, 2008, 292 p., p. 182-183, ISBN: 978-9975-9960-5-1.
95. OSMOCHESCU, N., *Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică – GUAM, origine și evoluție*. În: Revista Studia Universitatis, nr. 3, anul I, Chișinău, 2007, CEP USM, responsabil de ediție: Gorceac L., p. 31-36, ISSN: 1857-2081.
96. **POALELUNGI, M., CRISTEA, G.**, *Strategia Națională de Securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a Securității Naționale*. În: Revista Supremația Dreptului, nr. 4/2019/ISSN 2345-1971, pag. 32-42.
97. POALELUNGI, M., SÂRCU, D., DORUL, O., *Convenția Europeană a Drepturilor Omului: Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului versus Moldova: Concluzii și recomandări*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2017, s.n., 575 p., ISBN: 978-9975-53-828-2.
98. POALELUNGI, M., SÂRCU-SCOBIOALĂ, D., SÎRBU, D., *Cooperare juridică internațională: 50 de tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*, [on-line], Tipografia Sirius, Chișinău 2018, 796 p. [citată la 30.05.2020]. Disponibil: https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/01/Cooperare-juridica-internationala_final-1.pdf.
99. POALELUNGI, M., SPLAVNIC, S., *Extraterritorialitatea Convenției Europene a drepturilor omului: obligații pozitive și jurisdicție*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2014, 300 p., ISBN: 978-9975-53-404-8.
100. POP, F., M., GHERGHINĂ, S., ZĂPÂRȚAN, L., P., *Uniunea Europeană după 50 de ani. Între entuziasmul extinderii și aprofundarea integrării*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2007.
101. POPESCU, A., M., *Importanța cooperării polițienești internaționale*, [citată la 22.03.2020]. Disponibil: http://www.ugb.ro/Juridica/Issue6RO/4_Importanta_cooperarii_politienesti_internationale_Popescu_Agata.RO.pdf.
102. PRISĂCARU, G., GEORGESCU, Ș., *Istoria și politicile Uniunii Europene*, Editura PRO Universitaria, București, 2007, 298 p., ISBN: 978-973-129-147-5.
103. Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2018 [citată la 10.05.2019]. Disponibil: http://bma.gov.md/sites/default/files/media/ra_pme_2014-2018_0.pdf.
104. Protocolul din 15.11.2000 privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, [citată la 20.04.2020]. Disponibil: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=38603.
105. Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, [citată la 11.06.2020]. Disponibil: http://www.avp.ro/drepturile%20omului/tratate%20onu/7_copii_facultativ_1.pdf.
106. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, [citată la 11.06.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117320&lang=ro.
107. Raportul anual de activitate consolidat al eu-LISA pentru anul 2017 [citată la 20.08.2019]. Disponibil: https://www.eulisa.europa.eu/Publications/Documents/AAR2017/eu-LISA%20Annual%20Activity%20Report%202017_RO.pdf.
108. Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2019 [citată la 10.07.2020]. Disponibil: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raportul_national_antitrafic_2019_a1_a2.pdf.
109. REBEGA, L., *Terorism și contra-terorism în UE: lecții din trecut*, Ed. Mica Valahie, București, 2017, 141 p., ISBN: 978-606-738-067-5.

110. Regulamentul (UE) 2019/1896 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2019 privind Poliția de frontieră și garda de coastă la nivel european și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1052/2013 și (UE) 2016/1624 [citat la 20.09.2019]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN>.

111. SÎLI, V., ARMAȘU, V., DONCIU, A., PLEȘCA, R., MARDARI, A., SÎRCU, A., *Infracțiuni cu caracter terorist, infracțiuni conexe terorismului și unele infracțiuni cu caracter de terorizare*, Garomont-Studio SRL, Chișinău, 2011, 230 p., ISBN: 978-9975-9880-4-9.

112. SÎLI, V., BULIBA, R., *Unele aspecte generale privind măsurile speciale de investigații* [on-line]. În: Revista Studii Juridice Universitare, Anul V, Nr. 1–2, Chișinău, 2012, 214 pagini, p. 170-185, ISSN: 1857-4122. [citat la 02.04.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Studii%20Juridice%20Universitare%2C%20Nr.%201-2%2C%202012.pdf.

113. SMITH, K., *Politica externă a Uniunii Europene*, Ed. Trei, București, 2004, 344 p., ISBN: 973-8291-44-5.

114. Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale din 17.07.1998, [citat la 02.03.2020]. Disponibil: <https://www.legal-tools.org/doc/759f54/pdf/>.

115. STĂVILĂ, I., Problema frontierelor în politica externă a Republicii Moldova [on-line]. În: Conferința internațională *Noile frontiere în Europa de Sud-est și impactul lor asupra stabilității din arealul Inițiativei Central Europene*, Chișinău, 17-18 mai 2002 [citat la 10.01.2020]. Disponibil: <http://www.ipp.md/old/libview.php?l=ro&idc=167&id=486>.

116. Strategia Națională de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2015-2017, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1005 din 10 decembrie 2014 [citat la 30.08.2019]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18831&lang=ro.

117. Strategia națională de ordine și siguranță publică a României pentru anii 2015 – 2020 [citat la 20.09.2020]. Disponibil: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2015/03/SNOSP-2015-2020-.pdf>.

118. STRĂUȚIU, E., Criteriul politic în analiza și soluționarea conflictului transnistrean. În: Conferința internațională din 15 mai 2015, *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2016, 248 p., p. 19-26, ISBN: 978-9975-3048-7-0.

119. TENTIUC, I., *Symposia Professorum*, Editura ULIM, Chișinău 2001, 180 p., ISBN: 9975-920-45-4.

120. TULICĂ, M., *Securitatea în contextul globalizării*, Ed. Axa, Botoșani, 2012, 262 p., ISBN: 978-973-660-478-2.

121. TUTILESCU, M., *Micul Schengen balcanic – o perspectivă de îmbunătățire a securității regionale?* [on-line]. Disponibil: <https://monitorulapararii.ro/micul-schengen-balcanic-o-perspectiva-de-imbunatatire-a-securitatii-regionale-1-28964>, [citat la 02.04.2020].

122. URSU, V., Conceptul de crimă organizată: încercări de analiză și definire [on-line]. În: Anuarul științific *Probleme actuale de prevenire și combatere a criminalității*, ediția a IV-a, Chișinău, 2004. Disponibil: http://academy.police.md/assets/files/pdf/Anuar_ed_4.pdf, [citat la 02.04.2020].

123. VANGHELI, I., *Teoria și practica integrării europene: ciclul de prelegeri*, Ed. Tehnica – UTM, Chișinău, 2016, 308 p., ISBN: 978-9975-45-434-6.

124. VASILE, M., *Teoria și practica administrării publice*, Ed. AAP, Chișinău 2013, 536 p., ISBN: 978-9975-4241-5-8.

125. VÂRZARI, V., *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale*, Editura Tipografia Centrală, Chișinău 2016, 180 p., ISBN: 978-9975-9761-8-3.

II. Surse bibliografice în limba engleză

126. ALLUM, F., GILMOUR, S., *Handbook of organized crime and politics*, Edward Elgar Publishing, 2019, 528 p., ISBN: 978 1 78643 456 2.

- 127.AMERHAUSER, K., *Global Initiative against transnational organized crime: Insights and recommendations from roundtable engagements with civil society actors across the region*, [on-line]. Disponibil: <https://globalinitiative.net/civil-society-western-balkans/> [citat la 10.03.2020].
- 128.BARTLETT, W., *The Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/280554148> The Western Balkans. [citat la 20.06.2020].
- 129.BAZERKOSKA, BRSAKOSKA, J., *Learning by doing: The EU's transformative power and conflicts in the Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/321014254> Learning by Doing The EU's Transformative Power and Conflicts in the Western Balkans, [citat la 20.04.2020].
- 130.BONIFAZI, C., CRISCI, M., MARINI, C., SANMARTIN, A., *The Balkans and the EU: recent trends of a Mediterranean migration*, [on-line]. Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/275637749> The Balkans and the EU recent trends of a Mediterranean migration. [citat la 20.04.2020].
- 131.BRENT, NELSON, F., STUB, A., *The European Union. Readings on the Theory and Practice of European Integration*, Ed. Boulder, Londra, 1994, p.65, apud Nedelcu Mioara, *Construcția Europeană. Procese și etape*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2008, ISBN: 973-168-014-9.
- 132.CARNEY, T., *Looking for a solution under international law for the Moldova – Transnistria Conflict*, [on-line]. Disponibil: <http://opiniojuris.org/2020/03/17/looking-for-a-solution-under-international-law-for-the-moldova-transnistria-conflict/> [citat la 10.06.2020].
- 133.CRAWLEY, H., DÜVELL, F., JONES, K., SKLEPARIS, D., *Understanding the dynamics of migration to Greece and the EU: drivers, decisions and destinations*, Balkans [on-line]. Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/319015294> Understanding the dynamics of migration to Greece and the EU drivers decisions and destinations. [citat la 28.04.2020].
- 134.CUCERESCU, V., AMARAL, C., PACHECO, E., GABRICHIDZE, G., HORGHA, I., KRUGLASHOV, A., LATOSZEK, E., PACHOCKA, M., *The European Union and the Eastern Partnership: security challenges*, Tipografia Prin-Caro, Chișinău, 2018, 547 p., ISBN: 978-9975-56-534-9.
- 135.DABROWSKI, M., MYACHENKOVA, Y., *The Western Balkans on the road to the European Union*, [on-line]. Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/323337262> The Western Balkans on the road to the European Union [citat la 10.03.2020].
- 136.DEDOV, D., *Self-determination and the world order in the human rights perspective*. În: Raimondi Guido, *Regards croises sur la protection nationale et internationale des droits de l'homme/Intersecting views on national and international human rights protection*, Legal Publishers, Tilburg, 2019, 1026 p., ISBN: 9462405174.
- 137.DOMACHOWSKA, A., *The refugee crisis and the Western Balkan Route -the case of Macedonia*, [on-line]. În: *Muslim Minorities and the Refugee Crisis in Europe*, Publisher: Oficyna Wydawnicza SGH - Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, pp.51-68, September 2019, Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/336145579> The Refugee Crisis and the Western Balkan Route -the Case of Macedonia. [citat la 20.04.2020].
- 138.DRAGISIC, Z., *The Serbian approach to struggle against terrorism, in the fight against terrorism and crisis management in the Western Balkans*, IOS Press, Amsterdam, 2007, ISBN: 978-1-60750-300-2.
- 139.DYRSTAD, K., *After ethnic civil war: ethno-nationalism in the Western Balkans* [on-line]. În: *Journal of Peace Research*, November 2012, Disponibil: <https://www.researchgate.net/publication/258155553> After Ethnic Civil War Ethno-Nationalism in the Western Balkans [citat la 20.04.2020].

- 140.ELDAROV, N., *EU extends sanctions against Transnistrian leadership* [on-line]. Disponibil: <https://emerging-europe.com/news/eu-extends-sanctions-against-transnistrian-leadership/> [citat la 10.03.2020].
- 141.GUZZINI, S., JUNG, D., *Contemporary Security Analysis and Copenhagen Peace Research*, Ed. Routledge, 2004, 272 p., ISBN: 9780415324106.
- 142.HOFFMAN, S., *International system and international law*, [on-line]. Disponibil: <https://www.cambridge.org/core/journals/world-politics/article/international-systems-and-international-law/F235009301A82B0AF14DF430C15DDB5C> [citat la 28.04.2020].
- 143.HOLGER, S., *Security, the translation* [on-line]. Disponibil: www.sdi.sagepub.com [citat la 28.04.2019].
- 144.IOANNIDES, I., *The EU and the Western Balkans: where next?* [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/326113210_The_EU_and_the_Western_Balkans_Where_Next [citat la 28.04.2020].
- 145.KHAMZA, S., *Schengen and the Migration Crisis* [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/324994722_Schengen_and_the_Migration_Crisis [citat la 28.04.2020].
- 146.KMEZIĆ, M., *Recalibrating the EU's Approach to the Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/340025526_Recalibrating_the_EU's_Approach_to_the_Western_Balkans [citat la 10.03.2020].
- 147.KRASNIQI, K., *Organized Crime In The Balkans*, [on-line]. Disponibil: <https://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/7727/7448> [citat la 28.04.2020].
- 148.MCDONALD, M., *Securitization and the Construction on Security*, [on-line]. Disponibil: www.sdi.sagepub.com [citat la 10.02.2019].
- 149.MENDELSKI, M., *Foreword to the Europeanization of Western Balkans* [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/331206635_Europeanization_of_Western_Balkans, [citat la 10.03.2020].
- 150.Monitoring the EU accession process: corruption and anti-corruption policy, Open Society Institute, Budapest, 2002, 621 p.
- 151.MUSARAJ, A., *Western Balkans: between Europe and Balkanization* [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/328725193_Western_Balkans_Between_Europe_and_Balkanization, [citat la 20.04.2020].
152. NAGY, A., *Comparative analysis of refugees coming from Balkan and the Middle East from a legal, economical and moral viewpoint* [on-line]. January 2017, SSRN Electronic Journal, Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/322303295_Comparative_Analysis_of_Refugees_Coming_From_Balkan_and_the_Middle_East_From_a_Legal_Economical_and_Moral_Viewpoint, [citat la 20.04.2020].
- 153.NECSUTU, M., *NATO Urges Russia to Withdraw Troops From Moldova*, [on-line]. Disponibil: <https://balkaninsight.com/2018/07/12/nato-urges-russia-to-redraw-its-troops-from-moldova-07-12-2018/> [citat la 10.03.2020].
- 154.OZEREN, S., SEVER, M., BASIBUYUK, O., *Counterterrorism experiences of SECI Member Countries*, Turkish National Police Academy, Ankara, 2011, 170 p.
- 155.Partners in crime: the risk of symbiosis between the security sector and organized crime in Southeast Europe [on-line]. Disponibil: http://pdc.ceu.hu/archive/00002308/01/partners_in_crime.pdf. [citat la 10.03.2020].
- 156.POALELUNGI, M., *Positive and negative obligations of the State under the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, Ed. Vasiliana 98, Iași, 2015, 261 p.
- 157.POALELUNGI, M., *The Namibia exception and positive obligation of the Republic of Moldova to recognise certain judicial decisions delivered by the Courts of the unrecongised*

regime of Transnistria [on-line]. Disponibil: <http://www.rscj.ro/SCJ-2-2018.pdf> [citată la 10.06.2020].

158. RADULOVIĆ, B., ALIMEHMETI, G., *Better regulation in Western Balkans* [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/328642234_Better_Regulation_in_Western_Balkans [citată la 10.06.2020].

159. RUNJE, L., *State capture in the Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/328491458_State_capture_in_the_Western_Balkans [citată la 10.03.2020].

160. SAFET, M., AGOVIC, A., *Securitization of migrant crisis on the Western Balkan route* [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/325973193_Securitization_of_migrant_crisis_on_the_Western_Balkan_route. [citată la 10.03.2020].

161. STOJAROVÁ, V., *Organized Crime in the Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: http://www.humsec.eu/cms/fileadmin/user_upload/humsec/Journal/Stojarova_Organized_Crime_in_the_Western_Balkans.pdf. [citată la 20.06.2020].

162. TOTA, E., *EU Enlargement and its impact to the Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: https://books.google.md/books?id=BO2xDwAAQBAJ&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false [citată la 10.06.2020].

163. UN General Assembly Resolution 3314, [citată la 10.06.2020]. Disponibil: [https://undocs.org/en/A/RES/3314\(XXIX\)](https://undocs.org/en/A/RES/3314(XXIX)).

164. UN General Assembly Resolution 54/117 from 09.02.2000, [citată la 10.06.2020]. Disponibil: <https://undocs.org/A/RES/54/117>.

165. UN General Assembly Resolution 55/179 from 02.03.2001, [citată la 10.06.2020]. Disponibil: <https://undocs.org/A/RES/55/179>.

166. UN General Assembly Resolution 56/216 from 14.02.2002, [citată la 10.06.2020]. Disponibil: <https://undocs.org/A/RES/56/216>.

167. UN General Assembly Resolution 57/298 from 06.02.2003, [citată la 10.06.2020]. Disponibil: <https://undocs.org/A/RES/57/298>.

168. WAAL, T., TWICKEL, N., *Beyond frozen conflict*, [on-line]. Disponibil: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/beyond-frozen-conflict/>, [citată la 10.06.2020].

169. Western Balkans Policy Review, [on-line]. Disponibil: <https://www.csis.org/analysis/western-balkans-policy-review-2010> [citată la 20.06.2020].

170. ZHILLA, F., *Organised crime and judicial corruption in the Western Balkans*, [on-line]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/241674649_Organised_crime_and_judicial_corruption_in_the_Western_Balkans. [citată la 20.06.2020].

III. Surse bibliografice în limba rusă

171. АЛЕКСАНДРОВ, А.И., *Уголовная политика и уголовный процесс в Российской государственности*, Издательский Дом Санкт-Петербургского Государственного Университета, 2003, 559 с., ISBN: 5-288-03278-5.

172. БОЙЦОВ, А.И., *Выдача преступников*, Изд. Юридический центр Пресс, Санкт – Петербург, 2004, 795 с., ISBN 5942013799.

173. ГЕЛЬМУТ, К., АНДРЕЙКО, В., *Республика Молдова в европейском контексте и в аспекте политики безопасности*, Конференция в г. Гамбурге, 18-19 июня 2001 года, Изд. Заповит, Киев, 2001, 112 с., Декларация Нэнтой, О., с. 32.

174. ГИЛИНСКИЙ, Я., *Глобализация и девиантность*, Изд. Юридический центр Пресс, Санкт – Петербург, 2006, 525 с., ISBN: 5-94201-507-4.

175. ТРУНОВ, И. Л., *Борьба с терроризмом*, Изд. «Мир», Москва, 2004, 519 с., ISBN: 5-03-003660-1

IV. Site-uri

176.35 de ani de la înființarea BNC Interpol [citat 14.06.2019]. Disponibil: http://arhiva.gov.ro/35-de-ani-de-la-infiintarea-biroului-national-interpol_11a68064.html.

177.A timeline of all Russia-related sanctions [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.rferl.org/a/russia-sanctions-timeline/29477179.html>.

178.Aderarea Republicii Moldova la CSI [citat 12.03.2019]. Disponibil: <https://moldova.europalibera.org/a/24430709.html>.

179. Anunț privind inițierea elaborării proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea Strategiei naționale antidrog pentru anii 2019-2026 și a Planului național de acțiuni antidrog pentru anii 2019-2020 [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=6550>.

180.Biroul migrație și azil examinat Raportul al V-lea de monitorizare privind Republica Moldova al ECRI [citat 21.09.2020]. Disponibil: <http://bma.gov.md/ro/content/biroul-migrație-si-azil-examinat-raportul-al-v-lea-de-monitorizare-privind-republica-moldova>.

181.BNM atenționează publicul [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://monitorul.fisc.md/editorial/bnm-atenioneaza-publicul.html#cut>.

182.Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii – SELEC [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://www.mae.ro/node/1498>.

183.Codul comunitar de vize [citat 10.0.2020]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/?uri=CELEX:52018PC0252>.

184.Comments by the Information and Press Department on the UN General Assembly vote on the draft resolution proposed by the Republic of Moldova, 23.06.2018, [citat 10.04.2020]. Disponibil: https://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/3274365.

185.Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, on a European Agenda on Migration [citat 19.04.2020]. Disponibil: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf.

186.Conferință de presă cu tema „Destructurarea unui grup criminal de către organele de drept a Republicii Moldova și ai Germaniei, specializat în furturi din case de lux” [citat 30.03.2020]. Disponibil: <https://www.privesc.eu/arhiva/84648>.

187.Consiliul operațional-executiv de coordonare permanentă a activităților de prevenire și combatere a criminalității organizate [citat 02.09.2020]. Disponibil: <http://www.politia.md/ro/content/consiliul-operational-executiv-de-coordonare-permanenta-activitatilor-de-prevenire-si>.

188.Control comun al frontierei moldo-ucrainene [citat 02.04.2019]. Disponibil: <https://monitorul.fisc.md/editorial/control-comun-al-frontierei-moldo-ucrainene.html>.

189.Convenția SELEC – noi dimensiuni ale cooperării regionale [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://mai.gov.md/ro/news/conventia-selec-noi-dimensiuni-cooperarii-regionale>.

190.Cooperarea regională [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://www.mfa.gov.md/ro/content/cooperarea-regionala>.

191.Cooperation Agreement with Eurojust [citat 19.05.2020]. Disponibil: [http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Agreement%20on%20cooperation%20between%20Eurojust%20and%20the%20Republic%20of%20Moldova%20\(2014\)/Eurojust-Republic-of-Moldova-2014-07-10-EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Agreement%20on%20cooperation%20between%20Eurojust%20and%20the%20Republic%20of%20Moldova%20(2014)/Eurojust-Republic-of-Moldova-2014-07-10-EN.pdf).

192. Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams [citat 19.03.2020]. Disponibil: http://publications.europa.eu/resource/ellar/8f163aaf-2c9a-45d3-bdb7-489369c80be9.0004.01/DOC_1.
193. Crooked Kaleidoscope Organized Crime in the Balkans, [citat 09.03.2020]. Disponibil: https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2017/07/OC_balkans.pdf.
194. Cum folosești tehnologia RPA pentru a semna în mod automat un atac de tip “phishing” [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.todaysoftmag.ro/article/2867/cum-folosesti-tehnologia-rpa-pentru-a-semna-in-mod-automat-un-atac-de-tip-phishing>.
195. Declarația UE-Turcia [citat 20.04.2020]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>.
196. Despre SELEC [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.selec.org/about-selec/>.
197. Dicționarul explicativ al limbii române [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://dexonline.ro/>.
198. Discursul premierului Filip P. în cadrul celei de-a 73-a Adunări Generale ONU [citat 20.04.2020]. Disponibil: <https://gov.md/ro/content/discursul-premierului-pavel-filip-rostit-cadrul-sesiunii-73-adunarii-generale-onu-de-la-new>.
199. Eurojust report [citat 09.03.2020]. Disponibil: http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202019/AR2019_EN.pdf.
200. European Parliament resolution on Moldova (Transnistria) [citat 20.04.2020]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P6-RC-2006-0539+0+DOC+XML+V0//EN>.
201. Frontex Annual Risk Analysis for 2017, [citat 09.03.2020]. Disponibil: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf.
202. GUAM [citat 30.03.2020]. Disponibil: <https://mfa.gov.md/ro/content/guam>.
203. În Republica Moldova a fost deschis un laborator de testare ADN, primul de acest gen din țară [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://unimedia.info/stiri/in-republica-moldova-a-fost-deschis-un-laborator-de-testare-adn--primul-de-acest-gen-din-tara-155822.html>.
204. Inițiativa IISG [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://wb-iisg.com>.
205. Internal security strategy for the European Union Towards a European security model [citat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/media/30753/qc3010313enc.pdf>.
206. Interpol Moldova [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries/Europe/MOLDOVA#>.
207. IPA/2017 Countering Serious Crime in the Western Balkans [citat 20.04.2020]. Disponibil: <https://www.giz.de/en/downloads/giz2019-EN-countering-serious-crimes-western-balkans.pdf>.
208. Joint investigation teams – JITS [citat 20.04.2020]. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/joint-investigation-teams>.
209. Justiție și afaceri interne [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://www.mfa.gov.md/ro/content/justitie-si-afaceri-interne>.
210. Lista tratatelor multilaterale încheiate de către Republica Moldova [citat 03.02.2020]. Disponibil: https://www.mfa.gov.md/sites/default/files/lista_tratatelor_multilaterale_incheiate_de_republica_moldova_3.pdf.
211. Locul Republicii Moldova în cadrul OSCE [citat 03.02.2020]. Disponibil: <https://www.mfa.gov.md/ro/content/locul-republicii-moldova-cadrul-osce>.
212. Misiunea OSCE în Moldova [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.osce.org/mission-to-moldova/mandate>.
213. Noi rețineri în dosarul Borman [citat 30.03.2020]. Disponibil: <http://politia.md/ro/content/noi-retineri-dosarul-borman>.

214. Nota informativă privind activitatea în domeniul prevenirii criminalității și evoluția fenomenului pe parcursul a XII luni ale anului 2019 [cit. 03.02.2020]. Disponibil: http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_12_luni_presa.pdf.

215. O nouă ședință a Consiliului operațional-executiv de coordonare permanentă a activităților de prevenire și combatere a criminalității organizate [cit. 02.09.2020]. Disponibil: <http://www.politia.md/ro/content/o-noua-sedinta-consiliului-operational-executiv-de-coordonare-permanenta-activitatilor-de>.

216. Organised Crime & Human Trafficking [cit. 20.04.2020]. Disponibil: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking_en.

217. Planul de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova (2017-2020) [cit. 03.02.2020]. Disponibil: <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/action-plan>.

218. Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017–2019 [cit. 13.04.2020]. Disponibil: <https://dcfta.md/planul-national-de-actiuni-pentru-implementarea-acordului-de-asociere-republica-moldova-uniunea-europeana-in-perioada-2017-2019>.

219. Platforma e-consultare [cit. 15.03.2020]. Disponibil: <http://e-consultare.gov.ro/w/proiectul-legii-pentru-pentru-ratificarea-acordului-intre-partile-la-conventia-de-cooperare-politieneasca-pentru-europa-de-sud-est-privind-schimbul-automat-de-date-adn-date-dactiloscopice-si-date-pri/>.

220. Poliția de Frontieră [cit. 02.09.2020]. Disponibil: <http://www.border.gov.md/index.php/ro/politia-de-frontiera/reforma-politiei-de-frontiera>.

221. Poliția Republicii Moldova [cit. 05.05.2020]. Disponibil: www.politia.md.

222. Primul raport privind progresele realizate în ceea ce privește punerea în aplicare a Declarației UE-Turcia [cit. 03.02.2020]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/RO/1-2016-231-RO-F1-1.PDF>.

223. Proiectul IPA 2019 – combaterea criminalității organizate în Balcani [cit. 20.04.2020]. Disponibil: <https://cscwb.info/#achievements>.

224. Rapoartele și evaluările Poliției naționale [cit. 21.05.2019]. Disponibil: <http://politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari>.

225. Raport de evaluare a Planului de Acțiuni a poliției pentru anul 2017, [cit. 20.02.2018]. Disponibil: http://politia.md/sites/default/files/raport_de_evaluare_a_planului_de_actiuni_2017.pdf.

226. Raportul IOCTA 2019 [cit. 20.04.2020]. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2019>.

227. Raportul SELEC pentru anul 2017 [cit. 20.04.2020]. Disponibil: <http://www.selec.org/doc/Selec%20Raport%202017%20web.pdf>.

228. Raportul SOCTA 2017 [cit. 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/>.

229. Raportul TE-SAT 2019 [cit. 20.04.2020]. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/terrorism-situation-and-trend-report-2019-te-sat>.

230. Reprezentarea Republicii Moldova în cadrul Consiliului Europei [cit. 03.02.2020]. Disponibil: <https://www.mfa.gov.md/ro/content/reprezentarea-rm-cadrul-coe>.

231. Republica Moldova a preluat președinția în cadrul Convenției privind cooperarea polițienească [cit. 12.0.2019]. Disponibil: <https://mai.gov.md/index.php/ro/news/republica-moldova-preluat-presedintia-cadrul-conventiei-privind-cooperarea-politieneasca>.

232. Republica Moldova va participa la programul global de control al containerelor [cit. 03.02.2020]. Disponibil: <https://customs.gov.md/ro/content/republica-moldova-va-participa-la-programul-global-de-control-al-containerelor>.

233. Secretariatul CCP ESE [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.pccseesecretariat.si/index.php?item=9&page=static>.
234. Serviciul de Informații și Securitate [citat 10.06.2019]. Disponibil: <https://sis.md>.
235. Serviciul Vamal al Republicii Moldova [citat 20.02.2020]. Disponibil: <https://customs.gov.md/ro/content/cooperarea-internationala-si-integrarea-europeana>.
236. Sistemul de informații Schengen: Consiliul adoptă noi norme pentru consolidarea securității în UE [citat 17.03.2020]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2018/11/19/schengen-information-system-council-adopts-new-rules-to-strengthen-security-in-the-eu/>.
237. Strategia Europol pentru anii 2016 – 2020 [citat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/europol-strategy-2016-2020>.
238. Summit-ul OSCE din Istanbul [citat 19.03.2020]. Disponibil: <https://www.osce.org/mc/39569>.
239. The Dangers of Illicit Trade–Funded Organized Crime in the Western Balkans [citat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.stopillegal.com/blog/detail/the-dangers-of-illicit-trade-funded-organized-crime-in-the-western-balkans>.
240. The EU policy cycle to tackle organised and serious international crime [citat 09.03.2020]. Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/media/37340/20185274_qc0418775enn_pdf.pdf, accesat la 20.04.2020.
241. The Schengen area [citat 09.03.2020]. Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/media/34831/2017_139_dépliant_en_cor_web.pdf.
242. United Nations Office on Drugs and Crime, Measuring Organized Crime: Assessment of data in the Western Balkans, [citat 09.03.2020]. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Macro/Research_brief.pdf.
243. UNODC Partnership and Programmatic Actions in Eastern Europe in the context of UNODC Strategic Framework for 2017, [citat 09.03.2020]. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/News/UNODC_Strategic_Partnership_and_Programmatic_Actions_in_Eastern_Europe_annexes_-_final.pdf.
244. Western Balkan Route [citat 20.04.2020]. Disponibil: <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/western-balkan-route/>.
245. In Depth: Drones and organised crime [citat la 22.05.2019]. Disponibil: <https://eu-ocs.com/depth-drones-organised-crime/>.
246. Migrația ilegală sau cum se importă riscurile de Securitate, [citat la 22.09.2020]. Disponibil: <https://intelligence.sri.ro/migratia-ilegala-sau-cum-se-importa-riscurile-de-securitate/>.
247. Inaugurarea Centrului de plasament pentru copiii victime ale violenței [citat 22.09.2020]. Disponibil: <https://www.cap.md/2016/06/fost-inaugurat-centrul-de-plasament-de-urgenta-pentru-copii-victime-si-potentiale-victime-ale-violentei-neglijarii-exploatarii-si-traficului/>.
248. Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din 14.12.2018 [citat la 22.05.2019]. Disponibil: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:uq5nw80y_QQJ:parlament.md/LinkClick.aspx%3Ffileticket%3DISFGsW7KbXQ%253D%26tabid%3D128%26mid%3D506%26language%3Den-US+%&cd=6&hl=ro&ct=clnk&gl=md&client=opera
249. Implementarea agendei europene [citat la 22.05.2019]. Disponibil: <https://gov.md/ro/content/implementarea-agendei-europene-republicii-moldova-discutata-de-comisia-guvernamentala-pentru>

Anexa nr. 1

Protocoloale de implementare ale Acordului în domeniul readmisiei semnate cu Comunitatea Europeană

Nr. d/o	Țara	Data și locul semnării	Data intrării în vigoare
1.	Republica Estonia	semnat la 01.12.2009, Tallinn	10.05.2010
2.	Republica Ungară	semnat la 19.02.2010, Budapesta	04.05.2011
3.	România	semnat la 25.03.2010	01.10.2010
4.	Confederația Elvețiană	semnat la 19.05.2010, Chișinău	01.02.2011
5.	Republica Slovacă	semnat la 13.05.2010, Bratislava	23.07.2010
6.	RF Germania	semnat la 21.09.2010, Berlin	---
7.	Republica Austria	semnat la 25.09.2010, Chișinău	26.11.2010
8.	Republica Lituania	semnat la 29.09.2010, Chișinău	06.12.2011
9.	Republica Letonia	semnat la 01.10.2010, Chișinău	29.10.2010
10.	Republica Malta	semnat la 24.01.2011, Roma	24.01.2011
11.	Regatul Danemarcei	semnat la 22.03.2011, Copenhaga	01.09.2011
12.	Republica Bulgaria	semnat 16.11.2011, Pravetz	11.09.2012
13.	Republica Cehă	semnat la 29.11.2011, Praga	01.03.2012
14.	Republica Polonă	semnat la 01.10.2012, Matrahaza	25.03.2015
15.	Statele Benelux	semnat la 25.01.2013, Bruxelles (statele semnate - Regatul Belgiei, Marele Ducat de Luxemburg, Regatul Țărilor de Jos)	25.01.2013
16.	Regatul Spaniei	semnat la 22.10.2013, Madrid	16.01.2014
17.	Republica Elenă	semnat la 28.03.2014, Atena	16.01.2014
18.	Republica Slovenia	semnat la 11.11.2014, Brdo pri Kranju	-----
19.	Republica Italiană	semnat la 12.05.2015, Chișinău	12.05.2015

Acordurile de readmisie și Protocoloale de implementare semnate cu statele – terțe

Nr. d/o	Țara	Data și locul semnării	Data intrării în vigoare
1.	Regatul Norvegiei	semnat la 31 martie 2005, Chișinău	2006
2.	Republica Macedonia	semnat la 31 octombrie 2008, Chișinău	10.09.2009
3.	Republica Serbia	semnat la 28.02.2011, Ljubljana	01.11.2012
4.	Bosnia și Herțegovina	semnat la 17.05.2012, Brdo	01.02.2014
5.	Muntenegru	semnat la 17.05.2012, Brdo	02.05.2013
6.	Republica Turcia	semnat la 01.11.2012, Ankara	01.06.2014
7.	Republica Albania	Acordul și Protocolul de implementare semnate la 18.10.2013, București	din 20.03.2014 - în vigoare Acordul; din 02.08.2014 - vigoare Protocol de implementare
8.	Georgia	Acordul și Protocolul de implementare semnate la 06.10.2014, Chișinău	26.05.2016
9.	Republica Kazahstan	Acordul și Protocolul de implementare a acestuia, semnate la 2 septembrie 2015, Minsk	07.04.2016
10.	Ucraina	Acordul și Protocolul de implementare semnate la 06.10.2017, Chișinău	Prin Legea nr. 276 din 15.12.2017 a fost ratificat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind readmisia persoanelor, iar prin Legea nr. 277 din 15.12.2017 – Protocolul de implementare al Acordului.

Anexa nr. 2

Lista tratatelor internaționale multilaterale în domeniul combaterii criminalității la care Republica Moldova este parte

Denumirea tratatului	Adoptat/ Încheiat	Semnat de către RM	În vigoare pentru RM
Aranjament de lucru cu privire la stabilirea cooperării operaționale între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (FRONTEX)	Chișinău 12.08.2008	12.08.2008	13.08.2008
Statutul Asociației Șefilor de Poliție din Europa de Sud-Est (SEPCA)	București 24.10.2002	06.12.2007	06.12.2007
Acordul între părțile Convenției privind Cooperarea Polițienească în Europa de Sud-Est privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a vehiculelor	Viena la 13.09.2018	13.09.2018	26.11.2019
Acord de implementare al Acordului între părțile Convenției privind Cooperarea Polițienească în Europa de Sud-Est privind schimbul automatizat de date ADN, date dactiloscopice și date de înregistrare a vehiculelor	Viena 13.09.2018	13.09.2018	26.11.2019
Acord între Guvernul Republicii Moldova și Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor în domeniul Migrației (CIDPM) cu privire la statutul Organizației în Republica Moldova și cooperarea în domeniul migrației	Viena 09.01.2012	09.01.2012	13.07.2012
Declarația de la Jahorina a celei de-a 11-a Conferință ministerială anuală de revizuire a cooperării în domeniul securității la frontieră în Europa de Sud-Est	Jahorina 01.06.2016	01.06.2016	01.06.2016
Protocolul privind privilegiile și imunitățile Centrului Sud-Est European de Aplicare a Legii	București 24.11.2010	15.02.2013	12.07.2014
Acord al Consiliului Șefilor de state-membre ale Comunității Statelor Independente cu privire la forțele armate și trupele de grăniceri	Minsk 30.12.1991	30.12.1991	30.12.1991
Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală	Minsk 22.01.1993	22.01.1993	26.03.1996
Acord privind colaborarea serviciilor vamale în problemele sechestrării și restituirii valorilor culturale, scoase ilegal din/și introduse ilegal în țară	Moscova 15.04.1994	15.04.1994	11.08.1995
Acord cu privire la schimbul de informație în problemele ocrotirii frontierelor exterioare ale statelor membre ale CSI	Moscova 12.04.1996	12.04.1996	12.04.1996
Acord privind colaborarea statelor-membre CSI în lupta cu migrația ilegală	Moscova 06.03.1998	06.03.1998	28.06.2002
Acord privind colaborarea în domeniul ocrotirii speciale a activității operative de investigații	Moscova 18.12.1998	18.12.1998	18.12.1998
Acord privind ordinea de aflare și interacțiune a colaboratorilor organelor de ocrotire a normelor de drept pe teritoriile statelor-membre CSI	Minsk 04.06.1999	04.09.1999	04.09.1999
Acord privind colaborarea statelor-membre ale CSI în lupta cu terorismului	Minsk 04.06.1999	04.06.1999	22.08.2001
Hotărârea despre Regulamentul privind baza generală de date despre migranții ilegali și persoane, intrarea în statele-membre ale Acordului privind colaborarea statelor-membre CSI în lupta cu migrația ilegală, este interzisă (închisă) în conformitate cu legislația în vigoare, și ordinea privind schimbul de informație despre migrația ilegală	Moscova 25.01.2000	25.01.2000	25.01.2000
Acord privind colaborarea statelor-membre ale CSI în domeniul combaterii traficului ilicit de substanțe narcotice, psihotrope și a precursorilor	Minsk 30.11.2000	30.11.2000	03.08.2001
Hotărârea privind crearea Centrului Antiteror al statelor-membre ale CSI	Moscova 21.06.2000	21.06.2000	21.06.2000
Hotărârea despre Concepția privind cooperarea statelor-membre ale CSI în combaterea traficului ilicit de substanțe narcotice, psihotrope și a precursorilor	Chișinău 07.10.2002	07.10.2002	07.10.2002
Hotărâre privind crearea în cadrul Biroului pentru coordonarea activității de combatere a criminalității organizate și a altor tipuri de infracțiuni periculoase pe teritoriul statelor-membre ale Comunității Statelor Independente a unității structurale pentru coordonarea luptei cu traficul ilicit de substanțe narcotice și precursori și a grupului operativ regional al acestuia din regiunea Central-Asiatică	Astana 16.09.2004	16.09.2004	20.01.2009
Acord privind cooperarea statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în combaterea traficului de ființe umane, organe și țesuturi umane	Moscova 25.11.2005	25.11.2005	04.07.2013
Acord cu privire la direcțiile principale de colaborare în domeniul organizării activității operative și de căutare în locurile privative de libertate, combatere a criminalității și căutării criminalilor evadați din locurile privative de libertate și care se ascund pe teritoiul statelor-membre ale CSI	Moscova 28.03.2001	-	-
Acord privind colaborarea ministerelor afacerilor interne (poliției) ale statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în domeniul asistenței juridice	Ialta 04.06.2009	04.06.2009	-

Acord de colaborare dintre Ministerele Afacerilor Interne (poliție) ale statelor membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu traficul de ființe umane	Sankt Petersburg 17.09.2010	17.09.2010	17.01.2012
Acord dintre statele-membre ale Comunității Statelor Independente privind căutarea interstatală a persoanelor	Moscova 10.12.2010	10.12.2010	29.07.2012
Acord privind colaborarea ministerelor afacerilor interne în lupta cu circuitul ilegal al substanțelor narcotice și psihotrope	Kiev 21.10.1992	21.10.1992	21.10.1992
Acord dintre Guvernele statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind schimbul de informații în domeniul luptei cu criminalitatea	Astana 22.05.2009	22.05.2009	17.03.2016
Acord privind cooperarea ministerelor afacerilor interne în domeniul schimbului de informații	Cholpon-Ata 03.08.1992	03.08.1992	03.08.1992
Hotărârea Consiliului Șefilor de State ale statelor-membre ale CSI privind Programul de colaborare al statelor-membre ale CSI în domeniul combaterii terorismului și a altor forme de extremism, pentru perioada 2020- 2022	Așgabat 11.10.2019	11.10.2019	11.10.2019
Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală	Strasbourg 20.04.1959	02.05.1996	05.05.1998
Convenția europeană de extrădare	Paris 13.12.1957	02.05.1996	31.12.1997
Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională	Strasbourg 08.11.1990	06.05.1997	01.09.2002
Convenția europeană pentru reprimarea terorismului	Strasbourg 27.01.1977	04.05.1998	24.12.1999
Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală	Strasbourg 15.05.1972	27.06.2001	24.04.2007
Acord parțial lărgit stabilind "Grupul de State împotriva Corupției - GRECO"	Strasbourg 01.05.1999	27.06.2001	28.06.2001
Convenția privind criminalitatea informatică	Budapesta 23.11.2001	23.11.2001	01.09.2009
Convenția Consiliului Europei cu privire la lupta contra traficului de ființe umane	Varșovia 16.05.2005	16.05.2005	01.02.2008
Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea terorismului	Varșovia 16.05.2005	16.05.2005	01.09.2008
Convenția Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului	Varșovia 16.05.2005	16.05.2005	01.05.2008
Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și abuzurilor sexuale	Lanzarote 25.10.2007	25.10.2007	01.07.2012
Acord parțial lărgit privind Grupul de cooperare pentru combaterea abuzului și traficului ilicit de droguri (Grupul Pompidou)	Strasbourg 27.03.1980	-	12.06.2012
Convenția Consiliului Europei împotriva traficului de organe umane	Santiago de Compostella 25.03.2015		01.03.2018
Acord de cooperare pentru prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere	București 26.05.1999	26.05.1999	01.02.2000
Acord între Republica Moldova și Oficiul European de Poliție privind Ofițerii de Legătură	Haga 11.03.2013	11.03.2013	11.03.2013
Memorandum de Înțelegere între Republica Moldova și Oficiul European de Poliție privind linia securizată de comunicare	Haga 16.01.2014	16.01.2014	16.01.2014
Acord privind Cooperarea Operațională și Strategică dintre Republica Moldova și Oficiul European de Poliție	Chișinău 18.12.2014	18.12.2014	23.07.2015
Memorandum de Înțelegere privind confidențialitatea și securitatea informației între Republica Moldova și Oficiul European de Poliție	Sankt Polten 04.05.2015	04.05.2015	23.07.2015
Amendament, prin schimb de note, la Acordul privind cooperarea operațională și strategică dintre Republica Moldova și Oficiul European de Poliție	Haga 10.10.2019	29.08.2019	10.10.2019 (se aplică provizoriu)
Acord dintre Guvernele statelor participante la Cooperarea Economică în regiunea Mării Negre privind cooperarea în combaterea criminalității, în particular în formele sale organizate	Corfu 02.10.1998	02.10.1998	23.10.1999
Convenția nr.105 asupra abolirii muncii forțate	New York 25.06.1957	-	10.03.1994
Convenția cu privire la drepturile copilului	New York 20.11.1989	-	25.02.1993
Convenția unică asupra stupefiantelor	New York 30.03.1961	-	17.03.1995
Convenția asupra substanțelor psihotrope	Viena 21.02.1971	-	16.05.1995

Convenția Națiunilor Unite contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope	Viena 20.12.1988	-	16.05.1995
Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate	New York 15.11.2000	14.12.2000	16.09.2005
Acord privind colaborarea între guvernele statelor-membre GUUAM în domeniul combaterii terorismului, crimei organizate și altor tipuri de crime grave	Ialta 20.07.2002	20.07.2002	25.08.2004
Acord privind constituirea Centrului Virtual GUUAM privind combaterea terorismului, crimei organizate, răspândirea substanțelor narcotice și altor tipuri de infracțiuni și a Sistemului interstatat informațional analitic GUUAM	Ialta 04.07.2003	04.07.2003	08.10.2004
Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	Helsinki 01.08.1975	-	30.01.1992
Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est	Viena 05.05.2006	05.05.2006	11.07.2008
Acord de Cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust	Haga 10.07.2014	10.07.2014	21.10.2016
Memorandum de Înțelegere între Guvernul Republicii Moldova, Comisia Europeană și Guvernul Ucrainei cu privire la Misiunea Comisiei Europene de Asistență la Frontieră în Republica Moldova și în Ucraina	Palanca 07.10.2005	07.10.2005	07.10.2005
Acord între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală	Bruxelles 10.10.2007	10.10.2007	01.01.2008
Memorandum de înțelegere pentru instituirea Convenției privind cooperarea polițienească în Europa de Sud-Est	Viena 22.06.2005	22.06.2005	22.06.2005
Acord între Guvernul Republicii Moldova, Guvernul României și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind colaborarea în lupta împotriva criminalității	Kiev 06.07.1999	06.07.1999	05.04.2001
Acord între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Internațională a Poliției Criminale - Interpol (INTERPOL) cu privire la recunoașterea documentului de călătorie Interpol	Beijing 28.09.2017	28.09.2017	26.07.2018

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Cristea Gabriela, declar pe propria răspundere că materialele prezentate în teza de doctorat se referă la propriile activități și realizări, în caz contrar urmând să suport consecințele, în conformitate cu legislația în vigoare.

CRISTEA GABRIELA

Semnătura: _____

Data: _____

Curriculum Vitae

NUME, PRENUME: Cristea Gabriela

CETĂȚENIE: MDA

DATE DE CONTACT DE SERVICIU: 078264110, gabriela.bitca@mai.gov.md

STUDII:

2017 – 2020 – Doctorand în cadrul Școlii Doctorale în Drept, Științe Politice și Administrative, a consorțiului instituțiilor de învățământ ASEM și USPEE specialitatea 552.08. Drept internațional și european public;

2013-2015- Masterat în Studii de Securitate și Integrare Europeană în cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, România (Tema: „Influența conflictului ruso-cecen în cadrul securității regionale”);

2010-2013- Studii de licență în Relații Internaționale și Studii Europene în cadrul Universității „Al.I. Cuza” din Iași, România (Tema: „Securitate și insecuritate în sistemul internațional-o analiză a programului nuclear a Iranului și a Coreei de Nord).

COMPETENȚE PERSONALE:

LIMBI STRĂINE CUNOSCUȚE: Rusă (Nivel C1), Engleză (Nivel B2), Franceză (Nivel B1), Spaniolă (Nivel A2).

COMPETENȚE DE COMUNICARE: Seriozitate și responsabilitate, spirit de echipă, capacitate bună de adaptare la medii multiculturale, dobândită în urma unor călătorii în Irlanda, Turcia, Ucraina, Bulgaria, Muntenegru, Croația, Italia, Grecia, România, Spania, Belarus. Competențe bune de comunicare ca urmare a activității de voluntariat în cadrul Organizației Studenților la Studii Europene din Iași (2012- 2014). De asemenea am fost observator la alegerile parlamentare din decembrie 2012 în Colegiul 9 din Iași, o experiență care m-a ajutat să îmi dezvolt atenția distributivă, dar și să îmi dezvolt aptitudinile de lider. Spirit organizatoric, dobândit ca urmare a unui stagiu de practică în cadrul Ministerului Afacerilor Externe din Republica Moldova, departamentul Drept Internațional (07 iulie 2012- 30 septembrie 2012).

Competențe informatice: O bună stăpânire a instrumentelor Microsoft Office, Microsoft Excel și Power Point.

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ:

noiembrie 2016-prezent - ofițer principal al Direcției cooperare internațională a Ministerului Afacerilor Interne

RESPONSABILITĂȚI:

- Elaborarea proiectelor acordurilor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul afacerilor interne.
- Elaborarea proiectelor de acte normative pentru acordarea deplinelor puteri în vederea semnării tratatelor internaționale.
- Acordarea suportului în formularea poziției instituției, după caz, a Guvernului sau Statutului în cadrul participării în structurile și organizațiile regionale și internaționale prin elaborarea concepțiilor, strategiilor, planurilor de acțiuni, programelor și altor documente de politici regionale sau internaționale.
- Pregătirea documentelor necesare pentru aprobarea, acceptarea, ratificarea tratatelor internaționale, acordurilor bilaterale, programelor interstatale, interguvernamentale și interinstituționale pe domeniul de competență.
- Participarea la comitetele/comisiile create în cadrul tratatelor internaționale, după caz.
- Organizarea, coordonarea și participarea la desfășurarea activităților de negociere, definitivare, semnare și promovare spre aprobare/ratificare/intrare în vigoare a tratatelor și altor documente de cooperare încheiate și, ulterior asigurarea aplicării acestora de către autoritățile

administrative și instituțiile din subordinea MAI, responsabile de implementarea tratatelor la care Republica Moldova este parte pe linia de activitate a MAI.

○ Participarea la formularea observațiilor și propunerilor argumentate la proiecte de: convenții, acorduri, înțelegeri internaționale; acte legislative și normative naționale și cu caracter intern (ordine, regulamente, instrucțiuni) asupra cărora a fost consultată direcția.

septembrie 2015 - noiembrie 2016 - specialist relații internaționale la Teatrul Național „Eugene Ionesco”.

CURSURI DE INSTRUIRE/CONFERINȚE

22 - 26 mai 2017 - *Continuarea implementării conceptului de gestionare integrată a frontierei de stat în Republica Moldova*, în conformitate cu ultimele actualizări la nivel european, OR. București, România.

16-17 octombrie 2017- Curs de management al relațiilor internaționale, Academia „Ștefan cel Mare” din MAI, Chișinău.

23-24 octombrie 2017-Conferința anuală cu privire la migrație organizată de ICMPD or. Viena, Austria.

14-16 noiembrie 2017 - Forumul regional pentru inovare în guvernare: către obiective globale printr-o guvernare eficientă, or. Chișinău.

23 noiembrie 2017 - Conferință privind problemele de securitate regională în contextul amenințărilor hibride, or. Chișinău.

27-28 aprilie 2018, Simpozionul Științific Internațional al Tinerilor Cercetători, Ediția a XVI-a, or. Chișinău, prezentarea articolului intitulat: *Risks and threats to the security of the Republic of Moldova in the context of organized cross-border crime in the Balkans*.

15 – 16 noiembrie 2019, Conferința internațională științifico – practică «Организация Объединенных Наций и глобальные проблемы человечества в XXI веке», or. Ufa, Federația Rusă, participarea cu articolul *Региональная безопасность в контексте современной геополитике*, co-autor-dl Oleg Bălan, doctor habilitat în drept, prof.univ.

28 februarie 2020 – Conferința științifică internațională „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”, or. Chișinău, participarea cu articolul *Cooperarea juridică internațională în materie penală*.

22 mai 2020 – Conferința științifică internațională „Teoria și practica administrării publice”, or. Chișinău, prezentarea articolului *Originea și evoluția criminalității organizate transfrontaliere*.

PUBLICAȚII:

1. CRISTEA, G., *Organizațiile regionale și internaționale în lupta împotriva crimei organizate*, în Revista Națională de Drept, nr. 1-3(231-233)/2020/ISSN 1811-0770;

2. CRISTEA, G., *Siguranța frontierelor Republicii Moldova, prin prisma existenței unei zone necontrolate de către autoritățile centrale moldovenești*, în Revista Institutul Național al Justiției, nr. 1-3(231-233)/2020/ISSN 1811-0770;

3. CRISTEA, G., POALELUNGI, M., *Strategia Națională de Securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a Securității Naționale*, co-autor, dl Poalelungi M., dr. hab., conf. univ., în Revista Supremăția Dreptului, nr. 4/2019/ISSN 2345-1971, pag. 32-42;

4. CRISTEA, G., *Dezmembrarea Iugoslaviei și expansiunea crimei organizate în Balcani*, în Revista Studii Juridice Universitare, nr. 1-2(49-50)/XII/2020/ISSN 1857-4122.